

ELŐFIZETÉS

BELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hétre ..... 3 korona.
VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hétre ..... 3 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

11 százas postai sor egyenként 20 fill.
minden következőjéül 10 fill.

Nyitási óra 40 fill.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemen
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 224.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József Mátyás-utca 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 224.

Arad 1908.

STAUER JÓZSEF

Péntek, december 25.

A nemzet Kálváriája.

Irta: *Barabás Béla dr.*, országgyűl. képviselő.

Egy komáromi kis deák, a ki hallotta az apjától, hogy az aradi vértanúk földjét meg akarjuk venni, összegyűjtött pénzét, öt koronát, elküldötte hozzám megvárható, szép levél kíséretében.

Ez volt az újabb mozgalom első eredménye. Ez az első öt korona jelezte, hogy a szent földnek megvétele érdekében, első sorban, a nemzet ifjúságának kötelessége.

Ma, a szeretet nagy ünnepének előestéjén, szebb tárgyat nem is választhatnék rövid elmélkedésül, mint ezt a kérdést, a melyre világosságot és fényt, a lelkünkben égő hazaszeretnek tüze áraszt.

Mert mirői van szó?

Arról, hogy első sorban a mienk, a városé, a nemzeté legyen az a szentelt földterület, a melyen hatvan évvel ezelőtt, a magyar szabadságharc küzdelmeinek bátor vezérei, vértanú-halált szenvedtek.

Az a hely nem maradhat tovább magánkézben s nem szolgálhat számitó gazdasági vagy kufár célokat. A templom szent hely, az nem arra való, hogy benne lakjanak az emberek, ott üzérkedjenek vagy köznapi teendőket végezzenek. A vértanúk földje is szent hely s nem arra van hivatva, hogy az mentől jobban kihasználtsák s mentől többet jövedelmezzen.

Ki kell tehát venni azt a magánkézből, ki kell azt fizetni, a honfiak és honleányok által összerakott fillérekkel, hogy az a föld köztulajdona legyen egy egész országnak s ez ország minden hű érzésű lakosának.

Ez tehát az első teendő s ha ezt rövid hónapok lefolyása alatt elvégeztük, még csak ezután jön a sokkal nagyobb feladatok lelkiismeretes teljesítése.

Tudjuk azt, hogy az 1849. október hatodikai borzalmas események elvégzése után, csak öt tábornoknak holttestét sikerült onnan különféle ürügyek alatt elhozni s azokat ismert helyeken eltemetni. De négy vértanút ott a helyszínén földeltek el a kivégzés után, csontjaik ma is ott vannak valahol, közelében a mostani emlékdombnak.

Keskeny kutató árkokat kell tehát húzni, négy-öt lábnyi mélységre, hogy ráakadjunk az egymás mellett pihenő csontokra s azokat onnan kiemelve, illően és méltó keretben ugyanott elhelyezhesük, övezve a hálakegyeletnek ünnepi külsőségeivel is.

Ilyen kutató árkok húzását, a földnek felturását, magánkezű tulajdonos meg nem engedheti, de ha ez a terület a mienk lesz, akkor a rég óhajtott vágyunk teljesítésében gátolva nem vagyunk.

Ezt a kegyeletes munkát a küszöbön lévő hatvan éves évfordulóig szintén elvégezhetjük és ott eltemetett vértanúinkat jeltelen és ismeretlen pihenő helyükből kiemelhetjük.

Jön azután a végső feladat helyes megoldása, a mely újabb évek lefolyása alatt végezhető. Ehhez már nemcsak terület, nemcsak pénz szükséges, hanem alkotó elmének, művész kezeknek munkája szükségesebb.

A mi hazánkban igen sok történelmi pontja, nevezetes eseményeknek részben megőrkített s többnyire elfeledett helye van. Véres küzdelmekről, fényes dicsőségekről, hősi tettekről, nemzeti csapásokról s gyászos keserűségekről beszélnek e helyek; ámde közöttük nincs egyetlen egy sem, amelynek eseménye és emléke oly közvetlen hatással ragadná meg az emberek lelkületét, s amely maradandóbb nyomot hagyna a szivekben és elmékben, — mint épen ez az egyetlen hely, az aradi vértanúknak kivégeztetési helye. Ez a nemzet Kálváriája, ez a magyar Golgotha.

Az tehát a jövő feladata, hogy ezt a helyet külsőleg is felavathassuk a nemzeti hálakegyeletnek bucsujáró helyéül, ahol a hazaszeretnek szentelt oltára előtt borulhasson le minden magyar és minden idegen, aki élni és lelkesedni tud a szabadságért.

Arra van szükség, hogy az értékesítendő felesleges földterületnek árából egy szép parkká varázsoltassák át a kivégzés helye, ott egy mauzoleum, vagy nagyobb szabású műemlék építtessék s olyan külső adassék a vérrel szentelt területnek, hogy a ki emberfia arra lép, át legyen hatva érzésének minden porcikájában a kegyeletes emlékeztető. És aki onnan eljön, a mélységes hazaszeretnek lángoló tűzével s egy szent fogadalommal távozzék e helyről, azzal, hogy hazájának mindvégig hű fia leszen, jogaiért, alkotmányáért és szabadságáért bármikor vérért és életét áldozni kész.

Ilyen célra érkezett hozzám az első öt korona, — most aztán jöhetnek gyorsan egymásután a többiek, a sok százak és ezerek.

Egy kis évi számadás.

Irta: Mülek Lajos dr.

Arad, december 24.

Ilyenkor, úgy az év vége felé elfogja az ember lelkét az aggodás: eleget tett-e mindenben kötelességének? lerótt-e tartozását a közügyek iránt? megfelelt hivatásának, a reá kiszabott feladatoknak? Nem a magánélet kerül a lélek kritikája alá, ez mindenkinek sajátos joga, hanem a nyilvános, a közélet, melynek részese mindenki tehetsége, hivatása szerint.

Mikor a városnál törvényhatósági tagválasztás van: nap nap után tart a gyűlésezés. Boldog, boldogtalan hivatottnak érzi magát. Mindenki azt hiszi: nélküle csonka a közgyűlés. „Városatyá” akar lenni, aki mozogni tud. Hangoztatják: iparos kell, kereskedő szükséges, szakember kívánatos, nélkülözhetetlen ez, meg az. Persze mindenik a maga szája ize szerint. A fő választassék meg, mert akkor boldog — a város, általa, ő benne.

És azután? . . . Azután kerüli a közgyűlési természet, mintha néki ott kötelességei nem is lennének, mintha a polgárság bizalma ellenértéket nem követelne. Nem mondom: mindig, mindenik képviselő jelen legyen a gyűléseken. De annyit elvárhat a választó közönség, hogy bizalmasa tevékeny részt vegyen a közéletben és ha megválasztotta magát: feleljen is meg az elvállalt nobile officiumnak. Ne csak akkor legyen látható, ha saját, vagy hozzátartozóinak érdeke kívánja, ha választás van, mikor kedveltjét óhajtja kenyérhez juttatni, vegyen részt az „unalmas” ügyek elintézésében is. Ne legyen városatyá hiúságból, hanem kötelességszerűleg. Ha elvállalta, ha „kereste” a tisztet, töltsse be azt becsülettel.

Volt idő, midőn egy-egy fontos kérdés tárgyalása napokig eltartott. Az órákig tartó vita gyakori vala. Ma alig szól valaki, máris felüti a fejét a türelmetlenség; az ellenvélemény meghallgatásra sem talál. Fontos kérdéseknél 10-12 képviselő van jelen. Hozatik határozat nagy kérdésben, ezrek dolga felett, tekintélyes anyagi érdekekkel, üres padosorok előtt. Gondolkozzanak a tisztelt városatyák! Gondolkozzanak: helyes-e ez? jól van ez így? Szóljon meg az évi zárlatkor a lelkiismeret szava. Vessenek számot a multra, hogy okuljanak a jövőre nézve.

Akit a törvény szava, akit a polgárság

bizalma a közgyűlési terembe küld: egyaránt köteles hűn, becsülettel, lelkiismeretesen betartani hivatását. Nem a hiúság legyezgetése, hanem az önértet alapja a nyert jognak, melylyel tisztán élni a városatyák szent kötelessége.

Törvényhatósági életünkben van még egy más sajátosság is. Míg a multban helyeslésre talált csaknem minden, amit a zöld asztal mögül javasoltak: addig most sokszor ötletszerűleg támadják a tanács javaslatait. Kétségtelen, hogy senki sem csálhatatlan és így a tanács sem; de viszont nem szabad gáncsolni csupán azért a kérdést, mert a tanács állott elő vele. Fel kell tenni a tanácsról, hogy minden ügyet lelkiismeretesen, kellő tanulmány-nyal kezel; javaslatait alapos okokkal támogatja. Ha a közgyűlés úgy találja, hogy a javaslat célszerűtlen, indokolatlan, a köz kárára van: tárgyilagosan, higgadtan mutasson reá a hiányokra. Ne ököllet bizonyítsa a maga felfogásának helyességét, hanem érvekkel és ismét meggyőző érvekkel. Nem hiszem, hogy az előadó meg ne hajolna az érvek előtt. De ha a támadás szenvedélyes, ennek ellenképe a makacs ragaszkodás a már elfoglalt álláspontához. Ez nem szolgál az ügy előnyére.

De itt álljunk meg egy kissé! Sok függ az előadótól is. Nem vádként mondom, de elvitázhatalan igazság: hogy ha az előadó tisztán, világosan, tömören ismerteti a tárgyat; ha okosan csoportosítja érveit; ha előadása nem lapul el a hosszadalmasságban, nem vitáz, de bizonyít, nem egyoldalú, hanem tárgyilagossá: úgy a közgyűlés könnyen érti át a kérdést, játszva bírálja felül a véleményt és helyesen hozza meg határozatát.

Helyes határozathoz főleg két dolog szükséges.

Egyik, hogy az előadó ismerje az ügyet. A másik, hogy a közgyűlés értse át, amit előadnak.

Az előadó vegyen magának időt és fáradságot. Ne nézze: kicsi, vagy nagy a dolog. Egyaránt tudja, ismerje azt. Előadásán lehesen érezni: teljes tudatába ment az át, ismeri annak minden részét. Kész akár vizsgálatot tenni bárki előtt. A sima, tiszta, világos vélemény szinte megmutatja az utat, melyen haladni kell. A közgyűlés nyugodtan lép reá és halad előre a — helyes határozatig, mert érti a dolgot, felfogja a kérdést és világos az előtte.

Elengedhetlen a fontosabb dolgok előzetes ismerete. Sok olyan ügy van, melyet egy-

szeri hallásra átérteni legalább is bajos. Két módja van az ismertetésnek. Az egyiket a tisztviselők végezhetik, midőn eleve nyilvánosságra hozzák a fontos ügyet. A közéletben a titokzatosság nem indokolt. A mi a köz java, az a köz elé tartozik. Ismertetni kell előre, hadd tárgyalja a polgárság. Kristályosodjék ki a helyes közvélemény. Ez csak hasznára van a fontos ügynek, amely elvégre is nem tanács titok. Helyesebb ha tisztázódik a kérdés a közgyűlés előtt mintsem félre vagy meg nem értésből helytelen határozat keletkezzék.

A másik a képviselők tájékozottsága.

Éveken át tartottak a városi képviselők előzetes értekezleteket. Magam is hívtam ilyen előértekezleteket össze. Nem kiméltem a fáradságot. Elmentem a főjegyzőhöz, ki készséggel ismertette az ügyeket. Áttanulmányoztam a tárgysorozatot. Referáltam az értekezletnek. Voltunk tizen, huszan, többen. Vitakoztunk, megállapodtunk, nyílt kérdést csináltunk. De mindenesetben megismertük a tárgyakat és hozzájárultunk a közgyűlésen a helyes megoldáshoz. Nem kell bizonyítani, mert elvitázhatalan, hogy ily módon nem egy kérdés lett helyesebben megoldva, korrektebben elintézve. Ma e részben mi sem történik. Senki sem ismeri előre, mi lesz tárgyalva a közgyűlésen. Hogy azután ez az alaposág rovására megy: felesleges vitatni.

Miért, kiért van ez így? nem kutatom. De reá mutattam erre is, mint egy oly tényezőre, mely befolyásolja a mai állapotot.

A felebbezési mániát is felemlitem ez évi leltározásnál. A törvény megköveteli minden törvényhatósági határozatnál a kormányi jóváhagyást. Ez nem dicsőíti a községi önkormányzatot. De az önkormányzatba legerősebb részt üt az okvetetlenkedő felebbezés. Egyéni hiúságból, feltünési viszketegből, érdekből, haszonból apellálnak sokszor, nemcsak beltagok, hanem arra gyakran nem is hivatottak, még névtelenek vagy álnevűek is. Pedig a többség határozatát respektálni, a legnagyobb politikai eszély, ép úgy, mint bölcsessége a többségnek a kisebbség helyes nézetének honorálása. E kettő együtt szükségtelenné teszi a jogorvoslatozást, önkormányzatunk nevetségessé tételét.

Nem mondom: kizárni a felebbezést. Nem! De csak ott és akkor alkalmazni, ha nyilvánvaló sérelem vagy helytelenség történt. Aki apellál, érezze, hogy igaza van és nyerjen igazat a felettes hatóságnál.

A názárefi bojkott.

— Modern evangélium. —

1. Eljövén esztendőik forgásában újra a karácson, megjelenik Jézus a galiléabeliek között, Názárefben.
2. Eljön férfiu korában, valamiképp járt hívei és gyűlölöi között, minek előtte megfeszítették.
3. Mondván: hadd legyen én az én születésem napján az én születésemnek földjén.
4. És engedjétek ide hozzám a kisdedeket, a kiknek az ő lelkeik felém száll és mellettem vagyon.
5. Hadd örvendezzenek ők az én ajándokaimban, amelyet az én nevemben adnak nekik. Mert valamit az én nevemben adnak a kisdedeknek, azt én adom.
6. És megjelent názárefbeliek között az Ur fia, az ő születésének egyezer és kilencszáznyolcadik napján.
7. A város pitvarában azonban utjába állottak fegyveres szolgák, mondván: Nemdenem a Jeruzsálemben megfeszített Jézus Krisztus valnál?
8. Mertha igaz valóban az lennél, ezt izeni nekünk a mi Urunk, kit is nevezünk emez tartomány Válijának.
9. Minden nemzetségbeli kisdedeknek veheted

köszöntését és minden nemzetségbeli kisdednek küldheted ajándékodat.

10. Csupán egyetlenegy föld kisdedeinek köszöntését nem veheted és azokat ajándékidban nem öregbitheted, hanem ha országháborító bűnébe magadat ártani nem akarsz.

11. Vagyon ez a föld a Duna nevű folyónak jobb és balpartján, a Kárpátok gerincén innet és túl, kiket neveznek magyaroknak és neveznek osztrákoknak.

12. Tudva van pedig előtted, hogy ez a föld, a te születésednek az ő helye a mérhetetlen hatalmas Zultánnak országa, kinek is parancsolatait hűséggel követi a mi urunk, ezen Vilajétnak kormányzója.

13. Amazon magyarokkal és amazon osztrákokkal perbe keveredék a mérhetetlen hatalmas Zultán és harcot hirdet ellene.

14. Tiltsa van ugyanezért Zultán földjein lakozók közül kinek is ama magyaroktól és amaz osztrákoktól valamit is venni, ő nekik valamit is adni.

15. A mi teherhordóink nem visznek vállaikon zsákokat, mely fölük ered és a mi konyháinkban nem főznek fűszert, mely azoknak mezőin termett.

16. És a mi törvény Isztambulban, törvény az

Kiszáziában, és törvény Beirutban, mely nevezteték a te születésednek időiben Galileának és amelynek határai között vagyon Názáref.

17. Ugyanezért izeni nekéd a mi mély bölcseségű válink, mondván: cselekedjél te is a Zultán birodalmában lakók példájok szerint.

18. Ekképen szóltak város pitvarában a fegyveres szolgák. Felett nekik az Ur fia:

19. Az én szeretetemnek nincsenek kiválasztottjai és nincsenek kitagadottjai. Lelkembe veszem őket ha milyen nemzetiség szerint valók is.

20. A ti uratoknak pedig mondjátok meg balga és eszelős, ki a gyűlölségnek szekerére ülteti magát.

21. Aki karddal hadakozik, karddal fog elpusztulni; és harcnak ki milyen fegyverét választja, azon fegyver által haland meg.

22. Ha közületek egy ember kinek sem ad és kitől sem vesz el, nem a maga zsirjában fulland meg és a maga szükségében rongyolódik el?

23. Ugyanezért fegyétek le a haragnak dárdáit és a dacosság parittyáit és szomjuhozzátok a nyugalmat.

24. És az én születésemnek földjén is legyen békesség a jóakarató emberek szíveiben.

Forgács.

A felebhezéssel kapcsolatos a „birtokonkivüliség.“ E joggal nagyon mérsékelten kell és szabad élni. A határozat hordja önmagában igazságát. Nem szabad annak kényszerrel érvényt szerezni. Ujabban a „birtokonkivüliséggel“ sürűbben találkozunk. Egy kis körültekintéssel, egy kis gyorsabb tempóval, egy kis tapintattal mellőzni lehet azt a szakaszt, amelyik szólásra bírja még a tisztí ügyészt is.

Kétségtelen dolog, hogy városunk az utóbbi évtizedekben nagyot haladt. Nem néztük: mit csinálnak a szomszédban. Végeztük a magunk dolgát. Most, hogy az előrehaladás súlyát a nyomasztóbb anyagi viszonyok között jobban érezzük, most egyszerre mindig más városba csapunk át. Példákat hívunk fel és kesergünk a pótdadó felett. Na, e szellemidézéssel, e jajgatással nem változtatunk a helyzeten. Csináljon mindenik város a maga guszta szerint. Mi ne keressük a más portáját. Seperjünk a magunké előtt. Más hely, más viszonyok, más emberek. A mi egy helyütt jó, — nem alkalmas másutt.

A pótdadó magassága önmagában nem jelent minden rosszat. Nem a nagyságot kell firtatni, hanem az elviselhetőséget. Tíz percentes pótdadó lehet terhesebb, mint a nyolcvanas. Ha van kereset, van jövedelem, van fizetési képesség: akkor nincsen baj. A baj ott kezdődik, ahol a teher súlyát érezni kezdik, ahol az összeroskadás fenyeget. Nem a kiadások apasztása a kizárólagos közgazdasági bölcsesség, hanem a bevétel fokozása, a jövedelem emelkedése, az új keresetek előállítása. Erre kell törekednünk.

A meglévő gyárak okos támogatása, új gyáraknak okszerű alapítása, a helyi ipar pártolása és a kereskedelem fejlesztése: ezek adják az erőt a teher elviselésére. A piac drágaságán enyhíteni, a közlelmezést olcsóbbá tenni, a város megközelíthetőségét könnyíteni, ezek oly tényezők, melyek városunk polgársága helyzetén segítenek. A gazdasági kertészet, a baromfitenyésztés, gyümölcs előállítás még nem érintett jövedelmi források nálunk. A kereskedők egészséges szövetezése, a kézműipar kölcsönös védelme, az intelligens elem együttérzése és a tömegek nagy ereje helyesen felhasználva: együtt ezek a jólét kuforrásai. Vezetni, irányítani jól, bölcsen. Ha ez meg van, nem nézünk minduntalan a szomszédba, nem kesergünk folyton a pótdadó felett.

Alig volt közgyűlés, ahol nem fordult volna

elő valamelyes alakban tisztviselői fizetés emelés. Szinte sajnáltuk a mindig összetett kérő hivatalnoki kezeket. Szinte sajnáltuk magunkat, hogy az üres zsebre sokszor kellett reá mutatnunk. Az évi leltár mérleg e részben nagy hiányt mutat. Bátran szembe kell nézni e kérdéssel.

A kérdés ez: megfelelő a tisztviselők fizetése? Igen? vagy nem? A nyílt kérdésre nem kell habozni a válasszal. Ha megfelelő: ne hagyjuk kéregetni őket. Mondjuk meg nyíltan: elég! nem megyünk tovább. Ha nem: az esetben harapjunk be az eleve keserű almába. Talán evés közben, látva a megelégedett munka sikerét, megédesül az. Lenyeljük jól, egészen; nem marad torkunkon a csutkája sem.

És a tisztviselők? Tőlük függ a legtöbb. Nagy és nemes az ő tisztok, — nehéz a hivatásuk. Kötelemük pontos, lelkiismeretes betartása városunk fejlődésének biztos talpköve. Végezzék feladatukat jó kedvvel, szorgalommal. Az immel-ámmal teljesített munkának férges a gyümölcse. Ne a hivatalos óra határolja munkájukat, hanem az ambíció: megköszönni a beléjük helyezett bizalmat. A szegény ügye legyen oly fontos, mint a gazdagé. Minden egyes félben az egész várost lássák. Az egyes polgár megelégedése: az összpolgárság boldogulása. Ne merev tisztviselők legyenek, hanem együttérző polgárok. Nem frázis az: nem a polgárság van a tisztviselőért, hanem fordítva. Ezt szíveleljék meg a tisztviselők, kik nem mereven primusok, hanem primusok, inter pares.

Teljesítse kiki kötelességét. Az évi leltár úgy mindig plus leend. Szálló igévé lett a „torony alatt.“ Ha ezt leirták: már rosszat gondolt mindenki. Helytelen gondolat. A torony alatt jót akarnak. De hogy ez ténynyé váljék, nem elég a gáncoskodás. A segély, a gyámoltás, az őszinte együttérzés szükségesek. Ha ez megvan, úgy a „torony alatt“ jelzés buzdító leend ezután és e buzdítás gyümölcését élvezni fogjuk mi, de még inkább az utódok.

Isten adja: úgy legyen!

A politika szünete Fővárosi tudósítónk jelenti: Két nap óta néptelenek a politikai klubok. A képviselők legtöbbje hazautazott ünnepelni. A még mindig betegeskedő *Kossuth* Ferencet ma is többen meglátogatták, de politikai témákról keveset beszéltek.

Alpolgármesteri állás Aradon.

Irta: Nagy Sándor dr.

országgyűlési képviselő.

Akik igazán szívükön viselik városunk minden irányú fejlődésének nagy érdekeit: régen hangoztatják, hogy sok reménységünk nem válik valóra polgármestereink hivatali lekötöttsége miatt, mely elveszi tőlük az időt is, az ambíciót is, a lelki mozgató erőt is attól, hogy a város érdekében nagyobb szabású koncepciókat eszeljenek ki és hajtsanak végre. Barabás Bélának régi ideája, hogy Aradon fel kell szabadítani a polgármesteri állást azon aprólékos közigazgatási teendők alól, melyek egész munkarejét igénybeveszik, de, amelyek nem oly jelentőségek, hogy magának a polgármesternek kellene azokat elvégeznie.

Mindenki ismeri a városok bajait. Sok szó esik ezekről a különböző kongresszusokon, ankéteken, foglalkoztatja a kérdés állandóan a parlamentet is, de eddigelé nem láttunk még egyetlen egy érdemleges és valóban célra vezető akciót, mely a bajokat szanáta volna. A városok foglalták magukban mindig az ország intelligenciáját, ezzel természetesen együtt járt a folytonos haladás vágya és kötelessége. Nagyön természetesen Arad sem zárkozhatott el az elől, hogy a közegészségügyi, kulturális, szépirodalmi követelményekért meghozza mindazon áldozatokat, melyeket ezen feladatok megoldása előírt és megkövetelt. Akarunk jó közegészségügyet, sok iskolát, rendezett várost, szóval intelligens fejlődést és ennél fogva meg kellett csinálnunk egész sorát ezen intézményeknek, melyek által vágyainkat kielégíthetjük.

Nagyon természetes, hogy folytonosan emelkedett a pótdadó. Magában véve az, ha egy városban hasznos és helyes költsékezés folytan nő az adó, nem volna baj, ha viszont a városnak ezáltal elért fejlődésével új bevételi források is megnyílnak. Minél nagyobb egy állam budgetje: annál fejlettebb az állam, mert hiszen a budget nagysága igazolja az állam igényeinek szaporodását, az állam intelligenciáját. Nagyon természetes azonban, hogy az állami igények fokozódásával és kielégítésével egyenlő arányban kell állaniok az állami bevételek fokozásának. Ez a tétel áll a városok életrendjére is.

Egy tartalmas és helyes városi gazdasági politika: az egyetlen panacea, mely lehetővé teszi, hogy városunk a modern kor igényeivel

Karácsony.

Karácsonyest édes költészeté,
Jövel, borulj sötét földünkre le.
Teremts új szívet, új lelket mi bennünk
S faníts egymást testvérképpen szeretnünk.

Karácsonyjé csodás története,
Jövel, — szívünk ma hadd legyen tele:
Hifünk megváltó drága erejével,
Mennyei, mély áhítat melegével!

Világmegváltó örök Szeretet,
Ünnepelvén ma születésedet:
Óh végy állandó szállást a szívekben,
A büszke, önző, koldus emberekben!

Szabolcska Mihály.

A márvány Jézus.

Irta: Ádám Éva.

— Jónapot, uram! Van, hogyne volna, hiszen üzletem egyike az ország legelső, egyházi műkereskedésének.

— Kár, hogy ily félreeső negyedben van...

— Valóban kár, uram: de akiknek igazi műdarabokra van szüksége, itt is fölkeresnek.

— S a forgalom?

— Elsőrendű. Valamennyi székesegyház és püspökség nálam szerzi be szükeleteit. Ma is két székesegyház számára szállítottam. Méltó tassék megtekinteni üzletemet.

— Persze, hisz azért jöttem. Kérem főnök ur, csak elsőrendű dolgokat mutasson. Feleségem valami értékes ajándékot akar az egyháznak...

— Jobb helyen nem kereshetné azt, uram. Menjünk, amott a másik teremben... művészi munka valamennyi. Ime: ez a Mária-szobor! Vagy amott az az életnagyságú Jézus! Mennyi lényeg... de pénztárnok ur hová gondol, hogy felöltőjét a szoborra veti?!

— Kérem, főnök ur, szabadkozott a pénztárnok, hiszen ezek élettelen márványdarabok! Csak akkor sérténém a vallási kegyeletet, ha már föl volna szentelve a szobor!...

Az idegen, valami különös, ideges rövidséggel nevetett a főnök és pénztárnok szövalásán. Tekintete ide-oda kapkodott, révedezett, miközben egyre ismételtette:

— Persze... persze...

— Egyik szobrom sem tetszik, nagyságos uram? — kérdezi a főnök s látszik arcán az aggodalom, hogy el találja szalasztani előkelő látogatóját.

— Valami értékesebbet kérek...

— Hála Istennek, tehetjük...

— Tudja, a feleségem igazi műértő, ily utánzatokkal nem elégíthetem ki őt. Jónapot! Sajnálom... De nézze csak kérem, ott a pénztárnok ur háta mögött látok valamit...

— Igen, éppen azt akartam ajánlani. Ez egy oly darab, melyet csak minden századik látogatónak mutatok meg... az emberek nem értenek az ilyesmihhez!

— A pénztárnoknak föl kellett kelnie helyéről, hogy az előkelő látogató jobban megvizsgálhassa az értékes tárgyat.

— Ez az! Látja főnök ur, ezen kellett volna kezdenie a dolgot! Ezt keresem! Nagy öröme lesz feleségemnek: holnap el fogunk jönni.

— ...

— Az ár fölött nem veszünk össze.

— Uram, én tudom, hogy műértő ember tisztában van az ilyesmi értékével.

— Jónapot!

Az előkelő ur elköszönt, de távozóban még egyszer visszaintett és kedélyesen szölt:

— Pénztárnok ur, maga zseniális ember, de holnapra mégis vegye le azt a köpenyt a Jézus szoborról, mert tudja: a feleségem... ej, az asszony más szemmel nézi az effélé...

Az idegen kocsira száll és elhajt.

Az egyházi kereskedő boldogan mosolyog.

— Jó üzlet kínálkozik! szól a segéd.

— Bizony!... az a lusta, boldogtalan kutya

haladjon anélkül, hogy az adózás növekedése által a város polgárait a végsőkig sanyargassák. Nem az a módja a segítségnek, hogy lefokozzunk olyan követelményeket, melyeknek teljesítése elő nem lehet egy modern városnak kitérni, hanem az üdvös gazdasági politika az, amely a kiadásokra új megterhelések nélkül tud új fedezeti alapokat felfedezni és kreálni.

És ezen feladatok körében kell a polgármesternek a munka oroszlán részét magához ragadnia. De képes-e arra a polgármester, ha egész idejét a közigazgatás aprólékos teendői foglalják el? Tessék végignézni a hivatali köteleességek azon sorozatán, melyet a polgármester teljesíteni tartozik. Ellenőrzés az egész városi közigazgatás felett, ezer és ezer aktának elintézése, ezer és ezer apró ügyben intézkedés. Ugyan ezek után, hogy legyen ideje, hogy a közgyűlésen, a városi bizottságok elnöki székében olyan terveket találjon fel, melyek egy nagy terjedelmű, értékes városi politika rendszerét volnának hivatva lerakni és megalapítani? Emberfeletti erő volna ahhoz szükséges, hogy a napi munka sok veszélye által megörölt agyvelővel nagyot és maradandót tudjon bárki is alkotni, emberfeletti dolgokat pedig még Aradváros polgármesterei sem tartoznak produkálni, gyakran nem is tudnak.

És ime itt áll elő annak a logikus szüksége, hogy a polgármesteri hivatalban válasszuk el, egyfelől a napi, a város rendszeres életéhez szükséges és tartozó feladatokat, másfelől azon nagy hivatást, mely egy magasabb szempontból nézve a város fejlődését, keressen és kutasson, hogy a város bevételi forrásai szaporodjanak, de nem a polgárok zsebéből és adójából, hanem azon természetes fejlődésből, mely feltétlenül magával hozza okos gazdasági politika mellett a városi jövedelmek szaporodását. Ha ezt belátjuk, úgy elérkezünk azon igazság felismeréséhez, hogy szükség van Aradon egy alpolgármesteri vagy helyettes polgármesteri állásra, melynek feladata volna a valódi értelemben vett közigazgatás, a polgármesternek pedig fenmaradnának a fontos ügyek és ezek mellett a nagy városi politika megalapozásának és kivitelének gondjai.

Nem vagyok barátja a hivatali létszám szaporításának sem az államnál, sem az önkormányzatban. Hiszen most is rettenetes a túlprodukción és mennél több új állást kreálnak, annál nagyobb a tódulás a tudományos pályák felé, annál egészségtelebber mérvben nő a

szellemi proletariátus. Nem vagyok barátja a hivatalnoki állások krealálásának különösen Aradon, hiszen ugyanis olyan magas már a megterheletésünk, hogy józanul senki sem javasolhat új terheket. Azonban meggyőzősem, hogy hasznos befektetés volna egy olyan állás krealása, mely a polgármestert akcióképesé tenné a város nagy feladatainak teljesítésére és módot adna polgármesterünknek, hogy tehetségét igazán a város fejlesztése érdekében érvényesítse.

Laikusok a börzén.

— Három nyilatkozat. —

1. Zselénszki Róbert gróf.
2. Deutsch Antal.
3. Strasser Alfréd.

„A börzén játszott.“ Mindenféle emberek tönkrejutásánál egyre sűrűbb szerepel ez az ok. Mindenféle emberek, akiknek hivatása, gondolkodásmódja messze van a márciusi buzától, a rozstól, a bitelrészvényektől és a közuti papiroktól: sorra fizetik rá vagyoniukat a „különbözetre“, amelylyel a tőzsdejátékban megégetik magukat. Egyszerű parasztgazda, aki előtt merő rejtély mindaz, ami az árhullámzást irányítja, iparos, ügyvéd, orvos és olyan kereskedő, amelyik nem gabonával foglalkozik és mások egymás után buknek el ebben a szerencsepróbában. Szinte társadalmi veszedelemmé, a közepesosztály betegségévé lett ez a divat.

Pedig a tőzsde nem szerencsejáték és a könnyelmű áldozatok miatt az intézményt, a világforgalom tényezőjét kárhóztatni alig lehet. A hiba abban van, hogy azok, akik pusztán szerencsejátéknak tekintik és használják a tőzsdét, alkalmat nyernek erre.

Az *Aradi Közlöny* több országos sajtótekintélyhez kérdést intézett; a véleményüket kérte a laikusok tőzsdejátéka felől s arra nézve, hogy mi módon lehetne a laikusok tőzsdejátékának, mint tagadhatatlanul immorális szenvedélynek végét szakítani.

Három kiválóan illetékes embernek érdekes nyilatkozatát van módunkban közölni. Az egyik: *Zselénszki Róbert gróf* valóságos belső titkos tanácsos, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület alelnöke, a másik: *Deutsch Antal*, a *Pester Lloyd*

közgazdasági főmunkatársa s az ország első szakíróinak egyike, a harmadik *Strasser Alfréd* tőzsdetanácsos, a *Strasser és König* gabonakereskedő cég beltagja.

A három válasz a következő:

Tisztelt Szerkesztő úr!

Azt kérdezi tőlem, hogy megengedhetőnek tartom-e, hogy a laikusok, tehát olyanok, akik a termény vagy értéküzzellett hivatásszerűen nem foglalkoznak, a tőzsdén akár közvetve, akár közvetlenül játszhassanak és ha nem, milyen módot tartok ennek meggátolására a legalkalmasabbnak.

Válaszomat igen rövidre szabhatom. *Nem tartom megengedhetőnek*, hogy bárki is tőzsdejátékot üzhessen, tehát a fedezetlen határidőüzletet, minden lehető eszközzel, *megtiltandónak tartom*.

Miután nézetemnek indokolása nagyon hosszúra nyulnék, csak hivatkozom e tárgyban írt és legutóbb megjelent munkámra: „Tizenkét évi küzdelem a tőzsdéken üzött fedezetlen határidőüzleti szerencsejáték ellen.“ Ebben ismételve fogja találni indoklását állításaimnak, a tőzsdejáték meggátolására pedig egy törvényjavaslatot.

Maradok szívélyes üdvözlettel

Temesújfalú, 1908. december.

Zselénszki Róbert gróf.

Budapest, december havában.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Magam is időszerűnek vélem azon kérdések újból való megvitatását, amelyekre nézve Ön a becses lapjában történendő közlés céljából nézetemet óhajtja megismerni. E kérdések a következők:

1. Megengedhető-e, hogy a laikusok, tehát olyanok, akik a termény- vagy értéküzzellett hivatásszerűen nem foglalkoznak, a tőzsdén akár közvetve, akár közvetlenül játszhassanak?

2. Ha nem, mily mód ennek meggátolására a legalkalmasabb?

A tőzsde törvény ujjáalkotása küszöbön van. Kormányunk, amely ezen reformot már többször megígérte, az új tervezet kidolgozásával foglalkozik és remélhetőleg már nem sokáig késlekedik ezen reformjavaslata közzétételével. Ezenfelül aktualitást ad ezen kérdésnek az a körülmény, hogy az ország különböző városaiban egy törekvés nyilvánult meg és jutott részben már a megvalósulás stádiumába is, hogy ezen városokban az áru és értéküzzellett részére *vidéki tőzsdék létesíttessenek*. Ezen törekvés annyival is inkább méltánylandó, mivel szoros összefüggésben áll az üzleti élet vidéki központjai fejlesztésével.

— Látjátok, csak márványból vagyok, mégis meg tudom akadályozni az emberek gonoszságát...

Jézus.

Jézus, ki házról-házra jársz
A havas éjszakán,
És zöld fácskát nyujtasz be a
Szegények ablakán,
Oh, nézd, a friss remény előtt
Térdére hull a hit
S könyvével oltogatja el
A szent fa lángjait.

De nézd, növekszik a sereg,
Mely nem tud hinni már
S évezredek remény helyett
Valami mástra vár.

Nem hat-e fel bus panaszuk
A magas egekig? —
Jézus, ki házról-házra jársz,
Adj mást is már nekik.

Szavay Gyula.

már ismét ott alszik a sarokban. Ki kell verni onnan, te gyerek!

Az inaska váltig erősíti, hogy hiába veri ki, nagyon oda van szokva az állat.

— Hát maradj, te lusta dög... aludj. Eleget szolgáltál, amíg nyomorék nem lettél...

Ezt a főnök ur mondta és igen jókedvűnek játszott.

Nemokára becsukják az üzletet. Jön az éj.

— Rendben van minden?

— Mehetünk...

Lopva, sötétben, mint a gonosz árnyak, suhan tova két alak

— Kitűnően tájékoztatott az a száma, suttog az egyik.

Valami csudálatos vigyorgással felel a társa s önkénytelenül magához szoritja a betörések modern, gyalázatos eszközeit.

Éjfél után az órák. Hangtalanul partanak a záruk, fordulnak a kulcsok s a tolvajlámpa kísérteties sápadt fényt ad.

— Utánam... jól figyeltem mindent... hangzik a fojtott suttogás.

— Csitt!... mi tha mozgást hallanék...

— Ostobaság... előre. A pénztár felé...

Odakünn egyforma kimért léptek hangzanak.

— A rendőr!

Lélekkel visszafojtva suhan ott benn a két gonosztevő.

— Mintha valaki nyögne...

Tiszta állottak mindketten. A tolvajlámpa hirtelen kialszik. A töltött revolvert előre tartva, szívszorogva lépked a két rabló. Ha kell, ölni kész. Nem, ez nem képzelődés... valami mozgás van itt... vagy ott, vagy melettük, vagy a lelkiismeretükben: ki tudná, hogy hol. Mindenre el vannak szánva.

— Utánam, utánam... suttog az egyik és meglepő biztossággal tapogatózik a pénztár felé. Nappal jól szemügyre vett mindent.

Társa lehetetlenül mozog egy lépést ide, egyet oda... ott künn a rendőr léptei kip-kep... de mi ez? — közvetlen, a háta mögött morgást hall a sötétben... ijedt ideges mozdulattal kap hátra kezével s úgy érzi, valakinek a ruhája szárnya suhan el mellette... a revolver eldőrdül.

Valami tompa, mély zuhanás hallik. Kutya nyöszörgés, vonyítás. Figyel a rendőr... egy pillanat még és tetten érik a betörőket.

Főgyulnak a villanylámpák a híres, egyházi műkereskedésben.

Egy béna, nyomorék, vak öreg kutya nyöszörögve jár szobáról-szobára

S amott a földön szétterülve egy férfiköpeny. Reámolvva egy hófehér, életnagyságu, márvány Jézus szobor.

At van löve a szive... Olyan csudálatosan néz. Mintha mondaná:

tésével. A forgalomnak, kereskedelemnek és iparnak a fővárosban való központosítása immár oly mértékig fejlődött, amelyen túl a mesterséges fejlesztés már nem szolgálhat a közérdeknek, sőt mondhatjuk, miszerint az összes hivatott tényezők erőfeszítéseinek oda kell irányulniok, hogy Magyarországnak lehetőleg számos vidékén oly központok létesítenek, a melyekből az alkotó és gyarapító tényezők minden egyes általuk dominált területben erőteljes kisugárzású gócpontot alakítanak.

Bizonyára felesleges hangsúlyoznunk, mily nagy horderejű dolog ezen cél megvalósítása és nem szükséges e részben külföldi példákra utalni, amelyek a külországok gazdag városainak mérhetetlenül jótékony befolyását illusztrálják. Ezen cél elérésére szolgál mindazon intézmények létesítése, amelyek a kultúrával, művelődéssel, termeléssel, iparral és kereskedelemmel összefügnék és — last not least — egy tőzsdének nevezett központi piacnak a létesítése.

A tőzsdének létele mindazon problémák megoldására készlet, amelyek a tőzsde tevékenységének természetéből folynak és így felmerül az a kérdés is, hogy *voltaképpen kik számára létesült a tőzsde és kik vannak hivatva arra, hogy a tőzsdei ügyletekben részt vegyenek?*

A tőzsde nagyméretű piac.

A piac fogalmának megfelelően azt hozzáférhetővé kell tenni mindazok számára, akik ott mint nagyban termelők, fogyasztók és közvetítők jelennek meg: tehát az iparosoknak meg kell nyitni a piacot gyártmányaik részére, a gazdáknak mezőgazdasági termékeik részére, továbbá meg kell nyitni a kereskedőknek általában és az értékpapírtőzsdén a tőkéseknek és hivatásszerűen értékpapírkereskedelemmel foglalkozóknak. Szándékosan lehetőleg tág határokat szabtam, világosan megjelölendő, hogy a tőzsdén ki foglalhat helyet, ki van hivatva azt felhasználni. Azon indokolt felfogásból indulok ki, hogy azon elemek, amelyek számára valamely nyilvános intézmény létesült, saját érdekében hadd használják ki ezen intézményt minél jobban, amiért a *kihhasználás módját* is jól ismerniük kell. A jogi világban elv, hogy a törvény nem ismerésével senki sem mentheti magát. Ezen tételt a tőzsdeintézményre olyképp vélem alkalmazhatónak, hogy mindazon köröknek, amelyek *javak termelésével, vételével, vagy eladásával foglalkoznak, nemcsak formára, de lényegre is jól ismerniük kell a tőzsdei forgalom szabályait.*

Kérdjük már most: vajon egyéb köröknek, vagyis olyanoknak, akik nem a termelő, nem a kereskedelmet üző, sem pedig a nagybirtokos vagy tőkés osztályhoz nem tartoznak, van-e helyük a tőzsdén? Erre csak *határozott feltétlen nemmel lehet válaszolni.* Ezen körökre nézve a tőzsde nem létezik, de hogy még szabatosabban legyünk, nem létezik a tőzsde még azon termelőkre és kereskedelműzőkre nézve sem, akik az *apró üzemet, a kiskereskedést* képviselik, mert, mint már jeleztem, a tőzsde a *nagykereskedelemnek és a nagyforgalomnak szánt nagyszabású piacnak tekintendő.*

Ez már magában foglalja azt is, hogy éppen úgy, mint az egyetemi tanárnak, tanítónak, állami vagy városi hivatalnoknak, lelkésznek vagy katonának a tőzsdén nincs keresni valója, éppen úgy a kisbirtokos, a paraszt, a kisiparos és szatócs is maradjon távol a tőzsdétől. Eltekintve attól, hogy az ezen foglalkozásokhoz tartozóknak már csak azért is távol kell maradniok a tőzsdétől, mivel ezen egész intézménnyel és annak üzleti rendszerével teljesen avatatlannul, sőt értelmetlenül állanak szemben: megköveteli a tőzsdétől való távolmaradásukat az a tapasztalati tény, hogy az ilyen outsidersok mindég erejüket meghaladó kötelezettségekbe bocsátkoznak, ami által nemcsak önönmaguk juthatnak válságos helyzetbe, hanem az egész üzleti forgalmat is veszélyeztethetik.

Kell-e erre példát idézni? Tegyük fel hogy sikerült 500 parasztagdát valamely gabona-spekulációba a la hausse, vagy a la baisse belevinni; tegyük fel továbbá, hogy ezen parasztagdák közül négyen a legkisebb spekulációs egységre, vagyis 1000 métermázsza buzára kötetést csinálnak, úgy ez összesen 125.000 métermázsza buzát jelent. Ha már most ezen üzleti transzactióból métermázsánként két koronányi, vagvis összesen 250.000 koronányi differenciális veszteség keletkezik, úgy 500 parasztnak egyenkint

500 koronát kellene fizetnie. Ezen összeg, mely magában véve csekély, az ilyen, készpénzzel nem rendelkező kisgazdát adósságokba és előbb-utóbb romlásba is viszi.

Az itt vázolt esetben olyan parasztagdákra gondolok, akik mintegy 20—30 holdnyi földdel rendelkeznek; de tovább megyek és azt mondom, hogy valamint a kisbirtokosnak nincs köze a tőzsdéhez, épúgy hivatalnokoknak, tiszteteknek, tanítóknak, szóval mindazoknak nincs keresetük a tőzsdén, akik a termeléssel és az üzleti étellel hivatásszerűleg nem állanak közvetlen összeköttetésben. Mindezeknek egyenesen ki kell zárva lenniök a tőzsdéről.

En éppenséggel nem vagyok a spekulációnak mint ilyennek ellenese. A spekuláció a forgalom erjesztő kovásza és bizonyos értelemben arra egyenesen szükség van és nem volna helyes annak megtiltása. A *határidőüzet megszüntetését egyenesen képtelen dolognak tartom, bármennyire agitálnak is ellene bizonyos oldalról, különösen agrárius körökben.* Ezzel elérkeztem a feltett kérdésekre adandó válaszomhoz.

Kijelentem, hogy a tőzsdei üzletekben való részvételt csak a nagykereskedelemnek, nagyiparnak és a nagybirtokosoknak lehet korlátlan szabadsággal megengedni. Semmiféle más elemnek nincs a tőzsdén keresni valója és ezeket a tőzsdei ügyletekből ki kell zárni. Kérdés már most, hogy ezen utóbbi elemek kizárása mi módon történjék?

Egyszerűen úgy, hogy a törvény tagadja meg a jogvédelmet mindazon peres ügyekben, amelyek az említett hivatalos elemek tőzsdei ügyleteiből keletkeznek.

Ez teljesen elégséges, mert az a biztos tudat, hogy a bíróságok minden vitás esetben elutasító végzést fognak hozni, mindazokat, akik ilyen üzletekkel foglalkoznak, visszafogja riasztani attól, hogy az ugynevezett laikus közönséget tőzsdei üzletekre buzdítsák és spekulációkba vigyék bele.

A törvény szigorának arra kellene szorítkozni, miszerint a tőzsde közreműködését annyiban vegye igénybe, hogy mindazon esetekben, a melyekben a bíróság megállapította, hogy valamely fél ilyenféle üzletekbe bocsátkozott és keresetével elutasított: a bírósági végzés valamennyi belföldi tőzsdén fabragaszok útján publikáltassék, amiben igen érzékeny erkölcsi megtorlás rejlik, melynek tisztességes ember nem fogja magát kitenni.

Deutsch Antal.

Budapest, 1908. december.

F. é. november hó 14-én kelt b. levelükre válaszolva, az abban foglaltakra nézve a tőzsde-tanács mint olyan, a börzereformmal-kapcsolatosan állást fog foglalni. En tehát mint ezen tanács tagja, ezen állásfoglalásnak előzetes véleménynyilvánítással nem vághatok elébe.

Ellenben felhívom b. figyelmüket arra, hogy a tőzsdetanács már korábban állást foglalt a *tájékozatlan személyekkel való tőzsdei ügyletek* ellen. Az első ily értelmű határozat 1888. év december hó 14-én kelt és kimondja, hogy „gabona határidőüzet olynemű gyakorlását, mint azt újabban bizonyos cégek részéről mindenrangú hivatástalan egyénekkal ugyszólván iparszerűleg üzetik, *kárhóztatja, stb.*”

A második ilyértelmű határozat 1895. év február 20-án kelt és így hangzik:

„A tőzsdetanács szükségesnek tartja ki nyilatkoztatni, hogy a tőzsdebíróság elé vitt perekben a tőzsdebíróság figyelme oly körülményekre is kiterjed, melyekből alapos következtetés vonható arra, hogy az ügyletekben *tájékozatlan személyek rászédése vagy kiszákmányolása* céloztatott és amennyiben a tőzsdebíróság arra a meggyőződésre jut, hogy ily körülmények forognak fenn, az ezek alapján támasztott igényt meg nem itéli.

Azon egyének nevei, kik ily ügyletekkel foglalkoznak, az elnökségnek bejelentendők, mely a feljelentéseket külön lajstromban nyilvántartja és amennyiben az illetők a tőzsde tagjai és látogatói, a *figyelmi eljárás* megindítása iránt is intézkedik.

Ezen elvi határozatok alapján a tőzsdetanács több ízben elutasító ítéleteket hozott.

Kiváló tisztelettel

Strasser Alfréd.

A vidéki színészet jövője.

Írta: Szendrey Mihály,
az aradi Nemzeti Színház igazgatója.

Arad, december 24

Sokan vannak mostanában, akik túlzásnak veszik a vidéki színházak igazgatóinak mind gyakrabban hallható feljajdulását. Ezekből a feljajdulásokból némelyek kislelkűséget, mások kapzsiságot olvasnak ki, pedig éppen elég komoly ok van arra, hogy a könnyelmű ítélkezést félretéve, alaposabban vizsgáljuk meg a vidéki színház és vidéki színészet jövőjét.

Szerintem ezt a jövőt ma a közönség legnagyobb fokú támogatása sem biztosítja. Az igazgató képtelen a művészeti és anyagi kötelezettségeinek megfelelni. Változtatni kell a közönség érdekében a most fenálló rendszer sok mindenféle baján. A változott viszonyokkal szemben a művészetnek védeni kell magát és előre haladni, hogy talajt ne veszítsen. Ma, mikor a vidéken *egy közönségnek* kell eltartani egy színházat és egy színháznak kell ellátani azt a közönséget, amely ettől az egy színháztól jó drámát, jó operát, jó operettet, jó vigjátékot kíván, szinte lehetetlen minden kíváná omnak megfelelni. Például hozom fel az aradi közönséget, melynek igénye szinte túlszárnyalja a fővárosét. Lehet-e Aradon a vigjátéki-személyzetet operettenél, vagy az operette-személyzetet operánál, elsőrendű szerepekben használni? Nem lehet. Lehet-e egy vidéki igazgatónak minden műfajra külön személyzetet tartani? Azt sem lehet. Mert a művészek, a darabok, a diszletek és minden egyéb olyan drága, hogy ezt egy vidéki színház ma nem bírja. A művészetnek pedig haladni kell előre, ki kell elégíteni az igényeket, sőt még magasabb igényekhez kell szoktatni a közönséget, hogy hivatásának megfeleljen.

Egyetlen megoldás erre az olasz rendszer: a „staggione.” Az olaszok, sőt ma már a franciák is minden műfajt más és más szintársulattól élveznek. Van elsőrendű opera, külön operette és külön prózai társulat és sehol sem halad a színművészet annyira, mint Olaszországban. Magyarország vidéki nagy városai a közönsége érdekében előbb-utóbb kell, hogy erre a módszerre térjen.

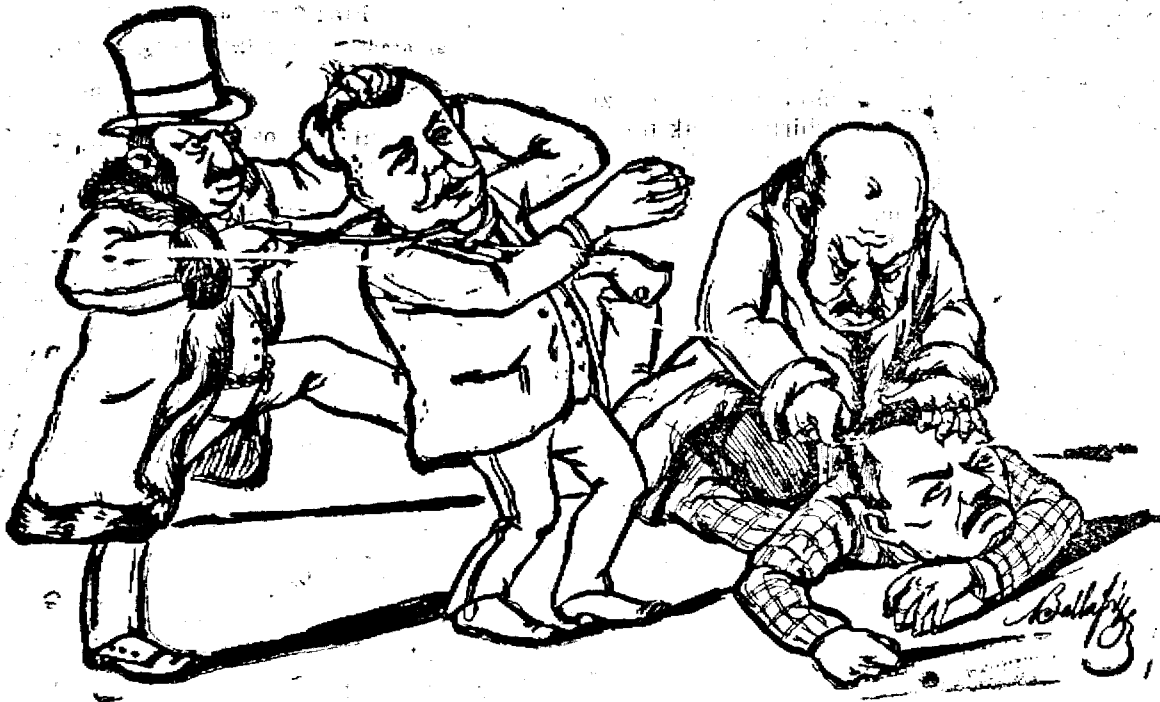
Az első kellék ehhez, hogy három nagy város, mint például *Arad, Szeged és Temesvár szövetségére lépjen.* Három igazgatónak adják ki a három város színházat, még pedig felváltva két hónapig. Opera két hónapig, operette két hónapig, prózai társulatnak nyáron egy-egy hónapra. El lehet képzelni, milyen előadásokat nyújthat az a társulat, amely egy műfajt kultivál. A közönség minden harmadik hónapban új arcokat látna, (mert sajnos nálunk ez is fontos,) új darabokat kapna és a jövedelem ugyanannyi, sőt több volna a jelenleginél, de ebből csak egy szaki személyzetet kellene fizetni. Művészi és anyagi tekintetek megkövetelik, hogy ez az állapot bekövetkezzék. Amikor naponta egy-egy más darabra kell a vidéki színésznek készülnie, csodaszamba megy, ha kielégítő képes produkálni. A közönség az új renddel csak nyerni fog művészetben, a színészet pedig inkább haladhat a tökéletes művészet felé.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály 151.

A FOJTOGATÓ BANDA.

A finom lelkű, gyöngéd *Gecsei Sándor* már nem örvendezteteli működésével Arad és a környék lakosságát, de büntérsai még szabadon járnak. Hiába a nyomozó hatóságok ébersége, ők mégis a legnagyobb nyugalommal üzik fojtogató munkájukat. A csendőrök azt hiszik, hogy *Gecsei* büntérsai züllött emberek. Tévedés. Ezek a fojtogatók finom, drága téli bundákat hordanak és Pesten szívtón drága

bankokat igazgatnak. Most egy *Arad Város* családra vetették ki a kölcsön-hálót és a családfeket, *Varrassy* Lajost, meg *Kilényi* Jánosot úgy fojtogatják, hogy iszonyat néző. Ez a fojtogatói művelet azonban más rendszerű, mint például a vingar. Az aradi fojtogatókban csak a család puztul el, a családfekek semmi bajuk sincs tőle. Sőt azok egészségben tovább virulnak . . .

ASSZONYI SZEMMEL.

Nem vagyok pessimista, de az életet egy csaf prózának tartom. Csak úgy ásit ránk a rideg valóság a maga mindennapi egyhangúságában. Robot a megélhetésért küzdés a kenyérért, gályamunka nap-nap után. Ami kis szín, idealizmus keveredik bele, azt sem magunknak köszönhetjük. Nem a mi lelkünk produktumai: az öröm és a vigtség. A ma szülötte nagyon is blazirt hulló hozzá. Masterségesen kell életre rázni benne a *ke delyt*. Raffinált eszközökkel előhivogatni az eltorlasztott oduból. S mikor keresztültörtetett a modernség spleen, unottság barikádjain, csodálkozva konstataja: „Nini, én vagyok, tehát létezem!”

Létezik, de milyen nyomorékan, milyen sajnálatraméltó, beteg. Mint egy haláltváro heptikás. A tüzrózsák ott virítanak az arcán, az élet vágya ott ég a szemében, de a mellében már horkol a szundikáló halál. Az ember is kacag, pajzánkodik nagynéha, de a lelkének alaphangulata színtelen mint a savó, fanyar mint a vadalma és mint a só-talan leves, izetlen.

Miért? — Azt mondhatnám, hogy a mint a test degenerálódott az idők folyamán, úgy korcsosodott el a lélek is. Azt is mondhatnám, hogy a lét nagy küzdelmében az ember egészen megelégedett arról, hogy az anyag kielégítésén kívül más boldogságra is tarthat számot. Ráfoghatnám a nevelés ferdeségére, a mai kor emancipált gondolkodására, vádolhatnám a sorsot, a körülményeket és viszonyokat. Kibuvót találhatnék számtalant. De jól tudom én, jól tudjuk mindannyian, hogy ennek a kora vénhedtségnek, ennek az örökös kedvtelenségnek mi magunk vagyunk az okai és megteremtői. A mi nagy-ravágyásunk, a mi mennyiségben és minőségben elérhetetlen kívánságunk. A mely már nem is óhajítás, hanem követelés.

Egyszerűen elvárjuk, hogy bennünket Nemezis istenasszony a karjaiba zárjon, az ölében ringasson s minden más ember-

társunk fölébe helyezzen. Mert a bennünk uralkodó érzés: az önzés elhitette velünk, hogy: „én vagyok a világ központja.”

Természetes, hogy a mi speciális egyéni világunk önmagunk körül forog. De mi tovább megyünk. Szántszándékkal toljuk a követ a szomszéd területre, tetszésünk szerint szabunk a birtoknak határt, belevenva más központokat is. S mikor benne csücsülünk az igazságtalanul szerzett dominiumban, azt várjuk, hogy minden teremtett lélek úgy mozogjon, ahogy azt mi a fantáziánkban kiszíneztük.

Persze, hogy ily körülmények között csalódás csalódás után ér, keserűség keserűséget tetéző. És ha nem valósulnak meg az álmok, nem teljesednek a remények, amelyeket a jövőhöz fűztünk, barázda ül a szájunk szögletébe s csendes megadással viseljük a legnagyobb keresztet: az életet. Azt hisszük, a miénk a legnehezebb. Ezze a tudattal élünk, mozgunk, ez a szerencsétlen érzés önti el a lelkünket, uralkodik a hangulatunkon. És fokozatosan sorvaszt el bennünk két érzést: az örömet és megelégedést. Szülőit a kedélynek. Csoda hát, ha csupa kretenekkel találkozunk, kiknek az öröme perverz érzés? Akiknek a boldogság nem az élet keresetlen, egyszerűen nyújtott öröme, hanem extravagáns uton kiereszkölt mulatság. A mi örömeinknek nincs tartalma, a mi örömeink felületesen kiváltott kacagás. Rikácsoló, lélek nélküli hang. A blazirtság és unalom kicsipkézett szemfedője borul a kedélyünkre. Egyhangunak találunk mindent, nem érdekel semmi, mert nem tudunk megbecsülni semmit. És gondolatban meggyőződéssel dudarászunk: „Fabatkát sem ér az élet!”

Pedig az élet szép, gyönyörű, csak a mi érzékünk hiányos. Nagy értéket tulajdonítunk a világ duhaj lármájának, a hangos zenebonának. Azt hisszük, ez vidítja fel napjainkat Felszínes öröm, mely csak üres nevetésre csiklandoz. Hamis bankó, melynek nem ellenértéke a lelkünkben elhelyezett csillagó arany: a *tartalom*. Aknázzuk ezt ki, magunknak teremtünk vele egy irigyelt világot.

Prohászkané Tausch Elvira.

A szocializmus és a nemzetiségi kérdés.

Irta: Goldie László, országgyűlési képviselő.

A mult történelmének tárgyilagos vizsgálata értelmezi a jelent s reá világít a jövőre. A történelmet, igaz, emberek csinálják, de ugyancsak emberek írják, még pedig — utólagosan. És a történetíró a maga egyéni eszmévilágát reáborítja a multak eseményeire. Egyedül a történelem materialisztikus értelmezése zárhatja ki a történetíró egyéniségének, individuális gondolatvilágának zavaró belekeverését a mult eseményeinek magyarázatába. Mert a gazdasági berendezkedés oly konkrét elemekből áll, amelyeket szavakkal nem lehet meghamisítani.

A történelem valóban nem egyéb, mint a gazdasági érdekek küzdelmének folyamata s a történetírónak, éppen úgy mint a szociológusnak tere az a latitudo, melyet e küzdelem eredményeképp előállott folytatódó eltolódás hullámvonala jelez. „Éz a hullámvonal pedig mértani helye azon kompromisszumoknak, melyeket az örök utópia a közgazdasági statisztika olykori eredményeivel napról-napra köt.” (Dr. Mössner Pál: A német tudományos szocializmus. Előszó.)

Magyarország ezeréves története rem egyéb, mint a kiváltságos osztályoknak harca gazdasági érdekeiknek biztosítására. E kiváltságos osztályok voltak „a nemzet” s gazdasági érdekeik voltak „a nemzet jogai.” A legutolsó forradalom a dolog lényegén nem sokat változtatott. Változott a forma, a lényeg megmaradt s a kiegyezés óta is az országgyűlésen érvényesült politikai pártok a történelmi Magyarország alapján állva s a máig is kiváltságos osztályok kizárólagos szolgálatában inkább a hatalomért, mint elvekért küzdöttek, amit minden kétségen felül bizonyít Tisza Kálmánnak egykori fuzója s a függetlenségi párt újabb kormányrajutásának története.

Az országos uralkodó politikának egyedül komoly elvi ellenzéke a magyarországi forradalmi nemzetközi szociáldemokrata párt és az országos nemzetiségi párt. Nem lesz tehát érdektelen fejtegetni röviden a szocializmusnak és a nemzetiségi kérdésnek vonatkozásait.

Ugyanezen derék lap hasábjain más alkalommal kimutattam azt, hogy a nemzetiségi kérdés alapján véve tulajdonképpen gazdasági kérdés. A nemzetiségi harc a gazdasági elnyomottaknak harca a gazdaságilag elnyomók ellen.

A szocializmus alapján véve szintén gazdasági kérdés. Kiinduló pontja volt a gazdaságilag elnyomottaknak öntudatra ébredése s ennek folyamán az öntudatra ébredt gazdasági elnyomottaknak harca a gazdaságilag elnyomók ellen. A szocializmus, mint elmélet, az emberi társadalom rengeteg fokaságú bajainak, különösen azonban a szegénységnek, az erkölcstelenségnek és a tudatlanságnak okát egyedül a gazdasági életnek eddigi kapitalisztikus berendezkedésében látja. Célja tehát a berendezkedést megsemmisíteni s helyébe követeli a termelő eszközök szocializálását (társadalmosítását).

„A szocializmus és a szocialis mozgalom tehát semmi más, mint a proletáriátus érdekeinek megfelelő, jövődöbéli, új társadalmi rendnek megvalósítása vagy kísérlet ennek megvalósítására.” (Sombart Werner: A szocializmus és a szocialis mozgalom. XXVI.)

Az elvi szocializmus végcélja egy ideál, lehet hogy utópia. Ezen eszmény elérésére célzó munkája közben azonban a szocialis mozgalom a tiszta demokráciának nagy eszméjét szolgálja, hatalmas segítséget nyújt minden ország intézményeinek demokratizálásához. Innét van, hogy minden igazán demokratikus polgári párt rokonszenvvel kíséri a szocialis mozgalmat, azt elősegíti s viszont annak segítségét igénybe veszi.

A politikai szociáldemokrácia csak egyik eszköze a szocialis mozgalomnak. A politikai szociáldemokrata párt nem forradalmi párt abban az értelemben, hogy erőszakkal, vérontás útján akarná céljait megvalósítani, de forradalmi abban az értelemben, hogy az uralkodó társadalmi rend helyére egy másik társadalmi rendet akar megteremteni. Nem nemzetközi abban az értelemben, hogy elvetné a nemze-

tiség elvét s az abból folyó következményeket, de nemzetközi olyan értelemben, hogy „minden ország elnyomottával együtt érez és együtt küzd”, a mint azt igen értelmesen fejezi ki a magyarországi szociáldemokrata párt programja is.

A tudatlanok és a tudatos gonoszok ráfogják a szociálistákra, hogy a hazát nem szeretik, a nemzetet megvetik. Az igazság csak az, hogy a szocialista a hazafiságot nem abban látja, hogy egyeseknek vagy egyes osztályoknak vagy egyes fajnak jogot adjon másoknak vagy mas osztályoknak vagy más fajoknak elnyomására, hanem az igazságosságban és a teljes jogegyenlőségben. „A humanitás és az igazságosság felette állanak a hazafiságnak” — mondotta az 1904. évi amsterdami kongresszuson Burt Thomas, ki szocialista létére másodállamtitkár volt Gladstone minisztériumában.

A német birodalmi gyűlés 1904. március 7-diki gyűlésén ezt mondta Bebel, a szociálisták vezére: „E földön élünk és küzdünk azért, hogy ezt a mi hazánkat, ezt a mi szülőföldünket, amely épp úgy a mi hazánk, talán még inkább, mint az önk hazája, (Igaz! úgy van! a szociáldemokratáknál), olyanná tegyük, hogy öröm legyen itt élni még a legesekélyebbek is.”

Ez minden ország szociáldemokratáinak hazafisága. Szébb, dicsőbb hazafiság, mint azoké, a kik a maguk örömét másoknak kizsákmányolásán, másoknak szenvedésén építik meg.

A szociáldemokrácia nemes nemzetköziséggel szemben, a mely minden ország elnyomottával érzett közösség és rokonszenv nyilvánítása, áll az uralkodó osztályok kevésbé nemes nemzetközisége, mely az elnyomásra való szövetkezésben és a kizsákmányolás gyümölcsein szerzett földi öröme megosztásában nyilvánul.

Az uralkodó osztályok minden országban a szociáldemokrácia krisztusi nemzetköziségének ellenségezik a nemzeti ideológiát. Igen találon fejt ki a Stuttgartban 1907-ben megtartott nemzetközi szociálista kongresszus, hogy „kedvez a háborúknak egyik népnek a másik ellen való elfogultsága, melyet azért táplálnak rendszeresen, hogy ezzel a proletáriátus tömeget saját osztályfeladataitól, valamint nemzetközi osztályszolidaritásának kötelességeitől elterítsék.”

Jaurés e szavakkal nyitotta meg 1900-ban a párisi kongresszust: „Ha valaha, úgy ma fontos az, hogy a munkásokat egységes szociálista fölfogásra és egységes akcióra egyesítsük, mert éppen manapság hivatkozik a kapitalizmus saját érdekeiben a leghitványabb, sevinizta, bestialis ösztönökre és hogy uralmát biztosítsa, a régi faji előítéleteket minden osztályban újra fölébresztieni és egyik népet a másik ellen uszítani igyekszik.”

A szociálista szereti hazáját, de nem szereti a hazának uralkodó és kormányzó piócait. A szociálista szereti nemzetét is, de e szeretetben nem lát egyszersmint köteletséget más nemzeteknek elnyomására. A német David Eduárd azt mondja: „Abban a véleményben vagyunk, hogy a szociálisták, amint hivatva van arra, hogy az egyének életét a kapitalista rendszer korrupciójától és elnyomásától megszabadítsa, épp úgy hivatva van arra is, hogy a nemzeteknek megnyissa a pályát a valódi szabadságra és nagyságra.”

A szociálisták teljes mértékben méltányolja a nemzetiséget és annak követelményeit. Pernerstorfer Engelbert, ki mint szociálista képviselő jelenleg az osztrák birodalmi gyűlésnek egyik alelnöke, így ír: „A nemzetiség ideális jószágunk. Nem csupán arra akarunk törekedni, hogy az emberek emberhez méltóan lakjanak, táplálkozzanak, ruházkodjanak, hanem hogy az évezredek óta megszerzett kultúrában való részesedés által egyáltalában emberekké legyenek, akik képesek a kultúra birtokára és képesek kulturát teremteni. De minden kultúra nemzeti. A szociálisták és nemzeti gondolat tehát nemcsak hogy nem ellentmondók, hanem szükségképpen összetartozók.”

A szociáldemokrácia a nyelvközösség értelmében vett minden nemzetnek elismeri a jogát a teljes egyenjogúságra. Az osztrák szociálista pártgyűlés Brunnban 1899-ben „erklärt feierlich, dass er das Recht jeder Nationalität auf nationale Existenz und nationale Entwicklung anerkennt“ (ünnepélyesen kijelenti, hogy minden nemzetiség-

nek jogát nemzeti létéhez és nemzeti fejlődéséhez elismeri.) Az osztrák szociáldemokrata párt a birodalom nemzetiségei számára sokkal nagyobb jogokat követel, mint ezen nemzetiségeknek polgári politikuskai. Követeli minden nemzetiség számára a teljes nemzeti autonómiát, a területi autonómiák helyett. An Stelle der historischen Kronländer werden national abgegrenzte Selbstverwaltungskörper gebildet, deren Gesetzgebung und Verwaltung durch Nationalkammern, gewählt auf Grund des allgemeinen, gleichen und direkten Wahlrechtes, besorgt wird. (A történelmi koronatarományok helyett nemzetiségileg körülhatárolt önkormányzati testületek fognak képezetni, amelyeknek törvényhozását és közigazgatását az általános, egyenlő és közvetlen választójog alapján megválasztott nemzetiségi kamarák fogják intézni.)

A magyarországi szociáldemokrata párt programjának 4-ik pontjában követeli „az országban élő minden nemzet teljes egyenjogúsítását”, tehát majdnem többet, mint amennyit az országos nemzetiségi párt nemzeti tekintetben követel. Az osztrák szociálista párt nemzetiségileg van szervezve, a magyarországi szociáldemokrata pártnak szintén vannak nemzetiségi bizottságai s csak idő kérdése, mikor fog a magyarországi szociáldemokrata párt is teljesen nemzetiségileg szervezkedni.

A gazdaságilag elnyomottaknak felszabadítását célzó működésében és az ország intézményeinek s egyáltalában állami életének demokratizálásáért, valamint a nemzeti egyenjogúsításért vívott és megvívandó harcaiban a nemzetiségi párt sokszor találkozott és találkozni fog a szociáldemokrata párttal.

Az országban többször vetették a szemünkre, hogy mi, mint per excellentiam nemzeti párt, hogyan szó-ethkezhetünk a nemzetközi szociáldemokrata párttal. A fentebbiekből világos, hogy akik nekünk ily szemrehányást tesznek, azok vagy nem ismerik a szociálisták s általában a szociális mozgalomnak igazi tartalmát vagy rólunk teszik fel, hogy nem ismerjük.

A magyarországi nem magyar népeknek jelenlegi vezetői nem szociálisták. Küzdünk a nemzeti egyenjogúsításért, a gazdaságilag elnyomottaknak felszabadításáért, az állami életnek s intézményeinek demokratizálásáért, de alapelvünk az individualis birtokjog szentsége. Aki azonban a mi működésünknek gátat vet, aki a nemzetiségektől megtagadja azt a jogot, hogy az individualis birtokjog alapján álló társadalmi rendben politikailag szervezkedhessenek, az tudva vagy nem tudva, de egészen bizonyosan az ország nemzetiségi tömegeit a szociáldemokrácia karjaiba tereli.

Az uralkodó országos politika a szociáldemokratákban is, a nemzetiségekben is a „nemzet” elenségeit látja. Természetes. Mert ez a politika nemzet alatt, Andrásy szavai szerint, azt a történelmi „felsőbb réteget” érti, amely ezer esztendőn keresztül az igazi nemzetnek, a népnek kizsákmányolására alapította kulturáját és örömeit, sokszor a haza és a nemzet elárulásával gyarapította földi javait.

A kiváltságos osztályok felé fordulva mi is felkiálthatunk Bebellel. Ez a föld épp úgy a mi hazánk, mint az önké, sőt még inkább a miénk, mint az önké. És ha nem volt édes hazánk a múltban és nem az a jelenben, mindenestre az lesz a jövőben, mert ez az ország önk számára az enerváló és a lélek nemességét megölő élvezetek és öröme tanyája, a mi számunkra azonban a testet edző ifjító munkának és a lelket nemesítő szenvedéseknek földje.

Ha ezek az urak legalább olyan mértékben látnak, mint amilyen mértékben képzetek és ha igaz például az az állításuk, hogy az általános választójognak szégyenletes meghamisítása a magyar faj politikai hegemoniájának biztosítására szükséges, akkor alkossák meg legalább a magyar faj számára az igazi általános választójogot és mondják ki törvényben azt, hogy Magyarországon választó minden 24 éves magyar honos, aki magát fajmagyarnak vallja és magyarul beszél. Ez világos, tiszta beszéd volna. Biztosítaná, szerintük, a magyar faj politikai hegemoniáját s nem tölthetné el nagyobb keserűséggel az ország nem magyar népeit, mint amennyire elkeseríti azokat Andrásy grófnak szörnyjavaslata.

De egészen bizonyos, hogy ezek az urak nem a magyar faj politikai hegemoniájának

biztosítását akarják, hanem akarják az ezer esztendőn át tartott jogtalanságnak perennitását, akarják az uralkodó populust verbőcziánusnak megtartását abban a jogban, hogy a népek millióit továbbra is kizsákmányolhassák. Nominem autem et appellatione populi hoc in loco intellige solummodo dominos praelatos, barones et alios magnates atque quoslibet nobiles, sed non ignobiles. — mondja Verbőczi. Nemzet alatt pedig értsd csakis a főpapurakat, a bárókat és egyéb mágnásokat és mindenféle nemeseket, de semmiképen a nem nemeseket.

A történelem az osztályjogokról való önkéntes lemondásra még egyetlen példát sem mutatott vagy legalább minden olyan esetre, amiket ilyenekül szoktak felhozni, könnyen alkalmazhatunk realisztikus, józan bizonyítást. Verbőczi legalább kimondta az igazat. Az urak azonban jezsuitáskodnak. Si autem cum Jesuitis, non cum Jesu itis. Ha pedig a jezsuitákat követitek, nem követitek Jézust.

...Jézusnak szent születése napján térjetelek Jézushoz, emberek.

A telepítés és parcellázás nehézségei.

Irta: Lázár Zsárd dr. országgyűlési képviselő.

A társadalmi és gazdasági átalakulás korát éljük, amikor társadalmi alakulatok eltűnnek, gazdasági intézmények megszűnnek: hogy új élet, új viszonyok segítsék elő a nemzetek, népefejlődését, létét. A nagy társadalmi kenyérharokban résztvesz a nép minden rétege. Itt, e küzdelem egyik jelenségével akarok foglalkozni: a nagybirtokok megszűnéséről és a paraszt birtokok keletkezéséről kívánok megemlékezni, hogy érthetőbben fejezzem ki magam: a parcellázásról óhajtók egyet-mást elmondani, és pedig kizárólag a hazai viszonyokra való tekintettel.

A parcellázás a nemzet megerősödése, fejlődése szempontjából kívánatos és üdvös. A kötött birtok felszabadul, a nép nagy rétege erőhöz, munkához jut, a birtok értékesebbé lesz, a kereső és nemzetalkotó népréteg gazdagodik. A mi paraszt népünk szükségleteit itthon szerzi meg, keresményét itthon költi el; egészséges, erős paraszt gazdaságok útján erősödik az ipar, megelégnél a kereskedelem. Főkérdés azonban az, vajjon a nép eme megerősödése feltétlenül következménye-e a parcellázásoknak? Theoretice igen, valóban pedig legtöbbször nem! Mindennek meglévé a maga oka: ennek a jelenségnek is megvan az oka. És ez onnan van, mert a parcellázások nem kizárólag gazdasági és főleg nem gazdasági szempontok figyelembe vételével szoktak történni, hanem hol mint jó üzletet, hol mint politikai remekművet, hol pedig népboldogító de kevésbé jó intézményt kezelik. A földművelés telepeit rendszerint kizsárolja. Nem veszi számításba a telepes fizetőképességét, rendszerint egyetemleges kötelezettségbe viszi bele a ellepések összességét és nem törődik azzal, hogy pár év leteltével akár az egész telep kipusztul. Ezen pár év alatt kárpótolja magát. Ennek oka az hogy a magyar pénzpiac teljesen elzárkózik attól, hogy parcellázási célra a gazdaközönség támogatására legyen, e helyett kiszolgáltat egész vidékeket spekuláló pénzcsoportoknak, akiknek főrdéke a zsebelés. Pedig igen üdvös és nagy jelentőségű kérdés oldatnék meg, ha az állam kezébe venné a parcellázási ügyet és ott ahol egy-egy nagyobb birtok kínálkozik, azt felparcellázná és erőteljes, életképes paraszt gazdaságok keletkezését segítené elő.

Különösen főállami feladat volna, hogy az eladásra kerülő alföldi birtokok helyén kivétel nélkül magyar telepek keletkezzenek. Hogy ez megtörténhessen, két fődologra van szükség. Megfelelő telepre és megfelelő pénzre. Ha ezt a két alkotó erőt az állam megszerzi, úgy a nagybirtokok megosztása önmagától kínálkozik. Nagyon természetes, hogy mindezt állami pénzen megtenni nem lehet, de hány nagyobb pénzintézet vállalkoznék erre, ha a kormány bizonyos irányban támogatná azokat?

Hiszen egy közeli esetre utalok csak. A keveremesi nagy uradalom bankkölcsönön felparcellázott. Miért? Mert állami felügyelet és támogatás mellett történt az meg. És noha ebben a parcellázásban köszönet nem lesz, mégis igen jó például szolgálhat annak bizonyítására, hogy a parcellázáshoz szükséges tőke megvan,

csak fel kell azt kutatni. Ez állami feladat, mert ez által a telepítés reális kamattal mellett jó és elviselhető kölcsönökkel történhetik meg.

A másik tényezője a jó parcellázásnak a megfelelő telepes. Megfelelő az olyan telepes, aki a vételkor a vételárnak legalább egy negyed részét ki tudja fizetni. Aki erre képtelen, az ne is vegyen földet. Az ilyen telepesek legtöbbször önként jelentkeznek, de nincs aki őket vezesse, oktassa és elhelyezze. Főgond fordítandó arra, hogy a telepes csak oly vidékre telepedjék le, amely vidéken korábbi szokásait, gazdálkodását folytathatja. Mert hiába próbálkoznak meg azzal, hogy Krassó-Szörény megyébe csanádmezei, vagy kunsági magyarokat telepítsenek. Azok ott nem tudnak gazdálkodni, azok ott életképes magyar telepeket soha sem fognak alkotni. Szép idea az, hogy a nemzetiségi vidékeken magyarságot ékeljünk be, csak hogy, ha az illető vidék földje, gazdasági konjunkturái nem megfelelőek a magyar ember szokásainak, gazdálkodásának: úgy az ott soha eredményt el nem ér. Csongrádi magyar soha sem fog kecskét padláson tartani. Pedig menjünk csak le Hunyadba, sok kecske tanyázik ott a padláson, különösen rossz időben!

Az állam parcellázási munkáját a most jövő évben kezdi meg. Kívánatos volna, ha figyelmét első sorban az alföldre fordítaná. Számtalan nagy birtok kínálkozik ott felparcellázásra, ezeket kellene megszerezni, de nem arra a célra, hogy 2-3 holdak osztassanak ki egy-egy családnak; ebből megélni nem lehet még akkor sem, ha ingyen adja, hanem legalább 10 holdankint osztassanak fel a legkisebb parcellák. Amint a törpe gazdaságok keletkezését céltalan elősegíteni, nem volna szabad utját állani a középbirtokok keletkezésének. Bizonyos maximumhoz kötni az egyesek szerzési szabadságát: kárhózas. Tér adandó a terjeszkedésre. Ép a mai állami telepítésnél, ami nem egyéb az állami birtokok parcellázásánál van ez így, ahol egy-egy telepes egy telepnél többet nem vehet, noha anyagi ereje megengedné. Viszont kellő korlátok közé szorítandó az erőn felüli terjeszkedési kedv. A földéhség sok embert, különösen kis gazdát: erejét felülmúló vállalkozásra sarkalja. Ez veszedelemes jelenség, ami az illetők pusztulását vonja maga után. Ezért lenne minden parcellázásnak kiindulási pontja, hogy vevőnek csak az tekintessék aki a vételár legalább egy negyed részét ki tudja fizetni.

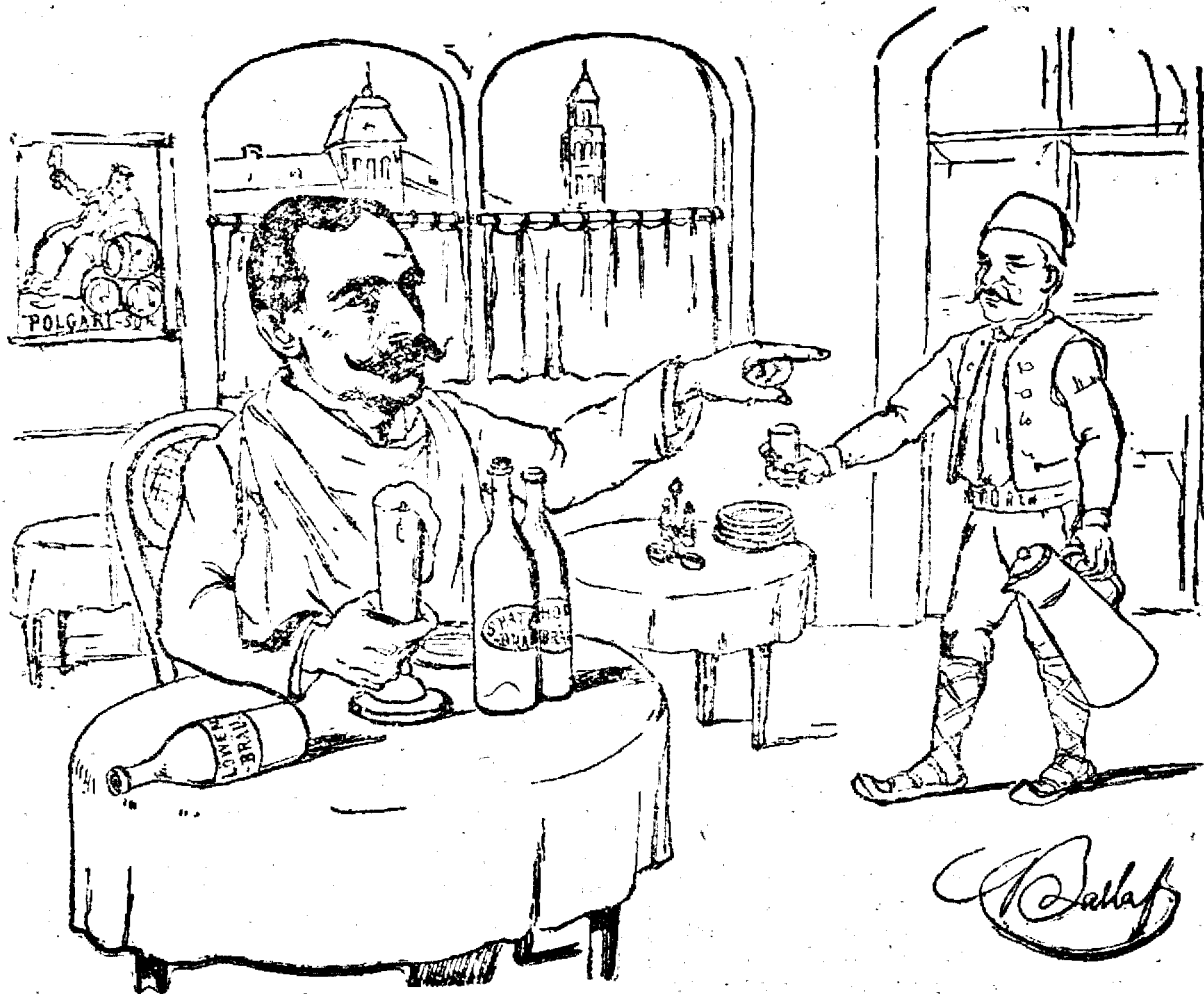
De hát természetes, hogy mindez csak tanács jellegével bír és felmerül a kérdés, hogy miként valósítható meg ez?

Erre is tudnék módot. Minden parcellázást állami felügyelet alá kéne vonni. Ezzel korántsem akarom azt mondani, hogy u. n. telepítési felügyelőket kell kinevezni. De hogy is! Nem érne azok munkája egy fillért sem! Kötelezővé kellene tenni a parcellázások előleges bejelentését és hogy úgy mondjam, minden parcellázást engedélyeztetni kellene. Nem közigazgatási, vagy kormányhatósági engedélyre gondolok, az, mint említettem, előbb sok esetben politikai célnak megfelelőleg alakulhat ki. Az szentelt víz volna! Ott van állami szervezeteinkben egy u. n. *birtokbiróság*. Minden törvényesek ma már birtokbiróság is. Amint az urbéri arányosítás, legelő felosztás, tagosítás, szóval urbéri természetű birtokviszonyok rendezése, felosztása a rendes bíróságok, mint urbéri bíróságok körébe utalvák: épen úgy lehetne a parcellázások megengedhetősége felletti bíráskodást is az illetékes birtokbiróságok hatáskörébe utalni.

Ha a birtokbiróság alkalmas szakértők eskü alatt beadott véleményét ismeri, ha a parcellázó parcellázási tervét gazdasági, pénzügyi és társadalmi szempontból keresztülvihetőnek találja: megadhatja az engedélyt, mely oly támpontja és normája volna a teendőknél, amely megbízható, meg nem változtatható, ki nem játszható.

Ily úton meg lenne a bizalom a parcellázások iránt a pénzpiacra és a vevőközönységben, de egyúttal lehetetlenné tétetnének a spekulánsok, de a komoly és becsületes vállalkozás intrikusai is.

Vannay bojkottál.

A bojkottok korszakát éljük mióta a félelmetes Törökország kimondta, hogy az anaxió következtében visszautasít minden osztrák-magyar árucikket. A szigorú muzulmán megtartja a szavát, a láz elhatározásának és a legnagyobb szívfajdalommal bár, de a konstantinápolyi mulatóhelyeken a hungarátat is magukra hagyja. Azok kövér könnyeket sírnak és folyton sopánkodnak:

— A politikánkat is mi adjuk meg az árát, mert most már kénytelenek vagyunk tisztességesen, de szegényen élni.

Hát ime, ilyen vérlázió következményei vannak a török bojkottnak. Ezt természetesen a magyarok nem hagyhatják válasz nélkül. Minden városban a hatóságok szervezik a balkániak ellen való bojkottot. Aradon Vannay Gyula tanácsosok a mozgalom vezetője. Ő gyakorlatban is bemutatja, hogyan kell a balkáni alakokat bojkottálni. A minap a *Milléniumban* egy török macdón bózást a szavakkal utasított ki:

— Bojkott alatt vagytok. A bózátokat megvontam. En ezután csak osztrák magyar sötét iszom.

A heregnő bőkezűsége.

*

Mi történt a bécsi köz-kórházban?

Arad, december 24

Heregnő (a fődvarmesterhez): Nos, mit szölk hozzá?

Fődvarmester (mely hajlongások között): Fenség, ez valóban fejedelmi ajándék volt?

Heregnő: És a doktorok?

Fődvarmester: A doktorok elváltak ragadtak. Azt mondják, hogy fenséged ajándéka forduló pontot képez a modern orvos tudományban.

Heregnő: No, csak hogy megint sikerült lefőzünk azt a parvenü Rotschildot.

Fődvarmester: Fenséged bőkezűsége mellett gyerekkéntek az ilyen. Maga az Allgemeine Krankenhaus igazgatója is konstatalta, hogy ilyen szerenese még sohasem érte a kórházat. Az már előfordult, hogy ugynevezett emberbarátok egy-egy ágyalpitványt tettek, vagy végrendeleteikben százszázakat hagytak a kórház céljaira, sőt, hogy fenséged öt éte nel maradjunk, köztudomásu, hogy az a millióban talán gazdag, de találekonyaságban rendkívül szegény Rotschild maga létesített egy egész kórházat: de az még valkben nem fordult elő a kórházak ancaiseiben, hogy valki egy egész üveg lurdosi vizig vigye a közjótékonyaság gyakorlását.

Heregnő (kézesokra nyújtja kezét): Megvagyok elégedve önnel. Menjen el egy hét múlva az Allgemeine Krankenhausba és terjessze elém a meggyógyultak névsorát.

*

(Nyolc nappal később.)

Fődvarmester (Lihogva a nagy sietségtől): Fenséges aszonyom, a köz-kórházból jövök.

Heregnő: Kissé jobban is lethetett volna, alig vártam már. Nos?

Fődvarmester: Óriási! Kolosszális! Hallatlan!

Heregnő (izgatottan): Beszéljen, mi történt?

Fődvarmester: Meggyógyult az első beteg.

Még pedig az én személyes közreműködésem mellett.

Heregnő: Hogy-hogy?

Fődvarmester: Amikor bementem a kórház-igazgató szobájába, jelenti egy orvos, hogy a 426-os szám egy delirium tremensben szenvedő beteg, olyan rosszul van, hogy azon már csak valami csoda segíthet.

Heregnő: Csoda segíthet? Hát miért nem vették igénybe az én vizemet?

Fődvarmester: Igénybe vettük, fenség. Én magam töltöttem bele a beteg szájába vagy fél üvegre valet.

Heregnő (türelmetlenül): És mi történt? Beszéljen.

Fődvarmester: Csoda történt. Amint a víz a beteg torkát érintette, az felordított, hogy vizet meg halálos ágyán se tűr el.

Heregnő: És ön?

Fődvarmester: Én pedig átérve lelkemben fenséged hártalan áldozatszereget, ányalábottem fejét, hogy szájába töltsem, ha kell, az egész üveget. A beteg erre, nyilván a víz gyógyító hatásától, egy végső erőmegfeszítéssel felugrott ágyából és kirohant a szobából.

Heregnő (áhitattal tekint az égre): Boldogok a hívők!

Fődvarmester: Ámen!

Heregnő: A nevét kérem annak az igaz embernek

Fődvarmester: Az talán nem tartozik a tárgyhoz, fenség.

Heregnő (összehusza szemöldökét): Mit mond ön? Rögtön a nevet!

Fődvarmester: Ha ragaszkodik hozzá fenség, nem bánom... A neve... a neve: Kohn Nafta és templomszolga a Seitenstäden-gasseban

* * *

Világosságot a gyermekeknek.

A Holnap nemzedéke.

Aradi hölgyek és urak véleménye az ifjuság felvilágosításáról.

Arad, december 24.

Lehet szidni, lehet dicsérni a Holnapot, lehet tőle romantikát várni, lehet rideg anyagiságot: de beszélni kell róla. A mának kavargós bizonytalan köde mindinkább kezd oszladozni és ha mindenki összetett kézzel, a „minden mindegy“ fásultságával várna a tisztulást, aligha virradnánk szebb időkre, mint amilyeneken éppen a jobb jövő reményében eddig átvergődtünk. Ennek a jobb jövőnek előre vetődő glóriáját vizsgáljuk ezért szüntelen és ködtől zavaros szemmel keressük annak aranyos sugarait.

Az aranyos sugarak legértékesebbike: a jövő nemzedéke. Hogy milyen lesz ez a nemzedék, nem tudjuk, de szeretnők, ha tökéletesebb, jobb lenne a tegnapiénál és a mainál. Szeretnők, ha nem kellene neki annyi bajjal, keserűséggel, csalódással és kijózanodással, botlással és tudatlansággal megküzdnie, amennyi az eddigi nemzedékek életét megkeserítette. Nevelni szeretnők őket e bajok kikerülésére, e csalódások megelőzésére és ebben a törekvésünkben utját egyengetjük annak, amit egy kissé kompromittált kifejezéssel modern nevelésnek mondanak. Ennek a modern nevelésnek egyik főkérdése a *gyermek, az ifjuság felvilágosítása*. Sokat vitatott problémája lett ez a mai társadalomnak; nagy csoportok írták zászlójukra, mások harcolnak ellene, sőt sajnos, vannak, akik mosolyognak rajta. Nekünk nem az volt a célunk most, hogy pro vagy kontra az ellenfelek valamelyikéhez csatlakozzunk; meg akarjuk kérdezni Arad társadalmát, ki akartuk fűrkészni ennek véleményét a gyermekek felvilágosításának mindinkább aktuálisá váló kérdésében. Az aradi női és férfi társadalom több tagjához fordultunk azzal a kérdéssel, hogy helyesli-e és ha igen, milyen módon véli legcélszerűbben elérhetőnek a gyermekek felvilágosítását. Itt adjuk a beérkezett válaszokat abban a reményben, hogyha egyébhez nem, de egymás felvilágosításához, a probléma némi tisztázásához ezzel is hozzájárulunk.

A HÖLGYEK VÁLASZA.

(Dr. Auszterweil Lászlóné.)

Hogy világítsuk-e föl a gyermekeket? Igen! De hogyan? Ép ez a kérdés nehéz oldala; nem is lehet azt az anyáknak vagy pedagógusoknak előírni, arra maga a gyermek tanítja meg az anyát. A gyermek a maga naivságában sokszor oly okos, sőt bölcs kérdést tesz föl, hogy a legokosabb embert is képes zavarba hozni. Épen mostanában egy francia folyóiratban összegyűjtve jelent meg egy pár kérdés, amit gyermekek intéztek a felnőttekhez. Ezekre a kérdésekre mind jól megfelelni: akár a filozófusnak, akár a morálistának, akár a fizikusnak is díszére válna.

A gyermekkel szembe mindent individualizálni kell, tehát ezt a kérdést is a gyermek fölfogásának, természetének megfelelőleg kell megoldani. Mindenesetre bizonyos ideig, amíg ő maga kezd kutatni, gondolkozni a kérdés fölött, meg kell hagyni őt a régi mesék mellett, ép úgy, mint abban a hiedelemben,

hogy a Jézuska, az anyyalka hozza a karácsonyfát. Szomorú lenne, ha ettől a szép karácsonyi mesétől korán fosztanak meg a gyermek képzeletvilágát, ép úgy, mint kegyetlenség lenne őt minden apropos nélkül fölvilágosítani. A mint a karácsonyi mese lassanként elfoszlik, úgy eme kérdés igazságának a földérintését meghozza az idő és alkalom, fő az, hogy finom lelkű, a gyermeket megértő és okos egyén legyen az, aki a nagy probléma megoldására vállalkozik. A pedagógusok azon vannak, hogy az állat- és növényvilágból vett példák, azok élettanából térjenek át az emberére és valóban poetikus, ha az anya a gyermek kérdésére, hogy miképpen születünk, így felelhet: „Ugy nőttél fiacskám az édes anya szíve alatt, mint a bimbó a rózsza mellett...“

(Deutsch Andorné.)

Az én „trio“-m még oly fiatal, hogy e kérdés fölött valóban nem gondolkodtam. Próbálkozzanak — kérem — 15 év múlva újra!

(Dr. Múlek Lajosné.)

Felvilágosítani a gyermekeket! Súlyos kérdés. Nehéz rá a felelet. A társadalom tagoltsága, a szív és lélek különlegességei, az elme különfélesége, szokás, nevelési viszonyok, anyagi és szellemi fokozat, mindmegannyi tényező, amelyek befolyásolják a feleletet. A szülői szív szeretete, a gyermek felfogási képességének alapos nevelési ismerete oldják meg a problémát. A fő az: a gyermeki zománcot könnyelműen, idő előtt ne suroljuk le, időelőtti modernséggel.

(Oncu Miklósné.)

Őszintén szólva még nem tudtam ebben a nagyjelentőségű kérdésben határozott véleményt alkotni. E miatt egyszer nagy zavarba is jutottam, amidőn a kis leányom az iskolából hazajövet ezt kérdezte tőlem:

— Anyuskám, igaz az, amit a Rózsikától hallottam, hogy a kis gyermekeket nem a gölya hozza?

A naiv kis leányt egy nálánál valamivel idősebb barátnője el akarta téríteni a dajkamésékben való hitétől, de ő sem tudott neki felvilágosításul okot mondani, amit a leányom eszeckéje elhíhetőknek talált volna. Igazán kellemetlen helyzetben voltam tehát, amikor hozám fordult ezzel a kényes kérdéssel, mert nem mertem határozott választ adni. Végre is valami közömbös felelettel ütöttem el a dolgot s még ma sem vagyok vele tisztában, jobb lett volna-e, ha kellő módon felvilágosítottam volna az igazságról. Épen ezért nagy érdeklődéssel várom asszonytársaimnak az Önök kérdéseire adandó válaszait, amelyek nyomán talán én is véleményt tudok formálni a gyermekek felvilágosítása kérdésében.

(Wadowszky Gusztávné.)

A gyermek lelke, szunnyadó érzékeinek öntudatlanságában, olyan, mint a harmatcsepp-től ragyogó virág, hajnalhasadáskor. Ragyogó, tiszta, szép.

A mai kor, mely csupa józanság, kezdve az irodalomtól egészen a gyermekek egymással való érintkezéséig, mindig korlátlan, szabad; arra kényszerít, hogy a gyermekeket sokszor

már nagyon ifjan kénytelenek vagyunk megfosztani ártatlan lelkük legdrágább kincsétől. Olyan kincsektől, melyeket soha senki és semmi sem pótolhat. Mindazonáltal kénytelenek vagyunk, hogy megóvjuk őket idejekorán az ezer meg ezer veszélytől, mely erkölcsi életüket fenyegeti. Harmatos, remegő virágszálat, fagyos kézzel kell érintenünk. Órlási feladat, melynek megoldására csak a szülői szeretet és tapintat képes.

Ha már le kell törülni az üde harmatot az ifju lélekről, legyen az a leánynál az anya, a fiunál az apa aki e kegyetlen, de üdvös munkát teljesíti. A szülők ismerik legjobban gyermekük szívét, lelkét, vérmérsékletét, hajlamait. Csak ők képesek megmagyarázni kellő időben és kellő alkalomkor azt a számtalan rejtélyt, melyből megismerik a *fiú* élet titkait. Ők lassan, fokozatosan ismertessék meg velük az élet veszélyes utait; de olyképen, hogy egyszermind védbástyát építsenek gyermekök erkölcsi életének, anélkül azonban, hogy gyermekük ifju lelkének édes boldog álmait romba döntse.

AZ URAK VÉLEMÉNYE.

(Auszterweil László dr.)

Elmondom véleményemet és nézeteimet az ifjuság felvilágosításáról. Örvendek, hogy már a vidéki újság is foglalkozik ezzel a kérdéssel; fővárosi lapok hasábjain már régebben tárgyalták a nemi problémát; a budapesti orvosi egyetem legkiválóbb tanárai körülbelül egy év előtt elég részletesen fejtegették és taglalták nézeteiket e tárgyról. Örvendetes jelenségnek tartom, hogy a tudományos buvárlatnak végre sikerült a kérdés körül uralkodó elavult nézeteket, előítéleteket, álszemérmeket legyőzni és helyébe a természettudományos vívmányok alapján kialakuló helyes és igaz nézeteket lassanként uralomra juttatni.

Helytelen és káros volt a már századok óta uralkodó téves nézet, amely az ifjuság felvilágosítását elhanyagolta; nem elég a gyermeknek csak értelmi és erkölcsi nevelésével foglalkozni és a felvilágosítás kérdését elhanyagolni, hiszen az e tekintetben kialakuló felfogása valakinek gyakran sorsára döntőbb befolyást gyakorol, mint az egyéb ismeretek nagyobb vagy kisebb tárháza. A mai helytelen, a kérdést eltitkoló s agyonhallgató rendszer mellett sem lehetett a kérdést a gyermektől teljesen távol tartani; lehetetlenség is ez, hiszen a természet a nemi ösztönt kiirthatatlannal és az egyén egész valóját keresztül-kasul áthatoló formában ojtotta be; tudjuk, nagy célja van ezzel a természetnek: a jövő nemzedékről való gondoskodás. A kérdést eltitkoló mai nevelési rendszerünk mellett a gyermek, az ifju kénytelen volt önként ébredő vagy külső körülményekből merített sejtelmeire felvilágosítást helytelen forrásokból meríteni, rossz gyermekpajtásaitól, cselédektől, pedig ezen forrásokból a kérdést rossz oldaláról tárgyalva ösmerte meg, illetve a kérdést félreismerte, ami aztán a gyermek gondolkodását helytelen, esetleg egészségtelen, káros irányba terelte. Pedig a szülőnek és az iskolának kellene lenni, — és meggyőződésem, ha a kérdés nagyobb elterjedtségnek fog örüdeni, így is lesz, — azon forrásnak, ahonnan a gyermek s az ifju az ő serdülő korának megfelelő módon, alakban, a kérdést, — nem egyszerre a maga nemében, egészében tárgyalva, hanem korához mérten mindig valamit és megfelelőit, — megtanulhatná. Igaz, hogy ez idő szerint általában sem a szülők, sem a tanítók a kérdést még nem ismerik, vagy nem jól ismerik, de remélhető, hogy idővel a kérdés mindjobban ismeretes lesz. Hiszen a nemi probléma kérdésének tárgyalása a közelmúltban még a tudományban is kiaknázatlan, feldolgozatlan volt; újabb időben azonban a kérdéssel való foglalkozás óriási lendületet öltött. Az orvosi tudomány és a pedagógia legkiválóbb elméi foglalkoznak a kérdéssel; gyönyörűbbnél gyönyörűbb s hatalmas nagy munkák jelentek meg utóbb ezen tárgyról a könyvpiacra; bizvást elmondhatni, hogy

talán nincs kérdése ez idő szerint az orvostan-
nak és a pedagógiának, amely aktuálisabb
volna és amelynek több s kiválóbb művelője
lenne. A kérdés teljes megoldására nemzetközi
konferenciákat s kongresszusokat tartottak és
tartanak, amelyekben orvosok s pedagógusok
kivül részt vesznek államférfiak, hatóságok,
jogászok, humanisták, társadalmi kérdéssel
foglalkozók; feltűnő nagy számban vesznek
azokban részt nők is. Nem vita az többé már,
hanem az illetékes köröknél csaknem általá-
nosan elfogadott nézet és követelmény, hogy az
ifjúságot *fel kell világositani*. Csak az a kér-
dés még és ez vita s nézeteltérés dolga még
ma, hogy ki, mikor és hogyan terjessze a fel-
világosítást? Sokan azt ajánlják, hogy csak a
szülő, mások, hogy csak az iskola tárgyalja az
ügyet. Szükség van *mindkét tényezőre*, mert
valamint a gyermek testi, jellembeli, erkölcsi
nevelésével kell, hogy a szülő is foglalkozzék.

De nem minden szülő képes erre, nincs
meg erre minden szülőben a szükséges mű-
veltség és tapintat; pedig a kérdésről helyes
fogalmakkal birni az alsóbb néposztály gyer-
mekeinek még nagyobb szüksége van, mint az
uri köröknek; a szegényebb néposztály gyer-
mekei kellő felügyelet híján több kísértésnek,
csábításnak s megtévesztésnek vannak kitéve.
Már ezen körülmény egymagában is eléggé
megmagyarázza a felvilágosítás nagy fontossá-
gát és szükségességét; az életben oly gyakori
kísértésnek, csábításnak, az ezzel járó követ-
kezményes veszélyeknek ellenállni csak a nemi
kérdés megismeréséből meríthet támpontot a
serdülő leány. Az iskola felvilágosító munkája
sem nélkülözhető. Azért a kérdés tárgyalására
minden tanító kioktatandó; a dolognak azon
elv szerint kell történnie, hogy a felvilágosítás
munkája ne legyen egy külön kérdésként, egy
külön tárgyként előadva, hanem a legkülönfé-
lébb dolgok magyarázata közben, ha a kérdésre
vonatkozás történhetik, a tanító a kérdésre
egyszerűen, mint a dolgok természetes folyo-
mányaként rátér; ne tűnjön ez fel a gyermek-
nek, mint valami különleges, tiltott tárgy, ha-
nem természettudományos természetrajzi okta-
tás legyen ez. Természetrajzi leírásoként beszél-
jen a tanító kisebb gyermeknél, pl. a növények
szaporodásáról, a magasabb osztályokban az
állatokéiról és csak legvégül adandó elő a sza-
porodás kérdése, mint a rendszeres és teljes
természetrajzi oktatáshoz tartozó tárgy — az
emberről. A kérdés ilyen tárgyalása eredmé-
nyeként a gyermek maga magyarázatot fog
találni az ő születésére nézve.

Az évet pontosan meghatározni, hogy mi-
kor kezdődjék meg a felvilágosítás munkája,
nem lehetséges, mert az értelem különböző
fokának elérése, nem egyforma minden gyer-
meknél; de a buta golya-mese fenntartására
szükség nincs, a gyermek ennek úgy sem hisz
sokáig. A leányokat legkésőbb férjhezmenete-
lők előtt az anya világosítsa fel, mert sok
esetben a nemi probléma nem ismeréséből ki-
folyólag, házasságokban baj, zavar, sőt akár-
hányszor válás következik.

(Szólósi István.)

Kedves Segéd-szerkesztő ur! Töprengtem
én is az asztal fölött, ahonnan most társadalmi
tekintélynek hívtak meg, mi legyen a *karácsonyi*
vagy húsvéti körkérdés. Akkor sem tudtak a
sátoros ünnepek megszületni körkérdés nélkül,
vagy legalább az ünnepi lapszámok nem. Ha
tehát körkérdés volt, van és lesz, én annál a
kötelezettségnek fogva, melyet a múlt ró rám,
felelek. Csak azt engedje el, hogy *tekintély* for-
májában nyilatkozzam. Még nem oly régen sza-
kadtam el az újságírás asztalától, hogy köte-
lezve érzem magam a mélyreható fejtege-
tésekre.

Ez a mindig aktuális téma különben sem
birja el a tudományos rendszert. Azért nem tud-
nék megbarátkozni a rendszeres tantervbe és
tanmenetbe foglalt iskolai felvilágosítással. Az
oktatás általában inkább művészet, mint tudó-
mány, a szóban forgó felvilágosításra iskolában
meg épen csak az a tanár vállalkozzék, (csak
középfoku iskolákra gondolhatok) akinek a diplo-
máján kívül van apai szíve, orvosi megfigyelő
képesége és művészi fantáziája. Ilyen tanár
megtámaszthatja a serdülő ifjubarban az ingadozó
akaratot és új életre keltheti a holtak tetsző

ellenálló képességét. A másik annál többet árt,
mentől kifogástalanabb a tudós rendszere.

Könnyebb erről gondolatot cserélni a hajlé-
kony élőszóban, mint a legválasztékosabb írás-
ban. Sokat és sokszor beszélgettem a tárgyról
asszony és férfi barátaimmal. Két emléket uji-
tok most fel, legyenek ezek írott feleleteim a
körkérdésre:

I.

Melegsívű pedagógus észrevette, hogy egyik jó
tanítványának fáradt, sokszor ziláltvonású az arca.
A serdülő fiuk néma bűnét vélte a vonások közt
látni. A pedagógus soká küzdött magával. Hátha té-
ved és ölni fog, holott gyógyítani akart! Nem az is-
kolában, sőtálva a szabadban fért az ifju lelkéhez.
Lassan, kerülővel ért a romboló betegséghez. Erős
színekkal festette a hatása alatt vergődő lélek kinjait.

— Én is ilyen vagyok! tört ki alig hallhatóan a
fiu kétségbeesése

— Nekem is ez lesz a sorsom? Nincs men-
külés?

A *művész* után az *apa* szólalt meg a peda-
gógusban és ez a szerető szó reményt adott a ver-
gődő léleknek. Az *orvosi* tudással szután erőt köl-
csönözött a bizó akaratnak a jó nevelő.

— Én nem tudtam ezeket a veszedelmeket,
senki sem figyelmeztetett, mikor még ellenállhattam
volna. De sokszor mondtam sirva a pajtásaimnak,
okuljanak az én szerencsétlenségemen!

Az az ifju ma duzzadó erejű, derék munkása
a magyar társadalmunk és hálás leveleket írogat
annak a melegsívű pedagógusnak, aki eltalálta a fel-
világosítás teremtő szavát.

II.

A másik példám a családi életből való, ahol a
nevelés legkényesebb részét a legnagyobb szeretet-
tel és művészettel kell elintézni. Hogy az elintézés
általában a „laissez passer“ elve szerint történik,
annak oka nem a szülői szeretet, hanem a *szülői*
művészet hiánya...

A golya valahol akkor szállott meg másodszor,
mikor első látogatásának emléke már 12 esztendő
volt. A nagyocská lányának feltűnt, hogy édesanyja
egy idő óta bő ruhákban jár. Megkérdezte ennek
okát.

— Így egészségesebb.

A leányka megnyugodott és egész naívnul mondta
egyszer:

— Csakugyan jók ezek a bő ruhák, meghízta
enyuskám!

Anyuska ajkán mosoly futott végig, de mind
jobban töprengett, hogy vezesse leánykáját az igaz-
ság felé. Félte a lelki harmóniáját, ha az igaz-
ság az ő brutális erejével egyszerre ront neki. Az
egész igazság számára a leánykának még nem volt
fiziológiai érettsége, beérte hát a felével. Ezt tette.

Eszébe juttatta a decemberi napot, mikor isko-
lából hazajövet méltatlankodott társain, akik el akar-
ták vele hitetni, hogy a karácsonyi ajándékokat nem
a Jézuska hozza. Akkor felvilágosította az igazság-
ról, mert már volt hozzá elég esze. Most is valami
olyat akar neki mondani, amihez eddig nem volt
elég okos.

— „Hiszed-e, hogy a golya hozza a gyereke-
ket?” — Meggútvölve nézett anyjára, elgondolkozott,
asztán azt mondta, hogy *hiszi*.

— Nem igaz, amit hiszel és ezt most már be
is fogod látni. Az a csecsemő ott lehet a vízben és
nem ful meg, nem fagy meg?

Lerontotta a golyamest és adott helyébe igaz-
ságot, de nem a teljeset.

Őlébe vette a kis töprengő fejcsokét, lehajolt
hozza és beszélt neki egyszerű szavakkal, termé-
zetes hangon arról a titokratos valmiről, ami az
asszonyban fejlődik mint a földben a mag. Védni,
táplálni kell a fejlődő gyermeket kinnal és szene-
déssel, hogy majdan erős, egészséges legyen. Azért
kelltek a bő ruhák, melyek csakugyan nem oly

szépek mint a régiak, azért, vigyázni magára és
most már ketten fognak vigyázni arra, aki eljön,
ha elég erős lesz az élektüzelemre.

Bz az anya az igazság teljességéhez a maga
idején megtalálja majd a szavakat a fiziológiai és
az etikai vonatkozásokra is.

A történetnek azonban van még második fele is.

A leánykának vele egyidős barátnője gyakran
jött a házhoz. A pongyoláruhás mama űve fogadta
leánya vendégét. Mikor ennek édesanyja is eljött,
magukra maradvra így szólt a háziasszony:

— Űve fogadtam a gyereket, ne hogy észrevegye
állapotomat és majd kérdézködjön a szobalánynál
vagy más illetéktelennél!

— Köszönöm a figyelmezzését, de leánykám
nem fog kérdézködni, mert én már felvilágosítottam
a maga állapotáról mint valami olyan termé-
szetesről, amit az okos leány tud, anélkül, hogy
beszélne róla. Egyéb dolgok is vannak a társas
életben, melyekről az ember tud, de nem teszi
szóvá.

Erre a két fantáziás okos anyára gondolok,
mikor a kényes felvilágosításokról van szó.
Szülő és gyermek közt nem lehetnek kényes
kérdések, ha igaz szív és jó ész éteti köztük
és bennök az ezeralakú és teljességében mindig
csak eljövendő igazságot.

Állandó kabaré a vidéken.

Két igazgató véleménye.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, december 24.

Lehet-e a vidéken állandó kabarét létesí-
teni? Ez a téma sokat foglalkoztatta az utóbbi
hónapokban az aradi hivatalos és művészi kö-
röket, éppen úgy, mint a sajtót. Azt tudjuk
már, hogy Aradon, legalább egyelőre nem léte-
sülhet állandó kabaré, mert *Szendrey Mihály*
szinigazgatónak a várossal kötött szerződése
lehetetlenné teszi a könnyű muza hajlékát.

Jogi szempontból hát hamarosan eldön-
tötték azt a kérdést: lehet-e Aradon állandó
kabaré? Tekintsük az ügy művészi oldalát:
helyes-e, ha Aradon, vagy más vidéki vá-
rosban állandó kabarét létesítenek és anyagi
szempontból érdemes-e? Ennek elbírálására két
hivatott tényezőnek: egy budapesti kabaré igaz-
gatónak, s egy nagy vidéki színház direktorá-
nak véleményét kértük ki. A két figyelemre
méltó választ itt közöljük:

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Becses felhívásának engedve, szívesen
nyilvánítom véleményemet az Aradon állandó
kabarét létesítő ötletet illetően.

*Teljesen lehetetlennek tartom, hogy Aradon,
vagy bármely más vidéki városban állandó
kabaré sokáig existálhasson.* Hiányzik ennek
ott minden alapfeltétele és éltető eleme.

Hiányzik a közönség. Budapestnek arány-
lag nincs oly sok finomabb szórakozó helye,
mint például Bécsnek és a budapestiek mégsem
tudnak kellőképpen reuzálni, azon egyszerű ok-
ból, mert Budapestnek nincs idegenforgalma.
Már pedig *állandó* közönséget csak színház tud
maganak teremteni, orfeum, kabaré nem. —
Budapestnek 2 kabaréja van; ezeknek csak
akad még valahogyan 150—200 nézőjük na-
ponta, de ha Arad lakosságának számát Buda-
pestéhez viszonyítjuk, konstatálható, hogy Ara-
don átlag napi 15—20 emberre sem lehetne
számítani, mint *állandó* publikumra. Idegen-
forgalma pedig Aradnak nincs.

Lehetetlen az állandó kabaré fentartása
műser hiánya miatt. Már Pesten is kezdenek
az írók a témákból kifogyni, kizártnak tartom
tehát, hogy az ottani írók állandóan el tudná-
nak látni egy kabarét műsorral. Hogy milyen
munka ez, azt csak én tudom. Pesten lecsépelt

dolgokat hozni ellenkezik a kabaré nivójával és fogalmával.

Vidéken nem lehet oly magas belépti-díjakat szedni, mint a fővárosban, természetes tehát, hogy nem is lehet elsőrangú erőket alkalmazni. 2000 kor. havi fizetésű primadonnákat egy vidéki kabaré nem bírja ki. A kabaré csak akkor kabaré, ha helyisége kicsiny és intim és maximum 250 nézőt fogad be. Kell tehát magas helyérek mellett játszani, hogy egy program, mint a szereplők első rangúak legyenek. Ez pedig drága dolog.

Ártani feltétlenül ártana az állandó kabaré a színháznak, különösen kezdetben, mert elvonná a publikumot.

Sokkal célszerűbb, ha alkalmas helyiségben hetekint 1-2-szer (szombat, vasárnap) rendeznek magasabb helyérek mellett kabaré-előadást és arra esetleg 1-2 fővárosi művészt is meghívják.

Budapest, 1908. december.

Szerkesztő ur hive

Dr. Szalay Lószef,
az Üstökös szerkesztője,
a „Cabaret Bonboniere” igazgatója.

Igen tisztelettel sazerkesztőség!

A hozzám intézett kérdésre őszintén szívesen válaszolnék. Mert ha megállapítom a kabaré kártékony konkurrenciáját a színházakkal szemben, talán abba a gyanuba eshetem, hogy hazabeszélek. Viszont a kabarékat csak úgy leszölni azért nem lehet, mert szerintem ezeknek is van érdemes rendeltetésük, ha színvonalon állanak. A színpadi nyelv rafinált csiszolódását, a dalszövegek hajlékonyságának technikai tökéletesülését, a társadalmi evolúció tartalmasságát szolgálja a kabaré, ha olyan aminőnek lennie kell. Egy ilyen kabaré feltétlenül vonz közönséget és csak természetes, hogy a színháztól veszi el azt a vidéken. Ha a színház gyöngye, akkor sokat vesz el tőle. Amha a színpad érti a dolgát, akkor ilyen színpad mellett a kabaré csak elvérezhetik. Mert hiszen csak a színházi levegő-kedvéért szereti a kabarékat is a publikum, amely csak akkor keresi a színházon kívül a maga szórakozását, ha azt Thalia templomában meg nem találja.

Egy tekintetben azonban — és pedig szerintem nem az anyagiakban — határozottan káros a színházra nézve a kabaré. Ez a közönség teljesen szabad viselkedésének a kinevelése egyrészt, másrészt a mélyre sosem szálló, pillanatnyi ötletek tulságos megkedveltetése, amely a közönség izlésén és így végérvényesen a színpad komolyabb nivóján üt rést. Én a magam részéről csakis ettől félek. A konkurrenciát le tudom dolgozni, de a tévelygő izlés engem is megölhet. Ezért ellene vagyok a vidéken minden színházon kívüli színpadnak. A főváros más. Ott van közönség, van idegenforgalom, van kabaré-théma is. A vidéken minden hiányzik. Itt nekünk minden nap újból meg kell hódítanunk a közönséget és a jó izlést. Ezt a nehéz harcot pedig minden színpadi elősdi (mert hiszen a vidéken csak ilyenek lehetnek, eredetiség, termékekesség híjján) megnehezíti.

Méltóztassanak a színpadot komoly, nemes céljainak szolgálatában tartani a toll hatalmával és méltóztassanak a közönség izléséből ki-gyomlálni mindazt, ami a színpadot e tekintetben gátolhatná.

Nagyvárad, 1908. december.

Kivaló tisztelettel:

Erdélyi Miklós,
A váradi színház igazgatója

SPORT.

+ Reformok a magyar testnevelés terén. A „Magyar Tornatanárok Országos Egyesülete” legutóbbi közgyűlésén elhatározta, hogy a központi testnevelési szakosztály és a torna felügyelői intézmény szervezése tárgyában a vallás-és közoktatásügyi miniszterhez emlékiratot nyújtanak át. A közgyűlés határozatához képest ez emlékiratot a napokban a „Magyar Tornatanárok Országos Egyesülete” Ballagi Aladár dr. elnök vezetésével küldöttéségileg nyújtotta át Apponyi Albert gróf kultuszminiszternek.

A ZENEVÁROS.

Arad muzsikális alakjai.

Aradot még senki se nevezte a magyar Bayreuth-nak, s Arad nem is a magyar Bayreuth. Azért nem, mert nincs is magyar város, amelyet ezzel a szóval illetni lehetne. A magyar városokban még mindig kedvesebben veszik a Dollarsprinzezin ispi-lang nótáját, mint a Walkürök dörgedelmeit, sőt örömebb hallgatják meg Rác Károlyt, a gyógybűvölő zenéjű debreceni primást, mint esetleg magát Isayet. De azért a komoly zene dolgában Arad ép úgy elől van a vidéken, mint például a deficitben. Az aradi zenének van múltja, van története s van nem megvetendő jelene. A szakértőiről mindig híres volt. Például hetven esztendő előtt, amikor német színészek játszottak operákat itt, az öreg Salbeck, a város egykori követe, a páholyából nagy figyelemmel hallgatta az előadást; mikor az orkeszter valamelyik tagja falsot adott, az öreg a kezében levő kifli egy darabjából fejen koppintotta s hangosan rászólt:

— Aber, aber! . . .

Nagy zeneéletet tudott teremteni Aradon a kuruc Káldy Gyula, amikor aradi színházi karmester volt, s amikor kebelbarátja, a nemrég elköltözött Plesch Hermann tüzelte a publikumot zenepártolásra. Abból az időből maradtak fenn az ilyen zenei viccek. Két aradi zeneértő disputál:

— Ugyan, mit akar nekem azzal a Meyerbeerrel? Mit irt az a Meyerbeer? Megirta a *Büvös vadászt* és azzal vége.

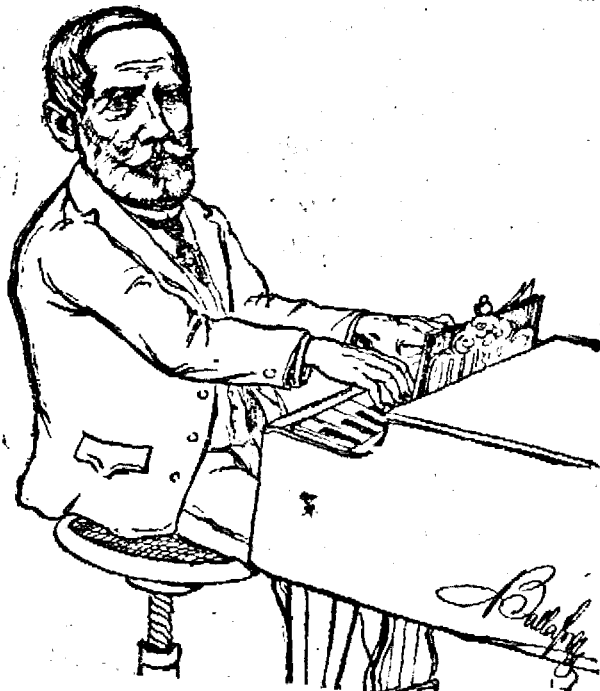
— De hiszen a *Büvös vadászt* Weber komponálta.

— Hát tessék! Még csak a *Büvös vadászt* sem irta Meyerbeer!

Ilyen szép, nagy korszakokban és apró esetekben gazdag multnak folytatása is van — s a mult, meg a jelen összevéve megszerzik Aradnak a zeneváros nevet. És különösen méltán lehet hangoztatni ezt a nevet most, amikor az aradi filharmonikusokra Barabás Béla a kormány figyelmét ráterelte és amikor nincs kizárva annak a lehetősége, hogy a kultuszminiszter a M. Kir. Operaházat Aradnak fogja bérbeadni.

Önmagunkat nem tudnók eléggé megbecsülni, ha erre az értékes, talentumokban és humorban gazdag zeneéletre nem irányítanánk a publikum érdeklődését. Erre választunk formát, a zeneváros néhány nevezetes zenepolgárának fotografiájával.

Az első hely illeti az őst:

Krispin Józsefet. Abból az időből való ő, amikor az érdemes férfiakat nem csufolták „mester”-nek, hanem a bizalmasabb „tata” szóval illették.

Krispin tata az aradi muzikális történet egy darabját jelenti. Ma már ritkábban nyílnak meg a *Krispinium* ajtói, azé a teremé, ahol ifjuságunk koncertjeit áttáncoltak, de a szeretet, amelylyel az ifjuság az öregget dédelgette, megmaradt.

Ilyen tiszteletreméltó férfiak mellett speciális zenei nevezetessége élnek közöttünk, akiknek

igazi értékét nem ismerjük. Ilyen Zoltai Mátyás tanítóképzői tanár, a magyar férfi karénekek Szász Károlya. A mint a boldogult püspök-költőnek fátuma volt, hogy minden ódapályázatot megnyer, úgy urálja Zoltai a magyar férfikarra kiirt dalpályázatot. Ha a felesége (különben szintén muzsikális asszony) például egy új ruhadarabra valóért esdi, Zoltai így felel:

— Mindjárt édesem, csak még egy fél óráig, a mig egy pályázatot elnyerek . . .

A zenekonzervatóriumbeli trifolium következik ezután: nem rangban, mert hiszen a művészet ranglétrát nem ismer, hanem a véletlen sorrendjében.

Az egyikük Unger tanár, akinél szeretetreméltóbb zenei oktató alig lehet. Még az elégedetlenségének formáit is oly édesen nyilatkoztatja meg, hogy azt is bóknak veszik. Egyik lánytanítványától azt kérdezte a mamája:

— No meg volt ma veled elégedve az Unger tanár ur?

— Nagyon meglehetően elégedve, mert egyre így dicsért: *mizerábl, mizerábl, mizerábl!*

A rajzoló művész ezután szolgálhat az Aradi

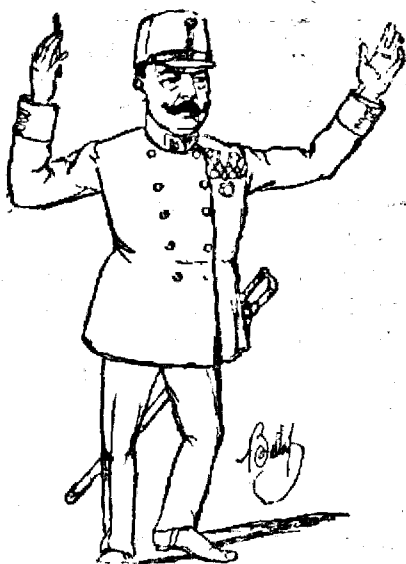
Közlöny olvasóinak: Müttermüller Józseffel. Az olvasók közül nem mindegyik ismeri az ő dialektusát, de azok számára is elárulja ez a kép, hogy a jeles gordonkamesternek „Prag, Königliche Weinberge” a szülőházaja. A híres muzikális fajból, a deutsch-böhmök közül való, de amióta köztünk él, nagyon sok magyar bonhomiót szívott magába. S az akklimatizálódását elősegítette a felesége, aki magyar nő és szintén jeles művésznő: Müttermüllerné-Lengyel Erzsi.

A konzervatórium harmadik oszlopa:

Sperber Frigyes, az új honpolgár. Ez évben (vagy tavaly) kapta meg a magyar polgári jogot s azóta kikéri magának, hogy vele németül beszéljenek. Az igaz, hogy a magyar szavakat kerébe téri, de a magyar szavak ezt egy új honpolgár kedvéért szívesen eltűrik.

A professzionátusok soraiba kívánczik

Zellner Sándor, a katona-karmester arcképe. Ő egyébként nemcsak hadügyi téren kultiválja a zenét, a filharmonikusoknak is ő a dirigense. Zenei sikerei révén bizonynyal a legnépszerűbb emberek egyike Aradon; hogy milyen messzire jut a híre, arról tudnak Bécsben, sőt Rómában is, ahonnan egy pápai rendjellel lökték mellbe.

De most keressük a zenei őserőt másutt. Ott, ahol az nem a hivatásban, a mesterségben él, hanem ahol számoszlopok, száraz akták mellett kísértik a dallamok a médiumot, ahol a hivatal csöndjében él a zenének örök, nem ingadozó szerelme.

Egy takarékpénztár főkönyvei mellett található

meg például Ráskai Miksa. Zenekritikusnak indult, de jó sorsa arra intette, hogy a zenét gyakorolja és ne magyarázza. A kisujjában van a zenetörténet s lehet, hogy a régi szenvedélynek hódolva, ma is ír zenekritikákat, de azokat nem adja ki. Az aradi filharmonikusoknak egyik összetartó ereje és kommuniké mestere, aki ebből sohase fogy ki. Amikor a szerkesztőségben megszokallják, szeliden kéri:

— Ugyan, hiszen mindössze a tizenötödik reklamot küldtem be a hangversenyünkről.

A másik meg az Aradhegyaljai motoros vasut gazgatói szobájában ül:

Zerkowitz Rudolf, a kompozitor. Az ő kettős hivatása, mint minden kétkelés embernek, neki is sok kellemetlenséget szerzett. A mikor valami baja van a motorosnak, az utasok azt moudják:

— Ugy látszik, hogy a direktor ur nem ér rá a komponálástól a vasut dolgaival törődni...

A kik pedig a kompozitori sikereit irigylik, eké-ként epéskednek vele:

— A vasut bajain járhatott az esze, amikor ezt a kuplét szülte.

Szerencsére a hegyaljai motorosnak egyre kevesebb a balesete, az irigyekkel meg nem törődik, — s így Zerkowitz is megbékül a sorsával.

— Hangszerek után az ének zenéje: adjunk ennek

mezőiről is egy hőst: Cavalleo Ferrari d'Albaredo-t, a legbohémebb olasz tenoristát. Az aradi olasz kolóniából talán utolsónak került Aradra (a következő vállalkozók és a vivómesterek után) de ő a leghamarább jutott a közönség lelkébe. Nemcsak a művésze révén, amelyről nem lehet apró betűkkel szólni, de a végtelen szeretetreméltóság által, amely belőle kiárad. És a nők...

— Mais discretion, Monsieur! — kiáltana közbe Ferrari, ha értene, mit irunk; mint lovag, ebben a tekintetben nem ismer tréfát...

Végig mentünk a klasszikus muzsika, a komoly művészet művelőin, akik a többi jelesekkel együtt Aradot a zeneváros címre méltóvá emelik. De vajjon az a zene, amely a klasszikus és komoly jelzőre nem tart számot, amely méltatást se vár, amelynek egyéb hivatása, célja nincsen, minthogy egy pár könnyű dallamot csaljjon a szórakozók köré: arról nem lehet a zene fogalma alatt szólni. Zene az is, ha nem is igyekszik magát művészetnek illegetni. A cigányzenét kerülgetjük ennyi szóval. Az aradi eigányok is a zeneélethez tartoznak s talán szabad közülük is valakit kiemelni. Például egészen érdemes

rá Almai Laci, a most bimbózó cigánytehetség. Azok közül való, akik az egész testükkel muzsikálnak; az egyik pillanatban lábujjhegyén táncol, a másikban a vonóval együtt a derekát is a földig huzza. Űgyes a fiu, csak valamelyik hercegné vagy gróf-kisasszony el ne esábita.

A külvárosokban, a Választó-utcán túl a cigány se jut zenei élvezetül a népek. Hangversenyre, bál-

terembe nem járnak. A roskadozó, zsupos házak lakóinak muzsikális étvágyát ez elégíti ki: a repedt, nyikorgó hangú öreg kintorna, ezzel a soha el nem muló piéce-szel:

Kis csolnakom

A Dunán

Lengedez...

Ez a legalacsonyabb és legolcsóbb zenei gyönyörűség a zeneváros életében...

Kereskedők nagygyűlése Aradon.

Tiltakozás az adóreform ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 24.

A képviselőház pészügyi bizottsága befejezte az adóreformjavaslatok tárgyalását. E tárgyalás eredménye a legkevésbé sem nyugtatta meg a kereskedőket és iparosokat. Az annak idején elhangzott kivánalmak csak igen csekély mértékben találtak méltánylásra. Esőrt a kereskedő- és iparosvilág a javaslatok intézkedéseivel szemben még egyszer az adóreform képviselőházi tárgyalása előtt állást foglal. Ezen tiltakozás nagy, országos mozgalom keretében nyit kifejezést, amelyet az országos ipari és kereskedelmi egyesületek és szövetségek szerveznek. Ennek az akciónak jelentős láncszeme lesz az a nagygyűlés, amelyet Aradon tartanak meg.

Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés aradi kerülete január 10-én Aradon nagygyűlést tart, amelynek főtárgya az adóreform ellen való állásfoglalás lesz. A nagygyűlésen részt vesz az OMKE központja részéről maróthi Fűrész Bertalan udvari tanácsos, alelnök, aki az általános helyzetről fog nyilatkozni és dr. Szende Pál, az OMKE főtitkára, aki az adóreform ügyének lesz az előadója.

A nagygyűlést a közös érdekekre való tekintettel, az iparosság bevonásával óhajta tartani az OMKE, s erre az aradi és vidéki ipari testületeket és szövetségeket is meghívja. Meghívja továbbá az Aradon lakó országgyűlési képviselőket, a hatóságok vezetőit, az aradi, arad- és csanádmezői kereskedőket, hogy ennek révén a nagy fontosságú ügyben való állásfoglalás kitérőleg is minél imponálóbb erővel legyen.

MULATSÁGOK.

(*) Az állami tanítóképző hangversenye. Az aradi áll. tanítóképző intézet ifjúsága január 16-án a „Fehér kereszt” helyiségben táncmulatsággal egybekötött hangversenyt rendez szülői egyesülete és a kirándulási alap javára. A meghívókat január első hetében küldik szét.

(*) Karácsonyi mulatság. A körösbányai lawatonlazi egyesület saját pénztára javára 1908. december 26-án a körösbányai talipán vendéglő dísztermében kedélyes estélyt rendez szép, változatos programmal.

Színpadról — a börtönbe.

Elzüllött aradi színész.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 24.

Tegnap délután Green Nándor rendőrfőkapitány egy rendkívül különös kéréssel lépett az aradi lapok rendőrségi riportjai elé. Ő maga is érezte, hogy nem minden-napi az, amit az újságoktól kér. Már előjárójában meg is jegyezte, hogyha nem is nagy, de a sablontól teljesen elütő eseményről akarja a sajtót értesíteni s mindjárt meghívta az újságírókat — a detektív szobába.

Hol a szenzáció?

Ebben a szobában Horváth István detektív hallgatott ki egy 50—55 év körüli szegényes, kopottruhájú nőszemélyt, aki a társaság belépőkor éppen azt mondotta: — Csak szám fogják, én nem tettem semmit a stereotip válságot vagy tiszter, illetve minden egyes kérdés alkalmával megismételte.

— Hol a szenzáció? — kérdezték az újságírók Green-től.

— Itt ezen a széken uraim, felelte a főkapitány.

A kályha mellett székre pillantva Green valamelyik büntetését keresték a hírlapírók s helyett — egy piros szegélyű plüss takarót s egy erdélyi bárányszőrűből készült sárgásra festett hosszúszerű ágú elő való szőnyeget láttak. Hogy a kínos kiábrándulás ne ássa alá a családított újságírók egészséjét, Green törte meg a csendet.

— Uraim, ez az önök kényszeredett mosolya dacára is nem mindennapi esemény. Ezt a plüss takarót és ezt az ágú elő való szőnyeget, ennél a nőnél találtuk, akit a detektív vallat. Ez még nem lenne különös, mert néhány hét óta már hetedszer áll itt Bíró Vilma öngyűlöse. A sablontól elütő az, hogy a rendőrség arra kéri a lapokat, legyenek szívesek és írják meg, hogy kinek tulajdonát alkották ezek az ellopott tárgyak — mert nem igaz uton kerültek Bíró Vilma kezébe — az jelentéskész a rendőrségen. Ugyebár ezeken elmondhatom, hogy nem mindennapi érdekességű dolog az, hogy a rendőrség újságok útján kénytelen a lopott tárgyak tulajdonosait keresni. Rendesen a károsult maga szokta bejelenteni a lopást. De Bíró Vilma ellen nem tesznek jelentést. Ez részint a megrögzött tolvajlás szerencséséhez tartozik, részint pedig a szerencsétlenségének, a károsulásának, bukásának, süllyedésének, vagyha úgy tessék egykor ragyogásának, jómódjának a kísértő jelesége. Veszedelemes besurranó tolvaj, idült alkoholista, talán kleptomanius is, akit szánalomból nem jelentenek fel. Egykor színpadí csillag, gazdag ügyvédfelesége, majd a fővárosi félvilágnak ismert üsököse, később tolvaj, jelenleg az aradi éjjeli menedékhely lakója, aki börtönt ült lopásért s most újra Mária-Neosztrába készül. Most már az urak is érdekesnek fogják találni azt a csekélységet is, amit itt látnak és hallottak.

A tolvaj urinó.

Igazat kellett adni Greennek. A detektív szobában csakugyan az emberrel sora egyik leg-ritkább játékszere állott — ki tudta megmondani — lopási büntetése miatt Bíró Vilma szőnyeget tulajdonosként tartozik. Mikor így újból a börtönjében kűszöbén áll, feltétlenül az a kriminológus, szociológus egyaránt igazán kérdés: mi juttatta ide ezt a nőt? Születésének átká, vagy a vére.

talán az alkohol, vagy más emberek goncsasága? Még nincs befejezve Bíró Vilma fejlődési processzusának útja, ma még, ötvenöt éves korában szokásos tolvaj és veszedelemes besurranó, aki talán nőiány deklaráció kedvéért lopkodja össze azokban a házakban a plüss takarókat, ahol könyörületből egy egy falat meleg ételt juttatnak neki. Ő maga ugyan állandóan szaval védekezni, hogy a lopott tárgyak szerelmi légyottoknak a bére, de aki az alkoholtól veresre szinesett, puffadt arcú, vérben forogó szemű nőt végignézi, anélkül, hogy pozitív bizonyítékkal lennének, kimondhatja, hogy Bíró Vilma csak kaszuba. Ámbár az aradi rendőrség nem egy társadalmi szerepet játszó ur-ember nevével tudja, akik idősabb és a rendőrség előtt csavargásért, koldulásért elítélt némbereknek adott találkán kaptak rajta. De Bíró Vilma nem tartozik ebbe a kategóriába.

Egy páholyjeggyért — a színpadra.

Akik meg néhány évvel ezelőtt előbb történt eseményekre emlékeznek, azok nem felejtették el azt a tapsoktól fényes diadalról forró estélyt, melyet az aradi színház színpadján egy gyönyörű fiatal leánynak rendezett Arad aranyifjúsága és az akkori színpartiók egyesület. Bíró Vilmának az első debütája volt a vászonfalak által hátrólt világban.

Aradon akkor a város a színészeknek csak mostohaanyja volt. Leikes férfiakból alakult színpartiók egyesület szerződöttetett igazgatót, gondoskodott ruhaarról, könyvtárról, szerekarról. Gondoskodott meg a befutó arról is, hogy az összes jó helyek bérletre találjanak. Később az utóbbi körülményből sarjadzott ki Bíró Vilma színházi dicőszégek pálmája.

Egy rossz páholyban nem akadt bérletje. Az elnök — nyakát ezzel az ügyvel kapcsolatosan nem fogunk említeni — már végig házalta a jeggyel Arad összes ur családjait, de senki sem akart azért pénzt adni, hogy éppen csak páholya legyen, de az előadásból semmit se lásson.

Szolgált itt Aradon akkor egy főrangú családból származó uhárus alezredes. Ennek is kínálta az öreg ur a jegyet, noha tudta, hogy az alezredes egy kukkot sem ért magyarul. Azonban már három évvel ezelőtt is voltak meglepetések.

— Meg veszem a bérletet elnök ur — szólott a cseh főúr, — de annak ára van. Léptések fel egy prozessumet valamely darabban. Örösi sikere lesz. Városágos színész vér, nagy talentum. Az elnök érdeklődésére a katona egész nyíltan megmondotta, hogy neki Aradon van egy leánya, akinek anyja az ő szeretője volt még hadnagy korában. A gyermek neveléséről gondoskodott s most szeretné, ha színész lenne. Kenyeret kell neki keresnie. Anyja, aki varrónő volt, meghalt, ő pedig valószínűleg a poros hadjáratba megy s nem lesz aki gondoskodjék róla. Az elnök megkötötte az akut, Bíró Vilma hat hónapig az akkori karmester tanította énekelni, a játékművészetbe Mesei Péter avatta be. Fellépett s a siker, a diadal küld kellekeiről az alezredes és az egyesület gondoskodtak.

Bíró Vilma a fővárosban.

As aradi színpadról a szerencse szárnyal a fővárosba röptették. A Népszínházhoz került Bíró Vilma. De csak néhány hónapra. A szín-

padon nem sokat szerepelt, de annál többet a térségekben. A szerencse állandó kísérőül szegődött melléje.

Egy évi távollét után a színpártoló egyesület egy finom nyomáru meghívót kapott, melyben tudomására adta a főváros egyik legelőkelőbb ügyvédje, hogy Biró Vilma kisaszonnyal a Ferencendiek templomában egybekel. Az ügyvéd vendéglátó házában sok aradi ismerős fordult meg. A főváros előkelő köreiből számos még ma is kiváló állást elfoglaló egyéniség találkozott Biró Vilma szalonjaiban.

Bejáratos volt házához a Mésziásház egyik elsőrendű tagja is, aki mint színésznek is udvarolt. A férj, képviselőjelöltséget vállalt egy eszterómi kerületben s kortes körutra indult. Míg ő a haza alkotmányos jogalért vívott harcokat az osztrák kamarilla ellen, addig az elegáns bonvivant elhódította az oldala mellől az életársát. Akkor az egész ország sajtójában visszhangzott a képviselő család botránya. A eszterómi utcán inzultálta s provokálás, párbaj, a színész megsebesülése előzte meg a válópert. A Kuria Biró Vilma elválasztotta férjétől. Az ügyvéd-képviselő azóta előkelő állami tisztviselő.

A züllés útja.

Biró Vilma nem tért vissza a szülőpadra. A Kerepesi ut. 24. számú, Korompai féle házában lakott s ott nyitotta meg előkelő zöl ruha szalonját, melyet egy félévi „múltság” után a rendőrség zárt be. A női szalon fényes berendezéssel szobái találka helyek voltak.

A Népszínház elegáns színpadi hőse a botrány kipattanásakor menekült a sülyedni kezdő asszony közeléből, aki szobában nyugtalan vére hallgatott s bossút esküdött férje ellen. Akkor virágoztak még Budapesten azok az éjjeli kávéházak, amelyekben hét országra szóló mulatságok közben fosztozták ki az odatért külföldit és vidékit. Biró Vilma, a férje nevét használva, egyik starja lett a *Ferenczi kávéház*-nak. Itt kezdte meg annak a szórakozás kultiválását, melyet tolvajnyelven „melkerin”-nek mondanak. A pásztor-óra tolvajnál viseik ezt adiszjelzőt.

A fővárosi rendőrség kezére került. Börtönbüntetésre ítélte a budapesti büntető törvényszék és Aradra toloncoltatta büntetésére kitöltése után.

Mikor haza került, akkor már a régi pártfogók egy része a temetőben pihen, akik életben voltak, azok elfordultak tőle.

A városiól kapott csekély havi segítyt. De ezt is csakhamar megvonták tőle, mert az iszákosság által teljesen deformált nő sűri egymásutánban követte el apróbb nagyobb tolvajlással. Az aradi törvényszék egy ízben két évi börtönrre ítélte lopásokért.

A börtönből szabadulva, kis kosarával a karján, koldulta végig az előkelő családokat. Könyöradományoktól élt egy ideig s éjszakáit a városi szegényház éjjeli menedékhelyén tölti.

A múlt héten a Hoffmann Sándor cég kirakatából lopott el kendőket, tegnapelőtti pedig egy pihs takarót találtak nála s azonkívül öt lopással gyanúsítják. Beszarradó tolvaj lett s most már az aradi rendőrség elérkezettnek látta az időt, hogy újból letartóztassa. Nem hisz annak a mesének, hogy a nála talált tárgyak szellemi lényűk voltak jutalmat.

Tegnap átkérték az aradi ügyvédség fogházába.

Az Aradi Közlöny Nagy Képes Naptára az idén is ugyanolyan gazdag tartalommal és az illusztrációk ugyanolyan nagy sokaságával fog megjelenni, mint az előbbi években. A naptárt újesztendőre megkapja a lap minden előfizetője és a januárban belépő új előfizetőinknek is megküldjük.

IZGALMAS NYOMOZÁS.

Egy aradi detektiv bravurja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 24

Három vármegye lakosságát tartják állandóan izgalomban a november havában Vingán, Battonyán és Kisszentmiklóson rémes kegyetlenséggel véghezvitt gyilkosságok, amelyek következtében kilenc ember vesztette el életét. Az óriási apparátussal megindult nyomozásnak hosszas munka után csak a tettesek vezérést sikerült kideríteni, de Gesset Sándor már csak holtan került a csendőrség kezébe, mert a földi igazságszolgáltatás sújtó ítélete elől önként menekült a halálba. Cinkostársainak nyoma sincs és a hatóságok már a siker reménye nélkül folytatják a nyomozást.

Most, amikor egy ilyen nagyszabású bűnügyet a csendőrök és a rendőrség fáradozásának eredménytelensége beláthatatlan ideig aktualissá tesz, nem lesz érdektelen egy Aradon lejátszódott, noha emberhalál nélkül történt nagy ékszerlopási ügyet feleleveníteni. A nyomozás itt is hosszú hónapokig hiábavaló volt, míg azután egy aradi titkos rendőr páratlan ügyességgel világosságot derített a nagy értéket képviselő ékszerek eltűnésének körülményeire s kis idő múlva a tettest is letartóztatta. Itt a nyomozás olyan érdekes részleteit mondjuk el, amelyek a lapokban annak idején nem jelentek meg.

Négy évvel ezelőtt Deutsch Bernát aradi nagybirtokosnak, az izraelita hitközség volt elnökének Andrássy-utí lakását, míg a család egy külföldi fürdőn nyaralt, feltörték és az ott talált, több mint százezer korona értékű ékszereket elvitték. A rendőrség nagy hajsztát indított a tettes kézrekerítésére, de a nyomozás nem járt eredményrel, noha — mint utólag a bíróság előtt kiderült — a tolvaj a lopás felfedezése után még két napig Aradon tartózkodott.

A család nagy jutalmat tűzött ki annak, aki a tettesnek és az ékszereknek nyomára vezet. Az aradi rendőrség megkereste a budapesti főkapitányságot és az összes vidéki rendőrkapitányságokat, közölte velük az eltűnt ékszerek pontos leírását, minden követ megmozgatott, de csak hosszas fáradozás után sikerült annyit kifürkészni, hogy a tettes Budapest felé menekült.

Az aradi rendőrség a károsult család kérelmére ekkor a tolvaj üldözésével Valenta József detektivet bizta meg, aki Du'sch Izsó dr.-ral együtt utnak is indult. Az első állomás Budapest volt, ahol sorra járták az ékszerüzleteket és a zálogházakat, betekintettek az üzleti könyvekbe, de az eltűnt tárgyakat sehol se találták. Valenta erre azt ajánlotta, menjenek át Budára s keressék fel ott is a zálogházakat és ékszerüzleteket.

Mikor Valenta egy budai kisebb ékszerüzletben előadta, mi járatban vannak s felmutatta a budapesti főkapitányság engedélyét az üzleti raktár átkutatására, az ékszerész szem-melláthatólag zavarba jött.

— Nálam nincs elzálogosított ékszer — mondotta — semmit sem tudok az egész dologról.

A detektivnek feltűnt az ékszerész nyugtalan viselkedése s a'aposan szemügyre vette az üzletet. Egyik szekrényen egy hosszú papírskatulyát vett észre, amely zsinaggal volt átkötve.

— Mi van abban a dobozban? — kérdezte Valenta.

Az ékszerész még nagyobb zavarba jött.

— Semmi, azaz hogy ágypihe, fehér toll.

— Nézzük csak, — mondta a detektiv.

— Igazán nem érdemes azért a tollért

létrán a magasba mászkálni, hebegte. Valenta azonban rákiáltott:

— Tüstént emelje le.

Az ékszerész levette a szekrény tetejéről a skatulyát. Felbontották és egy csomó papír alatt ott feküdt az ellopott ékszerek javarésze.

Valenta a tárgyakat nyomban lefoglalta. Deutsch Izsó dr. táviratilag értesítette a családot, hogy az ékszerek nagy része megkerült. Az orgazda ékszerész még aznap vállatára fogták, hogy ki hagyta nála a tárgyakat. A kihallgatás során megállapították, hogy az ékszerésznek tudomása van a tolvaj tartózkodási helyéről is. Annyit sikerült a kérdezősködés által belőle kivenni, hogy az ékszerek elzálogosítója *Miskolc felé utazott.*

Ez vajmi csekély nyomnak látszott, de Valenta és kísérője mégis rögtön vonatra ültek és először Miskolcra utaztak. Itt a városi rendőrséggel együtt nyomoztak, de siker nélkül. Mentek tehát tovább Nyiregyháza-ra, ahol Valenta egy jól alkalmazott trükkje új és biztos nyomra vezetett. Nyiregyháza-n ugyanis megállapították azt, hogy az ékszerész a legutóbbi napokban ott járt a városban és egy ismert mulatóhelyen nagy dorbézolást csapott. Valenta erre a nyiregyházi rendőrkapitányól három rendőrt kért maga mellé a nyomozáshoz. Tervét senkinek sem árulta el, csak annyit jelzett, hogy huszonnégy órán belül kezében lesz a tolvaj.

Aznap éjjel egy berugott alak tántorgott be a mulatóhelyre. Ott leült egy székre s egymás után hozatta az italokat a leányok számára. A lenge öltözetű nők mind odasereglettek a költekező vendég köré, aki különösen egy magas, szöke leánnyal foglalkozott. Oдавonta az ölébe és játszott a kezével, miközben hirtelen mozdulattal egy zafirkóves gyűrűt rántott le a leány ujjáról.

A meglepett nő kiabálni kezdett:

— Adja vissza a gyűrűmet, részeg tolvaj.

A többi leány is segítségére akart sietni társnőjüknek, amidőn a részegnek vélt ember felegyenesedett és biztos léptekkel a mulatóhely tulajdonosnője felé tartott.

— Ez a gyűrű lopott jószág, — mondotta. —

En titkos rendőr vagyok és a gyűrűt lefoglalom.

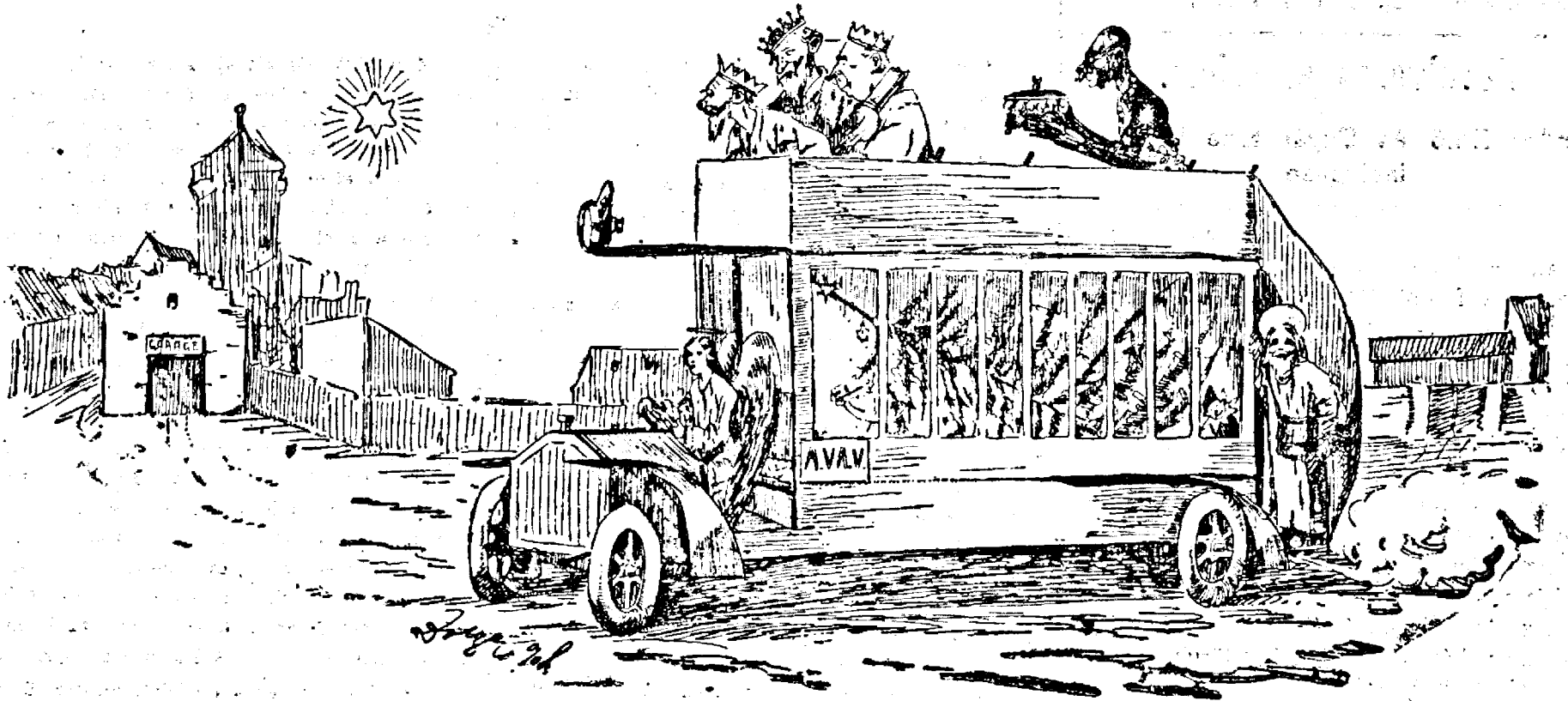
A nőszereg jóformán még magához sem térhetett meglepetéséből, Valenta már kiszólt a künn várakozó három rendőrnek. És megindult a vallatás. A leány beismerte, hogy a gyűrűt egy vendégétől kapta, aki Miskolcra szokott hozzá átrándulni. Körülményesen leírta az illető külsejét is.

Valentának ez elég volt. Nyomban visszautazott Miskolcra és a rendőrségen bejelentette, hogy az aradi ékszerésznek Miskolcon kell tartózkodnia. A rendőrkapitány ingerülten hivatkozott arra, hogy ő már alapos nyomozást végeztetett a tolvaj kézrekerítése érdekében és határozottan mondhatja, hogy az illető nincs Miskolc városában. Egy kis összeszűzés után Valenta mégis kieszközölte, hogy két titkos rendőrt adtak melléje a nyomozáshoz.

A detektívek fárasztó kutatás után egy gyári munkás lakásában álmában letartóztatta a tolvajt. Ez eleinte tagadott, de amikor a rendőrök házkutatást tartottak és egy szekrényből több ékszer szedtek elő, megtört és mindent beismer. A tolvajt Valenta nagy diadallal hozta vissza Aradra s a Deutsch-család fényesen megjutalmazta az ügyes detektivet.

Az ügy főtárgyalásának humoros jelenete volt, amidőn a tolvaj elmondta, hogy ő a lopás idején a „Pannónia”-szállóban lakott s egyik emeleti szobának az utcára néző ablakából látta, hogyan kutat a rendőrség a kifosztott lakásban.

Karácsonyi fantázia.

Itt, a jó Istennek háta megett,
Ahol az aszfalt ákással szegett,
Hová híres ember se jön, se mén;
Itt nem esik soha nagy esemény.

A fővárosban bármi zajok estek,
Mi szüntelenül irigyeltük Pestet;
Sőt bevallhatjuk azt is, szegyzemre,
Irgyék lettünk a szent Betlehemre.

Mi lenne, ha fordulna az idő,
És most születik az Üdvözítő,
És — közepén malasztanak, égi fénynek —
Arad a színhelye ez eseménynek.

Ha idetér a szent család, ahol
Tanyájuk nem lesz csűr, tehén-akol;
A tanács, sejtve az égi varázst,
Fölkinálja az autobusz-garázst.

S kiket idáig a csillag vezet,
A gyalogut nekik nem élvezet,
S hogy megérkeznek a város-határra
Egy autobusz vár a három királyra.

A soffőr-angyal, ragyogó, fehér,
S hogy a bölcsőnek közelébe ér,
Már ott áll csupa izgalomban égve
A városi tanácsnak küldöttsége.

S megszólal Varjassy a szent garázsban,
A Megváltót keressük mi, alásan,
Hogy bölcsőségének végtelen fénye
Vezessen minket a helyes ösvényre.

Hogy a vízművet magának szerezte,
Félő, Aradnak ez lesz sorvadása, veszte,
Tőled, Jézus, akarjuk hallani:
Hogy kell valamit jól — *megváltani*?

Katonatiszt és ügyvédjelölt afférja.

Telegdy huszárhadnagy inzultusa.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 24.

Csak a minap emlékeztünk meg arról a kardafférről, amely a budapesti „Erdélyi borozó”-ban történt s ma megint egy katonatiszt és civil afférjéről érkezik hír. A botrány most is ugyanazon mulatóban történt, de most nem a katonatiszt, hanem egy ügyvédjelölt volt okozója. A tisztet, aki különben jól ismeretes Aradon abból az időből, mikor az aradi lovaglósiskolába volt beosztva, inzultálta a borozóban mulató ügyvédjelölt, mire olyan verekedés támadt, hogy csak a vendégek közbelépése akadályozhatta meg a komolyabb tett egészet.

Az esetről fővárosi tudósítónk a következőket jelenti:

A Révay utcában levő Erdélyi Borozóban ma hajnalban ismét botrány történt. A borozóban mulatott Telegdi József, a hetedik közös huszárezred hadnagya, aki tavaly az év legnagyobb részét Aradon töltötte, ahol a temesvári huszárdandár lovaglósiskolájába volt beosztva. Telegdi három orfeuménekesnővel mulatott. A borozó szomszéd asztalánál ültek Aulich Vilmos ügyvédjelölt és Kaffka Károly eszterházi hadnagya, továbbá néhány katonatiszt.

Hajnal felé, mikor a mulatság tetőpontját érte mindkét asztalnál, Aulich átszólt a szomszéd asztalhoz:

— *Küldd át az idő azokat a leányokat!*

— *Reám értette ezt?* — kérdezte a hadnagy.

— *Igen!* — volt a válasz.

A huszárhadnagy nyugodtan a tárcájába nyult és átküldte névjegyét az ügyvédjelöltnek egy pincérrel. Aulich nem fogadta el a névjegyét, mire Telegdi felállt az asztala mellől, odament Aulichhoz, hogy átadja névjegyét. Az ügyvédjelölt most sem fogadta el a névjegyét, sőt reprodakálhatatlan kifejezésekkel illette a katonatisztet. Telegdi ekkor már kijött a türelemből és *arculütötte Aulichot*. Az ügyvédjelölt vissza akart ütni, de a mulatóban levők közbeléptek és szétválasztották a verekedőket.

Román

az etikai tartalomról.

Nem látta anyakönyves őket,
Egymásba nem aggatta pap.
Ruhákat sem hordnak, minőket
A társaság törvénye szab.
Nem fogadnak látogatókat,
És ők se tesznek vizitet,
Hová plakát, vagy dobszó nőgat,
Boris nem jár s Pál sem siet,
Hull rájuk vádja a morálnak
És se Boriskának, se Pálnak
Utcára sincsen kedve menni,
Csak a néptelen oldalon,

Mert — így mondják, — nincs bennük
semmi,

Ah, semmi etikai tartalom!

Boris rakja a vizes kendőt,
Ha Pálnak megfájul nyaka,
Ha nappalok nem elegendők
Virraszt a lázán éjszaka.
Pál a Boris fényes szemérül,
Meglátja, hogyha vágya van,
S egy csipkebluz ára megtérül
Boris könnyes esőkaiban.
Az ételt kocsmából hozatják,
S úgy nyeldesik mégis zamatját;
A boldogsághoz elég ennyi, —
De a morál szól: tagadom!
Mert nincsen bennük semmi, semmi
Ah, semmi etikai tartalom!

... Csupa fény volt a zsinagóga
Hogy Eleméré lett Ida;
S a boldogságukról azóta
A társaságban nincs vita.
Nincs parkett, melyre el nem járnak,
A nő, s a férj lohol vele,
Csak eljöttén a kora nyárnak
Válik az utjok kétfele.
Az asszony: a Rivierára,
A férj: a fenyeseket járja,
Meg tudnak egymás nélkül lenni
Sőt kapnak a vigasztalón,
— 'Sz nincs bennük semmi, egyéb semmi
Csupán az etikai tartalom!

Robotos.

TANÚGY.

(—) Előléptetések. A hivatalos lap mai száma a tanügyi kinevezések között hosszú az aradi felsőbb leányiskola következő tanárainak és tanárnőinek előléptetéseit: A vallás- és közoktatásügyi miniszter az aradi felsőbb leányiskolánál Gata József igazgatót a VII. faszor-

osztályba, Polgár Miklós tanárt a VIII., *Balla* Sándor tanárt a IX., *Kassa* Gisella és *Taboda* Sarolta tanítónőket a IX., végül *Fur* chányi Gisella segédtanítónőt a X. fizeséti osztályba rendes tanítónőkké nevezte ki.

Revolveres szerelem.

Kondor Ernő és Sugár Elza kávéházi incidense.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —
Arad, december 24

Az aradi közönség előtt jól ismert színész és orfeumhölgy kínos incidenséről beszélnek most a főváros artista köreiből. A színész az aradi közönségnek több mint egy évig volt ugyyszólván kedvence, az orfeumhölgyet pedig itteni nyári szerepléséből ismeri a publikum. Az az eset, amelyről jelentést kaptunk, egy fővárosi kávéházban történt s kevésbé mult, hogy halálos sebesüléssel nem járt.

Az esetet különben egy fővárosi déli lap így írja meg:

Az Andrassy-ut és Gyár-utca sarkán levő „Palermo” kávéházban botrány történt tegnap este. Színészek és színésznők ültek egy nagy kerek asztal körül, amelynek gyakori vendége Kondor Ernő, a „Bonbonnière”-kabaré volt direktora és Sugár Elza, a „Fővárosi Orfeum” táncosnője is. Ejjél után két óraker érkezett a törzsasztalhoz a volt kabaré-igazgató. Sugár Elza már ott volt Kondor Ernő és a táncosnő között nézeteltérés támadt és a differenciákat *Kondor revolverral igyekezett kiegyenlíteni*. Az összekülönbözés oka *féltékenység* volt. Kondor halálosan szerelmes a szép leányba. Elkeseredésében elővette revolverét és ráfogta Sugár Elzára:

— Rögtön meghalsz, a véredet kívánom!

Ebben a pillanatban fölugrott az asztal mellől *Virdg* Dezső színész és *kicsavarta a fegyvert Kondor kezéből*. A dolog azonban nem ment simán, dulakodás támadt, amelyben részt vett a kávéház tulajdonosa és két pincér is.

Rendőrt hívtak, aki jegyzőkönyvet csinált az esetről és megtette a följelentést a hatodik kerületi kapitányságon *életveszélyes fenyegetés és tiltott fegyverviselés* címén.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A Boros Béni Kör folyó hó 27 én va sárnap délután 4 óraker tartja rendkívüli közgyűlését saját helyiségében.

(*) Az aradi turista egyesület 1909. évi január hó 5 én, kedden este 6 óraker tartja az egyesület helyiségében (Vass szálló, földszint az udvarban) XII. rendezési beszámoló közgyűlését. Esetleges indítványok az alapsabályok értelmében 8 nappal a közgyűlés előtt az elnöknek írásban bejelentendők. A közgyűlést társasestély követi, melyen a t. tagok, azok családtagjai és a tagok által bevezetett vendégek szívesen láthatnak.

(*) Az Izraelita nőegylet kabaréja. Az aradi isr. jót. nőegylet által január 5-én rendezendő estély részletei mind nagyobb arányokat öntenek. A konyhaművészeti kiállítás iránt oly nagy a közönség érdeklődése, hogy eddig példátlanul áll az eredeti eszmétől remélhető erkölcsi siker. A rendezőség — mint értesülünk — szakértő bizottságot állított össze, amely hivatva lesz eldönteni, mely tál étel a legeredősebb, legízesebb és legszébb. A jury élén Gyereki Andrány Károly áll. Tagjai: özv. Bing Edéné, özv. Boros Arminné, Lócs Rezsőné, Ottenberg Tivadarné, Seidner Bernátné és Walder Gyaláné. A kiosztandó jutalmak a következők: 1. díj: aranyérem; a legeredősebb, legjobbnak. 2. díj: ezüstérem; a legízesebbnek. 3. díj: bronzérem; a legszébbnek, továbbá 15 elismerő okmány. A fent említett jury nehéz tisztében a legtárgyilagossabban és lelkiismeretesen fog eljárni, ami természetesen is, mert hiszen az inynél protekelót nem lehet gyakorolni.

APRÓ KÉPEK A MÁCSAI KASTÉLYBÓL.

Intimitások az aradi főispán családjáról.

A mácsai kastély itt fekszik egy órányira Aradtól, de olyan ködös távolságban látják az aradiak, mint a svájci magas hegyek tővében lakó földművesek a hegyerom tetején épült kolostort. Tudják, hogy van, mert esténként csillagmagasságban kigyulni látják a palota lámpáit és elykorseméntől-zsombé is állhatnak valamelyik lakójával.

Az aradiak is tudják, mert hallották, hogy a kis Mácsán van egy pompás, igazi főúri kényelemmel berendezett kastély, amely Arad és a megye kormányosjának szolgál otthonul. De hogy milyen es az urak, kik a lakói és hogyan élnek benne azok, mik a szokásaik, kedvesek-e, jószívűek-e, avagy a humanus érzésből nem sok adatott nekik? Minden puzta talány, amelyre csak újabb kérdőjelekkel lehetne felelni. Az ugynevezett kékvérteken kívül nagyon kevesen látták még *Károlyt* Gyula gróf mácsai kastélyának belsejét s így vajmi keveset tudhat az ugynevezett polgári elem arról: hogyan él Aradmegye főispánja családjában? Azt hisszük, fotográfia még nem örökítette meg a mácsai kastély lakóit együttesen: a főispánt családjában. A képes újságok, amelyek pedig elykor tele vannak uralkodói és főúri lakók belsejéit, alakjait megörökítő fényképekkel, eddig nélkülöztek a mácsai kastélybeli intim fölvételeket. Az a millió, amely így távolról nézve középkori ridegséggel övezte a mácsai kastélyt, közelebről szemlélve kedvesen vonzó színekkel mutat. Alkalmunk volt kiestt bepillantani a főispán lakban élők szokásaiba, láttuk eszelekedeteiket és talán nélkül mondhatjuk, hogy azokból a legnagyobb gyöngéség, emberbaráti szeretet, nagylelkűség sugárzik ki mindenkor.

A főispán ugyyszólván az esztendő minden napját családjában tölti. Ha Aradra bejön, akkor nyattal már otthon van, Budapeston pedig mostanában keveset tartózkodik. A nyarat is családjával tölti. Az idén nem voltak külföldön, hanem Nagykárolyban pihentek: a főispán, a grófné, a 11 éves *Margit*, a hét esztendő *Ella* és a még csak négy éves kis *Berta*.

A gróf kisasszonyok, bár nem nevelkednek az angol kisasszonyok zárdájában, többet tudnak, mint azok, akiknek minden esztendőben más más nevelőintézetben erőszakolják fejébe a tudás és ismeretek sokaságát. A Károlyi leányok igazi családi nevelésben részesülnek. Most négy nevelőkisasszonyuk van, akik állandóan *Károlyt* Melinda grófné gondos elnőzése mellett oktatják a kisasszonyokat.

Waltert Mária az angol kisasszonyuk, aki vagy három év óta oktatja őket az angol nyelvre. *Csaszán* Berta francia kisasszony már 7—8 éve van a grófi család körében, és egészen jól megtanult magyarul. Seta közben a határban dolgozó mácsai földművesek gyakran hallanak ilyen éneket:

„Goscut Lajos az ússentes,
Nifotyotok a rrealsimante,
Ha messz exerr azis ússent
Minjánukat el kell menjem,
Nijél a massar szabadság
Nijél a hazza.”

Est a francia nevelőné énekli a grófi gyerekekkel, akik folytonosan hazafias dalokra tanítják a külföldi kisasszonyokat. A francia guvernánnt már jobban tudja *Mária Terésia* uralkodásának históriáját, mint a *Jenő D'Are* hóai tetteit, *Waltert* kisasszonyt pedig olyan magyaros szellemben nevelik a Károlyi kisasszonyok, hogy mire visszakérül Londonba, kedvet fog érezni egy második magyar kiállítás rendezésére — szép magyar mánás lányokból.

Most különben két új kisasszony is van a mácsai kastélyban: az egyik *Károly* Mária német nevelő és egy nemrég érkezett magyar nevelőleány. A régi német kisasszony kissé regényes körülmények között ment el a családától. Szabadságra hazaküldték *Bresslau*ba s az uton megismerkedett egy fess postatiszttal, aki még a vonaton megkérte a kezét. Így történt, hogy a német nevelőné nem jött többé vissza a mácsai kastély árnyas parkjába.

A magyar nevelőné állást, hogy úgy mondjuk, most kreálták a kastélyban a *Margit* és *Ella* tanítása előjából! A legidősebb kisasszonyt eddig *Botos* mácsai elemi iskolai igazgató és *Sémkovics* Géza tanító, akik a kastélyba napenkint bejártak, oktatták az elemi iskolai ismeretekre. *Margit*ka kitűnően vizagzott legutóbb is a mácsai elemi iskolában. Hogy a nyilvános tanítást megszokja, vizga előtt néhány hélig csaknem mindennap bejárt az édesanyjával a falusi iskolába és hallgatta a tanító bácsik előadását. Nagyon tetszett neki az iskolai élet és kedvesen barátkozott a kis parasztlányokkal.

Az édesanyja, ez a csedálatosan jószívű, barátságos mánásasszony bátorította:

— Beszéljessen, játszadozzon a gyerekekkel, — mondogatta neki.

Károlyi Melinda grófné elragadó kedvességéről s leereszkedő nyájjasságáról sokat tudnak beszélni a kastély körül, de még a szomszédos községekben lakók is.

— Ó a megtetsesült jószág, gyöngéség, — mondta egy mácsai ur. — Amikor a nyáron a grófkisasszonyokkal sétálni ment és a jámbor parasztok alázatos köszönését a leánykák egyszer nem vették észre, az édes anyjuk külön figyelmesette őket:

— A paraszok köszönését épp úgy kell fogadni, mint az urakét. Azok is derek emberek.

Ettől fogva a leánykák nyájjasan köszöntik az öreg parasztokat, sőt az ismerősökkel paroláznak is.

Az egyszerű polgárokkal való barátságos érintkezésében a grófné jár jó példával gyermekei előtt. Vasárnaponként a mácsai templomban minden ismerősével külön külön eseeveg és az egész család iránt érdeklődik. A mácsai postamesterét különösen kedveli a grófné s a gyerekek. Ha a kastélyba megy, a leánykák elébe futnak, úgy üdvözlnek. A postamesteré egyszer megkérdezte a kis *Milától*:

— Szeretnek maguk engem?

— Nagyon.

— Es aztán miért?

— Hát azért, — felelte a csöpp grófkisasszony naív közvelelenséggel, — mert maga küldi nekünk azt a sok-sok levelet, aminek a mama, meg a papa úgy örülnek.

A eselődés egyszerűen rajong a grófnéért, különösen ama nevezetes szokásért, amelyet talán más nagy uradalomban még nem honosítottak meg. *Károlyi* Gyaláné grófné ugyanis minden karácsonykor a mácsai vadaskastélyban karácsony-ünnepelet rendeztet a eselődjei számára. A vadászlak termelében állanak a földműveket, ajándékokkal megrakott karácsonyfa s mindegyiken egy-egy sedula, annak nevével ellátva, akinek szánták. Körötte szibong az uradalom eselődjeinek gyermekcserege, amely így kicsi korától fogva abban a hitben nevelődik föl, hogy az ő földesura nem „rabzolgatartó eserholdás borkabátos”, hanem munkásbeállító, jószívű igazi magyar ur.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Péntek: Délután: Ördög, vizjáték. Este: Dol-lárkirálynő, operett. (A bérletszűnet)
 Szombat: Délután: Vasgyáros, szimfonia. Este: Tatárjárás operett. (B bérletszűnet)
 Vasárnap: Délután: Gül-Baba, operett. Este: Falurossza, népszimfonia. (C bérlet).

POLL HUGÓ.

— Látogatás a művésznél. —

O maga is olyan, mintha egy pasztellképéből lépett volna ki: jól megkonstruált kemény koponyájú, színes ember. Fogai között szinte állandóan makrapápat tart, hangsúlyozása alighanem a sok külföldi tartózkodástól kissé idegenes, de a szemek, két, nagy sokatlató szemek barátságosan, megértően tekint szét a nagyvilágban, mintha csak modelleket keresne egy-egy készülő művéhez. Mert tervek forrongnak agyában minduntalan; most is, hogy néhány napot Aradon tölt, már türelmetlenül várja a hazatérést, mert fővárosi műtermében egy hatalmas pasztellkép vár a befejezésre. A párisi szalon tavaszi kiállítására festi a képet melyet nagyobbra — és természetesen szebbre tervez eddigi pasztelljeinél is. Még két nagyobb képen dolgozik most: egyet a velencei, egyet a müncheni kiállításra fog küldeni. Holnap már visszautazik Budapestre, hogy a karácsonyi ünnepeket megszentelje a legszebb szentséggel: a művészi munkával.

Aradi tartózkodásáról valósággal a csodálat hangján beszél, várt — ugymond — egy vidéki várost, kaszinói élettel bugris izléssel és talált egy kulturájában szinte fővárosi, műszeretében és műizlésében kifejllett közönséget, amely élénk és magas színvonalú társadalmi életet él ebben a szép és zajos városban.

— Ha nem laknék Budapesten, Aradon szeretnék lakni — mondotta Poll, aki pedig ugyancsak világlátott, sokat utazott ember. Művészeti tanulmányait Münchenben és Párisban végezte, az utóbbi helyen tizenhárom esztendő telt el. Akkor visszajött Magyarországra és itt mindjárt elnyerte a Képzőművészeti Társulat négyezer koronás díját. Ugyanez a berlini internacionális kiállításán is nyert egy aranyérmét, nemrég pedig a párisi „Salon des Artistes Français” kiállításán nyert nagy aranyérmét és egy grand prix-t. Még több világváros kiállításából hozott haza díjakat ez az istendótt művészember, akinek művészeténél talán csak a termékenysége nagyobb. Ha az Aradon kiállított nyolcvan képe mind Aradon maradna is, hamarosan újabb nyolcvan, sőt újabb százakat festene. A maga és a magyar művészet dicsőségére.

* A karácsonyi tárlat. Az Aradi Képző- és Iparművészeti Társulat gazdag kiállítását naponta nagyobb és nagyobb közönség keresi fel. Ma megnyílt a tárlat második terme is, melyben vagy negyven kép és sok szobor van elhelyezve. A karácsonyi ünnepek alatt is nyitva lesz a kiállítás úgy délelőtt, mint délután és remélhető, hogy a békés ünnepnapokat Arad közönsége fel fogja használni arra, hogy a művészi és tanulmányos kiállítást megtekintse.

* A Kölcsey egyesület ötödik felolvasása. A Kölcsey egyesület az új évben folytatja megkezdett felolvasásait. Január 8-án lesz az ötödik felolvasása változatos tartalommal. Prohászka László dr. tárgya a társadalom tudomány köréből lesz. Teller Kálmán, az „Aradi Közlöny” munkatársa a magyar proletárhöltszetről fog előadni. Jankó Gyula, a fa- és fém-

Ipariskola tanára az Aradi Képző és Iparművészeti Társulat igazgatója „Eszaki” című műve alatt fog érdekes gondolatokat szóban és képen kifejezni.

* Új operett-színház Budapesten. Fővárosi tudósítónk jelesei: Az Eszaki körüli Royal-Orfeumot, amely eddig Fodor Oskár dr. tulajdona volt, megvette Braun Sándor, a „Nép” fő szerkesztője. Az új tulajdonos csak körülbelül 30 ig tartja nyitva az orfeumot, akkor teljesen átalakítja annak helyiségét és szeptember elején, mint Budapest új operett-színházát nyitja meg. Az új színház igazgatója Föld Aurél lesz.

* Anthes György, világhírű opera- és hangverseny-énekes, a m. k. opera kóstenoristája, Moshammer Román hárfaművész és Guttmann Miklós zongoraművész hangversenyt rendeznek Aradon, 1909. január hó 10-én délután 5 órakor a Fehér Kereszt nagytermében. A hangverseny iránt igen nagy az érdeklődés. Jegyek előjegyzése a szokottnál nagyobb mérvben folyik. Kérlek a Mór könyvkereskedésében.

* Karácsony az Urániában. Újóláthatatlan szórakoztató gondoskodott a karácsonyi ünnepekre az Uránia színház igazgatósága. A háromnapos ünnep minden napján más-más műsor, mely egyik valóságos szenzációja a hiteles magyartársulatnak, fogja szórakoztatni a közönséget. A pénteki műsorból csak a Norvégiában megtartott téli hadgyakorlatokat és az Eseregység meséiből készült Bagdadi történetet emeljük ki. A szombati műsoron bemutatják a szultán herceget, Meránt, Arcot és Bizent, továbbá számos más érdekességet. Vasárnap a többi újdonság mellett színre kerül Ancona látkepe és Wright repülőgépe, melyet közkívárra mutat be ismét az Uránia. Az Uránia mind a három napon új műsort mutat be.

Pesti tréfák.

— Fővárosi levél. —

*

(Lehet-e miniszterelnök?) Bánffy Dező báró nemrégén hagyta el a betegszobát, ahol egy kínos betegség gyötrelmei eselt át. Kevesen tudták csak, hogy néhány napig valóságos volt az állapota és a környezete a súlyos fordulattól félt. Annál nagyobb volt az aggodás, mert az orvosnő kötelességszerűen titkolódzott és nem igen nyilatkozott a bajról. Bánffynak egy rajongója, aki az első között van politikai hívei sorában, nem bírta már ki ezt a bizonytalanságot és kétségbeesetten futott az orvoshoz. A professzor azonban ezúttal is begomboltozott, mire az aggodó barátból kiltört az őszinteség:

— Kedves doktor ur, ne mondjon többet, csak azt mondja meg az istenért, lehet-e még miniszterelnök?

*

(Turista a Petőfi-társaságban.) Az újdonsült Petőfisták között van egy, aki Petőfit csak annyiban követi, hogy kitűnően gyalogol. Megütöztetést keltett a dolog és a szomorú kimaradottak megkérdézték egy öreg Petőfistától, aki egészen nyíltan és őszintén megindokolta szavazatát:

— Vannak érdemek — mondotta — amik előtt nem lehet elhaladni behunyva szemmel. Az az ember 157 mérföldet távgyalogolt, míg kijárta magának a tagságot.

HIREK.

A veszthely földjéért.

— Az Aradi Közlöny gyűjtése. —

Arad, december 24.

A Maros tulsó partjáról, kóróval borított, vakondturásoktól dombos földről felénk sirt egy vád. Nemcsak mi hallottuk meg, akik ennek a szántónak közelében élünk, akiket annak szomorú emlékei leg hamarabb illetnek meg. De megértette azt a vádat, a régi emlékek, elhagyott csonatok panaszát a nemzet is.

Az a föld, a melyen az aradi vértanukat kivégezték, nem a nemzeté; a nemzet kegyeletere ott csak megtört vendég és csak kegyelemből maradhatnak ott azoknak a vértanúknak hamvai, a kiket hatvan esztendő előtt ott temettek el.

Pirulást keltő, az önértetést vágó vád ez, a melyet már nem hallgatunk tétlenül, közömbösséggel. A nemzeti kegyelet talajából kinőtt a kötelesség, amelyet becsülettel le akarunk róni: a veszthely helyét meg kell vállalni.

Olyan adósság ez, a mely az egész nemzet lelkiismeretét terheli; boldognak érezheti magát mindenki, aki a legkisebb adománnyal is könnyít ezen a terhen és siettetni a nagy célnak megvalósulását, a vértanúk földjének kisajátítását.

Bizonyítván nem is marad hatástalan a hívó szó, amelyet Barabás Béla dr. a hazafiakhoz intézett. Bizonyára nem merész az akciót megindító Barabás ama reménye, hogy a kivégzés hatvanadik évfordulójára a szükséges összeg egybefolyik.

A nemzeti kötelesség teljesítésének igénytelen eszközéül szegődik az Aradi Közlöny. Itt, a megváltandó földnek oldalán gyűjtést hirdetünk a veszthely földjének megváltásához szükséges alapgyűjtésére. Tesszük ezt, hogy a hazafias lelkeknek az adakozás módját megkönnyítsük; de tesszük főként azért, hogy napról-napra ébren tartsuk, friss kedvvel élésszük azt a nemes érdeklődést és főtubdulást, amely első napjait éli.

A gyűjtést az Aradi Közlöny szerkesztőségének adománya kezdi meg, s azokéi, akik a Barabás Béla dr. által megindított mozgalom hírére adományaikat hozzák küldötték.

Kövessék ezt az Aradi Közlöny olvasói, akikre sok hazafias és emberbaráti dolgokban és mozgalmakban sohase applálunk bő eredmény nélkül. Adakozzanak a veszthely megváltására!

Az adományok az Aradi Közlöny kiadóhivatalához küldendők.

Mai gyűjtésünk:

Az Aradi Közlöny szerkesztősége	25 korona
Deutsch Izsó dr.	10 "
Radó Gyula	5 "
Sugár Jenő dr.	20 "
Weisz Leó	4 "
Wolf Jenő	5 "
Összesen	74 "

Az Aradi Közlöny karácsonyi száma

nyolcvannyolc oldalra terjed. A főbb közleményei a következők: Barabás Béla dr. vezércikke. — Múlek Lajos dr.: Egy évi számadás. — Nagy Sándor dr.: Alpolgármesteri állás Aradon. — Saendrey Mihály: A vidéki színeszet jövője. —

Braun Gusztáv asztalos, ARAD, Vörösmarthy-utca 3. szám.

Készít irodai, üzleti és butorberendezéseket a legjutányosabb áron.

Prohászkné Tausch Elvira: Asszonyi szemmel. — **Go dás László:** A nemzetiségi kérdés és a szocializmus. — **Lázár Zoárd dr.:** Telepítés és parcelálás. **A tárcában: Forgócsótól:** A názáreti bojkott. — **Szabolcska Mihálytól:** Karácsony. — **Ádám Évdől:** A márvány Jézus. — **Szávay Gyalától:** Jézus. — Egyébb cikkek: Lakusok a bőrcsón: Zselénszky Róbert gróf, Strasszer Alfréd és Deutsch Antal nyilatkozatai. — Világosságot a gyermeknek (Aradi hölgyek és urak véleménye). Állandó kabaré a vidéken. — A Zeneváros (illuzió-tráclókkal) Ezeken kívül számos érdekes aktuális eseményekről szóló cikkek és gazdag rovatok teszik tartalmassá lapunkat. **A mellékleten a következők irtak cikkeket:** Mányiné Prigl Olga, Varjassy Lajos dr., Lia, Rubenesz Angusta, Adám Eva, Gróza Mici, Vértési Arnold, Tömörkény István, Kovács Dezső, Bársony István. **Versek:** Csécs Imréné, Balla Ignác, Kosztolányi Dezső, Pogány Béla, Szentessy Gyula, Kócsán János, Wass György gróf, „A Holnap” poétái, Szabó Sándor, Gyranó.

— Az Aradi Közlöny legközelebbi száma az Ünnepek miatt kedden a rendes időben jelen meg.
— Időjárás a meteorológiai intézet jelentése szerint a 25-én az időjárás változás nem várható.

— Csak két fillért! Az öröm és boldogság, a béke és szeretet ünnepén gondoljunk szeretettel szenvedő embertársainkra. Áldozunk mindnyájan, kicsinyek és nagyok két-két fillért az aradi „Vörös Kereszt” egyesület perselyébe. Nagy emberbaráti célt szolgálunk a kis adománnyal, mert lehetővé tesszük egy-egy aradi tüdőbeteg gyógyítását és ez által egész családokat mentünk meg a gyilkos kór pusztításától. Csak két fillért adjatok! Az aradvárosi Vörös Kereszt egyesület nevében: **Wadowszky Gusztávné.**

— **Ferenc Ferdinánd és a katonai kérdések.** Beavatott forrásból jelenti fővárosi tudósítónk, hogy a katonai engedmények dolgában a kiralyon és közös hadügyminiszteron kívül szó illeti **Ferenc Ferdinánd főherceg, trónörökös** is, akit egy idő óta minden katonai kérdésben megkérdéznak és véleménye többnyire döntő befolyással van az illető ügyre. A magyar katonai engedményekkel szemben elfoglalt álláspontját még illetékes körök sem ismerik, azonban a döntésnél fenntartotta magának a nyilatkozás jogát. Wekerle miniszterelnök a karácsonyi ünnepek Budapeston tölti és ujév előtt nem utazik Bécsbe. Kossuth Ferenc keréshelyi miniszter állapota mára annyira javult, hogy orvosai kijelentése szerint állapota már nem súlyos.

Egy londoni távirat jelenti: Hír szerint az angol király **Mensdorf Polly** londoni osztrák-magyar nagykövetet Bécsbe küldte a diplomáciai béke helyreállítására. Ottani körökben *biztosra veszik Aerenthal bukását.*

— **Házasság** Pálffy Erzséka, a Nemzeti Színház népszerű művésze a 16-évi házasságát december 29-én köt házassággal Csárán Zoltán földműveléssel. Az egyházi esküvő déli

12 órakor lesz Budapest a Ferenciek templomban.

— **Aradmegyéből — Amerikába.** A most lepergő esztendő első hónapjaiban országszerte nagy örömet okozott az Amerikába vándorlók számának rohamos csökkenése. Körülbelül a mult esztendő novemberében kezdődött ez a csökkenés, melynek okai jórészt az Észak-amerikában kitört gazdasági válság és az elnökválasztás előrevetődő hullámai voltak. A kivándorolt magyarok ezreit fosztotta meg a válság kenyerétől és ezek visszajöve hazájukba, elvették a nép kedvét a kivándorlástól. Így történt, hogy 1908. első hónapjaiban egész Magyarországból, így **Aradmegyéből** is feltűnően kevés ember ment Amerikába. Míg 1907. első felében Aradmegyéből 2000 ember ment Amerikába, addig ez év januárjától június végéig a kivándoroltak száma mindössze 350 volt. Így volt ez a szomszédos megyékben is és természetes, hogy mindenütt nagy örömet keltett. Hogy ez az öröm azonban nem lehet tartós, azt a gazdasági viszonyok ismerői már előre megjósolták. Az amerikai gazdasági válság hullámai már majdnem teljesen elsimultak, az elnöki szék körül folyó harc a Roosevelt-párti **Taft** győzelmével véget ért és az amerikai viszonyok fellendülése újból csábító eszköz a kivándorlásra. Ez magyarázza meg, hogy az Amerika felé vitorlázó hajókon most megint több és több a kivándorló. Aradmegyéből például ez év első hónapjaiban átlag 50-60 ember ment ki, de már októberben 116 volt a kivándorlók száma. Novemberben 143 aradmegyei ember váltott utlevelet Amerikába, decemberben pedig elsejétől huszonnegyedikéig **háromszázan** kaptak utlevelet. Az 1908. év második felében összesen körülbelül 1050 ember ment ki Aradmegyéből, ami az első félévi statisztikával összehasonlítva, bizony szomoruan tanúsítja a kivándorlás emelkedését. Némi vigaszt csak az nyújthat, ha az ideai statisztikát a tavalyival vetjük össze. Míg az idén kivándoroltak száma 1400 körül van, tavaly 4768 aradmegyei ember ment az Oceanon tutra. Félő, hogy jövőre már meg fogjuk közelíteni ezt a számot is, hacsak hathatós intézkedésekkel főleg pedig a magyar gazdasági viszonyok erősítésével ellensúlyozni nem tudjuk az amerikai dollárok vonzerejét.

— **A monarchia hékülni akar.** **London** ból táviratozzák: **Pallavicini** örgróf konstantinápolyi nagykövet tegnap nyújtotta a konstantinápolyi nagyvezérnek azt a memorandumát, melyben a török-osztrák-magyar béke létrehozására a monarchia a következő engedményeket ajánlja fel:

A monarchia hozzájárul a török vámoknak 15 százalékkal való felemeléséhez. Megszünteti a monarchia kezelésében levő törökországi postahivatalokat, ha ezt a többi nagyhatalmak is megteszik. Megszünteti a kapitulációkat. A törökországi keresztények feletti fennhatóságokat. Végül lemond az albán protektoratusáról. A török kormány hír szerint nem fogadja el ezt az ajánlatot.

— **Megjutalmazott mérnök.** A kereskedelmi ügyi miniszter **Ottovay Józsefnek**, az Aradon is szép körben ismert mérnöknek, a Nagyhat

mágy melletti állami munkálatok körében kitűnő tevékenységéért **nyolcszáz koronát** nyújtott ki jó alkóppen. Ugyanezen vállalatnál dolgozó **Nagy Imre és Mihuczsa György** gépészek 200-200 korona jutalomban részesültek.

— **Eljegyzés.** **Q. v. Vertán Csabáné** szállított **Urbányi Banka** urnó leányát, Boriskát tegnap eljegyezte **Pásztó Sándor** budapesti bankhivatalnok.

Neszmerák Gyula waggongyári tisztviselő ma jegyezte el **Czanner János** közltsaleletben álló iparos szerelőreméltó leányát **Irékét**. 3850

Szömrökényi Réz budapesti műépitész tegnap tartotta eljegyzését **Aradon Klein Sándor** és neje **Klein Sándorné** ismert szongorolárnó bájos és művelt leányával, **Lilivel**.

— **Kell Manó cég ajánlja hárneves kelegye harisnyját és ruhadiisz remekét.** 3333

— **Karácsonyfa-ünnepélyek.** Mint már megírtuk, **eszeida** délután tartotta meg szokásos évi karácsonyi ünnepélyét az aradi vasutas-szövetség, mely alkalmából szüfálásig megélt közönséggel a Központi-szálló nagyterme. Az ünnepély az aradi máv. delegátus szépen előadott karácsonyi énekével kezdődött, majd **Barnovits László** szövetségi elnök mondotta el elnöki megnyitó beszédét. Az ünnepély többi számai az árvaházi növendékek éneke és szavallata képezte. A ruhakiosztás előtt **Fábry Sándor dr.**, az arad csanádi vasutak vezérigazgatója mondott nagyhatáru beszédét, kiemelve a vasutas-szövetség áldásos, szeretetből fakadó működését. A postikus beszéd magával ragadta a hallgatóságot, s percenként taposolta a remesleltű igazgatót. **Fábry Sándor dr.** beszéde után megkezdődött a ruhaneműk kiosztása a sok szegényorsu és árva kis vasutás gyerek között, majd végül a karácsonyi cukorkái ajánlékokok s.é. A vasuti vezető emberek közül ott volt **dr. Fábry Sándor** igazgatón kívül **Szathmáry János** acev. főfelügyelő, **Farkas Ernő** máv. felügyelő s még számos körponti tisztviselő.

— **A Sulkovszki-Tagányi válópör vége.** Ma hozott ítéletet az aradi törvényszék az évek óta húzódó Sulkovszki-Tagányi-féle válópörben. Mint több ízben megírtuk, a házasságok a vagyonjogi kérdésekre nézve peren kívül egyezséget kötöttek s így a bíróság ebben a kérdésben nem döntött, de a házasságot *hütlén elhagyás* címén a hercegnő hibájából *felbontotta*. Az ítéletben a felek jogi képviselői megnyugodtak s így az jogerős.

— **Százötvenmillió új egykoronás.** **Bécsből** táviratozzák: Az államkincstár január elsején száznyolcvan millió új veresü egy koronás ezüspénzt bocsát ki.

— **Adomány a boszniai hókáknak.** **Tabaldy Károly** ur, nagyzerindi jegyző egy gyűjtőív kíséretében levelet intézett hozzánk, arról értesítve, hogy a boszniai magyar katonák karácsonyára gyűjtött 58 korona 20 fillért az aradi hadkiegészítő parancnokhoz juttassuk.

— **Az Aradi Nemzeti Szövetség** munkásközpont iktézményében vasárnap előadást fognak tartani a következők: **Matusik Márton** és **Bercs Károly** tanárok, továbbá **Szerinka Vilmos.**

Beretvás-pastilla!

Ne tétovázzék, ha fáj a feje, hanem használjon azonnal Beretvás-pastillát,

amely 10 perc alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmulasztja. **Aradon** kapható: **Füldes Orvosok** által ajánlva **Arad 1.20.** Kelemen gyógytárában. Készít: **Beretvás Tamás**, gyógyszerész, Képesten. (3 dobozról ingyen postaszállítással.) 5711

BOZSIK ERNŐ :: KÉPESITETT ::
KOMÜVESMESTER

Építési irodája

B. Választó-utca 22. szám. 3297

— Fekete karácsony A karácsonyi novellák elől ki kell húzni a „hóborított” bangulat rajzokat, az ünnepek versíróknak a „hó” helyett a „feketé”-re kell rímeket keresni: mert fekete, komorhangú karácsony lett az idén a szeretet ünnepe. Ajándékokat most is vásároltak, karácsonyfákat ma is állítottak, csak az igazi karácsonyi hangulathoz hiányzik valami. Talán nem is a puha hólepel, talán nem is a tél hidege, hanem inkább a megelégedettségnek, a békének, a boldogságnak melege. A mindenkit átölelő szeretet, amit a Názáreti hirdetett. Háborús hírek a nagyvilágban, apró békéllenkedések, párt-harcok a politikában, kenyéért való küzdelmek a mindennapi életben... csupa diszsonáns akkord, amely megzavarja a szent karácsony igaz hangulatát. Csak a reményt nem tudja elkergetni, a bizakodást az igazi karácsony eljövételében, amikor mindnyájuunk boldogsága, megelégedettsége hasonlatos lesz a sima, csendes hólepelhez, mely a tél hidege ellen gondosan megvédi a kenyeret adó földet...

— Nitzsche a keresztelőn Prohászka Ottokár, a fiatal székesfehérvári püspök nagy népszerűségnek örvend a hívei között. Különösen a szónoki erejét csodálják, mely egyformán elragadja a művelt gazdagot és irástudatlan szegényt. Prohászkaról köz tudomású, hogy nagy fanatizmussal ostromozza a moderna eszmék művelőit, a nagy fölforgatókat, akik közül különösen Nitzschével áll hadilábon. Nem távozik a szószékéről anélkül soha, hogy alaposan ki ne porolná Nitzsche merész tanításait, úgy, hogy az egyszerű székesfehérvári hívek körében ma már ismertebb az idegen tudós neve, mint akár Pelófié, vagy az odaváló Vörösmartyé.

Egy napon beállított a fehérvári plébániára egy paraszt menyecske és hívta a papot keresztelőre.

— Aztán van-e már neve a gyermeknek? — kérdezte az egyik kaplán a boldog anyától.

— Még nincs — válaszolt ez, de azt akarom, hogy legyen. Nitzschének szeretném keresztelgetni.

A kaplán a fejéhez kapott és figyelmeztette az asszonyt, hogy istentelenség, amit kíván. Majd így förmedt rá:

— Ugyan hol tanulta kelmed ezt a eszuyaságot? Mégis csak bátorság kell hozzá, hogy itt a parochián még ki is ejtsd kelmed ezt az égetni való nevet. De hogy is jut kelmed ilyesmire?

Tágra nyitott szemekkel álmélkodott a fiatal pap, az asszony pedig egyszerű szóval válaszolt:

— Nem lehet az a név olyan istentelen hiszen a méltóságos püspök ur is kiprédikálta. En inkább azt hittem, hogy jót cselekszek vele. De ha a tiszteletes ur másképp gondolja bánom én én...

Szöit és hazament, hogy megtanácskozza a dolgot a familiával. Az lett a dolog vége, hogy Ottokárnak keresztelték a fiút.

— Weinberger Ferenc népszerű és elsőrendű ékszerész Arad, Andrassy ut. 20. Ajánlja legszebb és legolcsóbb karácsonyi és újévi ajándékait a legjutányosabb, mélyen becsült árszablonok. — Tel. fon 439 — 3695

— Köszönetnyilvánítás. Ozv. Szentpéteri Antalné urnó volt szives az agg és szegény honvédek karácsonyfájához tíz koronát adományozni, amiért az aradi 1848/49-es honvédegyelet ezuton is a leghálásabb köszönetét nyilvánítja. Simay István egyetmi elnök. May Soma jegyző.

— A Divat Szalon magyar olvasóközönségünk e jóságért méltán kedvelt családi lapja. Immar XXII. évfolyamát járja. Minden dicséretnél többet mond róla ama tény, hogy ez idő alatt a Divat Szalon keletkezésének idejéből való régi divatlapok mind kidőttek és olvasók cselettakoztak a győztesen maradt legjobb családi divatlap olvasóközösségéhez. Ebben az időben már nincs város és nincs magyar otthon ahol kéthetenként nem a legnagyobb érdeklődéssel várják a magyar gazdasági viszonyokhoz mert takarékos öltözködés tanítoját s egyben a legjobb szándékkal szerkesztett családi lapot, a Divat Szalont. — A mai nemes életviszonyok között valóban kétszerezése is meg kell becsülnünk a temes irányú divatlapot, mely asszonyainkat nem a divathobortok majmolására, hanem tatarékosra és munkára tanítja. A „Divat Szalon” ugyanis igen kevés tere enged az ugynevezett párisi divatnak, melyet a mi társadalmi és gazdasági viszonyaink közt neveltség és kár nélkül viselni csakugyan nem is lehet, ismerni azonban a jóízűshez tartozik és e helyett a valóban szép, elegans, praktikus öltözékek kalapok stb. készítését tanítja. A Divat Szalon ugyanis ingyen szabásokkal szolgál, pontosan az előfizető mértéke szerint s e szabások által a lapban bemutatott lehetek otthon is elkészíthetők. Szorgalomra, tevékenységre ösztönzi a lap olvasót az iparművészi munkák tanításával, háztartásra vonatkozó tanácsaival s a jól végzett munkálkodás jutalmául egy teljes, jól szerkesztett, neves írók munkáival gyarapított szépirodalmi részzel s egy jóra való gyermeklappal, ad a tudnivalók mellé nemes szórakozást is. A Divat Szalon külső kiállítása méltó a belső tartalomhoz. Színes képei, abrai, díszes borítéka, kiváló hölgyek arképeinek bemutatása, is meretterjesztő cikkeihez adott illusztrációi mind sikeresen sorakoznak ahhoz, hogy a magyar olvasóközönség ez években régi, de fejlődésben mindig friss és új családi lapját a külföldi divatlapok fölé emelje. A Divat Szalon különben olcsóságban is kiállja velük a versenyt, lévén előfizetési ára: egész évre 12 K., félévre 6 K és negyedévre 3 K. Mutatványszámot ingyen és bérmentve küld a Divat Szalon kiadói hivatala Budapest IV. Eszkü ut. 5. sz 3842

— A karácsonyi örömszők között nem utolsó helyet foglal az, hogy jó etelek és italok fogyasztása által szerezzük meg magunknak az ünnepi hangulathoz meghívató gyönyörű és élvezeteket. Szabó Kálmán a „Pannónia” étterem tulajdonosa erre való tekintettel gondoskodott róla, hogy az általa kimerít Pilsent „O-forrás” sör mellett az ünnepekre Müncheni Pulanerbräu barna sört is tartson vendégek számára. Aki ismeri a bajor sörok kitünő zamáját s a szervezetre és gyomorra gyakorolt jótékony hatását, el ne mulassza megragadni az alkalmat, hogy az ünnepek alatt e kitünő itallal megismerkedjen.

— Központi Szállodában karácsony mindhárom emeletén arany és ezüst tombola.

— A legjobb márciusi kivitei sör csak Schuch Ferenc Millenniumi sörcsarnokában kapható. 1947

— Újév közeledik, amikor feketlenül neveljegyekre van szükség. Többek idején megnézni, hogy kellő időben megrendelhesse azt az Aradi nyomdász-és nyomtatványgyártó vállalat, ahol külön kiviteiben 100 darabot fi om elefantcsont papíron nyomtatva 2 koronáért kaphat.

— A legszebb karácsonyi és újévi ajándékok nagy választékban, mélyen leszálított árban, finom női táskák és más bőrárú, különlegességek, fésű garnitúrák, manicűrök, elegáns utazó készletek, antik mell- és kaaptük, ezüst borostyan, takték szivar- és cigaretta szipták, valódi francia és angol

illusztrációk elegáns karettákban kapható Hegedüs Gyula üzletében Arad, Andrassy tér 15. 3411

— Szabó-féle pármái ibolya-szappan a szappanok ideálja. Rendkívül kellemes, lágy hatása, finom ibolya illata s bőrpuhító hatása olyan hogy egyetlen külföldi szappan sem versenyre kel vele. Készíti: Szabó Béla piperszappangyáros Miskolcon. Dárabja 80 fillérért kapható minden gyógyszerárban s jobb divat árú kereskedésben. Főraktár Aradon Vojtek és Weiss drozériájában. 3121

— Takarékoskodni és gyorsan tőkét gyűteni csak úgy lehet, ha nélkülözhetetlen filléreinket egy olyan pénzintézetnél helyezzük el, ahol a postatakarékpénztári kamatnál jóval magasabb betétkamatot kapunk; ezen célra ajánljuk az Aradi Hitelbank- és Takarékpénztár Részvénytársaságot (Salac-utca 6. szám.) Ezen intézetnél takarékbetéteket a legkisebb összegű betétből s legmagasabb összegig fogadnak az államkassza betétkamat ellenében. A betétek barokor felmondás nélkül fizetik vissza. Minden betét egy „Selfman”-féle takarékpénztári kártya kap egyen. 2711.

— Perzsa szőnyegek. Perzsa-szőnyeg rakomány Szabó-féle 10. szám alatt megnyitt. Schwarz Zsigmond. 3193.

— Likőr aromák kitünő likörök előállítására; — nászilag — Vojtek és Weissnál. 191

TARKASÁGOK.

(Andrényi-csekk.) Az Andrassy-téri tárlati helyiségben állandóan mozgalmas az élet, különösen mióta Poll Hugó gyönyörű képeit szemlélheti a közönség. A publikum határozottan megkedvelte ezt a kis művészeti szalont, amelyben képek folyóiratok, viccelapok állanak az olvasni szeretők rendelkezésére. Tegnap Andrényi Károly, a dúsgazdag műbarát sokáig tartózkodott a kiállításon és elbeszélgetett Poll Hugóval. Közben a kis asztalon heverő élelapok közül a Kakas Márton a művész kezébe került s jót nevetett az új ág hátsó lapján lévő karrikaturan, amely az Andrényi sic pezagónek csalnál reklamot.

— Mit nevet művész ur? — kérdezte Andrényi.

— Az Andrényi sic karrikaturáján Kitünő rajz. Andrényi megnéli.

— Jó rajz, — mondta — de a rajznál többet ér egy üveg Andrényi sic.

Amire a művész mosolyogva ezt felelte:

— Hiszen elég jó az Andrényi sic, de azért mégis jobb annál egy Andrényi csekk.

(A Kossuth szobor érce.) Az aradi Kossuthasztaltársaság tagjai most, ha összejönnek a fehér, vagy márványszáls körül, természetesen mindig a készülő Kossuth-szoborról beszélnek.

Mindenkinek van valami ötlete a szobor helyét és kiviteletét illetőleg. Vannak aggodalmaskodók is, akik attól félnek, hogy a szobor ércét az öntőnél esetleg lefoglalhatja valami hitelező.

— Ez kizart dolog — mondja Schwartz Zeiga — hiszen az az öntő, ahol a szobor készül, gazdag cég, ott nem foglalnak soha le semmit.

Divatos

füzők és különlegességek

ugy készen, mint
méret után a leg-
jobbak készülnek

Pilcz Irma

füzőkészítőnél

079

ARAD, Deák Ferenc-utca 2. szám.

A vidéken lakó hölgyek kérjenek mértékveteli utasítást.

FAIX JACQUES

zongora készítési terme és műhelye

ARAD, Batthyányi-utca 15. szám.

Allandó raktár, elsőrendű külföldi gyárosok készítményei, ugyyszintén saját gyártmányu kitünő zongorákból.
Javítások szakszerűen, jótállás mellett. Hangolások pontosan és tisztán. 3409

Zongora kölcsönjutányos árbán.

— Nem lehet tudni, — vetette kőbe valaki — ez ellen valamit kellene tenni, nehogy lefogják az ércet, mert akkor nem lesz kész a szobor rendes időre.

— Hát foglalják le — jelentette ki Vaddás Armand dr., a Kossuth asztaltársaság ügyésze — majd igénypert indítanak és rendben lesz a dolog. Legalább lesz egy pöröm, mint a társaság ügyészenek. Hiszen eddig még úgy se volt.

(A kívárgott vers) A bohém asztalnál, amely a Közpolitában van, folytonosan cipelkedik egymást a poéták és a színészek. Most az egyik versirót, aki az asztalnál erősen megtelepedte Delly Lajost, szapulja a társaság. Delly örül ennek legjobban, mert minden áron vissza akar vagni az élesnyelvű költőnek, aki vidéki lapokban, például a Napsugárban szokott verseket írni.

— Hiába élcelődnek, — mondja büszkén a költő — az én verseim jók. En ismerlek nem egy olyan asszonyt, aki a versemet mindig kívárgja a Napsugárból.

— Ez semmi — feleli Delly — én ismerlek olyan asszonyt, aki előadás után nemcsak az én versét, hanem az egész Napsugárt kívárgja — az ablakon.

Gyengeséget

még ha betegség után való szervi betegség is, könnyen le lehet gyógyítani, valamint az egészséget és az erőt gyorsan és biztosan helyre lehet állítani SCOTT-féle Emulsió által.

Kényes iny és gyomor

amely nem bírja el a közönséges csukamájolajat, a 5816

SCOTT-féle Emulsiót

eszményi gyógyszerként fogadja. Ehhez még az az előny is járul, hogy háromszorta táplálóbb, mint a közönséges csukamájolaj. Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér. Kapható minden gyógyszertárban.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halast — kérjék ügyelőnkbe venni.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati indóstitása —

Budapest, december 24

Amerika 1-el magasabb. Kinálat jobb, vételkedv gyenge, 5 fillérel magasabb árák.

As árák 50 kilonként árazva:

Déli zárlat.	
Borsáprillára	12.48—12.49
Yonca májusra	7.31—7.32
Rosa áprillára	10.16—10.17
Zab áprillára	8.61—8.62
Bors 1908 októberre	10.91—10.92
Rosa októberre	9.20—9.21

Zárás 5 órakor:

Utótőzsde üzlettelen.

A legjobb kutya-kalács

volt és marad a

Fattinger-féle kutya-kalács,

melyes összes fajta tápszerek közül a legjobb összetételű és tápanyagú — 50 kg. 23. — 5 kg. bérmentve 3.20 K.

Fattinger-féle Puppy-Bisquit

kölyök-kutyák részére. 50 kg. 26.—K., 5 kg. bérmentve 3.60 K. Árjegyüket bérmentve küld: 5918

Fattinger's Patent-Hundekuchen- u. Geflügel-futter-Fabrik Wiener-Neustadt.

250-nál több első díj. — A Fattinger-féle tápszerek állatorvosi ellenőrzése mellett készül.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1908. évi december 25-én:

Délután 3¹/₂ órakor, méréselt helyárrakkal:

Az ördög.

Vígjáték 3 felvonásban. Irta: Molnár Ferenc.

SZEMÉLYEK:

László	Várnai Jenő.	Elza	Harmath J.
Jolan	Novák Irén.	Selyem Cinka	Körössy Juli.
János	Delli Lajos.	András	Ajtay Odön.
Az ördög	Szendrey M.	Kövér asszony	Benkóné P.

Közeledés máj 3 25 41 órakor.

Este 8 órakor, rendes helyárrakkal:

A) bérlet A) bérlet.

Dolárkirálynő.

Operette 3 felvonásban. Írták: Wilner és Grünbaum. Fordította: Faragó Jenő Zenejét szerzette: Fall Leó.

SZEMÉLYEK:

John Cauder	Polgár S.	Olga	Sz. Rontay B.
Gladys	Kállay Jolan.	Tom	Kolcsár L.
Dick	Kertész D.	Miss Tompson	Benkóné.
Daisy Gray	Zalay Margit	James	Szabó S.
Dénes László	Rasó Géza.	Bill sefför	Nagyivan I.
Schlick Hans	Faluzy K.	Gépiróleány	Lászy Etel.

Közeledés délután 3 és fél órakor.

December 26-án szombaton délután fél helyárrakkal:

Vagyáros.

Színmű 4 felvonásban.

Este rendes helyárrakkal:

Tatárjárás.

Operette 3 felvonásban.

December 27-én délután fél helyárrakkal:

Gül-Baba.

Énekes színjáték 3 felvonásban.

Este rendes helyárrakkal:

Falurossza.

Énekes népszínmű 3 felvonásban.

URANIA SZÍNHÁZ

(Baró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1908. december 25-én pénteken:

1. Téli hadgyakorlat Norvégiában. Természet után. — 2. Élő próbababák. Humoros — 3. Rittern asut Bozennál. Természet után. — 4. Bagdadi történet az Szerenyéj meséből. Színes. — 5. Szamárpó. Kacagató. — 6. Esküvő előtt és után. Humoros. — 7. A bűnös. Dráma. — 8. Modem hipotizmus. Kacagató.

Előadások: Délután 2 órától kezdve.

Műsor: 1908. december 26-án szombaton.

1. A madárjesztő. Dráma. — 2. Világ a Variétében. Kacagató. — 3. A szultán háreme. Természet után. — 4. A csoda orvos. Kacagató. — 5. A vak. Dráma. — 6. Merán, Arcó, Bozen. Természet után. — 7. Szamárpó. Kacagató. — 8. Excentrikus amerikaiak. Humoros. — 9. A kíváncsi Kacagató.

Előadások: Délután 2 órától este 11 óráig.

Műsor: 1908. december 27-én vasárnap.

1. Vízalatti jármű. Természet után. — 2. A varrólány regénye. Dráma. — 3. Ancona. Természet után. — 4. A csoda orvos. Kacagató. — 5. Káran. Természet után. — 6. Modern hipotizmus. Kacagató. — 7. Hekevény. Dráma. — 8. A kíváncsi Kacagató. — 9. Tengeri háború a jövőben. Látványosság. — 10. Wilbur Wright repülőgépe. Szerzeties.

Előadások: Délután 2 órától kezdve.

Köszönetnyilvánítás.

Feladalmat megírta és levele módunk közzé tette az Arad városi egyesült vasúti munkások és a városi k. tisztviselőbarátok által felajánlott és ismertető és jóváhagyott akk. farrószeresettéj, illetve ed és a n.

Beleznay János, Acsev. ellenőr

Feladalmat megírta és levele módunk közzé tette az Arad városi egyesült vasúti munkások és a városi k. tisztviselőbarátok által felajánlott és ismertető és jóváhagyott akk. farrószeresettéj, illetve ed és a n.

Arad, 1908. december 24-én. 3852

Özv. Beleznay Jánosné és fia.

Ideggyengeség.

Vérszegénység.

a leghatásosabban leküzdhető a

Guberforrás.

viszél használata által, mely hatékonyan elősegíti a vérszegénység gyógyítását, és a vérkeringés helyreállítását.

Kapható az összes gyógyszertárban, és a kórházban és a kórházban.

5897

Sirolin

Kész a közeledés és a túlzott, megfázás, a közeledés, vődés, és a közeledés.

Tüdőbetegségek, (közeledés, szarvas)

— közeledés, szarvas, influenza.

— ez az egyetlen és a legjobb gyógyszer.

Hiszgy a közeledés megfázás és a közeledés, és a közeledés, és a közeledés.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel Svájc

„Roche“

Kész a közeledés és a túlzott, megfázás, a közeledés, vődés, és a közeledés.

Hentes üzlet áthelyezése!

Van szerencsém a nagyérdemű vevőközön-
ségem tudomására hozni, hogy **Eötvös-
utca II. szám alatt levő**

hentes üzletemet

Sina-u. 4. sz. alá helyeztem át.
Tisztelettel 8802

Prokopetz József

Orvosi laboratórium Aradon.

**Dr. Auszterweil László
és Kallós József**

v. budapesti poliklinikai orvosi laboratórium
vegyész, együttesen

orvosi laboratóriumot
nyitottak. 3763

Vizsgálják: vizeletet, köpetet, dajkatejet,
gyonortartalmat stb. Laboratórium: An-
drássy tér 7. sz. Anyaggyűjtő állomás:
Erzsébet királyné-körút 9. — Telefon: 168.

POPOFF
a legjobb TEA a világon

Új évre!

A legdivatosabb **nyomtatott,
lytografált és dombor-
nyomásu**

NÉVJEGYEK

azonnali készítése; olcsó árak!

A legszebb

Diszlevélpapírok,

eredeti és új

Jársasjátékok,

valamint

Ifjusági iratok,

és 401

Képeskönyvek,

Uj évi

levelező-lapok

és üdvözetek

óriási választékban és legelőnyö-
sebben kaphatók

KERPEL IZSÓ

könyv-, zenemű- és papírkereskedésben
Aradon, Andrássy-tér 20.

(Fischer Eiz-palota.)

A fűtési idény alkal-
mából ajánlunk:

**Porosz Salon Kőszenet,
Porosz Dió Pirszenet,
Porosz Légszesz Kokszt,
Zsilvölgyi Salon Kőszenet.
Vasaláshoz darabos Bükkfaszenet**

Ugy faszen, mint összes Kőszén és Kokszt
fajok Boros Béni-tér 2. sz. széntelepünkön ros-
tálva, kő és pormentesen kezeltetnek. — Szál-
litmányainkat pontosan mérve, plombázott zsá-
kokban teljesítjük és csakis elősmert legjobb
elsőrendű minőséget szállítunk. Házhoz szállít-
ást saját kocsijainkkal eszközöljük. 3581

Szíves megkereséseket Telefon sz. 139. vagy
Andrássy-ter 14. sz. üzletünkben kérünk.

Uj! Tűzgyújtás papír és lágyfa
nélkül „Lapidim” tűzalá-
gyújtóval, 2 nagyságban, 1 **Uj!**
csomag 10 drb. 20 és 30 fill.

Kneffel Károly és fia

vas- és szén-nagykereskedése
Arad, Andrássy-tér 14. szám.

Steckenpferd- Lilium-tejszappan

a legkitűnőbb a bőrnek. 2275

Bergmann és Társa Drezda és Teschen a/E.,
volt és marad a napoukint beérző elismerő
levelek szerint a leghathatósaab gyógyszappan
pattanások ellen. A bőrt állandóan finoman, puhan
tartja és rózsaszínű tejt ad neki. Darabja 80
fillerért kapható a gyógytárakban, drogueriákban,
illatszerkereskedésekben és borbélyüzletekben.

Szőnyegnek verseny nélkül való áron
közvetlenül megszerzése.

A gödingi termelő- és kereskedelmi társaság (Produktiv-
und Handels-Gesellschaft in Göding) közvetlenül a fo-
gyasztóknak küldi elsőrangú diszszőnyegelt vastag senil-
léből, mindkét oldalon egyforma, páratlanul kitűnő minő-
ségben és csodálatos mintával, a megtévesztésig hasonlít
a valódi smirnai kötött szőnyeghez, szintartásért jótállás

Fali szőnyeg senilléből 5 K 30 f.
100 cm. széles, 200 cm. hosszú.

A szoba legszebb ékessége, a legpraktikusabb ajándék.
Pompás perza minták, továbbá állatok, kutya, szarvas,
őzsalád, oroszlan, hattyu, róka stb. Fali szőnyegeink
kivétel nélkül legelsőrangú minőségűek, a nedvesség nem
hatolhat át rajtuk és a legjobb higiénikus védelem a
meghülés ellen.

Elegans ágyelők

ugyanabból a kitűnő anyagból 1 kor. 60 fill. — Lam-
breken (ablakvédő), nagyon elegáns, bordó és oliv,
120 cm. széles, 140 cm. magas, igen elegáns bordür-
rel és rojtjal 5 kor. 50 fill.

Rendkívül finom szalonszőnyegek

a legelegánsabb perza és secessziós mintákban.
140 cm. széles, 200 cm. hosszú 7 K. 160 cm. sz., 250 cm. h. 10 K
180 " " " 270 " " " 13 K. 200 " " " 300 " " " 14 K

Minden megrendelő el lesz ragadtatva a minőségtől.
Szátküldés utánvétel. Még nem felelés esetén szíves
kicszerelés, vagy a pénz visszaküldése.

Produktiv. und Handels-Gesellschaft **Brammer & Stern**
GÖDING Nr. 61. sz. (Morvaország) — Számtalan
elismerő irat. 5719

Csak akkor
valódi, ha a
háromszögű
üveg a csa-
totlt szalag-
gal (sárga
papíron vö-
rös fekete
nyomással
van ellátva.

Mindaddig felülmulhatatlan!

A Maager W.-féle
valódi tisztított

Csukamájolaj

(hatóságilag védett ki-
adásban.)

sárga üvegenkint 2 kor.
fehér " " 3 kor.

Maager Vilmostól
Bécs. 3276

1869. óta Ausztriába és
Magyarországba általa-
nosán bevezetve.

Tanárok és orvosok elő-
szeretettel rendelik.

Kapható a legtöbb gyógy-
szertárban és drogueriában

Főlerakat és szétküldés
Ausztria-Magyarország
részére:

W. MAAGER, WIEN,
III/3., Heumarkt 3.

Utánzások tör-
vényileg üldözöttek.
Aradon kapható Gutori
Földes Kelemennal.

**WILHELM
MAAGER'S**
FISH LIVER OIL

A nagy farsangi vásár

1909.

egyes cikkeinek árai:

Tiszta selyem liberty ... 65 kr.
Mintázott nehéz blousselymek 85 „
Sima szines nehéz lousienne 95 „
Kínai nehéz nyersselyem 98 „
Suhogó chang taffetta fleur 1.10 „
Amerikai nehéz duchesse 1.10 „
Lyoni 60 széles nehéz duchesse 1.50 kr.
Suhogó nehéz fekete taffeta 75 kr.
feljebb.

Általunk hirdotett feltűnést keltő

2 méter hosszú chiné csokros echartok drb. 1.50 megérkeztek.

Lyoni blous és joupousselymek
mesés árai: 1.10, 1.25, 1.45

130 cméter széles valódi angol kabát sealskin 8 forint.

Leszabott csipke- és selyem-voile és chine gaze ruhák most fél-értékben kaphatók.

Szénásy Hoffmann

és Társa

Budapest,

csakis: Bécsi-utca 4.

Minták vidékre frankó. 5714

Újdonság!

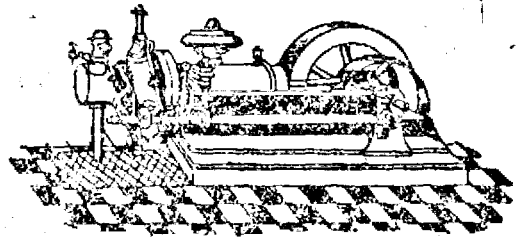
Szabadalmazott legújabb szerkezetű!

Magas nyomású NYERSOLAJMOTOR

SZIVÓGÁZ-MOTOROK LŐERŐ óránként 1-2 fillér.

BENZIN-GŐZMOTOROK ÉS LOKOMOBILOK.

Legjobb minőség! Jótállás! Olcsó árak!

E. PLEWA mérnök & Co. MOTORGYÁR

Bécs (Wien), XVII/3, Wattgasse 78-80.

Január hó 1-től megbízható ügynökök különböző megyékben felvételnek.

Köhögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a

Réthy-féle szemétefű-czukorkánál

Vasárlásnál azonban vigyázzunk és határozottan RÉTHY-félét kérjünk, mivel sok haszontalan utánzata van

1 doboz 60 fillér.

Csak RÉTHY-félét fogadjunk el!

ÚJ KÖNYVEK.

* A „Ma” Militarizmusa címmel Káplány Géza egy tanulmányt irt. Szerző előszavából közöljük a következőket: A mű elején a „Háboru vagy béke?” című fejezetben az örök béke nagy problémájára kísérletet meg jobb világosságot vetni a közkeletű hiedelmekkel szemben s egyben realizálni a jövő fejlődés várható irányzatát. Meggyőződésem, hogy nem is annyira az örök béke utópisztikus álmái kell, hogy megvalósuljanak, mert hisz, hogy lesz-e örök béke valaha — lehet szép jóslat, de előre senki meg nem mondhatja. A népek és fajok kialakulásának harca velünk nem záródott még le, a „Rassenkampf” még tovább folyhat s ezért lehet, hogy jövődő társadalmunk se kerülhet el véres háborukat s így hadseregeket kell tartania nyilván, de az a hadsereg nem lesz a mai. A hadseregek szükségképen át kell alakuljanak s oda az ut: a hadseregek demokratizálódása. Mert ez a hadsereg, a mai, ez rossz, imperialis, idegen érdekeket hajszol s a kollektív érdekek ártalmára van: ez militarizmus. Ezt a militarizmust, a ma militarizmusát veszem közeli vizsgálat alá. Óriási tévedés volna azt hinni, hogy talán a mi fegyveres erőnket, hadseregünket, vagy éppen honvédségünket akarnám pellengérré állítani, mintegy leleplezni, az intézmény ferdeségeit csupán szem elé tární s pszichait kihordani az utra. Nem, ismétlem, távol áll tőlem minden ily célzatosság: amit itt szemléltetek — ha közeli forrásból meritek is javarészt — az csupán a militarizmus. Ez a hadsereg tehát: militarizmus s hogy milyen — mint mondom ott

— erre igyekeztem felelet adni, midőn az olvasó kezébe adom e könyvet. A mű 11 ivnyi terjedelemben, szerző kiadásában jelent meg, ára 3 korona 60 fillér s megrendelhető szerző címén (Budapest, VI., Dessewffy-utca 16.) vagy bármely könyvkereskedés útján is

* Kereskedelmi és ipari könyvvitelen. Ily címen igen értékes kézi könyvet irt és adott ki Kéri József békéscsabai városi számvevő. A könyv a gyakorlat embereinek használatára, iparosoknak, kereskedőknek és kereskedelmi szaktanfolyam-hallgatók számára készült s igen áttekinthető, könnyű modorban, üzlettervekkel ismerteti az egyszerű- és kettős könyvvezetés módszereit, sajátosságait. A kereskedői és ipari pályán levők, akár önállóak, akár alkalmazottak, kétségen kívül nagy hasznát vehetik a könyvnek, amelynek két korona az ára, s amely Aradon, ifj. Klein Mór könyvkereskedésében is megkapható.

* A párbékkérdésről. Ily címen irt könyvet a párbérrügynek már hivatalos működésénél fogva is alapos ismerője: Várady L. Árpád dr. c. püspök, miniszteri tanácsos. A százötvenhat oldalas, nagy nyolcadrét alakú könyv nagyszabású tanulmányok keretében behatóan ismerteti a jelenleg rendkívül aktuális, mert illetékes helyről napirendre tűzött párbérrügy minden figyelemreméltó részletét, összefoglaló tájékoztatást nyújt az érdekelteknek és az érdeklődőknek a párbér eredetéről, jogi természetéről, hatósági intézéséről és rendezéséről. E könyv nélkülözhetetlen tájékoztatója a lelkészeknek, a közigazgatás közegeinek s általában a párbérvitákban érdekelteknek. Ára három korona. Megrendelhető a Szent István-Társulatnál.

* Krisztus. Ezen cím alatt jelent meg „Fortsetzung der Kirchen-Reformation im 20. Jahrhundert im Sinne der Bibel” Ernst Uhlmann, Dresden, Wettinerstrasse 35. Ezen könyvnek, a melyet azon célból irtak, hogy a nép jólétét emeljék és amely a szerzőnek mély tudományáról tesz tanuságot, nem volna szabad egyetlen keresztény család asztaláról sem hiányozni. Kapható 1 márkáért bármely könyvkereskedésben, vagy a kiadónál.

* Stampay Kath. Énekek, Imák és Temezési szertartások könyvének XV-ik kiadása az ifjuság, a nép, a kántorok és a ft. papság legpraktikusabb kézikönyve. 256 oldallal csinos keménykötésben: 30 fill., díszes angol vászonban: 50 fill. Tízre egy ingyen jár; 24 oldalas kotta is ingyen. Kapható a szerzőnél Kőbükuton, Esztergomme gyében.

1158—1908. végreh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. törvényszéknek 1907. évi 15376 számú végzése következtében Dr. Németh János ügyvéd által képviselt Pavlovits Konstantin javára 440 kor. s jár erejéig 1907. évi szept. hó 16-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján le és felülfoglalt 1620 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: sertések, lovak, kocsik, széna, bolti berendezések, hordók nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a borosjenői kir. járásbíróság 1907. évi V. 539/2. sz. végzése folytán 440 korona tökekövetelés, ennek 1907. évi aug. hó 20. napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 76 korona 30 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig, Sikulán, adós lakásán leendő megtartására 1909. évi január hó 4 ik napjának d. e. 10 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőknek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Borosjenő, 1908. évi december hó 18. napján.

Nagy Lajos,
kir. bír. végrehajtó.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyult háziázer, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult kőszvényes, csúszás és meghűlésesnél, bedőzősüléseképpen használva.

Figyelmertetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-80, K140 és K2.- és úgyzólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerertára az „Arany orosiáshoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 nos. Mindennapi szétküldés.

VIOLA VIRÁGCSARNOK

Arad, Andrásy-tér, Minorita-palota.

☞ Üzleti telefon 337. ☞

☞ Kertészeti telefon 60. ☞

A VIOLA VIRÁGCSARNOKBAN ARADON

Lesznek a legizlésebb **csokrok, koszo-
ruk** és egyéb alkalmi tárgyak készítve, a megszokott pontossággal. A nagyérdemű kö-
■ ■ ■ zönség szives pártfogását kéri: ■ ■ ■

a „Viola virágcsarnok” tulajdonosai.

2773

ÚJ KÖNYVEK.

* **Elbeszélések.** E címen jelent meg Nógrádi Lászlótól, a jeles elbeszélőtől, egy vaskos kötet. Nógrádi a Homokba írt mesékkal kezdte írói pályáját s egyszerre feltűnt új, friss hangú dolgaival, melyek szokatlan éles megfigyelő képességről, a természet mély megértéséről tanuskodtak. Azóta már megjelent tőle néhány kötet elbeszélés és regény, melyek világosan tanuskodtak arról, hogy Nógrádi nemcsak a természetről tud szépen írni, hanem az életről is. Nógrádi nem idegen irodalmi irányok viszhangja, hanem a maga lábán járó író. A maga szemével lát, a maga hangulatait s magyar lelkének tüzeit viszi írásaiba. Jóleső érzéssel tapasztaljuk, hogy Nógrádi írói erényeit nem cserélte fel idegen hatások majmolásával, hanem megmaradt a réginek. Nála az írói penna szent szerszám maradt. Innen van, hogy írásainak minden sorát mély hangulat kíséri s minden munkáján meglátszik a művész szerető gondja. Az elbeszélések háromszáz nyolcvan oldalán sokféle történet van megírva. Vannak benne erősen megindító, hangulatos dolgok, mint a Tini báró, Temetés a pusztán, Apró virágok. Ez utóbbi a maga kerek koncepciójában s gyönyörű eszméjével az elsőrangú dolgok között is az első között áll. Humoros, trefás kedve csillog a történelmi tárgyú novelláiban, mint a Tanács uram két lánya, A próféta számarra címűben. Különösen felemlítjük török történelmüket, melynek irodalmunkban a Tóth Béla írásai mellett Nógrádi a legkiválóbb művelője. A hozzáértő tudja csak megítélni, mennyi tanulmányt fektetett egy-egy ilyen dologba Nógrádi. Egészen szokatlan az az erős tudás, melylyel Nógrádi elfajta novelláit írja. Határozottan konstatáljuk azt, hogy Nógrádi ezzel a kötetével nyert az irodalom. A könyv ára 3 korona és bármely könyvkereskedésben kapható.

* **A politika rendszere.** (Alkotmánytan és Közigazgatástan) második kiadás, írta: Ferenczi Árpád dr. egyetemi magántanár, a politika, közjog és nemzetközi jog tanára Sárospatakon. Érdekes és minden művelt ember által haszonnal olvasható munkát írt Ferenczy Árpád dr. egyetemi magántanár, amelyben

tudomány mai állása szerint ismerteti az összes praktikus vonatkozású politikai problémákat és intézményeket. A helyett, hogy ködös és csak szaktudósok által megérthető elméletekkel foglalkoznék, főleg a parlamentáriszmus mindennapi kérdéseit fejti ki, így nagy teret szentel különösen az általános választói jog problémájának. Ebben a keretben foglalkozik a szerző különösen a ma annyira aktuális plurális szavazat kérdéssel, ismerteti részletesen a belga plurális választói rendet s ennek statisztikailag kimutatható eredményeit, foglalkozik továbbá a kötelező szavazás intézményével, a választó kerületek beosztásának alapjaival, a centralizált és decentralizált (községi) szavazási rendszerrel, a szavazás nyílt és titkos alakjával, a kisebbségi, a nők szavazatának képviselőlével, a közvetett szavazásnak, az érdek egy osztályképviselőnek, az a' gol választói tüzhely cenzus rendszerének problémáira is. Foglalkozik a nemzetiségi kérdéssel, a szociálistikus problémájával, az állam és az egyház egymás hoz való viszonyával, a pártszervezetek kérdésével, az állami szuverenitás tanával, a persónál és real unió kérdésével, az államformáknál, a monarchia és republika váltójával, az államcsíny, a forradalom és a törvényes alkotmányreform kérdéseivel foglalkozik, az utolsó része pedig a kormányzat és közigazgatás aktuális kérdéseit fejti ki, így a miniszteri felelősség, az önkormányzat, a centralizáció, a bürokratikus közigazgatás tudományos fejtegetését tartalmazza s kimerítően ismerteti a hivatalnokok jogviszonyait és felelősségét is; legvégül az állam egyes kormányzati feladatait veszi tárgyalás alá. A folyékony, könnyed stílusban megírt könyvnek a hasonló irányú régebbi tankönyvek felett kimagasló az előnye. A könyv másik kimagasló előnye, hogy az egyes intézmények tárgyalásánál mindenütt bemutatja az irodalmi forrásokat s feltünteti azt is, hogy az egyes intézmények hogyan s minő alakban vannak a különböző államokban megvalósítva. A 20 ivre terjedő mű Benkő Gyula udvari könyvkereskedés kiadásában jelent meg s minden könyvkereskedésben kapható. Ára 6 korona.

nos, az aradi tanítóképzede tanára, könyvet írt az országban előforduló nyomnövényekről, amelyek azt a gyakorlati célt szolgálják, hogy a gazda úgy a kalászos-, mint a kapás-növények közt élő gyomnövényeket felismerje, pusztítsa, vetőmagját megtisztítsa s a legjobb módon védekezze. A mű ezt a feladatot nagy szaktudással és gondossággal oldja meg. A földművelésügyi miniszter azzal ismertette el a szerző derék vállalkozásának, évtizedes tanulmányainak praktikus hasznát, hogy a földművelésügyi miniszteri kiadványok sorában adatta ki. Alakja nagy 8 r., 384 l. 12 táblán 51 színes és 210 szövegközti képpel. A színes táblák a szerző saját festményei. Ára 3 korona. Ifj. Klein Mór könyvkereskedő-cég bizománya Aradon.

* **Simonyi obester** Gajdács Pál tótkomlói lelkész, aki költői munkáival az elsőrendű költők sorába emelkedett, Simonyi József, a híres obesterről tizenkét énekre terjedő költői elbeszélést írt. A művet szerző adja ki gyönyörű kiállításban. A tizenkét énekhez Garay Akos legjelesebb rajzolóművészeink egyike 12 gyönyörű képet rajzolt. A mű igen szép kiviteiben jelenik meg és bolti ára füzve 3 korona, egész vásznas diszkötésben 4 korona.

* **Mozgó könyvtár** legújabb száma Heltai Jenő és Szirmai Albert Naftalin című énekes bohóságára, mely a Vígyszínház elmúlt szezonjának egyik nagyszerű darabja volt, továbbá most jelent meg: Hevesi: Novellák, Táborj és Székely: Vasúti tolvajok, Szép Ernő: Kabaret dalok és végül a legújabb füzet Fidibusz: Gálans kalandok. Valamennyi füzet egyenként önálló és úgy tartalmuknál, mint 20 filléres áránál fogva ajánljuk a vasúton utazóknak figyelmébe.

* **Ujabb a Balkán félszigetről** ritkán jó, ha az a politikát érinti. De épen ezen indoknál fogva szükséges egy kitűnő politikai térkép, hogy gyorsan tudjuk magunkat tájékozni. A Freytag-féle Karte der Balkanhalbinsel 1909. évi kiadása e célnak kitűnően megfelel. Tiszta és gyorsan áttekinthető ezen térkép úgy, hogy bárki eligazodik rajta. Ára 1 k. 20 fillér és bármely könyvkereskedésben vagy a kiadónál (Verlag der k. u. k. Hof-Kartographischen Anstalt G. Freytag & Berndt, Wien VII., Schot-

APRO HIRDETÉSEK.

Mónja jelige alatt

gyanítok egy kedves urinót. Ha föltevésben nem csalódom, írhat bátran „D. S.” alatt, azután felelni fogok. 3845

Kazmester,

nős, ki a vízvezetékhez is ért s foglalkozásánál fogva nagyrészt otthon tartózkodik, felvételre kerestetik. Bővebbet Dengl Lajos úrnál Boros Béni-tér 15. sz. 3837

Eladó

110 frtos új varrógép 50 frért. 75 frtos családi 30 frtért. Bildhauer, Orcy-utca 17. 3836

Pöltzenberg Erő-n'ca 19. sz. ház, mely meg 12 évig adómentes, szabad kézből eladó. Ugyanott egy kitűnő hangú Grammophon 82 lemezzel is eladó. 3846

Üzleti könyvek:

strazák másolókönyvek stb. Irodai kellékek, írószerek, levélpapírok és ügyvédi nyomtatványok legkedvezőbb beszerzési forrása. Kerpel Izsó könyv- és papirkereskedése. Ugyanott tanuló fiu és leány alkalmazást nyer. 3161

Szt. Pál-utca 11. sz. alatt

egy csinosan butorozott szoba előszobával január 1-től kiadó. 3838

Piacféli üzlethelyiség

az új polgári iskolával átelleni sarkon, jelenleg vendéglő és pálinka mérő, terjedelmes pincével, esetleg lakással együtt jövő év május 1-től kiadó. Értekezhetni: Ferenc tér 6. szám alatt a tulajdonossal. 3804

Vízönt eladóknak

karácsonyi és újévi képes levelezőlapok 100 db. igen szép minta összeválogatva K. 240 Inusz I és Fia könyv- és papirkereskedésében, Weitzer János-utca. Arad és Temesmegyei telefon 517. 201

Ügyes gépirónót

keres részvénytársaság azonnali belépésre. Ki a gyorsírást kifogástalanul tudja és a német nyelvben kellő gyakorlattal bír, előnyben részesül. Ajánlatokat e lap kiadóhivatala „Ügyek” jelige alatt továbbít. 3827

Ügyes keresztény segéd

ki a fűszer, vas és rövidáru szakmában jártas, vidéki fogyasztási szövetkezetbe azonnal alkalmazást nyer. Ajánlatokat „Ügyes” jelige alatt továbbít a lap kiadóhivatala. 3785

Becher és Hildesheim-féle

világhírű pénzszekrények csakis Pollák Arnold szállítónál kaphatók Arad, Petőfi-utca. 3538

Karácsonyra!

Legjutányosabban kaphatók: Diszlevélpapír, képeslevelezőlapok festőgyak festésre, imakönyvek, festőtűnták, karácsonyi diszkek, csodagyertyák, ifjúsági iratok és diszmunkák. Tolnai Világlapja képviselte Folyóiratok. Divatlapok. Krausz Paula, Színházépület. Telefon sz. 511. 995

Egy jóforgalmu

fűszerüzlet eladó. Bővebbet Pécska-ut 1/a. szám alatt, a vasúttal szemben. 3712

Vidéki

fogyasztási szövetkezet fűszer, vas- és rövidáru szakmában teljes szakképzettséggel bíró, kaucióképes román nyelvet bíró keresztény üzletvezetőt keres. Ajánlatokat e lap kiadóhivatala „Szakképzetti” jelige alatt továbbít. 3741

Meghívás.

Magyar ád hegyközség

f. évi december hó 29 én délelőtt fél 9 órakor a közsegházánál megtartandó

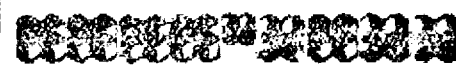
közgyűlésre

az érdekelte szülőbirtokosok tisztelettel meghívataknak.

T Á R G Y:

1. Hegyközségi tisztújítás. Kelt Magyarádon, 1908. december 16. 3848

Hegyközségi előjáráság.

?? Miért legjobb??

a Matild cipőtisztító krém

mert a 3844

Matild krém

vizhatlanná teszi a bőrt és tartos fényt biztosít a cipőnek

Matild cipőkrém

kapható mindenütt.

Egyedüli készítője:

Schärer J. Arad,

H. Választó-utca 1a.

Vízönt eladók magas árkedvezményben részesülnek.

Értesítés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek tudomására adni, hogy Daák Ferenc-utca 33. szám alatt egy előnyomda, himzés és fehérnemű varrodát nyitottam, ahol is elvállalok minden e szakmába vágó munkákat, melyeket a legdiszesebb kivitelben és a legjutányosabb árak mellett készítem.

Tisztelettel 3521

VAJDA JÁNOSNÉ.

Hímző fehérnemű varróleányok felvételnek.

Városi és megyei telefon 333.

Legérdekesebb gyermek-játékok nagy raktára.

Kohn József

Arad, Minorita-palota.

Nagy választék

karácsonyi és újévi ajándékokban.

Önműködő

háti permetező!

Nechville szabadalma.

Gyümölcs-fák, répa, burgonya és egyéb növényzetnek, de különösen peronospora ellen szőőők-nőx!

Gyors és olcsó munka.

Egy szem lyt igényel aki az állatot vezeti és egyidejűleg permetez. Sík és hegyes talajra is igen előnyös. Töltés ideje 2 perc. Fecskeendezése a legideálisabb.

Nagy munkáló meztakarítás! Olcsó ár!
A Jövő permetező egy lóra vagy számmarra alkalmazható

Újdonság! „Jövő” hátipermetező.
Fáradtság nélküli permetezés.

Kizárólagos raktár: **Kovács Soma-Tsa**
gép- és műszaki üzlete, Arad. 461

Faeladási hirdetmény.

Az Aradmegyében fekvő, Zimbró községbeli volt urb. közös birtokosoknak tulajdonát képező erdőbirtoknak a területben szembetűnően ki- és megjelölt részén található, 26472³ m-re becsült, nagyrészből bükk, kiserészből cser-, éger- és nyírfaiból álló 470³ korona becsértékű fakszlet, a m. kir. földművelésügyi miniszter ur 66378/1908. számú, az 1909 évi január 11 én délelőtt 11 órakor Zimbró községének tanácstermében tartandó, írásbeli zárt ajánlatok bejuttatásával egybekötött nyilvános árverésen eladni fog.

Kikiáltási ár a hivatalosan 47005 K-ban megállapított becsár; bánatpénz 4700 K.

A kellő bánatpénzzel (készpénz vagy óvadékképes, névértékben számított magyar értékpapír) ellátott zárt ajánlatok a szóbeli árverést megelőzőleg nyújtandók be az árverésbizottság elnökénél; posztán megküldetők előzetesen körjegyző, Józshely, u. p. Gurahoncz címen.

Utó-, kellően fel nem szerelt, az árverési és szerződési feltételektől eltérő ajánlatok nem lesznek figyelembe véve.

A részletes árverési és szerződési feltételek a zimbrói volt urbéres elnökénél, az aradi m. kir. állami, a borsebesesi m. kir. erdőgondnoknál és a jószáshelyi körjegyzőnél tekinthető meg; ez utóbbi által kívánatra postán megküldetnek.

Az árverés napján reggel 9 óra 06 perckor, gurahoncz állomásra: érkező gyorsmotornál, az árverésen résztvenni szándékozókat megfűző számú kocsit fogja várni.

Zimbró, 1908. december 21 én. 3848

Urbéres elnök.

Általános a panasz a t. írógéptulajdonosok körében, hogy működési zavar esetében az írógépet ez-ideig tetemes költség és idővesztéssel kapcsolatban Budapestre kellett küldeni. Ezen költséges szállításnak csak azon eredménye volt, hogy az épen mutatkozó működési zavar lett elhárítva, míg a baj tulajdonképeni főoka: a szerkezetben lap-pangó fogyatékoság helyreállítása elmaradt. Hát-rányt és károsodást szenvedtek tehát, a nagy szállítási és ugyancsak nagy idővesztés következtében. Ezekhez járul a legsúlyosabb hátrány, hogy a kijavított írógép rövid használat után ismét fel-mondta a szolgálatot. Ezen anomáliák végleges

megszüntetése, tehát a t. írógép tulajdonosok ké-nyelme és nagyon fontos érdeke szempontjából a legmodernebb és precízitásu munkákra a legkénye-sebb igényeket is kielégítőleg alapítottuk az

„összes írógépek műszaki intézet“-céget
Arad, Szabadság-tér 16. szám alatt (Dományi ház.)

Elsőrendű műszaki berendezésünk folytán módunk-ban van minden az ezen téren megbízatásnak gyor-san és szavatosság mellett kifogástalansággal meg-felelni, ...

amiről egyetlen kísérlet bárkit meggyőz!

„ÖSSZES ÍRÓGÉPEK MŰSZAKI INTÉZET“

(Javitó műhely)

5558

Telefon 5—13.

ARAD,

Telefon 5—13.

Szabadság-tér 16. sz. (Dományi-ház.)

„THE MONARCH VISIBLE“

teljesen látható írásu amerikai írógép. Az eddig működésben állók fényes tanubizonyságot szolgálnak arra nézve, hogy a

— MONARCH —

joggal viseli a „jelen és jövő írógépe“ nevet.

Kizárólagos képviselő Arad-, Csanád- és Hunyad-megyékre.

Vállalatunk hűzagnéplő és a maga nemében Ma-gyarország vidéki városaiban egyedül álló!

Kiváló szakérők vezetése mellett az összes rendszerű írógépek javítását, átalakítását és jókar-bantartását elvállaljuk. Mindennemű előfordulható működési zavart és a legcomplicáltabb szerkezeti hibákat (törést is) gyorsan állítunk helyre!

Raktáron tartunk az összes rendszerű írógé-pekhez szükségelendő és kizárólag elsőrendű gyárt-mányu mindenféle kellékeket (festék, szalag, párna, szénpapírt stb. stb.)

Gyors- és gépiró szakiskola! (Gabelsberger rendszer, magyar-német, levelező és vitairás.)

Az Országos Magyar Gyorsíró Egyesület vizs-gáló bizottsága által előadásra képesített tanerő vezetése mellett 4 hónapos tanfolyamokat szerve-zünk. Megnyílik 1909. január hó 15-én cégünknek ezen célra jól felszerelt tantermében.

Jelentkezések eszközölhetők a tanfolyamra d. e. 10—12, d. u. 3—5 óráig. Mérsékelt tandíj!

Copyng office osztályunk elfogad mindennemű gépirási és sokszorosítási munkálatot. Olcsó ár! Feltétlen discretio!

Telefon 135.

GELLER I.

Ékszerész

ARAD, Andrásy-tér 14. sz.

Hermann palota.

Valódi ezüst áruk

nagy raktára. 3553

Nagy választék

Ékszerek és zsebórákban.

K á v é!

Ne rendeljen Fiuméből vagy Triestből kávét, amíg meg nem győződik alanti előnyös ajánlatomról. Feltétlen teljes garantiát vállalok kávéim rendkívüli erős, illatos, zamatos és kiadó, jó minőségeért.

Szám	1. Santos sárgás	1 kgr. K.	2.40
"	2. Domingó erős	" "	2.80
"	3. Guatemala zöld zamatos	" "	3.—
"	4. Portorico illatos, erős	" "	3.20
"	5. Newyork Cuba	" "	3.60
"	6. Valódi Ceylon (különlegesség)	" "	4.—
"	7. Szultán Mokka	" "	3.60
"	8. Medjokerto Jáva	" "	3.60
"	9. Menado Jáva (különlegesség)	" "	4.—
"	10. Nilgeri Gyöngy	" "	3.60

Hollandi cacao 1 kgr. K. 4.80 és 6.

A fenti kávék vegyesen is rendelhetők.

Vidékre bérmentve 5 kgros postaládákban franco csomagolással.

SZULTÁN keverék, vegyes friss pörkölt kávé, 1 kilogramm 3 korona 20 fillér, vagyis 5 kilogramm 16 korona.

Kávésok- és vendéglősöknek bérmentve!

DÜRR GUSZTÁV

☛ kávébehozatali osztálya ARAD. ☛

Pörkölt kávéimból próba mintát egy csésze kávéra kívánatra bárkinek ingyen adok.

Különlegesség Palermo pörkölt kávé naponta frissen hőlégen pörköltve, íze, aromája páratlan

Telefon 118 szám 3814

POROSZ MAGYAR KÖSZÉN

KOKSZ (PIRSZÉN)

blombázott zsákokban,

ROSTÁLT BÜKK-FASZÉN

házhoz szállítva legolcsóbban kapható

ALTMANN EDE-nél

Wesselényi- és Kiss Ernő-utca sarkán.

Telefon 46. 3676 Telefon 46.

Elismerő oklevél: Nyíregyháza Kitüntetve: Pécs, Temesvár.

„Lapidim” tüzalágyítógyár részvénytársaság
Nagyberezna, Ungmege.Aradi Iroda és főraktár: — **Spira Mórnál.**
Andrásy-tér 8. szám.

Telefon szám: 680. sz.

„Lapidim” segítségével aprfa használata nélkül gyújthatjuk meg a tüzfát; erre szolgál a legkisebb, tehát legolcsóbb tüzalágyító.
Közvetlenül minden más gyúlkony anyag igénybe vétele nélkül lehet a tüzalágyító „Lapidim”-mal, a kőszén és pirszén (kősz) meggyújtani.
A kőszén alágyítását, melyre eddig kőszárazságra kellett tüzfát pazarolni, szintén a célra szolgáló „Lapidim”-mal könnyelműen elvégeztük.
Még lényegesebb a megtakarítás a tüzalágyító használatánál, mint hogy ez a tüzfát (nemcsak az aprófát) teljesen nélkülözhetővé teszi egy alágyítás, még sem kerül 3 szövedéssel többre.
Számottevő összeget képvisel az a megtakarítás is, melyet azáltal érünk el, hogy minden alágyítást egy darab „Lapidim”-mal eszközölünk. A fával való alágyításnál nem állott módunkban pontosan mértéket tartani és néha egészen felesleges módon pazarolunk a mindinkább dráguló tüzfát.

Kapható minden fűszer, vegyes, festék és vaskereskedésben.

Nagy és kisvárosi raktár: Nagy Farkas, Knoffel Károly és fia, Pollák József és Wélez Dávid utcáiban. — Vízszelvényekért nekünk megfelelő kedvezmény.

Felhívjuk a nagyközönség b. figyelmét

br. Hirsch Mór jótékonyági és**önsegélyező egyesületre,**

mely rendes törzstagjainak s ezek neje és gyermekeinek megbetegedésük esetén ingyen gyógykezelési, gyógyszeresket és a beteg törzstagnak 10 korona segélyt ad.

A tag halála után az özvegynek vagy gyermekeinek az A) osztályban 2400, a B) osztályban 1200 és a C) osztályban 600 koronát kitevő segélyösszeget fizet ki.

Méltánylást érdemlő esetekben a vezetőség rendkívüli segélyben is részesíti tagjait.

Mindezen kívül minden törzstagnak sarkköltségéhez is 40 K-val hozzájárul.

Különös figyelmet érdemel ama körülmény, hogy az ország minden részében fiókküzeleteink vannak, tehát a törzstag valamely helyről való elköltözés által jogait nem veszti el, hanem fiókirodánk székhelyén az egyesület által nyújtott összes kedvezményeket élvez.

3800 **Tagok felvételnek:**

az A) oszt. nemre való tekintet nélkül 40 éves koráig havi járulék	0.— K.
a B) " " " " " " " " " " " " " "	50 " " " " " " " " " "
a C) " " " " " " " " " " " " " "	60 " " " " " " " " " "

Ez év végéig a beiratási díjak elengedése mellett vétetnek fel a tagok.**Beiratkozni lehet a fiókirodában (Arad, Erzsébet-kört 9. szám)**

33221/908. tan. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Temesvár szab. kir. város közönségén a várterületek megváltásával járó és folyamatban lévő pótépitkezéseknek, névszerint: igazgatósági épület, zabraktár, liszt- és terményraktár építéséhez tartozó és 18797.36 koronával előirányzott vízvezeték berendezési és a 2577.18 koronával előirányzott lakatosmunkákra, valamint a 7500 koronával előirányzott teherfelvonók készítésére és szállítására alábbi feltételek mellett nyilvános árlejtést hirdet:

1. Az árlejtésen részt vehetnek mindazok a hazai vállalkozók vagy iparosok és gyárosok, kik üzletük gyakorlására hatósági engedéllyel bírnak.

2. Ajánlat külön-külön minden egyes munkacsoportra vagy az összes munkára tehető és csakis azon ajánlatok vétetnek figyelembe, melyek a jelen hirdetmény feltételeinek megfelelnek.

3. Az egy koronás bélyeggel ellátott és lepecsételt ajánlatok legkésőbb 1909. évi január hó 20. napján délelőtt 10 órakor a polgármesteri hivatalban nyújtandók be, mely ajánlatok aznap délelőtt fél 11 órakor fognak a városi tanácssteremben nyilvánosan felbontatni.

4. Később érkezett, távirati uton bejelentett, vagy pedig utóajánlatok nem fognak figyelembe vétetni.

5. Az ajánlattevő tartozik az ajánlati összegnek 5% át ajánlatának benyújtását megelőzőleg készpénzben, vagy óvadék-képes papirokban a városi házipénztárnál bánatpénzül letenni és a letéti nyugtát az ajánlathoz csatolni. Akinek ajánlata elfogadtatik, tartozik a szerződés megkötése előtt az 5% bánatpénzt az ajánlati összeg 10%-ára kiegészíteni, amely egész összeg, mint óvadék, a felülvizsgálatig a városi házipénztárban letétben marad.

6. Temesvár szab. kir. város közönsége fenntartja magának a jogot, hogy az ajánlattevő vállalkozók közül, a munka kivételével, tekintet nélkül a jutányosságra, azt a vállalkozót bizza meg, ki jól és helyesen készítendő munkák elkészítése iránt már eleve a legtöbb biztosítékot nyújtja, fenntartja továbbá a jogot arra is, hogy egyes munkanemekre vagy az összes munkákra is új pályázatot irhasson ki.

7. Azon vállalkozók, kiknek ajánlata el nem fogadtatik, a közgyűlés határozata után bánatpénzüket visszavehetik.

8. A helybeli katonai építési osztálytól származó általános és különleges feltételek, tervek a városi mérnöki hivatalban minden délután 3—5 óra között megtekinthetők és ugyanott fognak a jelentkező vállalkozóknak az ajánlati ívek és költségvetési kivonatok is kiszolgáltatni.

1908. évi december hó 20-án.

3841

Temesvár szab. kir. város tanácsától.

Használt

ó l o m

megvételre kerestetik

GOLDSCHMIDT SÁNDOR

BANK ÜZLETE

5550

ARAD, MINORITA-PALOTA I. EMELET.

Elvállal megbízásokat értékpapírok vételére és eladására
Eszközöl fizetéseket bel- és külföldi piacokon.
Előlegeket nyújt értékpapírokra.
Folyó- és cheque-számlai forgalomban üzletfeleinek
legnagyobb előnyeket nyújt.
Leszámítól váltókat.
Követit nagyobb jelzálog kölcsönöket és eszközöl
konvertálásokat.

ÚJ KÖNYVEK.

* Az Athenaeum Nagy Képes Naptárának az idén jubileuma van. Most jelenik meg ötvenedszer, hogy egy félszázad tapasztalattal gazdagodva a lehető legjobbat és főleg azt nyújtsa hű közönségének, amire leginkább szüksége van. A naptári rész és a különféle hasznos tudnivalók után, minden fejezetek szebbnél-szebb képekkel díszítve, a történetirő alaposzólásával és a novellista szórakoztató módján ismerteti az elmúlt év történetét, a közélet múlt évi halottainak élet- és jellemrajzát, valamint a külföld összes nevezetes eseményeit. Ezután a tudomány néhány rendkívüli érdekes és különösen aktuális kérdésével foglalkozván, szépirodalmi részében a legelső írókkal szórakoztatja a közönséget. Majd miután gazdag közhasználati részben tömörkedő szükséges tudnivalókat ad fölvilágosítást, egy majdnem háromszázoldalas tisztelt-cimtartást ad az olvasó kezébe, amely adatainak pontossága és mindenre kiterjedő részletessége folytán, maga is olyan hiányt pótol, amelyért mindenkinek érdemes ezt a nagyszabású naptárt megvenni. Ára két korona 60

* A mozgófénykép a kultúra szolgálatában A „Kinematograf” karácsonyi 20 oldalas száma a közönséget rendkívül érdeklő újdonságokról értekezik, melyek mindvégig tanulságosak, oktatók és szórakoztatók. Cikkjei közül kiemelendők: Mozgófénykép előadások világos nézőtér mellett, mozgófénykép-felvételek léghajóról, egy idegizgató oroszánvadászat megörökítése mozgófénykép útján, kiváló írók művei a vetítövásznon stb. Az elsőrangú lapot, mely a magyar Kinematografus-szövetségnek hivatalos közlönye, szerkeszti és kiadja Lenkei Zsigmond, társszerkesztő Dr. Vári Rezső. A karácsonyi számot a kiadóhivatal 50 fillérért megküldi. Címe: Budapest, Sándor-tér 4.

* Bosszu. Ez év tavaszán a Kisfaludy-Társaság Bulyovszky-féle pályázatán egy kisebb elbeszélés nyerte el a jutalmat. A mű címe: Bosszu, írója Zempléni Árpád, kinek nevét és könyveit husz év óta minden irodalomkedvelő ismeri. Munkájáról úgy nyilatkozott a legelőkelőbb irodalmi társaság, hogy Arany János Toldi-ja óta olyan diadallal nem nyert még pá-

lyamú. A terjedelmes tanulmányból, melylyel a bírálók: Endrődi, Kozma, Négyessy a Bosszút jutalomra ajánlották, ide iktatunk néhány sort. . . „Minden ízében sajátos költsézet nyilatkozik e tárgyban, mely emlékeztet az indián történetekre, de nyelvünk rokonsági viszonyainál fogva közelebb áll hozzánk. . . (A szibériai osztyák-vogul néptörzs, melynek hősmundáiból való e köitemény tárgya, a magyar nemzetnek legközelebbi nyelvrokona.) „Ujszerű zamat, üde színek tűnnek föl a költeményben, mely komponálva éppen oly jelesül van, mint előadva. Elejétől végig egészséges, erős alaphangja és lüktetése van, megkapó változatossággal. Benne az egész Ob-vidéki környezet mintegy életet kap s olyan távlat, olyan levegő van a műben, a minőt csak ritkán élvezhetünk. Ez a kis eposz jobb képet ad nekünk az Ural-vidéki nyelvrokon osztyák nép lelki életéről, mint nem egy etnográfiai munka. Ki kell emelnünk a költemény nyelvi szépségeit, valamint a sajátos ritmusát, háromszótagu de magyaros ütemeivel, melynek ily terjedelmű alkalmazásával még nem találkoztunk s a mely jellemző mozgást ad az előadásnak. Ezt a formát és hangot a földolgozó vitte bele a műbe. . . Egészben véve, aki a művet írta, abban tanulmány és tehetség, a mondai hagyomány iránti érzék és eredetiség, üntudatoság és költői erő egyesül. . . Eny nyit a Kisfaludy-Társaság bírálatából. Ami Zempléni művében új, sőt korszakalkotó, maga az a merészség, hogy az uralaltaji népek régi ségeiből merit s így az elveszett magyar ösköltészetért bizonyos fokig kárpótolva vagyunk általa. Wagner Richárd skandináv mondákból vette német operáinak tárgyát. A magyar poéta nyomán támad-e valaha magyar zeneszerző, aki a Turáni mifhoszok világát színre alkalmazza: az ma még a jövő titka. A Bosszu Julius Lechner von der Lech fordításában Rache cím alatt németül is megjelent s német és finn tudósok körében élénk tetszéssel találkozott. Ugy a magyar mint a német kiadás egy koronájával ifj. Nagel Ottónál Budapesten a Múzeum-köruton kapható.

* Az új ipartörvény bírálatá. Igen praktikus törvénybírálat segédeszköz az a kis füzet, melyet

dr. Dóczi Sámuel, az Országos Iparegyesület ügyésze írt. „Thematiszus Mutató” címmel az új ipartörvény tervezetéhez. Célja abban áll, hogy a tervezet 817 szakaszában való tájékozódást, annak a mai ipartörvényünkkel, az osztrák és a német törvénnyel való összehasonlítását megkönnyítse. Ezt úgy éri el, hogy a tervezet minden szakának abc-rendben foglalt rövid tartalmát megjelölve, melléje állítja a magyar, osztrák és német törvény megfelelő szakaszának számjelzését. A füzet közreadását időszerűvé teszi a tervezetnek rendkívül terjedelme és az, hogy sok részében a német és osztrák intézkedésekre támaszkodik a tervezet. Használhatósága és célszerűsége mellett tanuskodik az a körülmény, hogy hivatalos célokra is nagyobb számban rendelték meg. A füzet a Benkőféle udvari könyvkereskedésben jelent meg. Kapható egy a kiadónál, valamint bármely könyvkereskedésben. Ára 1 kor. 20 fillér

* Detektív krónika. Fröhlich János fővárosi hírlapíró heti folyóiratának tizenharmadik füzeté érdekesítő tartalommal megjelent és 12 fillérért kapható valamennyi tőzsdében és vasúti állomáson.

— Az 1875 ik évi fuzió története. Oláh Gyula dr. ezzel a címmel egy vastos kötetben megírta a Tisza Kálmán vezetése alatt állott egykori balközéppártnak a Deák-párttal való fuzióját. A könyv szerzője az 1872-75-ik ciklusban a képviselőháznak és az akkori balközéppártnak is tagja volt s így közvetlen tanja volt a fuziót megelőző és az azt előidéző eseményeknek. Könyvének előszavában panaszkodik, hogy a közvélemény általában tévesen ítéli meg alkotmányos életünk történetének e nagyfontosságú eseményét. Elvtagadással, önzéssel és a hatalomra való vágyakozással vádolja az egykori balközéppártot, a fuziót előidézett eseményeknek minden ismerete nélkül. Könyve éppen ezért kiterjeszkedik alkotmányos életünk egész történetére 1867-től kezdve egész a fuzióig s azt igyekszik bebizonyítani, hogy a balközéppárt egyesülése a Deák párttal politikai kényszerűség volt. Könyvét egykori képviselőtársainak ajánlja, akiktől oly tárgyilagos bírálatot kér, a minő tárgyilagosággal igyekezett s az akkori politikai helyzetet minden vonatkozásában vázolni a közvélemény felvilágosítására. A könyv ára 5 korona. Kapható minden könyvkereskedésben.

MACZKÓ UR.

Irta: Lovik Károly.

A gyermekkori benyomások a legerősebbek, talán a legmélyrehatóbbak az életben. Ha az ember higgadtan emlékezik vissza földi pályafutása első esztendeire, kezdetleges, de világos vonalakban megtalálja későbbi élete alapját s bár a társadalom, a művelődés, az okkereső gondolkodás sokat változtat jellemünkön, azért mint férfiak, mint aggastyánok, bensőleg tulajdonképpen ugyanazok maradunk, akik voltunk gyermekkörünkben, ugyanazok a vezérlő lelki tulajdonságaink, ugyanazok a hajlandóságaink. Igaz, hogy az értelem a gyermekkori kevésbé öntudatos világ mellé egy másikat, talán szebbet, csillogóbbat, erősebbet épít, de a falak a gyermeki élet alaprajzaira vezetnek vissza és bármennyire színesedjék, tökéletesedjék, fejlődjék jellemünk, az indító tényezők közt nagy szerep jut életünk első éveit képezőnek.

Göthe és Heine gyermekkörükről szóló emlékirataiban legvilágosabban látjuk e tétel kidomborodását. A gyermek Göthében, Heineban pontosan megtalálni későbbi életük jellegzetes vonásait, amaz erős, kemény karakter, a ki a gyermekszoba padlóját is súlyos léptekkel járja, emez álmodozó, rejtélyességre hajló, gunyolódó, e mellett éles itéletű. A kisebb emberek ifjúsága természetesen kisebb arányú lesz, de: az értelmes lélek mindenikben korán nyilatkozik meg és mohón termeli a maga képzetait, amelyek egyre sürűbb és tarkább rajban lepik el gondolatvilágát.

A ki a gyermekeknek ír, művész kell, hogy legyen. A mesék világát logikus pilléreknek kell alátámasztaniok; a nyelv egyszerűsége a nyelv szépségével párosuljon; a világfölfogás kicsinyített mása legyen a nagy életforgatagnak, amely távol az aprók országától, zug, kering és emel föl, vagy csap le.

Születésünk révén az életre vagyunk rendeltetve: érthető, ha ösztöneink ez irányban korán mozdulnak meg. A gyermek ép úgy keresni fogja azt a levegőt, azt a harcot, azt a küzdelmet, amelyet mi felnőttek vivünk, a hogy

fecské korán próbálgatja szárnyát, a ragadozó körmeit. Ha ferde, avagy éppen hamis világításban állítják elének azt, amit gyermekkorunkban még megérteni, mérlegelni nem tudunk, ezzel helytelen alapot adunk az egymás hátán emelkedő képzeteknek s az életbe kilépve, téován járunk a merőben idegen fogalmak, emberek között.

A legjobb ifjúsági írók egyike Sebők Zsigmond, akinek Maczkó urját mink felnőttek is élvezettel olvashatjuk. A hogy Andersen, Defoe magát az életet viszi bele a kicsinyek országába, Sebők is megbecsüli a fiatal olvasóközönségét és a nagy világ tompított, de igaz színeiből szüri összes rendkívül mulatságos, tetszetős, amellet tanulságos történeteit. Kiváló mesemondó képessége az első, amit a jeles szerzőről szólva, alá akarunk huzni. A korszakos írók, a Homéroszok, Jókaiak, Arany Jánosok, Cervantesek, Gogolok, Dosztojevcszkek, Dickensek tulajdonképp az emberiség nagy dajkái, akik puha kézzel vesznek ölükbés mesélnek, elbeszélnek, ahogy anyánk szokta gyermekkörünkben, halkán, nyugodtan, a jóra oktató. Sebők nál nagy mértékben találjuk meg ezt az írói képességet; történetei nyugalmukkal, egyszerűséggel, világos körvonalakkal harmóniát támasztanak, a szívet fogékonyra teszik a nemes dolgok iránt és amellet derűt hintenek a gyermek első képzetere.

Sebők Zsigmond másik erénye a mindég választékos magyaros nyelv; a sokat dolgozó ujságíró stílusát a munka nem tette felületessé, ellenkezőleg: megcsiszolta, színessé, találóvá finomította. Világossága mellet is Sebők nyelvének nemzeti szókincse gazdag s a gyermek képzetét ezen a révén is fejleszt. Legtöbb ifjúsági iratunk hosszú ideig német fordítás, német izü fércelmény volt, Singer és Wolfnerék érdeme, hogy igazi írókat, stílusművészeket tudtak az irodalom e mostoha ágának megnyerni.

Ami Maczkó urat illeti, a derék medve jellemének ismertetése szinte fölöslegesnek látszik. Maczkó ma már olyan népszerű, mint a német Reinecke Fuchs vagy az angol Breer Fox; csak egy lépés és átmege a köztudatba. A gyermeknek Maczkó ur talán csak medve lesz, mi felnőttek

maradt, fonák viselkedésű, de alapjában erős, jószívű, jóindulatu vidéki atyafira, a peleskei notárius típusára. Sebők finom, soha sem bántó persziflazzsal rajzolja meg ezt az alakot s gunya a csillogó humor határain nem megy túl. Maczkó ur más író kezében talán véres szatíra lenne, a Sebők szemé állatmesét lát történetében és gyöngéd kézzel simogatja meg a medve bozontos irháját. Így tanulja meg a gyermek, hogy einézó legyen a fogyatékosokkal szemben és kettős világításban pillantsa meg az erényeket. Mert a kalandos életű méhés ben jelességeket is találunk: egyszerű lelket, ima gondolkodást, honi földje szeretetét és ha kell, bátorságot is. Hogy kicsit lomha és ké nyelmes, annak okát úgy lehet, medve voltában kell keresni.

Most, hogy Maczkó ur utazásai négy hatalmas kötetben láttak napvilágot, a magyar gyermek könyvtára a legbecesebb munkák egyikével szaporodott meg. Ilyen fajta könyv nálunk még nem akadt és gyermekeink gondolatvilága szinte faklyát nyer benne. A tizenegy utazásban nemcsak a medve magában is mulatságos kalandjait találjuk meg, hanem: Magyarországot egész világát, népét, földrajzát, mondaköreit, idegen szót használva, felkloréját. A gyermekek lexikonjának lehetne e könyvet nevezni — ha ez a meghatározás nem jelentene rideg adaggyújtást, a mi távol áll a pompás munkától, a melynek minden lapján ragyogó humor, tréfák villogó raja szalad végig. A gyermeki képzetek Sebők műve révén egészséges, friss, erős alapot kapnak és emlékü végigrezeg azok életén, a kik valaha végigolvasták Maczkó ur utazásait.

A négy kötet karácsonyi, csillogó köntösben köszönt a gyermekszobába. A Singer és Wolfner cég a külsőt összegegyeztette a belsővel és harminchat koronaért egész könyvtárt ad az ifju kornak. (Egy-egy kötet ára diszkötésben 7 korona.) Sikerütek az illusztrációk is, a melyek Mühlbeck tollát dicsérik, a mint-hogy a népszerű munkánál tetszetősebbet a mai irodalmi piac nem nyujthat. Köszöntjük Sebők Zsigmondot, a kinek egyszerű, gyöngéd tolla e munka révén nemzedékek gondolatvilágát, érzését, lelkét szépíti és termékenyíti meg.

Hatásában Felülmulhatatlan

a kellemes izü, friss Hajós féle

Csukamájolaj

Gyermekek és felnőttek által egyaránt kedvelt; hatalmas tápanyagánál fogva az orvosok előszeretettel rendelik.

Ara egy üvegnek 2 korona.

Dr. Graur Victor aradi fogorvos antiszept. szájvizének és fogporának egyedüli raktára.

Egy üveg szájviz 2 korona.

Egy doboz fogpor 1 korona.

Köhögés, Rekedtség

elnyálkásodás ellen elismert kitűnő hatású szer a

„Tussinál“ cukorka

ára 60 fillér, és

„Tussinál“ thea

ára egy doboznak 50 fillér.

Legjobb fekete, le nem mosható

HAJFESTŐ

a Hajós-féle

MELOGEN.

Ara 2 korona.

Kapható a készítőnél:

241

HAJÓS ÁRPÁD gyógyszerárában

Arad, Andrassy-tér 22., megyeházzal szemben,

továbbá minden gyógyszerár, illatszertár és drogeriában.

Alapított 1801.

Legfinomabb minőségű valódi

Ménes-Györöki

vörös és fehér

Muszka-Magyarádi

asztali és csemege borokat

ajánl legnagyobb választékban

Domány József

Aradon

cs. és kir., Ő Felsége a szász és szerb király és Ő fensége Károly Tivadar bajor hercegnek

8849

udvari szállítója

szőlőbirtokos és bornagykereskedő.

Megérkeztek a téli divat újdonságok!

Brunner Béla

divat és különlegességek üzlete

Arad, Szabadság-tér 20.

(Fórray-utca sark, gróf Nádasdy-palota.)

2247

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát, hol a legszebb és legdivatosabb kalapok, **ingek**, gallérok, kékoldok, nyakkendők, keztük, zseb-
kendők, harisnyák, sétatobok és esőernyők, stb. kaphatók.

Nagy választék férfi sport és gyermek sapkákban!

Divatújdonság francia és olasz **filmszer különlegességekben.**

Kamerák J. pécsi keztügyár főraktára.

Orosz áruk. Pontos kiszolgálás. Vidéki megrendeléseket azonnal eszközölhetek.

531—1908. sz.

Árverési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági széke a Satupin-legelőn összegyűlt trágya eladása iránt folyó év december hó 28-án délelőtt 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási ár: 100 korona.
Bánatpénzül letendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapírokban a városi pénztárban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezárta a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompenz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1908. évi december hó 14-én tartott üléséből.

A gazdasági széke.

Nem kell London. Nem kell Páris
Nem kell Bécs. Nem kell Budapest.

Aradon is lehet kapni!

A legkényesebb igényeknek is megfelelő mérték után!

CIPÓKET

urak és hölgyek részére

SEELINGER UTÓDA

orthopéd és divat cipészüzletben

ARAD, Szabadság-tér 4. szám.

Szűkös különös figyelmébe ajánlom orthopéd-
gyógycipőimnek, melyek megátolják a láb-
hajlódást, gyermekeknek, ugyancsak felnőtteknek
nagykorú eredményeket értem el, amit számos
elismerés tanúsít. Készíték a valódi amerikai for-
májú cipőket meg nem különböztethető tartós és
szépek. B. megrendeléseiket kérve teljes tiszteltetés

SEELINGER UTÓDA 841

Brecska Károly

állami cipész tanfolyam szaktanítója.

Légszeszgyár Arad.

A legszebb kivitelű és legújabb légszeszcillárok álló és függő gázizzó fényre, valamint a legjobb és legcélszerűbb szerkezetű légszeszfűrdő és fűtőkályhák, légszeszvasalók, valamint légszesztűzhelyek

állandó és nagy raktára.**Hajó-u. 3. Légszeszgyár Arad.**

Az aradi légszeszgyár által leégetett legjobb minőségű izzótestek a következő helybeli üzletekben kaphatók darabonként 60 fill. arban:
Fórray-u. 2/b. Müller J. és Fia, vegytisztító Intézet.

Atzél Péter-u. 2. Diamant Ferenc, villanyszerelő.

Andrássy-tér 25. Tapolcsányi Gyula, kefé-
áru üzlet.

József főh.-ut 11. Müller J. és Fia, vegy-
tisztító Intézet.

Erzsébet-u. 13. Licker Viktor, fűszerkeresek.

5206—1908. pm.

Pályázati hirdetmény.

Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 7329/140/1908. sz. közgyűlési határozatával rendszerezett, évi 800 korona törzsfizetéssel, 150 korona lakbérilletményrel javadalmazott Gáj külvárosi róm. kath. kántori állásra pályázatot hirdetek és felhívom a párt. ázni kívánókat, hogy kántori képesítésüket igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám 1909. évi január hó 8-ig bezárólag terjesszék be.

A törzsfizetés kiegészítéséül szolgál a Gáj külvárosi róm. kath.

hivék által fizetendő párbér (a háztulajdonosok által fizetendő évi 2 korona, a többi családok részéről 1 korona) és a stóla jövedelem.

Az állás nyugdíj jogosultsággal van egybekötve.

A választást Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottsága ejti meg életfogytiglani hatállyal.

Arad, 1908. december hó 19.

Varjassy,
polgármester.

26—1908. kpv.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tesszük, hogy az 1909. évre érvényes bíró országos képviselőválasztók névjegyzékének a mai napon véglegesen megállapított egy hiteles példánya az 1899. évi XV. t.-c. 150. §-nak megfelelően dr. Mülek Lajos kir. közjegyzőnél Aradon letéteztett, a kitől a névjegyzékre vonatkozólag a szabályszerű díjak mellett, egyesek részére másolatok, kivonatok, bizonylatok és hitelesítések kivehetők.

Arad sz. kir. város központi választmányának 1908. évi december hó 17-én tartott üléséből.

Kiadta:

Kádas Kálmán, s. k.
főjegyző.

Weisz Mór és Fiai Arad.

5554

Szilva és törköly-pálinka főzde,
gyümölcs-pálinka finomító és szesz
szabadmagánraktár. Ecetszesz, li-
kör, rum és eukoráru-gyár. ≡≡≡

Pálinka főzde: Paulison.

Valódi OROSZ ÉS CHINAI TEÁK.

Legfinomabb

1331

ANGOL RUMOK.

A hölgyek tudják legjobban, mily fontos a szép üde arc, mily hatalom és kincs az, mily előnyökben részesül egy szép nő.

Szépnek lenni azonban nagy feladat, nem elegendő, hogy valaki csinos, fess, megnyerő külsejű és kedves legyen, hanem a legfontosabb, hogy az arcra tiszta legyen.

A nők tudják ezt és azért igen nagy gondot fordítanak az arc bőr ápolására és a szépség emelésére.

A Földes-féle Margit-Creme

az egyedüli szer, mely 5-6-szori használat után eltávolított kitételeket, pattanásokat, szeplőket, májfoltokat és az arcot hófehérre teszi.

A Földes-féle MARGIT-CREME páratlan és csodás arc-szépítő és a szépséget megőrző hatását mi sem bizonyítja fényesebben, mint azon körülmény, hogy a Wienben rendezett „Ausstellung für Moderne Gesundheits und Schönheitspflege“ nagy aranyérmét és diszoklevelet nyert.

A MARGIT-CREME, miként azt számos vegyvizsgálat igazolja, ment minden káros anyagtól és így az arcot bármily ideig használják is azt nemcsak nem rontja, hanem késő öreg korig ifjú üdeségében tartja meg.

Készítők:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Kapható az egész világon. Ár 1 korona. 281

AKI

5556

dohányt akar külföld részére termelni, kap engedélyt és 300 korona előleget, jelentkezzen

Asbóth Gyulánál,

Arad, Árpád-tér 4. sz., I. em.

Van szerencsém értesíteni a n. é. közönséget, hogy saját termésű

gyoroki hegyi boraimat mai naptól kezdve palackokban is árusítom.

1 liter 1908. évi bor 56 fillér.
1 liter ó vörösbor 120 korona
1 liter ó muskotálybor 120 korona

Tisztelettel 3840

Mihálik József

Csernovits Péter-utca 25. sz.

Seiler Bertalan

paszományos és gombkötő üzlete

Arad, Weitzer János-u. 13. sz.

Zsinor,
gomb,
bojtok
és rojtok

állandóan raktáron tartatnak.

Gyermekek ágyhálók

bármely színben, pontosan, méret szerint készíttetnek. — Minden szakra vágó munkát a leggyorsabban készit. 838

Nagymennyiségű

plé-pánt és maculatura

jutányos áron

eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer János-utca 2. sz.

— Városi és megyei telefon szám 455. —

Legideálisabb szer az arcz és kéz bőrnek ápolására az

„FIZOR“

mely a legkényesebb követelményeknek is teljesen megfelel.

Orvosilag ajánlva.

Kapható a gyógyszertárakban és gyógyszer-Áru üzletekben.

Főelárastó hely: 1518

WOJTEK ÉS WEISZ

gyógyára nagykereskedő araknál Aradon Kapható Hegedűs Gyula üzletében.

Egy üveg ára: 1 korona 20 fillér.

Új halüzlet.

Ávárosi sátorban (haltér) mindenféle

friss dunahal

kapható legolcsóbb napi áron. — Vidéki rendelések pontosan eszközöltetnek.

Klein Gábor
Városi sátorban és Boczkó-utca II. sz. 3831

Aki

zamatos, igen finom Rumot akar készíteni, vegyen 30 fillérért egy üveg 271

Rumkivonatot.

Ebből a rajta levő utasítás szerint pár perc alatt 1 liter finom thea rumot készíthet.

Kizárólagos raktár:

Földes Kelemen

gyógyszerésznél.

Telephon szám 580.

Panker F. Viktor

mű- és építő-lakatos

Arad, Fácán-utca 6. sz.

Készít takarék-tűzhelyeket, tűz és folyósó kerítések, épület vasalások, görredőnyök csapellenszék, vas-ágyak, kerti székek, padok, asztalok tömör vasból, valamint minden szakmába vágó munkát a legolcsóbb áron mellett.

Épület szárítására vaskezesarak kaphatók. Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltetnek. 1503

Nagy választék sírkertés mintákból a legnépszerűbb nagyságban. — A minták megnézhetők a műhelytelepen.

Csillagszóró gyertya.

Meglepő tényhatású, ártalmatlan tűzijáték a karácsonyi díszítésére.

— Kényelmes, egyszerű kezelésű. —

Teljesen veszélytelen, füst és szagnélküli készítmény.

Egy doboz ára 12 drb. tartalommal 40 fillér, darabja 4 fillér.

Óriási csillagszóró drbja 60 fill.

Kapható egyedül:

Rozsnyay Mátvás

gyógyszertárban

301

Arad, Szabadság-tér.

Lázár Gyula

Arad, Andrásy-tér (Lőcs-ház.)

esemege, fűszer, déli gyümölcs, tea, rum, bel- és külföldi bor és cognac, magyar és francia pezsgők.

Ajánlja e cikkekben dusan felszerelt raktárát.

5549

Saját gyármányu elsőrangú
kötélárúk,

5548

bácskai és erdélyi legfinomabb
pokrócok

nagy választékban.

Ponyvák, zsinog-fonatok, lótakarók,
zsákok, legnagyobb és legolesőbb

bevásárlási forrása

Mattuscheck J. és Fia

ARADON, Andrásy-tér

(a Minorita-templom átellenében.)

Minden versenyt kizáró olcsó árak!

120 cm. széles Angol kelme most 85 kr.

120 " " Costüm " " 75 kr.

120 " " Mochair " " 75 kr.

Ezek rendes torgalmi ára volt 1 frt 80 kr.

1000 féle selyem maradékok blusokra alkalmas, átlag métere 1 frt 20 kr.

Mosó barchet, mosó flanell métere 20 krajcár.

Óriási választék női és gyermek kötényekben.

Olcsó keztyük,

Olcsó harisnyák,

Olcsó alsó ruhák,

Olcsó zsebkendők,

Olcsó szörme gallér.

Számtalan ajándéknak alkalmas cikkek.

Mielőtt bevásárlásait beszerzi, kérem kirakataim megtekintését.

Felülmulhatatlan olcsó reklam árak.

HOFFMANN SÁNDOR a „Fecské“-hez

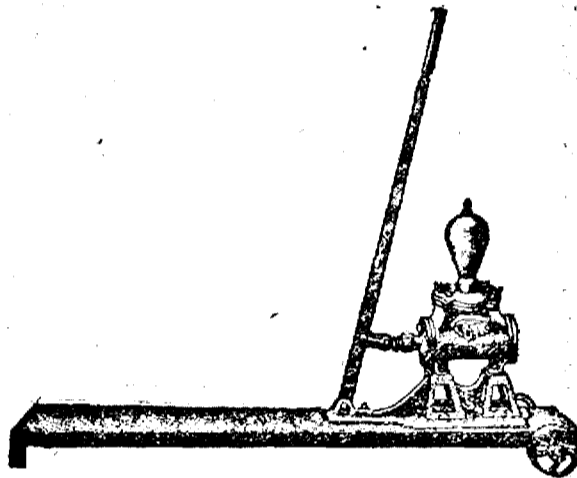
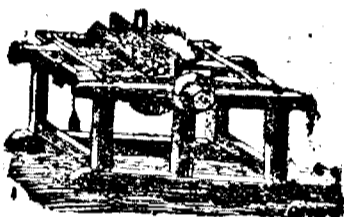
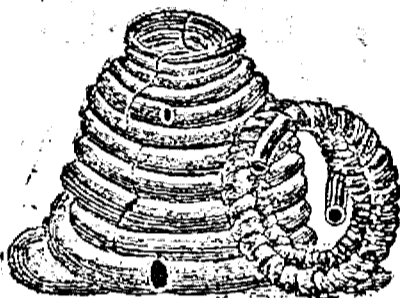
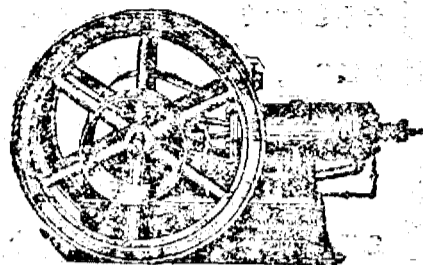
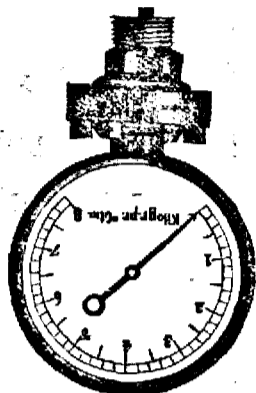
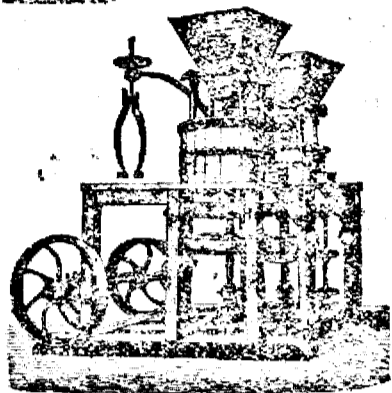
ARADON, a Színház épületben.

Kovács Soma és Társa Arad.

Kühne E. mosoni és Mc. Cormick I. H. C. chicagai gépgyárak (a világ legelső és legnagyobb aratógépgyár) vezérképvisellete

Állandó nagy készlet: Tengeri merzsoló, daráló, szecska és répvágó Tornado (magyar) Ohle (amerikai) szár-
tépők, fűllesztők. — Gép- és hengerolaj, gépkenőcs, gép-szil, vízm. ponyva, szákok, dobsin rétegfém, esővek, gépfelsze-
relések s tömítő anyagok. 5551

Malomszerek, kovács és lakatos szerzsámok, kutak, szivattyúk, pince és szőlőszeti eszközök, bortömlők.

Heim Ferenc

képesített kőművesmester

Arad, Jóna-utca 36. szám.

Tisztelettel értesítem a nagy-
érdemű közönséget, hogy az

építkezési szakmába vágó

mindennemű új épületek, lakházak, magtárak, istállók építését a mai kor igényeinek megfelelően a lehető legjutányosabb árban készítek, ugy-
szintén célszerű átalakítások és kisebb-nagyobb javításokat, s meg-
bizás folytán a szükséges terveze-
tek készítését a legelőnyösebb fel-
tétel mellett vállalom. Miért is a
nagyérdemű közönség becses párt-
fogását kérve, tisztelettel

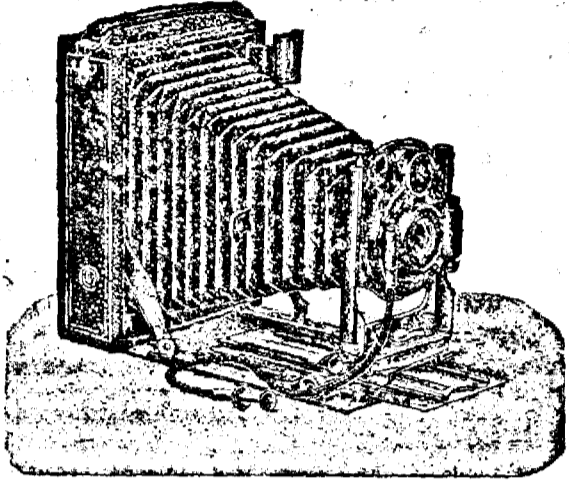
Heim Ferenc,

képesített kőművesmester.

1441

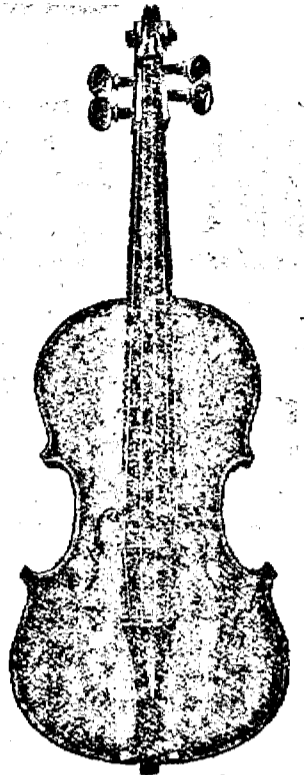
Ha ön meg akar győződni,
 hol vásárolhat legjobban és legkényelmesebben
karácsonyi és ujévi ajándékot,

fáradjon el 5542

Rudas Samu bizományi irodájába,
 Arad, Asztalos Sándor-utca 10. szám.

Itt megtekintheti és bolti áron megrendelheti a legalkalmasabb tárgyakat, mint a hírneves Nowotny féle fegyvergyárnak összes gyártmányait, továbbá a legfinomabb francia táv- és színházi látszóveket, fénykép készítőket, minden létező hangszereket és sok más árukat a legszolidabb kiszolgálás mellett. Tessék megkísérelni, vételkényszer nincs. — Képes árjegyzék ingyen.

— Városi és megyei telefon 663. szám. —

ATLANTTIKA

Miért csak az **Atlantikában** vásárolt **kávé, tea, rum** és a velük járó **teasütemény, cukorka, csokoládé** (Gerbaud-féle is) való-
 sággal **élvezeti cikkek?**

Mert Aradon kizárólag ott kapni fűszer, illatszert és egyébeknek bosszantó szagától mentesen ezen árucikkeket. — Vidékre bérmentesen küldjük áruinkat

5587

Mit jelent:

ATLANTIKA?

Kávé, tea, rum speciális üzlet!

Arad, Andrásy-tér 20. (Fischer Eliz-palota)

Saját villanyüzemű pörköldénkben naponta **friss kávé pörkölés.**

ATLANTIKA

Egy próba mindenkit meggyőz arról,

hogy a **legezebb fehér arcot és kezet** csak a már 15 év óta általánosan közkedveltségnek örvendő és ártalmatlan **Kárpáti-féle**

használata által lehet elérni, mely eltünteti úgy felnőtteknél, mint gyermekeknél szepőt és minden arctisztatlanságokat, fagyást és bőrbetegségeket. — **Zártalan, ideális szépítőszert. 1 adag 1 korona, mely 2 hónapra elegendő.** Kapható a fentláló **Kárpáti János gyógyszer-tárában Arad, Boros Béni-tér 15. sz.** — Továbbá droguériákban.

Csak akkor valódi, ha az itt látható védjeggyel van ellátva. Utánzatoktól óvakodjunk.

Benzoe-Tejcrème

NIGRIN legjobb cipőtisztítószer

Mely a legpompásabb lenyt a lába és a bőrt tartóssá teszi. **Nigrin** egészségi szempontból melegen ajánlható, mert **Nigrin** folytonos használatnál is a bőrt légmentesen el nem zárja, úgy hogy a láb kipárolgását nem akadályozza.

St. Fernolendt, csász. és kir. udvari szállító BÉCS.
Mindenütt kapható. 6004

NESTLÉ

GYERMEKISZTJE

csecsemők, lábbadozók
gyomorhajosok részére.

A LEGJOBB ALPESI TEJET TARTALMAZZA

Egy doboz ára 1 kor. 80 fill. kapható minden gyógyszer-tárban és drogeriában, ugyanott ismertető iratok ingyen.

5731

Storm Slipper

és

HO-
CZIPŐK

könnyűek, elegánsak
és tartósak.

Kaphatók Aradon.
Guttman és Berger,
Münz I, Meisl és Adler
és Weinberger János
kereskedéseiben.

Figyelem!

Szőlőoltványt, szőlővesszőt ne rendeljen addig, míg tőlem árjegyzéket nem kér! Gyökeres oltványok ezre 140 korona, Delaware ezre 100 korona.

Cím:

5715

Szigyártó Nagy Mihály
Felsőseged, Somogy megye.

Zálogtárgyakról

zálogcédulákat, briliáns és gyémánt köveket, tört aranyat veszek.

Születési, névnap, nász és menyasszonyi ajándékok

arany, ezüst és
ékszertárgyakban

rendkívül olcsó árak mellett kaphatók.

Farkas J. Streicher
Arad, Tökölv-tér 1.

Új lópatkolda és kovácsműhely.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű helybéli és vidéki lótarató közönséget, hogy a mai kor igényeinek megfelelő

lópatkoldát és kocsi-
készítő műhelyt

létesítettem

Nádor-utca 4. sz. alatt,
Nemess Géza házában.

Készítek mindenféle **gyógypatkókat**, kívánatra istállóban is vasalok, elvállalom a lóvasalást havonta, a legmértékesebb árak mellett, ugyancsak mindenféle urifogatókat a legnagyobb igényeknek megfelelően készítek. Midőn ezen vállalatomhoz fogtam, kérem a nagyérdemű közönség szives pártfogását. 2338

Kiváló tisztelettel

Schreiber Ferenc,

okleveles és speciális lóvasaló.

Van szerencsém igen tisztelt vevőim b. tudomására hozni, hogy kizárólag csak

saját termésű boraimat bármilyen kis mennyiségben is árusítom és üvegekben házhoz szállítom. Szőlő termelésemet tett mesem nagyobbítottam s így módomban van a legmagasabb igényeket is kielégíteni.

2997

Ti-ztelettel

Quirini Sándor

Aulich Lajos-utca 7/E.

Telefon szám 297.

Pokrócok

Nagy raktár mindennemű **ló-pokrócokban, erdélyi hosszúszórú pokrócokban, ágytakaró pokrócokban és finom angol ló-takarókban.**

3504

Legjutányosabb árak

Erdélyi és bácskai
iparú raktár

Reich B. Károly fia és Társa
Andrássy tér 6. (Verbos ház)

Aki pénzének nem ellensége

fűtőkályhájánál szabadalmazott

HÓFOGÓ FÜSTSZEKRENYT

alkalmas, miáltal

40% tüzelő anyagot takarít meg.

A fűstszekrény kapható 16.- koronáért

a Magyar Benold-gáz Részvénytársaságnál Aradon, Pécskai-ut 13/14.

Jelzálog

kölcsönök

valamint törlesztéses (Amortisatiós)

tisztviselői

kölcsönök közvetítettnek alólirettnél.

9882

HERZOG SÁNDOR

Arad, Weitzer János-utca 15. sz.

PAGLIANO-SYRUP

Legjobb vértisztító szer
ERNESTO PAGLIANO profesor Nápolyban

Calata S. Marco 4.

3619

Bevezítve a hivatalos olasz gyógyszerkönyvbe. **Kitüntetve** a gyógyszerészeti kiállításon 1894-ben, a Hygienikus kiállításon 1900-ban és majlandi nemzetközi kiállításon 1906-ban az **aranyéremmel**.

Üvegekben, dobozokban (poralakban) valamint comprimált táblákban (pixulák) minden nagyobb gyógyszerárban kapható

Kérje mindég Ernesto Pagliano, Nápoly védjegygyel. Megrendelés vagy tudakozódás miatt tessék Real-Apotheko Sokrate Braccheti-Ala (Südtirol) fordulni.

Igen tisztelt vevőink megkárosodásuk kikerülése végett b. tudomására hozzuk, hogy a **tej árakat nem emeltük a teljes tej ára továbbra is literenkint 20 fillér** marad úgy házhoz szállítva, mint az összes elárúsító helyiségeinkben. Kiváló tisztelettel:
Aradi Tejcarnok.

Györökön
halálozás következtében, a központban

három beltelek

épületekkel, hegyi szőlőkkel

I. oszt. beültetve, továbbá kerti és sikon beültetett szőlőterületek, szüretelő eszközökkel, kádak, hordók, présekkel, stb., mely ingatlanok külön részekben, vagy teljes egészében

eladó.

Teljes felvilágosítást nyújt a megbízott s eladó: 3801

Avarffy Géza, Aradon.

Paladics György

épület- és butorasztalos

Van szerencsém a n. é. közönségnek tudomására adni, hogy Deák Ferenc-utca 38. szám alatt egy

épület- és butorasztalos

műhelyt nyitottam. Elvállalok minden e szakmába vágó munkát. Épület, butor, portál- és iroda-bereendezések a legszebb kivitelben a legjutányosabb árak mellett.

Tisztelettel 3386

Paladics György,

épület- és butorasztalos.

500 koronát

titelnek annak aki **Bartilla**-fogvizének használata mellett, üvege 80 ill. valaha ismét fogfájást kap, vagy a szája büszk **Bartilla A. örökösai**, (E. Winkler) **Wien, 19/1 Sommer-gasse 1.** — Kapható **Aradon** minden gyógyszerárban, különösen **Földes Kelemennél**, Deák Ferenc-utca 11. sz. és **Rozsnyay Mátyásnál**, Szabadság-tér. Kérjük mindenütt határozottan **Bartilla-féle** fogvizet. Hamisítványok följelentéséért díjaztatnak. 622

Uj cipő raktár! Tartós munka!

Ha szép és tartós cipőt óhajt, úgy forduljon bizalommal

Weisz Márton

uri és női cipészhez,

Arad, Deák Ferenc-utca 4. szám,

ahol mindennemű saját készítésű uri, női, és gyermek cipők állandóan raktáron vannak s a lehető legjutányosabb árért beszerezhetők

Megrendelések ugyanott a legpontosabban készülnek.

Egy próba vásárlás, illetve rendelés mindenkit meg fog győzni erről. 3613

Vidéki megrendelések gyorsan eszközöltetnek

Olcsó árak! Pontos kiszolgálás!

Permetező javítások elfogadtatnak

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyárárakon.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztátanságok azonnal továbbíttatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem renthatja, a gépezet jó működéseért 8 évi jótállás, ingyen javítás

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Közögeknek legalkalmasabb,

mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéseért 8 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységes csavarok és a legjobb minőségű belüli gummirozott kendercsövek a legolcsóbb árban.

Kutak

a hozzávaló

csövekkel

olcsóbbak és jobbak, mint bármely belüli vagy külsőli gyárban.

Hönig-Ottó

M. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készítő. 351

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Karácsonyi Occasió!

Minden versenyt kizáró olcsó árak!

120 cm. széles Angol kelme most 85 kr.
120 " " Costüm " " 75 kr.
120 " " Mochair " " 75 kr.

Ezek rendes forgalmi ára volt
— I frt. 80 kr. —

1000 féle selyem maradékok blcusokra alkalmas átlag métere 1 frt. 20 kr.

Mosó barchet, mosó flanel métere 20 krajcár.

Óriási választék női és gyermek kötényekben.

Olcsó keztyük,
Olcsó harisnyák,
Olcsó alsó ruhák,
Olcsó zsebkendők,
Olcsó szörme gallér.

391

Mielőtt bevásárlásait beszerzi, kérjük kirakataink megtekintését.
Felülmulhatatlan olcsó reklám árak.
ESTE új külső kivilágítás.

Számtalan ajándéknak alkalmas cikkek.

Rosenblüh H. és Társa.

12 darab bérletjegy: EGY korona.

KÉRELEM!

Tisztelt utasainkat felkérjük, miszerint kocsijainkat mindenkor a vágány keleti (Boulevard) oldalán sziveskedjenek megvárni.

Tisztelettel

**Aradi közuti vaspálya és
téglagyár részvénytsg.**

5853

Menetdíj 10 fillér.

Menetdíj 10 fillér.

12 darab bérletjegy: EGY korona.

Milleniumi nagyérem.

Alapított 1860-ban.

Az alföldi és délmagyarországi általános kiállításon 1890 évi állami érem.

==== 1897. évről brüsseli nagy aranyérem. ====

1902 évi verseci gazdasági kiállításon nagy ezüst érem.

B I N G E D E

==== **A R A D.** ====

Bor és szilvórium, törköly, cognac termelő és nagykereskedő.

Szőlő tulajdonos.

5555

1902. pozsonyi kiállításon arany érem.

DEPILLOR**HAJVESZTÓ.**

E csodahatású szerrel minden oly helyről, a hol a hajnöves alkalmatlan, mint arc, nyak, kezek, azt egy pár perc alatt minden fájdalom nélkül eltávolítja. Ara utasítással 1 korona.

Tyúkszemétől**mindenki megszabadul**

a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. Nem piszkít, nem ragadós, kezelése igen egyszerű.

Ara utasítással 70 fillér.

Ovakodjunk az utánzatoktól. Csak olyan készítményt tessék elfogadni, ahol „Anagallin” szó látható.

Fagyviszketegségeknek

biztos megszüntetésére,

Fagydagának

gyors elmulasztására kitűnő hatású szer a

„Frigin” (törv. védve.)

Egy üveg ára ecsettel együtt — 70 fillér.

Vigyázzunk a „FRIGIN” névre.

Ideális, legjobb, legtartósabb amerikai

Gummi-óvszer**NEVER.**

6 darab egy eredeti fémdobozban 2 korona.

A fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárában

241

Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

Az eredeti BARDAU-féle francia szivarkahüvely főraktára.

Iskola-szerek**Író-szerek****Diszlevélpapírok**

Mindennemű papíráruk, üzleti könyvek, szállócsomagoló papír, függ-jegy, kötő-zsineg, képes levelező-lapok nagy választékban és olcsó árak mellett kaphatók

Róth Testvérek

papír nagykereskedőknél

5523

Aradon, a Szentháromság szobarral szemben.

ELSŐ DÉLMAGYARORSZAGI

ÜVEGCISZOLÓ-, MŰVEGEZŐ- ÉS TÜKÖRGYÁR

ARADON, V. PÉCSKAJ-UT 17.

TELEFON 525.

TELEFON 525.

1908. október 21-én szerdán megkezdte üzemét.

Elvállalja: Csiszolt és sima tükrök, rézbe-foglalt és egyéb művegezők, modern kirakat berendezések, edzett üvegtáblák, velencei tükrök stb. gyors és jutányos elkészítését. Régi tükrök új foncsorozása mérsékelt árak mellett.

3341

Tisztviselők figyelmébe.

Az O. magy. I. áll. tisztviselőegylet kolozsvári képviselősege (Kolozsvár, Ferencz-József-ut 7. sz.)

nyugdíjjogosult állami-, megyei és városi tisztviselőknek, katonatiszteknek és nyugdíjasoknak mindennemű egyleti ügyben, ugyszintén

törlesztési kölcsön ügyekben

díjmentes utbaigazítással és tanácsokkal szolgál.

Válaszbélyeg csatolandó.

501

Tüzifa**raktár.**

Van szerencsénk a n. é. közönség tudomására adni, hogy

Nagyvárad-ut 12. sz. alatt**tüzifa, faszén, szerszámfa raktárt****nyitottunk,**

hol mindennemű tűzifát nagyban és kisinyben árusítunk.

Gróf Zselenski Róbert
Zseléből erdőkezelőségének
aradi tűzifaraktára.

2223

Elővagyunk utánzatoktól.

COGNAC

bevásárlásnál határozottan
Gróf Keglevich István utd.
hírneves gyártmányait kérjük.

Bel- és külföldön **KIÁZRÓLAG DISZOKLEVÉLLEL** kitüntetve. 5706

Feltűnő újdonság!

DELICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó
egyszer veszi és többé mászt nem szívhat.

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHUVELY.

<p>Köszönet</p> <p>Belföldi szén P. rosz szén Karwini szén Osztrai kovasszén Koksz Brikett Faszén</p>	<p>Szállít waggonszámra, vala- mint évi kötésre</p> <h2 style="margin: 0;">Klár Andor</h2> <p>oség 5708</p> <p>DEBRECZEN, Miklós-utca 23. szám. Telefon interurban 445. Sörgőncim: Klár Andor.</p> <p>Kérjen ajánlatot.</p>	<p>Meszet</p> <p>Kizárólag fával égetett biharmegyei (Élesd-Rév-Mészötelegő) fehér darabos mesz. Évi termelése 1800 Wagon.</p>
<p>Köszönet</p>	<p>Kérjen ajánlatot.</p>	<p>Meszet</p>

Női kap divat szalon!

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség
b. tudomására hozni, hogy válogatott izlésű
modeljeim
az őszi és téli szezonra megérkeztek.

Dusan felszerelt raktáram által abban a kelle-
mes helyzetben vagyok, hogy úgy a legkényesebb,
mint a lecszerényebb igényeket tudom elegeteni.
Számos látogatásért esz 3281

Grünblatt Antónia

Arad, Szabadság-tér 11. l. em.
(a Glück buszcsarnokkal egy házban.)
Gyászkalapok a legrövidebb idő alatt elkészülnek

Szővet, barchet, flannell

és mindenféle téli áruk
remek választékban

Hoffmann Sándor

cségnél 1881

Arad, Színház-épület.

Vidékre mintákat készséggel küldök.

DIAMANT FERENC

villanyvilágítás, telefon és csengő berendező

Arad, Atzél Péter-utca 2.

(a színház főbejáratával szemben, Bohus-udvar.)
Telefon-szám 595.

Gáz- és villanylámpák,
csillárok, legjobb minőségű
gáz, villany, benold
izzótetek, ivilámpaszenek,
rechaud-k acetylen égők, üveg
felszerelések: hengerek, ernyők,
tuipán és gyöngyök, szerelési
anyagok legolcsóbb árakban és
kivitelben. 3436

Saját termesű kitűnő
tisztán kezelt magyaradli
ó és peccsenyeborok
egy nagyobb mennyiségben, va-
lamint palackokban kapható

Winter Adolf

ügyvédnél 555

ARADON,

Deák Ferencz-utca 40. sz. alatt.

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni,
hogy Vörösmarthy-utca 1. szám alatt volt könyvnyomdám

papirkereskedéssel kibővitve

a Weitzer János-utcába

(Éles Ármín fűszerkereskedése mellé) **helyeztem át.**

Kérem a nagyérdemű közönséget, hogy miként eddig,
egy ezután is szives támogatásában részesíteni kegyeskedjen.

Kiváló tisztelettel **WEISZ FÉLIX.**

8770

TÖRLEY PEZSGÓ

CASINO

TALISMAN

GRAND VIN

5928

Borszivattyuk,

Tömlők,

Szűrők, Kutak,

Pincegazdászati eszközök,

legelőnyösebben

Kovács Soma és Társa

cégnél 461

ARADON.

Budapesti előkelő cég **Arad-
vármegye** részére 5706

Vezérképviselőt

keres

hangszerek, gramo-
phonok, távcsövek és
fényképkészülékek el-
adására részletfizetés mellett.
Ajánlatokat „Hangszer” jelige
alatt **Blockner I.** hirdető-
irodájába **Budapest, IV.,**
Sütő-utca 6. szám. intézendők.

Ágybavizelés.

Azonnali szabadulásért jótállás. Felvilágo-
sítás díjtalan. Kor és nem megadandó!
Fényes köszönőlevelek. Orvosilag ajánlva.

„SANITAS” intézet
VELBURG P. 124. Bayern. 5723

Előkelő, jól bevezetett
fegyvergyár Aradváros
és megye részére

Vezérképviselőt

keres,

aki fegyvereket magánfelknek
részletfizetés mellett el tud
adni. A képviselőt mintarak-
tárral van összekötve. Ajánla-
tokat „Előkelő fegyvergyár”
jelige alatt **Blockner I.**
hirdető irodájába, **Buda-
pest, IV., Sütő utca 6. sz.**
intézendők. 5707

BELATINY

PEZSGÓ

Folerakat Vojtek és Weisz cég-
nél Aradon. 5779

OLLA

gumitalonleosság

bizonyított legjobb pre-
servatív újdonság. Egy-
edül forrástár:

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer János-u. 2.
18 szabadalom.

Önyvkötészet

egy ügyes

tanulónak

3 korona kezdőfizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

KARÁCSONY UTÁN

mélyen leszállított árak!

ÚJÉVI AJÁNDÉK

elismert legolcsóbb, legnagyobb választékban

Fischer Simon

nagy áruházában

ARAD, Szabadság-tér 12. sz.

AZ ARADI KÖZLÖNY

KARÁCSONYI MELLÉKLETE.

KARÁCSONY.

A legszebb hajnal virradt a földre,
Mikoron Jézus közibénk jött le
A magas mennyből.
Angyalok ajkán szent ének zendült
S földi királyok trónja megrendült,
Megrendült ettől.

A kevély gazdag mily törpévé lett,
Mig nagyra nőtt az isteni lélek
Az emberekben!
Boldog az, aki jót tehet mással,
Együtt munkálva a Messiással
A szeretetben.

Igy él miköztünk az Istenember.
Reá felnézni a zsarnok nem mer,
De ő meglátja
Az elhagyottat, a nyomorultat
S annak, ki fájó könnyeket hullat,
Legjobb barátja.

Oh legyen áldott, ki megértve Őt,
A szent keresztfán értünk szenvedőt,
Nemesen érez;
Kit a karácsony Ahhoz vezérel,
Ki bűneinket lemosta vérrel,
S jó a szegényhez!

Halottainkat vezeti kézen:
„Jertek Atyámhoz, üdvötök léssen
Nappal az éjre!”
S midőn az árva zokogva sirna,
Nem hagyja nézni az üres sirra,
Mutat az égre.

Édes Jézusom, gyönyörűn mondád:
„Aki felveszi egy gyermek gondját,
Jót az velem tesz.”
Hol születésed fényes ünnepén
A hála könnyét sirja sok szegény,
Ott megértik ezt.

Cséesi Imréné.

ÉDES KÁRPÓTLÁS.

Irtá: Lya.

Bokros Elemér éppen hivatalából jött haza, mikor a levél-szekrényben a következő tartalmu levelet találta:

„Tisztelt Uram!

Holnap délután 6—7 óra között tiszteletemet teszem. Üdvözli egyelőre még X. Y.

U. i. Nevemet azért nem írom ki, miután ez ugyanis teljesen ismeretlen ön előtt. Azt azonban megjegyezhetem, hogy jól nevelt, uri leány vagyok“.

Egész bizonyosnak vette, hogy valaki tréfát űz vele. Mert hát mi célja is lenne egy ismeretlen „jól nevelt“ uri leány látogatásának? Eleinte mosolygott ezen, később kissé bosszantani kezdte. Ki írhatta ezt? Bizonyára valamelyik jó barátja, aki tudva jelenlegi szalmaözvegyiségéről, egy kis nyári tréfát akar űzni vele.

Másnap a hivatalában közszemlére jutott a titokzatos kis levél. A jó kollegák nyakra-főre esküdöztek, hogy ők teljesen ártatlanok e rejtelmes kis ügyben.

— Nézd meg a bélyegzőt, miután a levélben nincs fel-tüntetve a feladás helye — jegyezte meg egyik barátja.

— Csakugyan! Lám erre nem is gondoltam, — mondta homlokára ütve Bokros Elemér.

A másik percben hangos kacagásba tört ki:

— No ez érdekes. Az a huncut asszony . . . Ő tette ezt a tréfát velem. Azon a fürdőhelyen lett feladva, ahol nyaral. Meg van oldva a rejtély. Bizonyára holnap hazajön. Nem akarta nyíltan jelezni jövetelét, hát egy kis titokzatos humort öntött bele.

Bokros Elemér előszobájának ajtaján délután hat óra felé csakugyan becsöngetett egy nőszemély. Csak hogy nem a felesége volt. A külsejéről ítélve, csakugyan méltán ráillett a „jól nevelt“ jelző. Nyájasan fogadta az ajtót nyitó szobaleány köszöntését.

Miután még Bokros Elemér nem volt otthon, az előszobában várt rá. Eltűnődve nézett körül és tekintetében valami félnék bizonytalanság rezgett. Az arcát az a halovány szín árnyalta be, ami csakis nagy elfogultságnál lepi meg az embert. Minden ajtózörejre hangosan dobogni kezdett a szíve és nyugtalanul legyezte fehér elefántcsont legyezőjével magát.

De csakhamar fényes lett a szeme, tüzben égett az arca, amint elgondolkozott: „Ennek így kell lenni! Megérdemli az az asszony. Kettétépte a boldogságomat, megzavarta a nyugal-

mamat. Annak az asszonynak a lelkében ördög lakik. Megfelel-kezik hitvesi hűségéről. Nincs lelke . . . Megméltelyezte, össze-törte a szívemet. Es ezért elégtételt kíván ez az összetört szív“.

A szeme könnyes lett és éppen e könnyeket akarta le-törölni, mikor megjött Bokros Elemér.

— Én írtam a levelet uram, — kezdte a magyarázatot, a kölcsönös köszöntés után a leány. Fittler Nóra a nevem. Ugyan-azon a fürdőhelyen üdülünk, ahol az ön neje. Édes apámnak pár napig itt a fővárosban van dolga, én is vele jöttem.

Bokros Elemért rendkívül meglepte e váratlan látogató. Pár percig némán szemlélte őt, majd nyájasan szólt:

— Talán a feleségemtől hoz üdvözetet? Igazán kedves, hogy nem kiméli a fáradságot és . . .

— Nem üdvözetet hozok — felelt lassan Nóra. Sokkal komolyabb mondani valóm van.

Bokros Elemér vendégszerető nyájassággal vezette a belső szobákba Nórárt, aki zavartan szólt:

— Uram, azt hiszem, hogy ön ismeri az apámat. Azon részvénytársaságnak volt az igazgatója, ahol most ön cégve-zető. Apám köztisztviselőként álló férfi. Ezt azért jegyzem meg, hogy a lehető legtisztábban álljunk itt egymással szemben. Én egyetlen leánygyermek vagyok atyámnak. A legjobb nevelés-ben volt mindig részem és egy uri leány mindenkor tudja, mi illik és mi nem. Jelen esetben például illetlenséget követek el, amiért felkeresem Önt. Éppen ezért elképzelheti uram, hogy nem csekélység az, ami engem e lépésre késztetett . . . Fel-indultnak látszom ugye? Rendkívüli izgalommal tölt el azon gondolat, hogy nekem most oly dolgokat kell napvilágra hoz-nom, mely bizonyára kellemetlenül érinti önt. Nem akarom fel-csigázni kíváncsiságát. Kezdem a dolog csattanójánál, nyíltan, leplezetlenül.

Mialatt ezeket mondta, elszórt az elfogultsága és mint egy drámai hősnő, nekibátorodva, felvillanó szemmel szólt:

— A felesége hűtlen önhöz. Ugy-e meglepi e nyílt, bur-kolatlan kijelentés? Látom a tekintetéből ezt uram. Pedig egy percig se kételkedjék szavaimban. Tudja ezt az egész fürdő közönség. Nyílt dolog ez. És hogy miért lepleztem le éppen én ön előtt a dolgot? Mert én vagyok az, akinek az egészből a legszomorubb, legfájdalmasabb szerep jutott. Az a férfi, akit az ön felesége kitüntet szerelmével, az én ideálom volt. Elszaki-totta tőlem ügyes furfanggal. A kacér, szabad asszony lelkében csodálatos furfang lakozik. Mialatt simulékony szavaival körül-melengette a férfi lelkét, addig oly dolgokat fundált ki elle-nem, mely egy urilányra nézve csak kompromittáló lehet. És oly erős meggyőződéssel illetett hamis rágalmaival, hogy a fiatalembert megingatta irántam való szerelmében. Mire tisz-tázni akartam a helyzetet, arra neszeltem, hogy hatalmam

Alapított 1868.

Alapított 1868.

ELSŐ LEÁNYKIHÁZASÍTÓ EGYLET M. SZ.

GYERMEK ÉS ÉLETBIZTOSÍTÓ INTÉZET

ARADI VEZÉRÜGYNÖKSÉGE.

Arad, Szabadság-tér 22. sz. (Szinház épületében.) — Telefon sz. 421.

Egyedül legrégebb magyar gyermek- és életbiztosító intézet, mely leánykiházasítási, fiu- és életbizto-sításokat a legelőnyösebb módzatok mellett kultiválja. **Biztosított tőke 68,000,000, hatvannyole milliő korona.** — Díjtartalék 16,000,000, azaz tizenhat milliő korona. — Kifizetett biztosított tőke több mint 11,500,000, azaz tizenegymilliőöttszázezer korona.

Tisztességes, jó referenciákkal bíró ügynökök felvételnek.

Prospektussal és díjmentes felvilágosítással készséggel szolgál a vezérügynökség titkári hivatala.

megszűnt és az, aki szerelmes szívvél közeledett mindig hozzám, az ön felesége hatalmában van. És ekkor már hiába törtem ki a rágalom ellen, hiába akartam rácsafolni erre; az én mosolyom már semmiféle hatással nem volt reá. A könnyelmű kacér asszony csábító ereje mellett elenyészik az önzetlen, tiszta lelkű hajadon szerelme. Az a modor és a szabadság, melylyel a kacér nő fel van ruházva, könnyen kalandos utra tudja hajtani a fiatalembert.

Nóra mindjobban bele hevült a beszédbe. Csak úgy ömlött belőle a szó-özön. Mindent leadott, ami a szívében feküdt. Elmondta, hogy az asszony mindig oly társaságot keres, amely kizárólag leányokból és fiatalemberekből áll, hogy szabad viselkedése a leányok szolid modora mellett annál jobban kitűnjék. Elmondta, hogy a késő esteli órákban is az erdőben bolyongott az ő volt ideálja kíséretében. Az egész furdó tudott erről. Mindenki lenézőleg nyilatkozott erről az asszonyról.

— És most, hogy mindez az ön tudomására jutott, kérem uram, hozza háza a feleségét Nekem kellemetlen, sőt kínos, ha látom őt. És ott minduntalan akaratlanul találkoznom kell vele. Ez rám nézve elviselhetetlen. Mi már ott hagytuk volna a furdót, de beteg nagyanyám miatt maradnunk kell, mert használ neki az ottani kura. De még valamire akarom kérni. Kérjen elégtételt attól az urfitól, aki miatt felesége megszegte asszonyi hűségét. Megmondom a nevét is. Göndör Jenőnek hívják.

A férfi a legnyugodtabban hallgatta végig e hosszadalmas beszédet. Egyetlen arcizma sem rándult meg a beszéd alatt. Még csak a bajuszát sem rágta, a tekintete sem lett zavaros, mint ahogy ezt Nóra várta. Olyan nyugodtan hallgatta Nórárt, mint akinek valami közönyös dolgot mesélnek. Nórának feltűnt ez.

— Uram, ön egy csöppet sem látszik felindulni. Ez esodálatos.

— Tudom, hogy meglepi ez, kisasszony. És látom a tekintetéből, hogy szeretné tudni ennek okát. Minden, amit elmondott, úgy tűnik előttem, mint a nyári zivatar. Az ember a sötét fellegekből már előri sejt, tudja, hogy kitör a vihar. Csak azt nem tudja, melyik percben. De várja. Így vagyok én is. Bizonyos sötét jelek már régebben nyugtalanítani kezdtek. Felébredt bennem feleségem iránt a gyanu, de egyetlen szóval sem törtem ki ellene, míg meg nem győződtem a valóság-ról. Bántott szabad magaviselete, de legjobban közömbössége, mely mindjárt pár hónapi házasságunk után megnyilatkozott nála. Két esztendő óta élünk együtt, de ez az idő kevés örömet hozott számomra: Házasságunk sajnos nem tartozott a boldog házasságok közé. Nem az én hibámból kifolyólag. Én mindig a legnagyobb tisztelettel és gyöngédséggel viselkedtem

nőm irányában. Elmeséltem apró hibáit. Nagyon gyöngéd voltam hozzá. Ez volt a baj. Ő visszaélt jószágommal.

A férfi itt elhallgatott. Vajjon folytassa-e mondókáját? Hisz egy teljesen idegen leánnyal áll szemben. És ennek elpanaszolja legbensőbb családi titkait? Nórára nézett. Az oly megilletődéssel tekintett rá és oly őszinteség sugárzott ki szeméből, hogy ez a bizalmas, gyöngéd tekintet predestinálta a beszédre:

— Mi nem tudtuk egymást megérteni soha. Ő hideg, bizalmatlan volt. Csak a zajos társaságban érezte jól magát, csak ott vidult fel kedélye. Hideg természetű, erélyes férfi illett volna hozzá, nem pedig oly gyöngéd, higgadt természetű, mint én vagyok. Az majd megtanította volna, mint kell egy asszonynak viselkednie! Tudtam, éreztem, hogy ez az asszony nem szeret. Tudtam, hogy mindenki jobban érdekli kívülem. És amikor láttam, hogy mással kacérkodik, felébredt bennem a sötét gyanu, hogy hátha ez az asszony megcsal engemet. De nem szóltam. És mialatt némán türtem e kétséges helyzetemet, addig szívemben lassu, de annál égetőbben lezajlott az a viaskodás, melyet a boldogtalan családi élet fakasztott bennem. Nem mertem kifakadni, míg a valóságról meg nem győződtem. És ime itt a valóság! Nem is volt meglepő. Én vártam ezt. Tudtam, hogy egyszer csak kipattan . . .

Mialatt kölcsönösen kipanaszkodták magukat, odakünn nagy nyári zivatar támadt. Villámlott, menydörgött. Nagy cseppekben hullott az eső.

— Szent Isten! — kiáltott fel ijedten Nóra, aki éppen távozni akart. Édes apám már várni fog és ime most ez a zivatar késleltetni fog.

— A nyári eső nem sokáig tart. Foglaljon helyet kisasszony.

— Köszönöm. Sietek.

De ilyen félelmetes időben talán csak nem akar az utcára menni. Nézze csak, egyetlen embert sem lehet odalenn látni.

Nóra türelmetlenül várta a zivatar szűnését. Elmult tizperc, majd tizenöt, de az eső egyre hullt erősen, szakadatlan.

Alkonyat volt már. Nóra nyugtalanokodni kezdett:

— Istenem, az apám már várni fog.

— Tudni fogja, hogy a zivatar tartóztatta. Üljön le kisasszony. Ne türelmetlenkedjék.

— Én megyek az eső dacára is.

— Ne siessen kedves Nóra kiasszony. Ne siessen . . .

Nóra megremegett. Valami különös hatással volt rá ez a kérlelően kiejtett „kedves“ szó.

— Milyen nyájas! — gondolta magában, mialatt végig tekintett a férfin. Csak most vette alaposan szemügyre őt. Mély szánalmat kezdett érezni iránta és ahogy így elnézte őt,

UJ! UJ! UJ! UJ!

Gyors tűzifa aprítás!

Van szerencsém a n. ó. közönséget értesíteni, hogy a legújabb találmányu

magánjáró tűzifafelapritó benzinmotort

szereztem be, miáltal módomban áll, mérsékelt árban, minden egyes félnek lakhelyén — **bárhon vásárolt tűzifát** — szemlátomást, gyorsan és tuskómentesen oly módon felapritani, hogy egy öl fa felvágása egy órai időt igényel. Előjegyzéseket egy nappal előbb kérek eszközölni.

5516

Teljes tisztelettel

Telefon 322.

Klein B. Vilmos.

szeregett volna hozzáajolni, hogy ezt sugja fülébe: „Téged csalt volna meg az az asszony? Téged! Te nem érdemled meg, hogy a sors így ellened szegüljön. Nem érdemled meg, hogy házasságod ily balul ütött ki. Nyugodt, meleg otthont érdemeltél volna, boldogságtól környékezve“.

A férfi Nóra előtt állt és csöndesen beszélt neki mindenféle közömbös dolgokról. Egyszerre elhallgatott és szótlánul nézett Nórára . . .

Már homály borult a szobára. Egyik sem beszélt. Szótlánul álltak egymással szemben és a félhomályban egyszerre összevillant két szempár . . .

Nóra arcába csapott a vér.

— Nagyon szerette azt a férfit? — kérdezte halkán Bokros.

— Szerettem. De az a mély fájdalom, melyet csalfaságával szerzett nekem, gyűlöletessé változtatta szerelmemet.

Nóra elhallgatott, pedig egy kérdés égő kíváncsisággal ott lebegett ajkán. Nem merete ezt hangos szavakba önteni. Mikor tíz perc múlva teljesen elállt az eső és távozni készült, mégis lassan, félve, szinte önkénytelenül megkockáztatta a kérdést:

— És ön nagyon szerette a feleségét?

Bokros Béla hasonlóképen Nórához, felelt:

— Szerettem e nőt. Most már megvetem . . .

Nóra távozásra készen nyújtotta kezét. S amint kéz kézben volt, úgy érezték, mintha egy harmadik, egy láthatatlan kéz elválaszthatatlanul egybeforrasztaná a két kezét és azt a forró tekintetet, mely kölcsönösen ezt mondta egymásnak: „A sors kedves játéka ez . . . Utunkba sodort egy hűtlen asszonyt és egy csalfa ideált, hogy ezek által összehozzon bennünket a véletlen. Összehozzon úgy, hogy el ne választhasson . . .“

És hogy a két szempár igazat beszélt, erről tanuskodott az, hogy egy felesztendő után Nóra, az elhagyott ideál, boldog felesége lett a megcsalt férjnek.

SALVE, MARE!

Ugy készülődtem egyre, hetek óta,
Hogy látom újra majd az Adriát,
Mint készül az első találkozóra
Egy lobbanékony, szerelmes diák.
Megösmersz-e? És benned vajjon mostan
A régi álmokat lelem fel én

S az üdvöt, amiről csak álmodoztam
Az álnok ifjúságnak reggelén . . . ?

Mert ugy-e, ugy-e nem felejtéd még el,
— Ó, csak az emberek felejtenek! —
Hogy egy láthatatlan, titkos öleléssel
Mi egy váltunk el, mint szerelmesek?
Te bémultan nézted, hogy értem jönnek.
Hullámtól nem rengtek a szirtfalak
S csak kagylóidban égtek a gyöngykönnnyek,
Míg én, — igen! — én megsirattalak . . .

Azóta messze, nagyon messze jártam.
S amint fordultak hetek, hónapok,
Fürödtem kéjben, fürödtem könnyárban . . .
S most — salve, Mare! — mégis itt vagyok.
A földi gondokat mind félretettem
S a földi kéj sem fog ma hatni rám,
Hogy megtisztulva és emelkedetten
Köszönthesselek, salve, Adriám!

Valami vissza-visszavonzott folyton,
Valami vágy, valami bus szeszély
S ó hányszor, míg lélegzetem elfojtom,
Kagylózugasban lesem, hogy beszélj.
Ó, mert te vagy a vész s te vagy a béke,
A lélek szárnyát oldó nyugalom
S kinek magad beloptad a lelkébe,
Kéj annak az is, ami fájdalom.

Itt nyugszol most előttem . . . Szél se rezdül.
Viztükörd ég, miként asszonyszemek.
A nap letűz egy féleggen keresztül,
Melyet titkos vágyak hevítenek.
S hogy felujjongok: Salve, Mare, salve
Megborzong im' a tenger kéjesen
S lassu vonaglással egy hullám vál le,
Mely lábamhoz simul szerelmesen . . .

Balla Ignác.

Jó, tiszta bura-szalmát meg-
. . . felelő ár mellett vesz a . . .

Magyar szalmaanyag-gyár
részvénytársaság Aradon.

Ugyanott szén szalak
és trágya kapható.

Scherhag Testvérek

Megyei telefon 292.

Élővirágcsarnoka

Városi telefon 476.

Aradon, Andrássy-tér 18. sz., Lőcs-ház.

Élővirág csokrok, koszorúk, füzérek, asztaldiszítések a legszebb kivitelben, legolcsóbban készítünk. — Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesítünk.

Levélileg vagy telefon megrendeléseknél kérjük a cégre vagy számra vigyázni s azokat nem Scherhag J. utóda címre intézni, mivel ilyen cég nem létezik s csak

a t. közönség megtévesztéseül lesz használva.

5520

MIÉRT?

Írta: Mányiné Prigl Olga.

Zsuzskó szinte hanyagul dőlt a táncosa vállára és úgy nézett rá szerelmesen a félig alácsukott pillái alól. Köröskörül bódító melegben egy örült forgatagnak látszó khaosz keringett ziháló, vad tempóban, szédítő gyorsasággal, a zene tombolt, míg a nagy tükörelakokra ráült valami tompa, nehézkes kőd s a megizzadt, festett falakról vékony erekben folyt le a viz-pára. Egy óra múlva kioltották a csillárokat, elcsavarták a villamos vezetéket és csak a szomszéd teremben folyt a dárídó, már csupa férfiak közt a hangos duhajkodás.

Zsuzskó odahaza türelmetlenül kapcsolhatta ki a selyem bálruhája derekát, úgy dobálta a székre egymásután, aztán belebújt az ágyába, a foga vacogott és szeretett volna sirni nagyon. Odaszoritotta arcát a párnáihoz, hogy a kis huga, akivel együtt aludtak, meg ne hallja a zokogását és ne legyen kénytelen tőle megkérdezni:

— De hát miért Zsuzskó? — miért? . . .

Csendesen aludt az és álmodott. Talán egy olyan bál-éjszakáról, amiről eddig még csak sejtelve van s ami után vágyakozik gyerekes lelke minden vágyódásával. Bizonyára elmondogatta tegnap este: óh ha Zsuzskóval cserélhetnék! — És Zsuzskó most elmondja viszont ő róla, ha nem is bango-san, de elmondja a párnájának, amely reggelre nedves lesz a könnyeitől. De csak ennyi az egész. Holnap már mosolyog és mosolyogva fogadja a fiatalemberek feszít vizeit, mint egy jó nevelésű leányhoz illik. Aztán flirtelnek együtt megint, kölcsönösen és egyik sem kérdezi: mi lesz a vége? Hogy meddig és miért bolondítják egymást? — Jó Istenem, mert ez egy szokás és egy okos leány tudja mihez tartani magát.

Zsuzskó nem volt szentimentális, megtanították rá, eleget beszéltek neki, hogy azzal semmire se megy és az édes mamája nem is vette észre, hogy többet engedett meg magának Fáyval szemben. De Istenem, ha nem tehetett róla! Még most is érezte arcán a perzselést, a homloka égett, csak a keze volt hideg, mint a jég.

Az örült zene tombolt és Fáy erősebben szoritotta meg a Zsuzskó derekát:

— Zsuzskó, szeretné-e maga, ha egy ilyen éjszaka örökké tartana?

A leány nevetett s esipkés kendőjével a homlokára tapadt haját törülgette.

Őszintén nézett rá a férfi, de Zsuzskó nem bírta el a tekintetét. Valami eddig még nem érzett különös érzés fogta el, szeretete volna, ha egyszerre fölkapja Fáy az erős karjával s elviszi messze, messze, ki ebből az örült forgatagból. Valami

csöndes, magányos szigetre, fehér virágok közé, ahol tiszta, csillogó ég nevetne rájuk és ez a tomboló vad muzsika csak mint gyöngye visszhang hallatszanék oda. Csak arról tudnák meg, hogy van még más világ is rajtuk kívül.

Szegény kis Zsuzskó, ugyan hogy juthatott eszedbe ilyen romantika? — Neked, a felvilágosult, okos leánynak, aki nagyon jól tudja, hogy nem élünk meg csupán virágillatból és hogy az a derült, mosolygó ég is beborul gyakran, mindig beborul, valahányszor arra kerül a sor, hogy éljünk. Mert valahogy ruházkodnunk is kell, nem úgy, mint a mezők liliomainak, akiket az Istenke ruház. Zsuzskó, ismered-e a számlákat, átnézted-e már őket az édes papád íróasztala fiókjában? — Ugy-e fogalmad sincs róla? Látod, az udvarlód jobban tudnak mindent és te most talán azért hullajthatod a könyvedet.

Fáy beszélt tovább:

— Zsuzskó, ha maga nem olyan leány volna, mint a többi . . .

Zsuzskó szinte sértődve felelt:

— Hogy érti ezt?

— Hát csak úgy, ha maga nem barátkoznék senkivel . . .

— Azt akarja talán, hogy zárdába menjek?

— Nem, de lássa, nem tehet róla, hogy a világ magával sodorja.

A leány fölfonta a gömbölyű vállait:

— Hát mit csináljak? Suroljak otthon? Maguk bizonyára kinevetnének a vörös kezemmel.

Idegesen nevetett:

— Különös maga Fáy ma este . . .

A fiatalember végig törülte homlokát aztán kiment az étkezőbe s felhajtott két pohár pezsgőt.

A souperbe kezdtek. Fáy piros volt s egészen közel hajolt a leány rózsás fülehegyéhez:

— Zsuzskó, szeretem magát, bolondul szeretem. Szeretem a szép arcáért, a jóságáért, az Isten is egymásnak teremtett bennünket.

A leány keze reszketett a férfi erős vállain és szinte megsédült.

Szenvedélyesen folytatta tovább a férfi:

Óh ha tudná, mennyi gyötrelmet állok ki magáért, mennyit gondolkodom! — A fejem szétpattan Zsuzskó és a szívem . . . A kettő folyton harcban van egymással. Csendes tavaszi estéken, mikor az orgona virágzik és az élet, a mindenség csupa, de csupa szerelem, ilyenkor mondom, szívem a fölértlen ur. Féléjszakákon magára gondolok, tiszta, szent szerelemmel és csókolgatom a virágot, amit véletlen elhullajtott. De reggel, mikor megcsap a hűvös szél az utcán, egyszerűen úgy érzem, mintha egyáltalán nem volna szívem. Futok a többi bolond emberrel, megyek neki a hajszának, napestig robotolai

Alapított 1858.

Telefon szám 459.

Müller J. és Fia

ruhafestő, vegytisztító és fehérnemű gőzmosó gyára

ARADON, gyár és iroda: Tököly Imre-utca 40—42.

Gyűjtőtelepek: József főherceg-ut II. sz., Forray-u. 2b. sz., Asztalos Sándor-u. 2—3. sz.

Vidéki gyűjtőtelepek: Déva, Brassó, Gyulafehérvár, Segesvár, Vajdahunyad, Szászváros, Székelyudvarhely.

Tisztelettel tudatjuk a n. é. közönséggel, miszerint 50 év óta fennálló országos hírű

ruhafestő, vegy ruhatisztító és fehérnemű gőzmosó gyárunkat

ujabban megnagyobbítottuk és a legmodernebb gépekkel szereltük fel s így nemcsak a bel, hanem a külföld bármely hasonnemű gyáraival a versenyt felvesszük.

Vegyileg tisztítunk vagy festünk mindennemű férfi és női ruhákat, felöltőket, gyermek ruhákat, teljesen egészben minden bontás nélkül, továbbá butorszöveteket, függönyöket, himzéseket, cipkéket, keztyűket, szőrméket stb. stb.**Fehérnemű-gőzmosógyárunkban, mely kitűnő gépekkel van ujjonnan felszerelve, mindennemű maró anyag, (mely a fehérneműnek ártana kizárásával) hófehéren mossuk, bármilyen fehérneműket, de főleg gallérokat, kényeseket, férfi ingeket stb., melyek modern fényező gépeinkkel fényezve teljesen új kinézetet nyernek.**

A n. é. közönség eddigi pártfogását megköszönve, kérjük további szíves megbízásait

kiváló tisztelettel

Müller J. és fia.

823

Postaküldemények gyorsan és gondosan eszközöltetnek.

a hivatalban, hajlongani a szeszélyes nagyságos urak előtt, keresni a kenyeret, mely száraz is lesz, sós is lesz, mire igazában a magunkénak mondhatjuk. Alázatosan megemelem kalapomat a selyemruhás dámák előtt, de elpirulok, ha a kollégám feleségét látom cipekedni hazafelé a piacról a nagy kosárral és inkább befordulok a másik utcába, nehogy zavarba hozzam.

Zsuzskó! — ha igazán szeretem, megkimélem magát hasonló helyzetektől. Lehet, hogy teremthetnék magának biztosabb egzisztenciát később, de míg arra várunk, ne haragudjék meg érte, valahogy erőltetett lesz az egész dolgunk. A szerelem olyan, mint a virág, színét, illatát veszti, meghervad könnyen . . . Én fásult, maga türelmetlen és elégedetlen lenne és méltán édes Zsuzskó, — én inkább lemondok magáért a boldogságomról. Az előbb még önző voltam, szerettem volna, hogy miattam szakítson mindenkivel, de most tisztán látok és ép azért, mert olyan nagyon szeretem magát, kívánom, hogy boldog legyen, abban az értelemben is igazán boldog, amiben a világ nevezi annak. Ha maga ábrándos leány, eleinte viszáznak fog tetszeni, hogy ugyszólván meghasonlik a maga szívével, hogy olyannak adja puha kis kezét, akivel legkevésbé foglalkozott fehér álmaiban, de majd meglátja, hálával fog gondolni reám, hogy én szegény ördög visszavonultam rozszant csónakkal s átadtam helyemet egy büszke, magához méltó gályának, akivel biztosan járhat az élet elcsépeltnék mondott, de bizonyára igazán viharos tengerén. Mondom, köszönettel fog tartozni nekem Zsuzskó és meg fogja engedni olykor, hogy maguk mellett, a maga édes körében foltozhassam össze zilált lelkem megviselt hajóroncsait . . .

A leány rekedt hangon felelt:

— Fáy, magából a pezsgő beszél . . .

Szinte cinikusan nevetett a férfi:

— A világért se Zsuzskó! — sohse voltam jobban magamnál, mint most. De ne higye, hogy nem szeretem, ép azért beszélek így, mert nemcsak magamért szeretem. Bocsásson meg Zsuzskó!

A zene rég elhallgatott már, ők gépiesen sétáltak föl s alá a mindig jobban ritkuló teremben. A báli közönség oszlott, a mamák féltő gonddal pólyázták be leányaikat s kocsi, kocsi után robogott tova.

Zsuzskó fázósan bujt be puha, meleg gallérjába és nem szólt az egész uton semmit. Csak mikor már régen sötétség volt a kis szobájokban, akkor panaszkodott a párnájának.

De — és ez nem is volt olyan nagy véték Zsuzskótól — egy év múlva szót fogadott Fáy Lacinak.

SZONETTEK.

Egyedül.

Magam vagyok, rám hull a végtelenség.
A fák, a lombok ezre eltemet.
Olykor fölém cikáznak még a fecakék,
Nem láthat itten senki engemet.

A táj az ismeretlen mélybe kékül,
Még szél se zendül a fűn és a fán.
Tűz-csókokat kapok a tiszta égtől
Én, a merész és álmódó parány.

Egyzerre az ősfélelem legyűr.
Nincs semmi zaj, kihalt a szó, a hang,
S én bágyadottan fekezem itt alatt.

A föld szorit a fölém végtelenül
Tágul ki, mint egy kék üvegharang
A végtelenbe nyuló kékes úr.

Régi szerelem.

Lezállt az est, kűnh a mezőkön árny van
És szénétét már-már a tiszta ég
És a gomolygó, gőzölő homályban
Bátortalanul egy kis csillag ég.

Ezüst ernyős lámpás sűt asztalomra
Előttem áll a váró tinta, toll.
S én elmerengek, tollam messze dobva
S egy könny remegve szempillámra foly.

Oly bus az est. . . A hold merengve kél fel,
Távolból édesen szól a zene
S néhány madár lefekvő éneke.

És záporozva hull a róza, csók . . .
Csak engemet fog által jégkezével
Egy visszajáró hófehér halott.

Kosztolányi Dezső.

KARÁCSONY UTÁN

mélyen leszállított árak!

ÚJÉVI AJÁNDÉK

elismert legolcsóbb, legnagyobb választékban

Fischer Simon

nagy áruházában

ARAD, Szabadság-tér 12. sz.

Nincsolykincs báróné.

Irta: Rubenescu Augustza.

Mikor a háziasszony behuzta maga mögött az ajtót, Nagy István, a házigazda kirakta az asztalra a selyemsárga dohányt, meg az aranygalléros, pohos szivarokat és nyájas biztatással szólt:

— Há fiúk, fujjátok itt össze a londoni ködöt, vagy azokat a felhőket, amelyek szebbek, mint amiket pingáltok. Az asszony letekerte a gyerekeket és nem ér rá kétségbeesni, amiért összeaszaljátok a fehér függönyeit.

A fiúk nevettek és néhány belemarkolt a finomszálu dohányba. Az egyik leheveredett a diványra, a másik végignyult a szönyeges padlón, karjára fektette fejét és behunyta a szemét. A harmadik a nyitott zongoránál ült és olykor halk, összefüggéstelen akkordokat pengetett ki a billentyűkből. A negyedik az ajtófélfához támaszkodott és karikára nyílt, bámuló gyerekszemmel nézett a szomszéd-szoba közepén álló karácsonyfára, melynek arany- és ezüstdíszei halványan csillogtak egy égő villamoskörte fényében. Az ötödik a puncsot keverte, miközben fűtyörészett, a hatodik meg szóltalanul könyökölt az asztalra.

Piktorok voltak; messziről ideszakadt, fiatal gyerekek, akiknek még senkijök sincsen és társtalan, magányos, öregedő fiúk, akiknek már senkijök sincs.

A szoba tele volt fenyőillattal, mely a füstgomolyon keresztül is úgy érte a fiúk arcát, mint egy friss lehelet. Az óriási karácsonyfa körül aranyos álmok kergetődztek s a bársonyzöld ágak alatt még ott reszketett a meghatott öröm, az örvendező, édes, gyermeki álmélkodás.

A házigazda megérintette a küszöbön álló heroadtképu piktor karját és mosolyogva kérdezte:

— Mit nézel úgy, fiú?

A piktor beintett a szobába és csendesen felelt:

— Ezt a csodafát. Sohasem láttam közéről ilyesmit.

A szönyegen fekvő kinyitotta a szemét és közbekiabált:

— Ne hazudjál, pajtás! Mikor az árvaházban jooltunk még mint apró kolykók, minden karácsonykor kiraktak elénk egy óriási karácsonyfát, melynek valamennyi díszét úgy ősmertük, mint a tenyerünket, mert mikor a védasszonyok elmentek, megint mindent felraktak a következő karácsonyra.

A diványon heverő hatalmas füstfelhőt fujt a mennyezet felé és tréfás egykedvűséggel mondta:

— A kirakatban is látható elég.

A heroadtképu szomoruan dünnyögte:

— De egy sem volt az enyém . . .

A házigazda megölelte a bus piktor és elérzékenyült hangon szólt:

— Ne sirj fiam, én is harmincesztendőskoromban kaptam az első karácsonyfát.

— Kitől? kérdezte a földön fekvő.

— Egy bárónétól.

— Éjha! csettintett az egyik.

— Meséld el, mondta az, aki a puncsot főtögte.

A zongoránál ülő nem hallgatott oda. Halkan muzsikált és halkan dúdolt.

A házigazda az asztal mellé telepedett s félig elfedve a puncs-göztől és szivarfüsttől, mesélni kezdett az elcsendesedett fiúknak.

— Harminc éves koromban szegényebb voltam, mint a templom egere. Mert az éger a legrosszabb esetben lerághatta a vásznat a képeimről, amelyeket én még száraz kenyérré sem tudtam átváltani. Pedig finom kalácsról álmodoztam, meg minden egyéb jóról, ami a kalács után következik. A szívemből még nem koptak ki a hazug, de édes és színes álmok.

Akkor egy külvárosi házban laktam, tudjátok, egy olyan városba szorult falusi zugban, ahol pocsolya, zöldfü, meg kis sárga iiba van az udvarban. Két szobám volt egy félig vak vendéglői muzsikuskól, aki jobb időkben primhegedős volt a nagyopera orkeszterében. A nagyobbik szobám volt a műterem, a kisebbik fülke pedig — amelyet csak a háziúr tulajdonsága minősített szobának — egy ágyból állt, mert azontul már csak egy falinaptár fért bele.

A műteremben volt egy majdnem állandóan üres szekrény, két még üresebb láda, egy fekete bőrpamlag romja, egy néma zenélő óra, egy asztal, két szék, a festőállvány, egy csomó ócska könyv, egy csomó friss rajz, néhány vázlat és néhány befejezetlen kép. A műterem mellett volt a fágas konyha, amelyben a muzsikus lakott egy igen öreg süket asszonynyal, akiről maig sem tudom, hogy anyja, nagynénje vagy talán a felesége volt.

A konyhán túl még egy szobájuk nyílt külön kijáráttal az ud-

varba. Két lány lakott benne, valami vidéki adótisztnek az áruái. Művészi szemmel nézve, nem voltak szépek; nem festeni való anyag, mert semmi jellegzetes nem volt puha és szabálytalan vonásu arcukon. Olyan arcuk volt, amelyet csak az élet szépít meg; kedves az ajkuk mozgása, az arcizmok hullámzó játéka, a szemük csillogása, az arcukon fel- és lefutó pirosság s a bolyhos fejuktől a kisujjuk hegyéig lüktető vidám ifjuság és a friss hóvirágszerű üdeség, mely egész lényükből kiáradt.

A nagyobbiknak olyan szeme volt, mint a harmatban fürdő fekete árvácska és mikor a kicsi nevetett, mindig eszembe jutott a kis falusi templomunk, ahol éppen így szólt a minisztráns gyerek csengetyüje.

A nagyobbikat tréfából lbolyának hittam, a kicsit Hóvirágnak és utóbb már nekik is furcsán esett volna, ha az igazi nevükön szólítottam őket. A kisebbik — csak tizenhat éves volt — Nagy bácsinak hívott, amifől eleinte mindig ráncba húzódott az ezüstszínű hajjal szegélyezett homlokom; de később megszoktam, sőt kis-n-betűvel gondolva a megszólítást, még atyafiságos érzést is ébresztett bennem.

A nagyobbik négy esztendővel volt idősebb és mindig így szólított: Nagy ur. Mondtam neki, ne emlékeztessen arra, hogy nem vagyok tényleg nagyur, hanem hagyja el az urat és szólítson csak Nagynak. Mire minden alkalommal nyájasan felelt: Ahogy kívánja, Nagy ur.

Maig sem értem, miből éltem abban az időben. Itt-ott akadt egy-egy ólomkezdő, meg színvak tanítványom, akiket a művészi rajz és modern színlátás miszteriumaiba avattam hihetetlen csekély fiztetdíjért, melyet rendszeren a trafikban vettem el. Mert példátlanul sokat füstöltem. A dohány pótolta a legfőbbször hiányzó reggelit, ebédet és vacsorát; a füst mesélt és muzsikált és mesés képkeket rajzolt elém. Akkoriban sokat csafangoltam az utcán, néha elvetődtem egy csapszékbe, néha elmentem csufolódni a festőiskolába és ha szép asszonyokat akartam látni, hát felcsörtettem valamelyik kép-tárlat megnyitására.

Néha bementem a lányokhoz. Akármilyen kora alkonyi órában foppantam be, ők mindig a vacsora utáni teával kínáltak meg, amihhez ünnepnapokon vajjas kiflit is szerveztek. A kicsi rendszeren kottákat másolt; ő ugyanis konzervatóriumba járt, ahol zongorázni és hegedülni tanult. Gyönyörűen játszott és már akadt három tanítványa is. A nagyobbik irkát javított, mert óradijas tanítónő volt az egyik kültekli iskolában.

Soha senki sem járt hozzájuk; engem mindig nagy örömmel fogadtak. A nagyobbik megkínált teával, kávéval, a kicsi pedig felvarrta a kabátomról lekivánczó gombokat és levágta a kézelőmről a rojtokat. Aztán a kicsi játszott a bérelt zongorán, a nagyobbik meg kézimunkát vett elő és halkan beszélgettünk. Tavasszal lbolyát hoztam nekik, amelyet magam szedtem a városban tulról, ők meg néha egy-két szivart csempésztek a zsebembe.

Lassan-lassan elmondtam nekik álmaimat, nagyraford ferveimet, melyeket ők meghitt együttérzéssel hallgattak. Olykor a nagyobbik megpirongatott féltlen tunyaságomért, mire a kicsi dévajul felém csippentett a szemével és a billentyűkre csapva, pajzán hangon kezdte énekelni:

— Ha énnékem száz forintom volna . . .

Néha elkísértem őket az iskolába, meg a konzervatóriumba. A korán sötétlő téli délutánokon elébük mentem és mikor jó kedvünk kerekedett, kikerültünk a fényes körutakra is. A lányok minden kirakat előtt megálltak és megcsodálták a fémérdek ragyogó drágaságot. Ebben az időben Hóvirág tanítványai felmondták a leckeórát és a kicsi nagyon rosszkedvű volt.

— Éppen most, karácsony előtt, mondta könnyes szemmel, mikor annyi mindent akartam vásárolni.

— Hát ugyan mire van neked szükséged? kkrdeztem tőle. Csak ne pityeregj, mert inkább betörőnek öltözöm és kifosztok neked egy cukrászboltot.

Érre elnevette magát, a karomba kapaszkodott és kirakattól-kirakattig hurcolta, olyan magyarázta:

— Az nem volna elég. Lássá, innen megvenném ezt a gyöngörű selyembutorot. Eminnen ezt a két vázát, meg azt a kővér porcellán-gyereket. Ebből a kirakattól csak ez a gyémántfüggő kellene, meg legfeljebb az a négysoros igazgyöngy. A kertészről egy egész csomó virágot vinnék haza, innen meg néhány csipkebluzt vásárolnék. Szeretnék még egy gyöngyházbetétes ébenfazongorát; higgye el, nem sajnálnék érte háromezer karonát sem! Aztán egy szép kis tornyos kalickát a kanárinak.

— Te nagyon szerény kis lány vagy, de mindenesetre kifünő izlésed van, mondtam a gyerekeknek. Hát maga lbolya, mit szeretne? A nagyobbik vállatvont és nevetett.

— Ha már megvan a selyembutorok, hát előkelő lakást.

kióának hozzá a belvárosban, a függőhöz karcsaffot, a csipkebluzhoz selyemalsót. És mindenestre divatosabb kalapot, mint a miénk. A zongorához bársonyszéket és a kandírnak kalácsbelet, meg cukrot, hogy éhen ne haljon szegényke. Hát maga mit szeretne karácsonyra?

— Ó — kiáltottam tréfás megbotránkozással — nem akarok kisebb igényű lenni, mint maguk, hát azért kijelentem, hogy én egyenesen a bazilikára vagy a királyi várpalotára pályázom.

Ezen aztán mind a hárman nevetünk és a következő kirakat vagyont érő prémjei előtt már egyetértve szemeltük ki a három legdrágább darabot.

Ezenközben rohamosan közeledett a karácsony. Hóvirág úgy járt-kelt, mint a csüggedtszárnyu madár és Ibolya egyre színtelenebb arccal hajolt füzetéi fölé a hidegecske szobában. Szívemből szántam őket. Szívesen segitettem volna rajtuk, de nem volt miből és aztán ezek olyan lányok, akik nem fogadnak el alamizsnát senkitől sem.

Valami könnyes fájdalom szorongatta a szívemet és tehetetlen dühvel ácsorogtam az utcákon. Egyszer aztán nem bírtam tovább. Hazamentem, bezárkoztam a műterembe és néhány nap alatt befejeztem három félbehagyott képet. Hogy aztán mennyit kuncsorogtam, míg a három képet eladtam, azt nem kell nektek külön elbeszelnem. Egy jószívű képhiéna megvette kétszáz koronáért, de tetejébe kifosztott minden valamirevaló rajzomból.

Első gondolatom az volt, hogy repülök a lányokhoz a pénzzel. De rögtön eszembe jutott, hogy nem fogadják el. Aztán visszaemlékeztem, hányszor néztük gyönyörködve a kirakatoikat és hogyan válogattunk a csodaszép dolgok között. Nohát akkor meglepem őket valamivel. Karácsonyi ajándékot senkisem utasíthat vissza.

Órómteljes izgalommal sétáltam végig fizszer, huszszor a kirakatok előtt, de izgalmam mind csendesebb lett. Kétszáz korona sok, ha nincs, de ha van, mégse sok. Mert mit vehetek nekik kétszáz koronáért? Ébenfa zongorát, gyémántfüggőt semmiesetre sem, csipkebluzt talán igen. Az ám, de minek a csipkebluz, ha nincs hozzá selyemszoknya, meg divatos kalap? És most egyszerre eszembe jutott a lányok cérnakeztyűje, a gyenge cipő, meg a hideg szoba. Ha, cipő, meleg keztyű kellene! No de hát csak nem állíthatok be hozzájuk fél öl fával vagy két pár bélelt cipővel?

Fél órai töprengés után kitűnő eszmém támadt. Egy tőzsdében vásároltam pénztulványt; száz koronát az Ibolya nevére címeztem hegyes szarkaláb betűkkel s a feladó neve gyanánt odafirkantottam: Nincsolykincs báróné, leányvőddő magánegyesület alelnöke.

Ezután elégedetten baktattam hazafelé. Másnap Hóvirág pirosló arccal kukkantott be a konyhából a műterembe.

— Nagy bácsi — kiáltotta csengő hangon — csoda történt!

— Miféle csoda? kérdeztem jól színelte csodálkozással, de szívdobogva.

— Am a kislány nem felelt. Bámulva nézett végig a csupasz falakon.

— Hol vannak a maga képei?

— No — mondtam — magának két szeme van, de tizfelé lát. Feltűztem, mert hideg volt. A kánikulában majd festek szebbeket.

Hóvirág szemrehányóan nézett végig rajtam és kedvetlenül kérdezte:

— Minket is feltűzött?

— Bizony magukat is — feleltem kiörösödve — de majd lefestem sokkal szebben.

Hóvirág elnevette magát — sohasem tudott öt percnél tovább karagudni — és vidáman unszolt.

— Jöjjen már gyorsan, reftentő sok pénzt kapunk.

Mikor benyitottam, Ibolya komoly arccal állt a szoba közepén és elgondolkozva forgatta kezében a szelvényt.

— Nem tudom, mit csináljak? kérdezte szinte rémülten. Ez olyan érthetetlen. Ki az a báróné és honnan tudja, hogy mi...

Kezembe vettem a szelvényt, figyelmesen elolvastam, jobbra-balra forgattam, aztán elfogulatlan nevetéssel adtam vissza.

— Egy főrangú, gazdag és nemesszívű hölgy, mondtam pirulás nélkül.

Ibolya vállat vont.

— Ugyan, ezzel a lehetetlen névvel! Nincsolykincs báróné! Hallott maga ilyen nevet?

— Miért ne? Ő méltósága talán egy kikeresztelkedett vagy egy kínai származású hölgy.

— Ugyan ne tréfáljon. Honnan ismer minket?

— Nem ismeri magukat. Az ilyen jótékony hölgyek titkos kémeiket tartanak, akik feljegyzik a megfelelő címeket.

— Maga mindig bolondozik. Mondja meg, mit csináljak a pénzzel?

— Tartsa meg.

— És kinek köszönjem meg?

A mennyezetre néztem és alkalmas feleleten faprengtem, de Hóvirág vidáman közbevetett.

— A jó Istennek.

Amit én örömmel helybenhagytam. Ibolya elgondolkozva nézett maga elé és tétovázva mondta:

— Csak olyan pénzt szeretek elfogadni, amiért dolgoztam. Nem tudom mivel háláljam meg annak a csodálatosnevű bárónének a jószágát?

— Semmivel, mert az sohasem fog jelentkezni. Tulajdonképpen a báróné tartozik hálával maguknak, amiért megvásárolhatta saját magának azt a kedves gyönyörűséget, hogy elképzelje a maguk vidám karácsonyát.

Ibolya fellélekzett.

— Maga nagyon szépen beszél. Hát akkor — legyen a bárónének az ő kedve szerint.

Ragyon örültem a dolgok ilyenmódon való békés megoldásának. Megittam egy csésze teát és megígértem, hogy a karácsonyestét náluk töltöm. Mivel azonban a száz korona szokatlan súly gyanánt terhelte zsebemet, elbucusztam fülük és nekivágtam a fényes körutaknak, melyeknek pazarfényű vendéglőiből finom sülték illata és divatos keringők fülbemászó zenéje szűrődött ki az éjszakába.

Egyik cimborámmal átkorhelykedtük az éjszakát. Ebédután ebredtem föl a cimborám lakásán és eszembe jutott, hogy bizony karácsonyest alkonyit le ránk és nekem haza kell mennem a lányaimhoz, akik már bizonyosan várnak a párolgó teával a kivilágított szobában.

Vajjon mit vásároltak össze a boltokban? Ibolya talán vett egy gyöngyszínű csipkegallért, Hóvirág meg bizonyosan kikönyörgött egy tejszinhabbal töltött gesztenyefortát. A kis nyalánk.

Mire hazaérkeztem, teljesen besötétedett. A konyhában a hegedűs zsoldárokat énekelt, a süket asszony pedig kávét vacsorált. Sietve léptem a műterembe és első pillanatban észre sem vettem, hogy enyhe meleg fogadott. Előkaptam az ablak pereméről a gyertyót és meggyújtottam, de majd hanyatvágódtam meglepetésemben. Az asztal közepén mintegy másfél méter magas karácsonyfa állt, csillogó angyalhajjal dusan behintve. Az ágak között cukor, narancs, datolya, füge, apró sütemény és aranyozott diók csüngtek és az ágak csucsain színes gyertyácskák álltak, amelyek még nem voltak felgyújtva.

A fehér abrosszal leterített asztalon egy fél sonka, kenyér, egy habbal töltött gesztenye-torta és két palack bor állt; az egyik széken huszonnégy darab himzett zsebkendő, kézelők, gallérok, nyakkendők, törülközők voltak halomba rakva, a másik szék támláján pedig egy rend meleg és finom férfiöltözék feküdt.

Kis ideig szinte megdermedve álltam, aztán égő arccal és megzavarodva siettem át a leányokhoz. Ujabb meglepetés. A szoba sötét és a pléhkályhában halkán duruzsol a tűz.

— Lányok — szóltam elfogóva — miért ülnek itt a sötétben?

— Magát vártuk, válaszolt Ibolya és meggyújtotta a lámpát.

Akkor láttam, hogy semmi sincs az asztalon és a lányok a rendes fekete ruhájukat viselték.

— Nálam csoda történt. Karácsonyfa áll az asztalomon.

— Tudom, mondta Ibolya komolyan.

— Honnan tudja?

— Láttam, mikor hozták.

— Ugyan Ibolya, ne tréfáljon. Ki küldene karácsonyát egy ilyen óén fiúnak?

— Nincsolykincs báróné.

Megzavarodtam és a vér égetve lüktetett az arcomban.

— De férfi nem fogadhat el ilyen ajándékot.

— Nem is ajándék, mert a maga képeiért küldi cserébe.

Egyik lányról a másikra pillantottam; mindakettő mosolygott, de a szemük tele volt könnyel. Egész elszorult a forkom és alig tudtam kidagogni:

— De hát miért? Ki mondta? Ki volt az a...

Ibolya hamisan mosolygott.

— A bárónő mindent kitalál és ő megelégszik azzal, ha másnak egy vidám karácsonyestét szerezhet.

Hóvirág már kacagva cibálta kabátom szárnyát és hizelegre kérdezte:

— Meg vannak már gyujtva a gyertyák?

— Oh csakugyan nincsenek, feleltem vigán. Menjünk gyujtsuk meg és aztán hívjuk be az ünnepi lakomához a muzsikust is, meg a süket asszonyt.

No, ilyen öröme! Szinte repülve mentünk át a műterembe, hol sohasem sejtett boldogsággal, elfogóva, reszkető örömmel gyujtottuk fel a kis gyertyákat. Aztán behoztuk a muzsikusként asztalát. A süket asszony felterített, mialatt az ura zsoldárokat énekelt, én

pedig a Hóvirággal ébődtem, hogy honnan tudta a báróné, hogy valakit a gesztenyés tortával lehet a legboldogabbá fenni?

Az első poharat a lányok kívánságára Nincsoykincs báróné egészségére ültették, akinek a jóvoltából jutottam életem első és egyetlen karácsonyfájához. Ezen a szép bájos és meleg estén jegyeztem el magamnak szívemben Iboiyát, akiért megtonultam küzdeni és akinek minden azután következő sikeremet köszönhetem.

Mikor Nagy István elhallgatott, a földön fekvő fiu felugrott és magasra emelve poharát, vidáman kiáltott:

— Éljen a ház urnöje!

A poharak finom zengéssel csendültek össze.

— Éljen! kiabálták a fiuk.

A hervadtképű piktor külön zajongott.

— Éljen a báróné!

Éppen akkor lépett a szobába Nagy Istvánné. Üde arcát rózsapiros láng futotta át.

— Ki éljen? kérdezte a kotnyelesfől.

— Nincsoykincs báróné, felelt csendesen a piktor.

Nagy Istvánné az urához lépett. Mosolyogva néztek egymásra, de a szemük könnyel futott tele, úgy, mint akkor régen.

Karácsony estére.

Zuzmarás pusztában csatangol a lelkem,
Zuzmarás pusztának utjára kell lennem;
Valahogy, valahogy kijutni belőle,
Valahogy, valahogy szabadulni tőle.
Valahol hófedte, ragyogó vidéken
Éltető melegség jut-e még majd nékem?
S mikor az angyalok az örömet hozzák
Karácsony estére eljutok-e hozzád?

Az én egem napja felhőkkel van fedve,
Vergődik a lelkem, hazug a jó kedve;
Minden gondolatim: lomha, szürke varjak,
Minden szóbeszédim: lombjavesztett galyak,

Nincsen álomom semmi, nincsen vágyam semmi,
Csak féged láthatni, csak tehozzád menni.
Mikor az angyalok az örömet hozzák,
Karácsony estére eljutok-e hozzád?

A boldogság fénye integet elébem,
S lomha a pillanat, késleltet elérnem.
Ödöngő pillanat fecskeszárnyon szállj hát
Vagy kövesd cikázva villám villanását.
Ott egy kis ablakba pislogó fény látszik
Vágyódó lelkemmel csalogatva játszik:
Mikor az angyalok az örömet hozzák,
Karácsony estére eljutok-e hozzád?

Pogány Béla.

ÁRNYKÉPEK.

Irtá: Adám Éva.

Mennyivel kevesebb boszúsága volna a felnőtt embereknek, ha ráemlékeznének arra, hogy gyermekkorukban nekik is az volt a legkedvesebb szórakozásuk, ha boszanthatták, szüleiket, testvéreiket, rokonaikat, tanáraikat!

Fiatal, fess tanárokat sohasem szabadna leányiskolákhoz alkalmazni. A legapróbb leányka is csak fél szemével nézi tanárnak a tanárát; a másik szeme a férfit látja. Megkritizálja a maga tudása, izlése szerint s ebben a hajlamban már benne van a jövő nő.

A hat, nyolc éves leányka néha bámulatba ejt a maga erősen fejlett érzékével, amely megsejteti vele azt a viszonyt, melybe a férfi és nő a természet rendelkezéséből kerül.

Ismertem egy hat éves kislányt, aki a szó teljes értelmében szerelmes volt. Hervadt, sápadt, szenvedett s vágyai ugyanolyan alakban nyilatkoztak meg, mint bármelyik házasságkötésre megérett ifjúé. Valami oly megdöbbentő és szomorú volt e tünetekben, hogy a lelkemet egészen foglalkoztatta. A családnak nagyon tetszett a bizarr dolog; oly komikus is volt az apró gyermek szerelme, de az én lelkem megsiratta a kicsiny áldozatot, aki ily rontott idegzettel, abnormis hajlamokkal kezdi az életet már akkor, mikor testi-lelki fejlettsége távol áll a dolgok megértésétől.

Guttmann és Berger

uri divat és fehérnemű üzlete

Arad, Andrassy-tér 21. sz.

a megyeházzal szemben. 5528

Ajánlja dusan felszerelt raktárát u. m.:

Fehérnemű,

Kalap, nyakkendő,
harisnya és angol
koztyúk különlegességeit.

Gallérok a legdivat-
sabb formákban kaphatók

GUTTMANN ÉS BERGER

Városi és megyei telefon 285. szám.

MILLENIUM

sörcsarnok és étterem.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a

Magyar Részvény sörfőzde

Márciusi kiviteli

== és ==

B O C K - S Ö R E

lesz friss csapolásban kimérve. -

Az ujonnan és diszesen berendezett separé társaságoknak és lakodalmaknak rendelkezésére áll.

Tisztelettel

1650

SCHUCH FERENCZ,

a Millenium sörcsarnok tulajdonosa.

Jó magyaros konyha!

Kitűnő hegyaljai borok!

Ezek a kérdések gyakran foglalkoztatják a gyermek lelkét. Oh igen. Sokszor láttam. Egészen apró kis lények lázas arccal, égő, villogó szemekkel suttognak a rejtelmekről és egy félig megmérgezett világban vergődnek.

Ne higgye egyetlen előkelő szülő se, aki pedagógiai tudásának minden intelligenciájával nevelte gyermekét, ne higgye, hogy sikerült őt távol tartania a mételeytől. A légkörben van a tudás, beszívja a gyermek, az idegrendszerében van a hajlam.

Gyerekes csiny, pajkosság: ez az, amiért a szülő dühbe szokott jönni. És a tanügyek. Mindenki inkább azért boszankodik, mert „neki” kellemetlenségeket okoz a gyermek cselekedete. Az önmagunk lusta kényelmét féltjük. Talán minden ezredik ember az, aki nem törődik a saját maga érzetével, hanem kutat, filozófáló lélekkel azt vizsgálja, mi van a háttérben. Mi van a gyermek lelkében. Miért mondta, miért kérdezte ezt, vagy azt?

A gyermek esze egészen sajátos logikával működik. Határozott intelligencia kell ahhoz, hogy gondolatmenetének miért-jét megértsük. Ismernünk kell a dolgoknak egymásra való hatását, lélektani láncolatát, hogy amikor a gyermek egyetlen kérdést tesz, mi már egy egész történetet lássunk abban.

A legtöbb szülő csak annyiban neveli gyermekét, hogy tisztán, csinosan járattja, udvariassági formákra tanítja, franciára, németre, zongorára. Társadalmi alapon, társadalmi életnek nevelünk. Lelki alapon kellene azt tennünk. Magasabb erkölcsi intelligenciára nevelünk. Nem tudományosságra, hanem a dolgoknak egyszerű elemeire bontására, gyors és világos áttekintésére.

Mi mindenben önmagunkat szeretjük. Még a jótétemnyeinkben is. Van ebben valami természetes és ösztön. S jogosult akkor, ha idealizálva, nemesítve jelenik meg e vonás bennünk.

De valami mélyseges undor fog el, mikor nagyzó, üreslelkű, modoru figurákkal találkozom. Azokkal a féljellemtű alakokkal, akiktől hemzseg a társadalom. Azokra a szépen felöltözött szalon bábokra gondolok, akik a becsületet csak illemformákban ismerik, akik a látszatra rendezik be életüket, örömeiket, fájdalmaikat. De nincs egy értékes mozzanat a lelkükben. A szerelem egy jó szórakozás, a házasság egy jól meggondolt üzlet, a barátság pedig feltétlenül: érdek. Amolyan fél emberek, akik sehol és semmiben se tudnak egészek lenni. Ha csak nem a képmutatásban. Nem tülözök e beállításban. Sokszor és mély pillantást vetettem a lelkekbe. A sötétebb képet adom vissza a látottakból.

És szinte fizikai fájdalmat érzek, hogy miért nem segíthetek. Utálom a betűket. Csak tanítunk, tanítunk és hiába! Elolvassuk a sorokat közömbösen és nem rettenünk meg. Nem.

Mert sohasem magunkat, hanem csak ismerősünket ismerjük fel abban.

Minden egyes hiba, amelyet önmagunkról beismertünk, a tökéletesség felé visz. És a közerkölcsök csak akkor fognak javulni, amikor nem a barátnőinkben látjuk meg a hibát, hanem magunkban.

Akkor a gyermekvilág is igazabb lesz. Szeme hozzászokik az egyszerűséghez, őszinteséghez, becsületes, természetes igazságokhoz, amelyek megnyugtatók az idegeket, a kedélyeket. Ismeritek azt a fajtát, amelyik elragadóan kedves, vagy gögösen, örülten megközelíthetetlen; aki diszkrét és előkelő akar lenni, csak a hangja halk rezgésében bujkál a sötétség. Ő nem mond semmit, de minden szavával észére adja másnak, hogy hátha ez, meg az: így és úgy van.

A szívnek a melegséget, a léleknek a nemességet nem adja meg és nem pótolja e világon semmi.

Annyi hitványság, annyi titkolt bűn lappang az emberek életében.

Ha társaságban vagyok, ha ünnepélyen vagyok, szinte fáj a szemem a disztől, a fénytől, a hűhótól, a mosolygásoktól, a toilletektől. S nem tehetek róla: komédiában érzem magam. Valahogy úgy várom mindig, hogy a beprésselt szalon figurából mikor ugrik ki az ősemler. De nem ugrik ki! Jól be van tanítva!

Otthon, otthon akarom látni őket. Mind. Amikor nem fegyelmezi magát az ember. Amikor azt teszi, ami jól esik. Látni akarom mi esik jól, mi a gyönyörűsége. Amikor pongyolában hever. Amikor felpiperézi magát. Látni akarom azt a sok-sok apró mozzanatot, mely végül készen előnkbe állítja a szalon figurát, aki nélkülöz minden egyéni stílust, aki nem senki önmagában, aki elvesz szürkén a számottevő lelkék között s csak így valaki felöltözve, mosolyogva; csak így, mint töredéke egy szalonvilágnak, egy társaságnak s csak ott jön értékes ember számba a kalapjai révén, a toilletjei jussán, a kalandjai árán.

Ezek azok az emberek, akik lustán, bután ráfeküsznek a lelkekre, akik jogot vesznek és eget-földet lekicsinyelnek, bírálnak. Pedig ők maguk ugyancsak értéktelenek.

Akit meg akarsz ismerni: leld meg a magányát. Hallgasd meg a hangot, mikor önmagával társalog, amikor alárendeltjével beszél, amikor szeret vagy gyűlöl.

Az emberekhez semmi közöm. Én választékos, előkelő, intelligens vagyok a gondolataimban, a magányomban...

Boldog, aki ezt mondhatja! Töredékek ezek az ember lelkéből. Forgácsok az élethől. Képek a gyermek és a felnőtt ember világából. Arnyképek.

De ismerem a napsugarat is. Pénylik. Melegít. Bevilágítja életem útját.

Aradi Hitelbank és Takarékpénztár

részvénytársaság

Salacz Gyula-utca 6. sz.

Takarékpénztári betéteket 6% kamat ellenében gyümölcsöztetünk. A betéteket a fél óhajára felmondás nélkül visszafizetjük. A tőke kamat adót az intézet fizeti.

Jelzálogkölcsonöket nyújtunk

5527

jól jövedelmező városi bérházakra és telekkönyvezett birtokokra.

Személyhitelt nyújtunk váltók escomptálása által.

Az igazgatóság.

Hölgyek figyelmébe!

Ajánlja magát gyakorlott budapesti

**arc, kéz, (manikűr)
hajápoló s hajfestőnő.**

Házhoz is megy.

Szives pártfogást kér

2752

Varga Jusztine

Arad, Forray-utca 3. sz.

I. emelet (jobbra), ajtó 9.

MODERN SZERELMEK.

Írta: Gróza Mily.

I. PAR-FORCE.

— Mond csak Mädy, meddig fogunk mi még itt unatkozni? Nekem már éppen elég, teljesen megsavanyodtam s bátran felszolgálhat Jean, a pincér, a table d'hôte-nál ecetes ugorka gyanánt. Én igazán nem értem a mamát és téged se. A helyett, hogy Ostendébe mutogatnánk kifogástalan nyári toilette-jeinket, itt kell poshadnunk az Isten háta mögött, ebben az átkozott holland faluban. Mintha bizony én csak a tengerért jöttem volna ide. Tengert találok én másutt is, ahol vidámabb az élet, több a gava... Különben ez nem tartozik ide, hogy mi hiányzik nekem, csak azt akarom mondani, hogy én már meguntam ezt a helyet és alkalmasint most nemsokára elsőkörömmel innen, ha hamar nem pakkolunk és megyünk jobb vidékre. Mert én már jólaktam a festői tájjal, a hollandus halászsokkal, a bárkákkal, az öreg református pappal, akivel papa estéknél sakkozni szokott, az örökké egyforma tengerzugással és meguntam Almásy Dini a kamarási kulcsával, összes mágnesos trükkjeivel és köszvénytől merev arisztokratikus apjával együtt. Te Mädy, ha nem tudnám, micsoda önző, számító teremtes vagy te, azt hinném, bolond vagy. Ugyan mit tudsz ezzel a szánandóan buta alakokkal annyit beszélni, hiszen ez nem tud mást csak racscsolni és monokliját a jobbszeméből a balszemébe vágni. Jó, jó hiszen ez nagyon mulatságos, de azért még sem értem a mamát, hogy hogy engedi ő, hogy te így fecseled az idődet. E mögött rejlik valami, mert ti semmit sem tesztek érdek nélkül. Csak azt szeretném tudni, mire jó ez a végtelen szerénység és egyszerűség, amivel te most úgy tűn-tetsz.

A ki így panaszkodott és elkeseredetten gorombáskodott, az egy kicsi alakú, telt idomú, fehér husu, szőke, körülbelül husz éves leány lehetett. Felöltözve ugyan csak tizenegyet mutatott s a társaságokban hivatalosan annyi is volt, de így tapadó, feszes uszó tricót-jában meglátszott rajta a másik letagadott két év is. Nyugodtan feküdt a tenger fűvényében, lábával a vízben paskolva.

A másik, akihez szólott, magas, karcsú, hajlékony testével hanyagul dőlt végig a parton. Fehér, világoskékkel szegett fűrdőruhájából kilátszott creolbarna válla, ez kissé már asszonyosan érett, gömbölyű, de gyönyörű váll, melyet tulajdonosa oly sok izléssel és még több hatással mutatott három farsangon át különböző esti fényben, sima parketten. Hideg és okos teremtés volt. Éles szemmel tudta mérlegelni a rá nézve

előnyös eshetőségeket, nagy akaratereje, kitűnő szintjatszói tehetsége volt.

Most félkarjára könyökölve széles fűrdőkalapja alól két fűstkarikákat fújt a mosolygó ég felé, s gunyosan félre húzva száját, csendesesen mondta:

— No Elly, ha te még most sem vagy tisztába a dologgal, akkor igazán sajnállak, lelkem. Hát miért jártál te a mama iskolájába, hát miért pazarolta rád ő és Tini tante, a mi „jó szellemünk“ bölcs tanácsait? Hogy te ilyen tehetségtelen kis liba légy? Hogy mit akarok Almásy Dinivel? Igen könnyen megérthető, — feleségül megyek hozzá. Nos, tudod már?

A szőke lány hirtelen előre fordult s meglepetten bámult rá:

— Mädy, csakugyan igaz? Férjhez mégy Dinihez? Szereted őt?

A másik unottan intett:

— Szeretni? Ki beszélt itt szerelemről? Mondtam én, hogy szeretem, nagyon vagy kicsit? Sehogysem. Igazán nevetséges vagy, meglátszik rajtad a sok német regény, kétségbeesztően sok a szentimentalizmus benned. Ez már nem divat kedvesem, jó lesz leszokni róla. Hanem veled másképpen kell beszélni, te nagyon érthetetlen vagy. Emlékszel rá úgy e, hogy Almásy a télen feltűnően sokat foglalkozott velem. Mindenütt a nyomomba volt s megható buzgósággal fáradozott, hogy kedvembe járjon. Eleinte gunyos udvariassággal türtem s nem vettem megígét rá, de a mama másképpen gondolkodott. Örök rejtély marad előttem, hogy honnan tudta meg, de annyi bizonyos, hogy jobban volt értesülve Dini vagyoni viszonyai felől, mint bármelyik uzsorás és mikor kisült, hogy ő urasága igen elfogadható parti, mindent elkövetett, hogy megfogja nekem. Hogyne, hiszen ezerötszáz hold földet s egy csomó értékpapirt senki sem hagy kisiklani kezéből, különösen, ha ezekkel a földi javakkal megáldott valaki önmaga kinálkozik a megszerzésre. Igaz ugyan, hogy utólag rájöttünk, hogy a kis kamarás hódolata inkább annak a vöröshaju chansonne-nek szól, akire én csodálatosan hasonlítok s a kitől a fiatal urat végérvényesen eltiltotta méltóságos papája. A mamát azonban mindez nem zavarta. Arkon-bokron keresztül gázolva, valósággal vadászatot tartott az ostoba kis majoreszkóra s nekem mindenbe szót kellett fogadnom. A különféle helyzetekhez illően az összes érzelmi skálákon átmentem. Voltam én szende, naiv bakfis leánya és oly nagyszerűen tudtam pirulni, mintha nem is én volnék az, aki már több tucat pikáns regényt elemésztettem. Voltam hűvös, megközelíthetetlen nagyvilági hölgy, kacér, érzéki Prévost-féle félszűz, felcsapott kalapu, sikerült demimonde-utánzat is és oly cocotte-szerűen viselkedtem, hogy a mamának titokban égne meredt a haja. De persze ez mind hiába, a nyul nem ugrott ki a bokorból s mi kétségbe voltunk

Laendler Aladár

mindennemű puha és keményfa

termelése és kivitele.

Központ: Budapest, V. Nádor-utca 17. szám.

Gőzfűrészek: Arad, Breznóbánya, Kisjenő, Polonka és Szcurovicze (Galicia).

Erdőkezelőségek: Beél, Nowostawcze (Galicia).

Kádártelepek: Magyarországon, Szlavoniában, Németországban.

Képviseletek: London, Páris, Brüsszel, Milanó és Stuttgart.

Ajánlja továbbá aradi gőzfűrész telepén levő

cser és bükk hasáb tűzifáját

száraz minőségben, tömören kirakva, fél öl (2 ürméter) mennyiségtől felfelé; minden fél öl tűzifához egy köteg puhafa alágnyújtó díjmentesen lesz kiszolgáltatva.

esve. Már felakartuk adni a játékot, mikor az a golyó, amit Almásy a jobb tüdejébe kapott, a segítségünkre jött.

A vörös chansonette Párisba szökött és a lovagot ide hozták gyógyulni, de praktikus előrelátásból a papa is vele jött.

Mikor ezt a mama — az én saját külön Gondviselésem — meghallotta, mozgósította „repülő osztályát” s huszonnégy óra múlva már tudtuk, hova fogunk nyaralni menni, hol fogunk „véletlenül” találkozni. És ide jöttünk. A csend és főleg a fiatalabb nőneműek hiánya kitűnő segítőtárs volt terveinkbe. Almásy komolyan kezdett érdeklődni irántam — ha ugyan tud ez a vásott idegű automata valami iránt még érdeklődni — de én nem törődtem az udvarlásával, mert többet akartam. És ez sikerült nekem, tudod, biztos szoktam lenni a dolgaimban. Csak hogy nehezen ment. Almásy gazdag, mi meg a tönk szélén állunk, tehát minden erőmet harcba kellett vinni, ezer apró asszonyi raffineriát fel kellett vonultatni, hogy megnyerjem a csatát.

Az utóbbi időben a méltóságos papa nyomtatékosan hangoztatta, hogy anóben az egyszerűséget jobban szereti minden testi-lelki sallagnál és mert a mama éles füle mindent meghall, nekem az uti bőrönd fenekére kellett dobni selyem ruháimat s már nem voltam szabó műremekekbe öltöztetett divathölgy, sem jukker sportwoman s csak tapadó omlós fehérszövet, egyszerű szabású, pókháló könnyű túll-ruhákban jártam a fülem mögé simított hajjal, ártatlanul fehéren, mint egy hosszúszáru lilium. De hogy ezek az „egyszerű” fogalmak mibe kerültek már nekünk, arról a jó Almásy papának fogalma sincs, arról csak azok a számlák beszélnek, melyeket esküvőm után a férjem — ez esetben az ő fia — nekem kifizetett. Ez pedig nem-sokára meg fog történni, már gondoskodtam róla tegnap és mi már nem sokáig unalmaskodunk itt.

Tegnap este, mikor a többiek, de főleg a papák visszavonultak és csak én meg a mama voltunk fenn, beosontam a szobánkba — ahol már te jóízűen horkoltál — s magamra vettem leglehetősebb ruhámat. Tudod, egy olyan fehér ruhát, mely sokat takar és mégis mindent elárul. Hajamat a homlokomra huztam, fejem tetejére csavartam. Oh, ha az öreg kamarás látott volna. Észre nélkül ugrott volna ki az ágyából, hogy szerencsétlen fiát megmentse tőlem. De szegény köszvényes méltóságos már akkor az igazak álmát aludta és én egyedül ültem a féltett örökösrel a verandán, mert a mama, óh a mama kitűnő gardedame. Soha sincs ott, mikor kellene. Én tehát oly közel huztam széket az Almásyéhoz, hogy térdeink érintkeztek. Ez ugyan nem hozta volna ki a sodrából, mert tapasztalt ő már nagyobb merészségeket is társaságbeli hölgyek részéről, így tehát most is nyugodt maradt volna, ha én nem lettem volna olyan — szép. — A holdfény sápadt fehéren tört

meg meztelen vállaimon, hosszú szempilláimon . . . Igazán csábító voltam Elly, vakmerő és mégis finom, ábrándos. A mama meglehet velem elégedve, nem hiába hurcolt annyit a Nemzetibe, de megtanultam a leghatásosabb mozdulatokat. Fájdalmasan szétvont ajakkal, tágra nyitott szemmel, valódi Dusemosolylyal ültem ott és Almásy úgy meg volt hatva és ijedve, hogy a monokliját is elfelejtette föltenni, úgy bámult rám. — Izgatottan faltam szemeivel karjaim, vállaim gömbölyűségét és mikor ránéztem, zavarral motyogta: „Mily szépen ragyognak a csillagok . . .” Kedvem lett volna felkacagni, mert eszembe jutott a „szereti a sajtot?” szellemes beszélgetés, de azért megmaradtam hatásos pózomban és a leendő vőlegényi ajándék ragyogására gondolva, vágyóan sóhajtottam: „Az ám . . . Ha az örökké így tarthatna, ha szelid csillagfényben mindég így ülhethénk mi ketten, ugy-e . . . Dini?” — Először szólítottam ilyen bizalmasan keresztneven, aztán kissé aggódva néztem fel, mert megijedtem, hogy nagyon is messze mentem világos célzattal, de hiába való félelem volt, mert Almásy, ki már egészen oda volt, szó nélkül hajolt hozzám s megcsókolta nyakamat. Legjobban szerettem volna egy nagyot lődni rajta, de aztán eszembe jutott, hogy ezzel mindent elrontanék s minden izmot megfeszítve türtem s csak halkán sikoltottam: „De . . . Dini?” Egyébként pedig nem volt szükség arra, hogy scéna csináljak, elvégezte azt helyettem a mama, aki az Isten tudja honnan, a legválságosabb percben toppant a verandára.

Hogy mi történt ekkor és a megrémült majoreszkó között, azt nem tudom, mert elszaladtam, de jóra fordult a dolog, mert egy félórával később a mama nevetve nyitott be a szobába: „Brávó, ezt jól csináltad. Geniális leány vagy Mady . . .” s boldogan ment ki. E szerint tehát az ügy rendben van és én még ma Almásy menyasszonya leszek. Egy kis ideig még játszanom kell az ártatlan „egyszerű” szerepet, de már nem sokáig. Mikor a pap előtt elmondtam a sokat jelentő „igent”, felszabadulok a kényszer alól és azt tehetem, amit akarok. Fénybe, ragyogásba élhetek, bőven kipótolhatom a sok unalmas hetet, mit itt töltöttem. Bizony Isten, már ideje is, — sóhajtván hallgatott el és eldobta cigarettáját.

Elly egy kicsit gondolkozott még, aztán félénken kérdezte:

— De . . . de ugye azért mégis szereted egy kicsit? Nekem megmondhatod Mady? — kérdően nézett nényjére.

— Bah — zugott bele megvetően a vízbe. — Már mondtam, hogy nem szeretem. De mit akarsz? Huszonhárom éves már elmúltam s férjhez akarok menni, ha szabadulni akarok a nélkülözéstől, ami rám várt volna ezentúl, ha nem sikerül ez a dolog nekem. A szerelmet csak a világ előtt mutatom, mert hiszen csak nem árulhatom el, hogy a pénzéért leszek a felesége. És így szöb is, ha azt hiszik, hogy vonzalomból lettem

Victoria

takarék és hitelintézet mint részvénytársaság

Arad, József főherceg-ut 2. (saját házában.)

Fiókintézet: Kisjenőn, saját házában.

Befizetett részvénytőke K. 1,200.000   Betétek ... .. K. 6,000.000

Tartalékalap ... .. K. 1,000.000   Évi forgalom ... 170 millió korona.

Alapított
1887. évben.

Üzletköre:

Átvész betéteket betéti könyvecskére kamatozás végett és azok után, amelyek 3 hónál rövidebb ideig vannak elhelyezve 4%-ot, 3 hónapnál hosszabbidőre elhelyezett betétek után a betett összeg nagyságához képest 4½% és 5% kamatot fizet minden levonás nélkül.

A 10%-os betétkamatadót az összes betétek után kivétel nélkül az intézet fizeti meg.

A pénztár állásához képest betétek felmondás nélkül is visszafizettetnek.

Leszámítol

v á l t ó k a t.

Előlegeket nyújt.

értékpapirokra.

Jelzalog kölcsönöket

engedélyez ház- és földbirtokokra.

az övé. Magunk között azonban nem kell hazudnom. — Különben veled nem lehet beszélni Elly, te még mindig nagyon korlátolt vagy. — Ezzel belesiklott a tengerbe s fejét magasra tartva lassan, méltóságteljesen uszott tova, mint egy királyi hattyu fehérén, tisztán . . .

II. A MÁSIK KETTŐ.

A Margitszigeten voltam. Egész délután a romok között jártam s végül fáradtan mogpihentem a nagy kioszk terrasán. Közönyösen ültem egy csomó pesti ujság közé temetkezve, — semmi sem érdekelt már. Ekkor jöttem haza külföldről s a magam szép hazáját szemlélgetve, mindjobban elkedvetlenedtem. Mert hogy olyan nagyon a zsiatok vagyunk mégm a is egybe-másba. Most is ezen tűnődtem, érdek nélkül nézve a körülöttem hullámzó tömeget, a nagy Gainsborough- és Rembrandt-kalapos nőket, magas sarku francia topánjaikban, merész szabású bécsi ruhákban, — tulipánnal a keblükön. Nem messze tőlem egy kis kerek asztalnál két nő ült, két valódi pesti „benszülött” — anya és leánya.

A mama a fővárosi tipikus „gentry” mamák egyike, — lefelé gögös és leereszkedő, fölfelé meghajlik a hátgerince s élete legszebb napjának nevezi, ha a jótékonysági egyetek ülésén elnöklő mágnásasszonyok valamelyike megszólítja. Feketeselyemruhája eredetileg Árvaynál készült, de már meglátszik rajta a napi három koronás házi varrónő alakító keze, — a kalapja azonban már vadonatúj hamisítatlan bécsi kalap.

A kisasszony ultramodern elegáns teremtés, akit tündérbártsággal köszön az utcán a bazároknak vele együttműködő patricius leányoknak, s a lipótvárosi hölgyeken nagyuri rövidlátással néz keresztül. Sokat olvasott, többet látott, mint a mennyi egészséges volna s mindebből ki tudja választani, alkalmazni, ami neki a legelőnyösebb. Arca szép, de meglátszik rajta, hogy hiányait pótolni szokták, — on a corrigere la fortuna. Mosolya, bájos tédesege művészi, de talán már a lelki tisztasága is csak amolyan — műtisztaság.

Dolgozni szégyel úgy, hogy mások is tudják, kezei fehérek és gondozottak s meglátszik rajtuk, hogy keztyüben szokott aludni ugyan, de titokban a portörölő rongyot s a butorkéfért is ismeri s hogy rózsás ujjai nemcsak a zongora billentyűt verik.

Őket nézve, az ember könnyen következtethetett a család távollevő tagjaira is. Az apára, a magasrangú törvényszéki vagy miniszteri hivatalnokra, ki verejtékben uszva dolgozik, hogy nagyralátó családja költséges passzióit fedezni tudja, — a kisebb gyermekekre, alighanem szintén leányokra, kik még

a gyermekszoba homályába száműzve, titokban kénytelenek olvasni Zola és Maupassant műveit s akik gyűlölködve várják, hogy a mama kedvence, a familia szépsége valami előkelően buta, de tömött erszényű smoking és nyirott bajusz ügyes megkaparításával felszabadítsa őket a megunt és fáradtságos naivság, gyermekiesség erőltetésétől, az ócska ruhák elviselésétől.

A mama és leánya tehát a szigeten vannak s utóbbi idegesen kavarja a citromos málnaszörpöt, — hűsítők között a legolcsóbbat, mit a pincér gunyos mosolylyal tett elébe, — a lány pedig fénylő szemekkel hallgatja a cigányzenét, az epedő bus magyar nótákat. Könnyű csipkeruhájában, nagy virágos kalapja árnyékában olyan volt, mint egy óriási fehér virág. Hideg, tiszta, érintetlen.

Csendesen ülnek, — végre a mama megszólal. Kedves, derült mosolylyal beszélt s aki csak látta, mind azt gondolhatta, hogy premiereket, társaságbeli eseményeket tárgyalnak halkán, finoman. Minden szavuk áthallatszik hozzám:

De hallgass hát ide Alice, — veled nem lehet okosan beszélni. Ugy ülsz itt, mintha semmi sem érdekelné; éppen mint az a szürke ruhás, unott képű asszony, lány, vagy mit tudom én mi, ott, a másik asztalnál. Valami nehézkes német vagy világot járó angol lehet a jámbor. — Ne nézz hát oda, ide figyelj, mert komoly mondanivalóm lesznek és . . .

A leány hevesen szakította félbe: — Már megint a férjhezmenetelről akarsz beszélni? Inkább ne tedd, úgy is tudom már mit fogok felelni; — nem leszek Péchy felesége és punktum. — Összerántotta vékony szemöldekét és idegesen dobolt ujjával az asztal márványlapján.

A mama szelíden folytatta: — Helyes kedvesem, tehát egyelőre nem fogadod el. Hanem kérlek, végy erőt magadon, nem kell az egész világnak látni, hogy mi kellemetlen dolgokról beszélünk.

— Ugy . . . mosolyogj, ez jól áll neked. Hát csak azt akartam mondani, hogy mit gondolsz, meddig bírjuk még ezt az életet, amit két év óta, mióta nagy lány lettél, folytatnunk kellett? Meddig bírjuk még, hogy ruháidat Paquin és Faludy szállítsa, piperecikkeit Párisból hozassuk. Mit gondolsz, honnan fogjuk ezt az összeget a jövőre előteremtteni, ami most csupán a te számodra kell? Azt hiszed, sokáig fog tartani ez az életmód? Nagyon csalódsz kedvesem, ennek a legrövidebb időn belül véget kell vetni. Én már nem győzöm s apád is egészen kimerült. Rajtad kívül még három lány van otthon, a kik közül kettőn már botránnyosan áll a rövid ruha, kiket már csak nagyon nehezen tudok a gyerekszobába visszazoritani. — És ha maholnap nem fog már ez sikerülni nekem, mi lesz akkor? Azt hiszed, képesek leszünk egyszerre három leányról

Braun Miksa
 Telefon 594. ARAD, Boros Béni-tér 1.
 Kender, len- és jutaáru kereskedés.
 Raktáron nagybani és viszonteladásra: kender, len, és tarpaulin
gabona-zsák,
 vízmentes és nyers ponyva, szalmazsák, lépokróc, esomagoló vászon, zsineg, továbbá gazdasági kötéláru, zák-zsineg, szállítóköte és szürke fonal. 5503
Zsákkölcsönző-intézet.
 Használt liszt- és korpa-zsákok vétele és eladása.

Oh jaj! **Éljem!**
 Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás ellen gyors és biztos hatásúak
Egger mellpasztillái,
 az étvágyat nem rontják és kitűnő ízűek.
 Doboz 1 korona és 2 korona.
 Próbadoz 50 fillér.
 Fő- és szétküldési raktár:
„N A D O R”
GYÓGYSZERTÁR
 Budapest, VI., Václ-körút 17.
 Egger mellpasztilla csakhamar meggyógyított!

Kapható Aradon: Berger Gyula, Földes Kelemen, Hajós Árpád, Kreisz Géza, U. Kószuth Pál, Ungvári János, Rozsnyay J. örök, Hauer Lajos, Vojtek Kálmán gyógyszerárakban. Vojtek és Weisz drogeriáknál.
Székelykőn: Mészáros Dániel gyógyszerárakban.
Mogy.-Pécskán: Adler Gy. Lajos gyógyszerárakban.
Ó-Pécskán: Rókasz János gyógyszerárakban.
Símadon: Csiky Lukács gyógyszerárakban.
Szilváson: Pórédy Kálmán örök. gyógyszerárakban.

Szál Testvérek
 fiókküzlete Orsován 3473
 a következő friss és kitűnő minőségű sós halakat ajánlja, és pedig:

Keszeg	elsőrendű	55—60	koronáért.
	másodrendű	50—55	..
	harmadrendű	44—48	..
Lopár	Kisebb közép ponty	65—70	..
	Közép ponty	70—80	..
	Sós csuka	45—60	..
	Fehér sós hal	45—70	..
	Vegyés	50—60	..
Trahanac	Nagy sós ponty	80—90	..
	Sós harcsa	85—90	..
	Vegyés	70—80	..

100 kg.-ként előleg és utánvét mellett helyt Orsova pályaudvar. —

Még csak néhány napig!
Huzás már 1908. évi december 30-án.
 Magyar királyi
jótekonycélú államsorsjáték
Főnyeremény 150,000 kor. kézpénzben.
Az összes nyeremények összege 365.000 korona.
Egy sorsjegy ára 4 korona.
 Sorsjegyek kaphatók a magyar kir. lottó- és jékek igazgatóságánál Budapesten (Vámpalota), valamennyi posta-, adó-, vám- és sós hivatalnál, az összes vasúti állomásokon s a legtöbb dohánytözsdeben és váltóüzletben. 5334
Magy. kir. Lottó- és jékek igazgatóság.

gondoskodni, őket báloztatni, öltöztetni? Nem, kedvesem, ez lehetetlen. Hiszen már most is alig győzzük, hiába dolgoztok tízért ajtók mögött, hiába redukálom a házi kjadásokat csak a legszükségesebbekre, ez nem mehet így tovább. A te füledbe ma még briliáns csillog, de otthon a szolgaszemélyzet bére még nincs kifizetve. Hát ezt képtelenség így folytatni, egy másik ilyen évet, egy második irtó hadjáratot pénztárcáinkban már nem bírok ki. Mondd Alice, hát ezért kinlódtam én, ezért cipellek két farsangon át mindenhová, ahol egy olyan okos leány, mint te, utána nézhetett volna, hogy segítsen ezeken a tarthatatlan állapotokon? Azért költöttem rád ezreket, hogy te most azzal állj elő, hogy nem akarsz Péchy Elek felesége lenni, a milliós Péchyé? Hát megörültél te, vagy egészen tönkre akarsz tenni minket? Ennek valami háttere van és én körülbelül sejtem is, hogy mi. Már a télen sem jó szemmel néztem, hogy annyit táncoltál Dornbach főhadnaggyal. Mondd nekem, mit akarsz ettől a koldustól? Hiszen ennek semmije sincs. Hát azt hitted, hogy ez elvehet téged? Vagy azt akard, hogy kilépjen a hadseregből és úgy vegyen el? Vasutasné vagy legjobb esetben postatisztné akarsz lenni? Te Alice? Engedd meg, de ez legalább is nevetséges. De hisz akkor dolgoznod kell, magad fogod a ruhádat varrni három-négy koronás szövetekből, selyemsuhogásról, párisi kalapokról szó sem lehet többé. Hát közönséges, filiszter asszony akarsz lenni? És azt hiszed, hogy boldog leszel? Te, a külsőségek és hangulatok embere a rideg nyárspolgári környezetben, izléstelen olajnyomatok között, papirlegyezős, gipszszobros otthonban? Azt hiszed, hogy szeretni fogod férjedet, ha ragyogó fényes egyenruháját felcseréli a szürke civilruhával? Hát elég a szerelem neked ahhoz, hogy boldog légy? — Nem, kedvesem, még most sem ismered magadat, te mindezekhez nagyon is érzékeny izlésű szkeptikus kulturlény vagy. Ennek a komédiának vége legyen Alice. Ki fogod verni fejedből ezt a mesét s vége legyen a limonádéízű ostobaságoknak. Érted?

A leány sirásra hajló hangon rebegette:

— De mikor én szeretem, mikor én szeretni akarom azt, akinek a felesége leszek.

Az elegáns mama éppen nem uri felháborodással nézett leányára:

— Alice, te tisztára meg vagy bolondulva. Szeretni akarsz. Ő szeretni akar. És ezt oly nyugodtan mondja, mintha olyan leány volna, aki legalább is százezreket visz majd az urának. Miért nem akarsz inkább kínai császárné lenni, ez majdnem egyforma a te kívánságoddal. Hát olyan gazdag teremtés vagy te, aki megengedheti magának azt a fényűzést, hogy szeressen? Hallod Alice, én igazán nem értem, miért dobtam ki rád egy egész vagyont, ha neked ilyen ostobául szerények az igé-

nyeid. De most már elég legyen. Te a Péchy felesége leszel és most már én mondom, hogy — punktum. Mi kifogás van ellene? Igaz, hogy nem a daliás regényhős és szanatóriumban is volt már, de gazdag és a legnagyobb kényelmet és fényűzést biztosítja neked. Hát kell ennél több? Aztán rajtunk is segítve leszel, — gondold meg. Hát blamirozni akarsz engem? Hát azért kaptam én a tavasszal olyan betegséget, amit csak Margitszigeten lehet gyógyítani, mert tudtam, hogy Péchy is itt lesz, azért cipellek ki nap-nap után, hogy legszebb reményeim füstbe menjenek? Légy okos Alice, csak tőled függ. Ha te akarsz, egy hónap múlva a fejedre tűzhetjük a narancsvirágkoszorúval együtt a Péchyék ezreket érő tiaráját is. Akarod kell, félre kell tenned minden más gondolatot, — gazdag, irigyelt szép asszony leszel. Hogy nem szereted, hogy undorodol tőle? Lári-fári, — ezen tedd túl magadat, légy okos, keress kárpótlást magadnak, — találni fogsz. Nézd, ott jön Péchy. Légy az én okos, jó kis lányom, légy bájos, elragadóan kedves, odaadó. Gondold meg...

A sziget belsejéből fehérbe öltözött férfi közeledett. Felgyürt nadrágja alól kockás, selyem harisnya látszott ki, kabátján vörös gardénia. Fáradt, meggörnyedt, asszonyosan elpuhult, apathikus arcú alak volt, aki az élet minden fertőjén átgázolva, semmiben sem talált már örömet. Olyan volt, mint egy undok pók. Felért a terrasra s mohó vágyakozással nézegetve a leányt, asztalukhoz lépett. A mama kitörő örömmel fogadta:

— Ah kedves Péchy? Mily kellemes meglepetés. Üljön le... talán oda Alice mellé.

A leány halkán:

— De...

A mama szintoly halkán:

— Akarsz egy pofont? — S aztán hangosan:

— Mennyire örülünk, hogy már megjött. Alice annyit emlegette...

A férfi leült a leány mellé s nemsokára bizalmas csevegésbe merültek. A mama, az előkelő, finom és „nemes” származású mama, lorgnonján keresztül, boldogan nézte őket.

Elmosolyodtam. Eszembe jutott, hogy ehhez hasonló érzelmű mamákat és leányokat láttam én itthon és külföldön buzgó agitációval állást foglalni feminista gyűléseken a nőkérdések mellett, az érdekházasságok és ennek következményei ellen és ahogy elnéztem ezt a viruló, gondtalan fiatal teremtést, rájöttem, hogy minden más nemesebb érzést, a lélek szép megnyilatkozását elfojtja, elnyomja a nagy moloch, a Pénz, s hogy ennek birhatásáért mindenre készek vagyunk és szívesen rálépünk a házasságtörésekre, könnyekre, a válóperek és botrányok utjára is.

Városi és megyei telefon 242. szám.

Villanycsengő

Javításokat

villanyvilágítási

bevezetéseket szakszerűen eszközöl

KALMÁR JÓZSEF

ARAD, Salacz-utca 2. sz. műszerésznél ARAD, Salacz-utca 2. sz.

Városi és megyei telefon 242. szám.

RADÓGYULA

= női felöltő áruháza =

ARAD, szemben a Minorita-templommal.

5515

Rendkívüli occassió
 elárusítás.

Eladásra kerülnek az összes női felöltők, plüsch, bársony és szőrme kabátok, angol és városi bundák, leány és gyermek felöltők, kosztümök, aljak, pongyolák

mélyen leszállított occassió árak mellett.

TÁRNOKNÉ MULARNI AKAR.

Irta: Vértesi Arnold.

A szép Tárnokné már felöltözött, csak az urát várta. A teaestélyre mennek, amit fiatal mágánások rendeztek a Vigadóban a szegény tüdőbetegek számára.

Reggel ugyan már összeszólalkoztak emiatt. Az ebédnél megint. A doktor ur nem akarta, hogy elmenjenek. Ez az életmód nem nekik való, ezt ők nem bírják tovább. Egyszer már végét kell szakítani.

Az asszony nem értette. Mire való ez a prédikáció? Már oly sokszor hallotta, hogy ezt nem lehet tovább folytatni, aztán mégis csak lehetett.

— De már elérkeztem a végső határig — mormolta a férfi.

Tavaly is azt mondtad — felelt megvetően, fölhúzva vállát az asszony.

Nem foghatta föl, miért akarja minden örömét elrontani a férje. Aztán meg éppen most.

— Hiszen már a ruhámat is megcsináltattam.

A férje boszusan szólt:

— Kár volt. Mondtam neked, hogy nem megyünk.

— De már megvan, — okoskodott az asszony — hát most már nem maradhatunk itthon.

Az ura azonban még akkor is ellenkezett. Belépőjegy, kocsi, vacsora... nem győzik. Bebícsék is ott lesznek bizonyosan, aztán lesz pezsgőzés. És a mágánásnak elvárják, hogy az ember ne fukarkodjék. Egy csésze tea tíz forint...

— Nem, nem, ez nem nekünk való. És egyszer már végét kell szakítani.

Ez a szóváltás az ebédnél történt. A szép asszony duzzogva kelt föl az asztaltól, meg sem csókolta az urát s Tárnok Béla dr. úgy ment el hazulról, hogy nem is szóltak egymáshoz.

Házasságuk óta ez volt az első eset s a doktor kegyetlenül szenvedett miatta egész délután, míg a betegeinél járt. De föltette magában, hogy most nem enged. Elég sokáig volt gyöngye. Az alatt a harmadfél év alatt, mióta megházasodott, mélyen lesüllyedt az adósságokba, csak hogy teljesítse feleségének minden szeszélyét, hogy kedvét ne szegje.

Most azonban már meg kellett állni ezen a lejtőn, mely a végromlásba vezetett. Isten tudja, hogy gázol ki a bajból így is. De takarékosággal majd csak kigázol.

De erősnek kell lenni. Nem szabad engedni, hogy hizelgéssel, könyörgéssel, vagy duzzogással levegye a lábáról az asszony. Azért nem is ment haza késő estig.

A szép asszony már türelmetlenkedett otthon. Hol késik az ura oly sokáig? Rettenetes volna, ha itthon kellene maradnia. Ha nem vehetne részt azon a teaestélyen, ahol minden ismerősük ott lesz. És ez a szegény, hogy itt várja felöltözve a férjét és az nem jön. Mit fognak mondani a cselédek?

Eggett az arca, idegesen meg-megrándult meztelen válla s már majdnem könyek törtek ki szemében, mikor végre megérkezett az ura.

— Ilyen későn! — pirongatta az asszony. — Most csak erédj hamar öltözni!

Tárnok Béla nem sietett. Megcsókolta feleségének még keztyűtlen kezét s meg akarta csókolni arcát is, de az asszonyka eltolta:

— Most nem értünk rá. Elrontod a frizurámat. Menj csak hamar öltözködni. Már nagyon késő.

— De hiszen, édes angyalom, megmondtam, hogy nem mehetünk el — szólt a férfi. — Annyi pénzem sincs, hogy a jegyet, kocsit, vacsorát kifizessem.

Szépen, csöndesen, okosan beszélt. Meg akarta győzni a feleségét, hogy az maga is belássa. Elmondta, amit már oly sokszor elmondott, hogy azzal az életmóddal, amit eddig folytattak, föl kell hagyni, ha nem akarnak menthetetlen végromlásba jutni.

E kétségbeesés szinte ékesszólóvá tette. Soha még ily szivrehatóan nem beszélt s érezte, hogy szinte köny szivárog saját magának a szemébe. Kiöntötte lelkének egész keserűségét, félelmét, aggodalmát, óhaját, kétségkedő reményét és könyörgő boldogtalanságát.

Az asszony egyre növekvő szorongással hallgatta. Ijedtség tükröződött vonásain. De aztán kiderült az arca s elmosolyodott:

— Ugy-e, hogy csak tréfálsz? Csak meg akartál ijeszteni?

— Nagyon komolyan beszélek — felelt a férje.

Hangja remegett s mélyen leverve, csüggedten ereszkedett egy székre, mikor látta, hogy szavának mily kevés fogantatja van.

A szép asszony hizelegve hozzá simult:

— No, ugy-e édes Béla, nem szomorítod meg a te kis feleségedet? Hiszen látod, hogy már föl is öltöztem. Tudod, hogy nem maradhatunk itthon.

A férj tompán legyintett a kezével:

— Belépőjegyünk sincs.

— Az nem baj, — mondta az asszony — elvjsszük a meghívót s jegyet váltasz majd ott.

A férj nem felelt. Mozdulatlan, szótlan ült ott a széken, tenyerébe hajtva fejét.

Az asszony ajkán már megjelent a diadalmas mosoly. Is-

merete hatalmát a gyöngye ember fölött. Még egy kicsit talán vergődni fog, aztán megadja magát.

— Rám se nézel, Béla? — pityergett az elkényeztetett gyermek hangján s elvonta urának kezét az arcáról.

Tárnok Béla fölnézett; de abban a pillanatban megakadt a szemé valamin:

— Mi az a füledben?

— Hát fülebevaló, — felelt az asszony nevetve.

De magában mégis szepegett kissé. A férj nagyon zordosan kérdezte:

— Hol vetted?

— Hát ahol a multkor a karperecet vettük, a Váci-utcában. Ugy-e gyönyörű?

A férj szemében harag, csaknem gyűlölet lobogott, mikor megszólalt:

— Volt legalább háromszáz forint. Hol vetted a pénzt?

Az asszony engesztelékenyen szólt, még mindig mosolyogva:

— No, no, nincs semmi baj. Nem kell amiatt úgy összeráncolni a homlokodat. Részletfizetésre vettem, én fogom kifizetni abból, amit a konyhapénzből megtakarítok havonként. Látod, hogy neked semmibe se kerül.

A férfi összecsapta a kezét. Ennyi korlátoltság végképp kétségbeejtette. Szótlan fölkel s az ajtó felé ment.

A felesége azt hitte, hogy öltözködni megy s még utána szólt:

— Csak siess!

Tárnok Béla dr. nem felelt, csak kiment. Az előszobában fölvette a téli kabátját, föltette a kalapját. Az ajtónál azonban, mielőtt a kilincsre tette volna a kezét, megállt. Azon gondolkodott, ne forduljon-e vissza, ne beszéljen-e még egyszer a feleségével?

De minek? Ugyis hiába volna. Mit mondhatna még, amit már el nem mondott, ennek a hiu, üresfejű teremtésnek, akinek csak szép ruhákon, ékszereken s mulatságokon jár az esze? Ez az asszony soha meg nem fogja őt érteni, még akkor sem, mikor már teljesen elsüllyedtek a nyomorúságban. Nincs itt más menekvés, csak az elválás. Ha nem akar végképp elveszni, el kell válnia ettől az asszonytól.

Már egy pár nap óta forgatta a fejében ezt a gondolatot, de sohasem merete végrehajtani. Most azonban nem késlekedik tovább, meg kell tenni, ha a szíve szakad is utána.

Roskadozva ment le a lépcsőn, mintha nemcsak lelke, hanem a teste is össze volna törve egészen. Alig birt a lábán megállni.

Gyöngeség, gondolta magában. igazán megfoghatatlan gyöngeség. Hiszen örülnie kellene, hogy ettől az asszonytól megszabadul. Ettől, aki tönkretette egész életét, aki miatt adósságok terhe alatt nyög s aki miatt maholnap odaveszett volna már becsülete is.

Megváltoztatni ezt a hiu asszonyt — képtelen törekvés. Talán ha házasságuk kezdetén mindjárt szigorúan fogta volna. De akkor örült szerelmes volt, nem lehetett feleségének olyan kivánsága, amit vakon ne teljesített volna. Még az orvosi praxisában is bizakodott. Némelyik orvosnak rengeteg jóvedelme van itt Budapesten. De neki nincs szerencséje. A feleségét pedig megváltoztatni most már késő. Semmi a világon meg nem változtatja azt. Válniok kell.

Mondani ám könnyű, de megtenni! Valami szörnyű halálos zszibadás szállt Tárnok Béla dr.-ra. Ugy érezte, mintha ezzel az elválással mindennek vége volna, ami ebben az életben még kedves és kívánatos lehet. Mintha ezután már csak zord, kietlen pusztaság volna az egész élet. Mintha e nélkül az asszony nélkül élni se lehetne tovább.

Csak támolygott az utcán. Nem tudta, hová menjen. Járkált össze-vissza, cél nélkül, ész nélkül. Metsző, hideg szél fujt s átjárta az embernek a testét a vastag tokkabát alatt is.

Bement egy kávéháza, hogy kissé fölmelegedjék. Czigányok muzsikáltak ott s egy asztalnál duhaj fiatal emberek mulattak. Az egyik, aki már nagyon elázott, keservesen ordított:

— Megölöm azt az asszonyt!

Tárnok Béla rámeresztette a szemét s hideg borzongás futott át a hátán. Ugy rémlett neki, mintha az ő torkából is az a hang törne föl s mintha együtt akarna kiáltani az ordítóval:

— Megölöm azt az asszonyt!

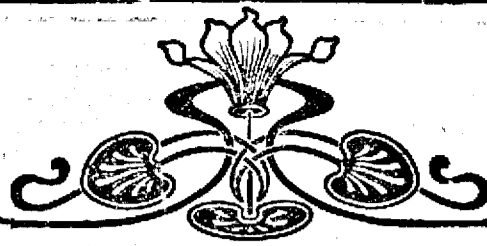
Rémülve húzódott egy távolabb eső asztalhoz. Gépiesen, szinte öntudatlan megitta a teáját, melyet rendelt s lapot vett a kezébe. Olvasni akart.

Egy darabig olvasott, de nem tudta, hogy mit. Aztán letette a lapot és tompán belebámult a sűrű füstbe, melylyel a kávéház tele volt.

Most gondolkozni kezdett. Hová megy? Valahová csak mennie kell. Valahol csak hálni kell, lakni kell.

Hamarjában nem jutott eszébe más, csak az a kis hotel garni, ahol egyszer, negyedéves medikus korában lakott. Ma éjjelre odamegy hálni. Később aztán... Isten tudja, mi lesz később?

Összeszámította, mennyi pénze van. Huszonnyole forint volt a tárcájában s egy kis aprópénz a nadrággzsebében. Holnap beadhatja a zálogházba aranyóráját a láncsal, vesz egy olesó ezüstórát. A zálogházban kaphat ötven-hatvan forintot. Ami a lakásán van, azt otthagyja mind a feleségének, egy darab bu-tort sem hozat el, csak a könyveit. A többit adja el az asszony vagy csináljon vele, amit akar. Tárnok Béla addig is, míg

Meglepő

558

ÚJ

Találmány!

Páratlan

a maga nemében!

MOLLY

! ? !

Jön!

törvényesen elválasztják őket, minden pénznek, amit keres, a felét elküldi neki.

De mi az annak az asszonynak, aki pazarláshoz szokott? Borzadva gondolt rá Tárnok Béla, honnan veszi az az asszony fényüzéséhez a pénzt? Ma még tiszta és becsületes. De később?

Már látja lelki szemeivel, hogyan süllyed majd fokról-fokra alább az a nő, aki neki szerelme, boldogsága, büszkesége volt. Már látja, hogy kerül kézről-kézre s cifra rongyai közt hogy felejt el lassankint szégyenét.

Tárnok Béla eltakarta szemét, mintha a kezével el lehetne takarni azt, amit a lelki szemével lát. Irtózott s mardosta a vád, hogy ő taszítja azt a szerencsétlen asszonyt az erkölcsi romlásba.

Azt hitte, meg kell örülni ettől a gondolattól. Az ő felesége! Az, akit ő csókolt, akit a karjai közt ringatott! Bele kell örülnie.

Mindegyre jobban érezte, hogy a tébolyodás környékezi. Mint valami zavaros álomban, úgy tűnt föl neki itt ez a sok ember a kávéházban. Amott, a tulsó oldalon az a szilaj férfi, aki azt ordította, hogy megöli az asszonyt, vadul forgatta a szemét, noha a nyelve már elcsöndesedett s a feje ide-oda ingadozott.

Tárnok Bélának újra átfutott agyán az a gondolat: hátha ő is megölné a feleségét? Jobb, hogy úgy veszzen el, mint amugy. Csak két lövés, egy a feleségének, a másik magának és vége volna egyszerre mindennek.

Szeme odatapadt arra az emberre ott a tulsó oldalon. Vajjon megcselekszi-e az, amit emleget? S vajjon mikép? Késsel? Revolverrel? Beleképzelte magát annak a helyébe. Ugy érezte, hogy neki nem volna rá bátorsága. Nem, sohasem volna bátorsága, hogy így szemtől-szembe lelője. Ő mindig gyáva volt. Ha nem lett volna gyáva, nem jutott volna ideig. Ha szembeszállt volna a feleségével mindjárt eleinte, ha vasmarokkal tartotta volna féken, most nem kellene ott vergődnie, kétségbeesetten, őrző gondolatokkal küzködve.

Amint elfordította szemét, két piros-kalapos, lengő tollas hölgyecskét vett észre a szomszéd asztalnál, akik kacérkodva pillantgattak át hozzá, mintha biztatták volna, hogy ne busuljon, megvigasztaljuk mi, csak üljön ide hozzánk.

Az egyik, a fiatalabbik, nagyon csinos volt s arcban hasonlított valamit a Tárnok Béla feleségéhez. A doktor zavaros tekintete rémülten síklott át rajta. Abban a lázasan fölcsigázott lelki állapotban összekavarodott agyában minden gondolat. Ugy rémlett neki, mintha a saját feleségét látná. Kis hija volt, hogy föl nem kiáltott.

Aztán hirtelen összeszedte magát, kifizette a teáját s elrohant a kávéházból.

Most újra kint volt az utcán s újra kezdte a céltalan barangolást össze-vissza, majd sietve, csaknem futva, mintha a belsejében forrongó tűz hajtaná, majd meg csüggedten botorkálva, el-elakadva.

Mit tegyen? Ugy érezte, mintha már is megingott volna szilárd elhatározása. Kimondhatatlan vágy kinozta elhagyott felesége után. Látni, ölelni akarta volna még egyszer, aztán nem bánja, akármilyen történik. Valami öntudatlan ösztön egészen hazáig vitte. Csak akkor vette észre, mikor a kapu előtt állt. Mikor remegő keze már a csengetyű gombja után nyult.

Megriadt s mint a tettenért tolvaj, vad iramodással futott tovább. Nem, nem, ide többé vissza nem térhet.

De hová meneküljön? Hová? Hiszen vérének minden cseppjében benne van a mérég, mely visszaűzi őt annak az asszonynak a karjai közé.

Tompán, majd örült szilajon kopácsolt a fejében egy gondolat:

— Legjobb volna meghalni.

Elmulni, nem látni többé semmit, nem érezni többé semmit, nem küzdeni. Hiszen ugyanis minden küzdelem hasztalan. Érti, hogy nem bír e nélkül az asszony nélkül megélni. Attól fél, hogy holnap újra visszacsuszik lábaihoz s folytatni fogja az eddigi életet, melynek nem lehet más vége, mint a teljes elzülés, a szemétdomb, az éhenhalás, vagy a börtön.

Most még eszén van, még nem követett el semmi alávalóságot, most kell meghalni, míg nem késő. Most.

Ha revolver lett volna a zsebében, talán ebben a pillanatban megtette volna. De hol vesz most revolvert? Késő éjjel? Minden bolt bezárva. Eszébe jutott a gyógyszerész, ahol ismerős. Ott kaphatna morfiomot.

Becsöngetett. Az inspekción segéd álmosan, bosszankodva vánszorgott elő. Az ember ebben a nagy városban még éjjel sem alhatik békében.

— Ej, hát a doktor ur? — szólt savanyu mosolygással, mikor megismerte, hogy ki keltette föl. — Mit méltóztatik parancsolni?

Az orvos gyorsan megírta a recipét ceruzával:

— Itt van. De tessék sietni. Nagybeteg vár rám.

A patikáros-segéd nagyon álmos volt, nem igen nézte, mennyi az a morfiom, ámbár úgy látszott neki, mintha nagyon nagy adag volna; de hát a dokornak jobban kell tudnia.

— Méltóztatnék, — szólt, átadva a kívánt szert. — Ajánlom magamat.

Éjfél felé járt már az idő, mikor Tárnok Béla dr. a garniban szobát nyitott.

A pincér még a régi volt, a Tárnok Béla nőtlén korából való.

— Parancsol még valamit, doktor ur? — kérdezte.

— Semmit, csak aludni szeretnék, — szólt a doktor.

— Igenis, — bókkolt bambán a pincér.

Nem értette, miért jött ide aludni a doktor ur. Még ha valami találkája volna. De így egyedül!

Otthon azalatt a szép dokorné pompás új ruhájában, az új briliánt függőkkel fülében, sokáig várta az urát, izgatottan, türelmetlenül.

Mikor megtudta a szobaleánytól, hogy az ur elment, eleinte megdöbbent.

Elment? Szó nélkül? Itt hagyta őt, mikor már indulni kellene az estélyre? De nem gondolhatott egyebet, csak hogy kissé meg akarja ijeszteni az ura.

Ám őt nem lehet megijeszteni. Ő tudja, hogy mindjárt itt lesz az a hengegő legény, megszontyolodva, alázatosan, a bocsánat csókjáért esdekelve s mindenre készen, ha egy nyájas mosolyt kap.

Csak mikor már tizenegyet ütött az óra, akkor kezdte megérteni a szép asszony, hogy rutul kijátszotta a férje. Reszketett ingerültségében, keztüjét tépte, legyezőjét tördelte. De valami kis reménység még mindig biztatta, hogy megjön az ura. Még elmehetnek az estélyre.

Nem jött. Éjfél is elűtötte az óra, mégsem jött. A szép asszony keserű könnyeket sirt:

— Itt hagyott. Milyen gyalázat!

A Vigadóban most javában mulatnak, minden ismerőse ott van, csak neki kell itt kinlódnia szégyenszemre. Holnap még a cselédek is rajta fognak nevetni.

Szerette volna széttegni gyönyörű új ruháját. Nem tudta, hogy mit csináljon mérgében. Végre úgy éjfél után két óra táján nagy elkeseredésében ruhástól, mindenestől befeküdt az ágyba.

De nem jött álom a szemére reggelig. Akkor becsöngette a szobalányt:

— Nem jött haza az ur?

— Nem.

— Kapcsolja ki a ruhámat, levetem. Aztán senkit se ereszszenek be, aludni akarok.

Délelőtt tizenegy óra táján azonban egy idegen ur jött, aki azt mondta, hogy neki beszélni kell a nagyszagos asszonynyal.

— Nem lehet, kérem, — mondta a szobalány.

— De nekem okvetlenül kell — mondta az idegen. —

Én a hotelből jövök, ahol a doktor ur megmérgezte magát.

A szobalány fölsikoltott:

— Meghalt?

— Meg, kérem. Épen azért jöttem.

Odabent pedig aludt a szép asszony s azt álmodta, hogy a teaestélyen voltak s a fiatal mágnások mind őt bámulták és az ismerős asszonyok közül egynek se volt olyan szép ruhája, mint neki s nagyon boldog volt.

A Magdolna-utcából.

Hét óra. Sipolnak a gyáarak,

Élénkül az utca.

Asszonyok itt-ott kapuba állnak,

Várva urukra.

Jönnek a lányok, vig kacagással,

Tarka ruhában.

Itt-ott egy-egy lány szögrezedával

Barna hajában.

Itt is, amott is nyílik az ablak,

Arra vetődnek

Ifju legények, úgy mulatoznak

És enyelegnek.

S mig beleolvad az este az éjbe,

Egy-két fiatal pár

Belemerülve lassu beszédbe

Az ablak alatt jár.

S hogy csókot ezernyi csókra cserél,

Más senki se látja,

Csak én meg a tiszta májusi éj

Csillagmiriádja.

Szentessy Gyula.

Az Eta-cyklusból.

I.

Ami álom volt
Akkor szívemben,
Etáról volt mind.
— Kiénekeltem
Csengő rimekben.

Ha örömem volt,
Ha őlt a bánat,
Verseket irtam a
A kis Etának.

A kinek párja
Nincsen a földön!
Kért a szívem
Lángol örökkön!

És eldaloltam
— Nem a világnak —
Himes mezőnek,
Tarka virágnak.

És a rimeknek
Visszhangja támadt:
— Nincs messze földön,
Nincs a világon
Párja — Etának!

II.

Gyerünk a rétre
Színes virágért;
Kis nefelejcsért,
Kék ibolyáért.

Ha téged meglát,
Örvend a rét is;
Szent az a hely itt,
A hova lépsz is.

Füve, virága
A nagy mezőnek
Mint egy királynőt
Ugy üdvözölnek.

Feléd hajol mind
Csakhogy te meglásd;
— Jer kis királynőm
Csókoljuk meg egymást!...

III.

Kis hófehér kezét
Megsimogattam;
És így szóltam hozzá
Esdő szavakban:

— A kit úgy imádok,
Édes Etán,
Ha elmegyek innen
Gondolsz-e rám?

— Ha elfeledsz, érted
Megöl a bí;
Lásd a szívem már is
Oly szomorú!

A szívemre borult,
Egy könnyet ejtett

S aztán oda tűzött
Egy — nefelejcsét.

IV.

Földi menyország ez
Ahol én most járok;
Az utamon mindenütt csak
Illatos virágok.

A nagy boldogságtól
Helyem se találok.
A szívemben ezer érzés,
Ezer édes álom.

Erdőt, mezőt, rétet
Dalolva bejárok;
Szívem talán el se bírja
Ezt a boldogságot.

Hogyha kidalolnám
Talán el se hinnék —
Én istenem, jó Istenem
Igy marad ez mindég?...

V.

Oly setét a világ,
Oly szomorú minden,
Az egész nagy mindenségben
Egy csepp öröm nincsen.

Mindenütt csak felhő,
Fájdalom, gyász, bánat;
Nincs virág a mezőn, nincsen
Dala a madárnak.

Elvette az Isten, amit
Jó kedvében adott, —
Szívem talán el se bírja
Ezt a nagy bánatot.

Hogyha kidalolnám
Talán el se hinnék —
Én Istenem, nagy Istenem
Meddig tart ez így még!...

VI.

Barna képű cigánylegény
Szedd elő a szerszámodat;
Gyere velem, állj meg velem
Egy virágos ablak alatt.
Aztán húzzad, lassan,
Hogy könnyet fakasszon;
Hadd sirja ki ott benn magát
Egy szomorú asszony.

Muzsika szó, cimbalom szó
Belesir az éjszakába:
„Lekaszáltak már a rétet...“
Nincs a mezőnek virága.
— Odabent is, kint is
Köny fakad az arcon
A nőtádra szegény Eta,
Szép szomorú asszony!...

Kocsán János.

Képeskönyvek

30, 40, 60 fillér 1 és 2 koronáért.

Meséskönyvek

= 60 fillér, 1, 2 és 3 koronáért. =

Ifjúsági iratok

fiu- és leánygyermek részére
1, 2, 3 és 4 koronáért.

Diszlevélpapírok,

Juvel és Tip-Top
égető apparátusok,

Ünnepi képeslapok,

Karácsonyfa díszek,

Fényszóró

csillaggyertyák

legnagyobb alak 20 cm.
hosszu darabja 4 fillér.

Óriási választékban a leg-
finomabb minőségtől a leg-
olcsóbbig.

3757

Kaphatók

Ingusz I. és Fia

könyv- és papirkereskedésében
Arad, Weitzer János-utca

Arad- és Temesm. telefon 517.

Vidéki megrendelések gyors elintézésére nagy
súlyt helyezünk.

Sebesi Ferenc

asztalos mester

Arad, Deák Ferenc-u. 2. sz.

Elvállal mindennemű

5518

asztalos munkák

leggyorsabb és legpontosabb eszközlését, ugymint

ebédlő, háló, szalon és uri

szobák a legizlésesebb ivi-

telben, ugyszintén épület mun-

kákat, iroda és üzleti beren-

dezéseket pontosan eszközöl.

SEGÍTSÉG.

Irtá: Tömörkény István.*

Hát elegendtek izzadtak, mert nem lehet mondani, hogy ne izzadtak volna, mert meleg volt az aratás idején nagyon. Még a kaszákó tokmányából is kiszáradt a víz nem egyszer. Az emberek libegni hagyták az ingüket, hogy egy kis hűvösöt érezzenek és sűrűn folyamodtak a vizes korsóhoz. Továbbá beledarabolták az uborkát a köcsögbe, megsózták, azután ették kenyérral. Mondják, hogy ez is hűsít és ha a fekete retket meg lehet enni nyersen, miért ne lehetne megenni az uborkát. Egy Isten teremtette, egy föld adta, egy ember munkája van valamennyin. De csakugyan meleg volt s az öreg Örökös, megállván a kaszával, mondta olykor:

Ugy nézöm, szédölgök . . .

Ők ugyawis másként szédelegnek odakint, mint a többi emberfia. Mikor ők szédelegnek, attól nem a más feje fáj, hanem az övék. És kezdi a szemük a kerikát hányni. A jó nap, mely a buzát megérlelte, így próbálja ki az embereket. Azonban különösebb baj nem történt, a maguk buzáját aratták a tanya mellett: ha ép nera bírták már tünni a nap hevességét, kiálltak. De friss vizet is mindig hordhattak, mert most, hogy a nagy szárazság volt, igen mélyen állott a kutakban a víz. Nem nagy föld különben ez az Örökösöké, de ők maguk sem örökösök, mert Kisguciak, hanem mert örökölték a földet, azért neveztetnek Örökösöknek. Ha kicsi is a föld, de mégis kellemes dolog így a tanya mellett aratni s a kévén sem maradtak sokáig keresztben, hanem asztagokat csináltak belőlük a tanya mellett. Két szép asztagot, miket aztán gyönyörködve néztek. Egy esztendő munkája, egy év minden reményének és aggodalmának eredénye feküdt bennük. Majd ebből el lehet élni, amíg másik terem, ha igaz. Némely rész megmarad kenyérré, más rész bemegy a városba a piacra, előbb kicsépelgetve. A szalmája megmarad, az igen alkalmas sok mindenfélre, a disznót is abban perzselik telen, ha van. Szóval, szép asztagocska ez s ha nem is ad majd annyit, mint bő esztendőben szokott: ami megvan, az mégis csak megvan.

— Majd megmondja a cséplés, — véli Örökös, — hogy hány zsákkal telik.

Ez a cséplés is más világ már, mint ezeknek előtte. Nem úgy megy. Azelőtt nagy kerületben fölnyesték a tarlóföldet, meglocsolták, megfurkózták s azután rávetették az ágyást, a kitaposni való kéveket. És jártak azután rajtuk a nyomtató lovak. Ez is a mag betakarításának az ünnepéhez tartozott. Utána pedig a magot nagy falapátokkal fölhajították a levegőbe, hogy a szél kifújjon belőle minden oda nem való töreket. Még azután jött a vékával való mérés, a vékacsapás a szép barna keményfából faragott vékacsapóval. A Marci gyerek, az Örzse lány mind ott lábatlankodott s karját könyékig a tiszta buzából való vagytonba belenyujtván, ebben mulatságot talált.

Most azonban mindezen munkákat a gép végzi. A nagy gép, a masina, amely előbb itt csépel, aztán amott és asztagonkint sorjában haladja be a határt. Már még a gép idejében sem volt ez így azelőtt. Mert inkább a gép állt meg egy helyben, úgy hordták hozzá a csépelni valót: azonban a világ ebben is változott. Most a gép látogatja sorra a tanyákat, némelyiket ökrök huzzák, de van olyan is, amely magától megy és úgy csörög, mintha tulajdon maga a pokolbeli sátán lakna benne. Lehet különben, hogy így is van a dolog, mert nagyon sok mostanában a kitalálás.

A gép tehát jár egyik helyről a másikra s a másiknak várnia kell, amíg az egyiknél a dolgot elvégezte. Addig a buzaszem a kalászban marad, a kalász az asztagban hever kint az ég alatt s egyedül az ur kegyelme őrzi. Olykor jól őrzi, olykor nem. Mert sok a rossz ember és a mezők világában uralkodnak szintén a haragos indulatok. A száraz nyári éjszakán a boszu és a harag kielégítésére elég egy szál gyufa. Szomorú dolog éjjel haladni e nagy tágasságok között s látni itt is, amott is a fölcsapó piros lángokat. Egy megszidott béres, egy kanászgyerek, aki nem vigyázott a jószágra s érte zálogot kapott: elég arra, hogy az egész esztendő munkája kárba veszte hamuvá váljon. Sokszor hallatszik az a vélemény, hogy a tanyák világában azért nem tartódnak be bizonyos törvények, törvényerejű szabályok, mert maga a nép nem gondoskodik arról, hogy a törvény ellen vétők büntetésüket elvegyék. Vagyis, hogy nem jelenti fel őket a hatóságnál. Hát igen, ebben van valami, de boszuállót senki sem ragaszt szívesen a nyakába s van, aki a szénáját, ahogy a semjékről összeszedte, sietve adja el, sietve viteti, mielőtt elégne.

Azután ott oson a kazlak tövében a beteg tanyai gyerek: rendszerint apró béres, aki fiatalágától fogva a cselédsorban tengődik. Ezekből kerül elő a gyújtogató, aki nem tudja, mit cselekszik, csak látni akarja a lángot, mert abban van az élvezete. Talán a pásztortüzekbe való szórtalan éjszakai bámulás közben támad agyukban a gondolat, hogy milyen szép lenne az ha a piros tüznyelvek a fekete égre csapnának és a paraszak nagy tömege árasztaná az izzó meleget. Azt a meleget, amely különb, mint a napé, tüzel, de nem süt s bámolni lehet bele sokáig valahonnan a messzi sötétből.

... A kutya vonítására felébred az ereszet alatt a gazda és pirosságok terjedését látja a kazlak felől. A rémület és a fájdalom egyaránt a szívére ereszkednek, azután nagyot kiált:

— Keljetek föl! Ég az asztag!

Persze, hogy kel mindenki azonnal, egész az apró gyerekegig és könyezve fut a locsoló-edények után az asszony. Oh, uram Isten, mit tettél velünk? Nem ér azonban az ilyen kérdészködés ilyenkor semmit, jobb volna, ha valami alkalmas locsolóedény volna, de nincsen. A bögrék és dézsák nem sokat érnek ebben az oltásban, nemsokára pedig semmitsem érnek, mert a kut nem adja a vizet. Kétségbeesetten kiáltanak a gyerekek, akik belőle a vizet mernék:

— Kiapadt, edős apám!

Apjuk az il esmit nem hallja, mert ott áll csaknem a lángok között s nem vízzel, hanem vasvillával dolgozik. Ez volna az egyetlen menedék: ami ég, hadd égjen, a többi vagyont pedig mellőle el kell messze dobálni, ahol talán nem fog tüzet. Így valamit mégis lehet menteni olykor, azonban a kazalról a heves munkában bele is lehet szakadni a tűzbe.

Mind nem érne az semmit ebben a száraz világban, mert ugy-e, bizony, tűzoltóság kellene ide. Meg ember, aki segítene, edény, amivel locsolni lehetne, víz, ami az edénybe kellene. De hát biz az itten nincsen. Itt nincs, aki kongasson, nincsen, aki trombitáljon, vágató lovak patái nem váltanak ki szikrát a kövezetből.

Ugy tetszik, hogy segedelem sehol sincs.

Pedig van. Csakhogy még nem látszik.

Ahogy a kutya vonított, a táj tanyáin az ebek átvették az üzenetet és elfújták az ébresztőt. A tanyákon fölébredtek s a pirosló égre vetve első tekintetüket, gyorsan fejtették ki magukat a subákból. Némelyek vasvillára kapva azonnal szaladásnak is erednek. Mások dolga lassubbnak látszik, mert előbb a lovakat hozzák elő az istállóból. A kocsira hordót hajtanak. Nem szól ugyan a tűző tókürt afelől, hogy nincsen a veszedelem helyén semmi víz; tudják azt amugy is. Nincsen más mód, hogy minden kutból odavigyék azt a vizet, ami benne van. A hirtelen világossá vált éjszakai tájon látni lehet, hogy a kutágasok mind mozgásban vannak. Utána pedig mennek a kocsik a vizezhordókkal Örökösök felé.

— Jaj, haj — mondja egy ember és sietve ugrik az asztagra, hogy a kéveket róla lehányja.

A másik kaza pedig, amelyik még nem ég, hirtelen mozgásnak indul. A jó Isten tudja csak, hogy honnan került elő a tömérdek ember, aki a villáján mind hordja, mind vízki biztos távolságra a kenyérmagot. Sok beszéd nincs, csak egyes rendelkezők kiabálnak, egy ember az istenfáját akarja épen emlegetni, hogy miért nem hoztak már valahonnan alkalmas bádoglócsolókat, amikből jobban lehet oltani, amidőn megint csörömpöl egy hordós kocsik, igen alkalmas csöves bádoglócsolókkal. Asszony hajtja a lovakat, az ura oda van vásáron; haj, csakhogy itt vannak a locsolók. No, most azokra kapni hirtelen. A kocsik szaladnak azokba a tanyákba, ahol még van víz a kutban. Mert a tanyai földi forrás lassan szivárogo.

... Mire az oltás megtörtént, a kormos, részben összeégett nép kimerülve megáll. Különös mondani, de mégis úgy van, hogy bizonyos elégtelenség és öröm észlelhető, mert több, ami megmaradt, mint ami elpusztult. Így még sem lesz nagy télire a nyomoruság. Még szegényebben kell ugyan élni, mint eddig, de kenyérré való fog jutni és nem maradnak egy nap sem éhen a gyermekek. Ezt megvitattván, oszladoznak s mennek hazafelé a sötétben.

Örökös, akinek a sebeit kötözgeti olajos ruhával az asszony, utánuk szól:

— Köszönöm is . . .

Nem értelek.

*Mikor már tudtad, hogy köröttem
Oly szürke minden nélküléd:
Vezettél öntudattal arra,
Hol nincsen más, csak örület.
Nem értelek.*

*Mig futni vágytam, hogy ne lássam,
Mint visz a vészbe önszeszély:
Magadhoz vontál csábos ajkkal,
Hogy aztán arcul üthessél.
Nem értelek.*

*Most, hogy vádolni nem tud ajkam,
Szó nélkül ezt sem nézheted:
Hazudsz szerelmet, tréfát üzve
És sírva kérsz ítéletet.
Nem értelek.*

Wass György gróf.

* A szerzőnek most megjelent Napos tájak című novellakötetéből.

NEUSTADT és HERZOG

mellfüző készítők

Arad, Salacz-utca 1. sz.

Ajánlják valódi legújabb francia szabásu, mely elől egyenes, oldalt és hátul schweifolt, mellfüzőiket a legfinomabb kivitelben.

Vidéki rendelések pontosan elkészítettnek, ugyszintén tisztítás és javítás is.

Nagy raktár kész füzőkben.

A Holnap poétái.

— Szemelvények. —

Az elmúlt hónapokban A HOLNAP címmel könyv jelent meg Nagyváradon. A kötetben a legifjabb író és poétanemzedék ki-magasló alakjai adták ki írásaik legjavát. Az ifju magyar irodalom eme harcosainak munkájából alább közlünk szemelvényeket:

A szerelmesek holdja.

Makulátlan az ég
S ragyognia kéne a Holdnak.
De e szent éjszakán
Égen és földön
Sötét sorsok folyói folynak.

Érzed, hogy rohanunk
Mesebeli lég-folyók hátán?
Ez az az éjszaka,
Mikor a Hold fut
S elhal ilyen csókoknak láttán.

Ez az az éjszaka,
Melyre szárnyú ha jön a Holnap.
Ölelünk, rohanunk,
De meghalunk, ha
Ez éjjel meglátjuk a Holdat.

Ady Endre.

*

Párisban járt az ősz.

Párisba tegnap beszökött az Ősz.
Szent Mihály utján suhant nesztelen
Kánikulában, halk lombok alatt
S találkoztott velem.

Ballagtam éppen a Szajna felé
S égtek lelkemben kis rőzse-dalok.
Füstösek, furcsák, busak, biborak
Arról, hogy meghalok.

Elért az Ősz és sugott valamit:
Szent Mihály utja beleremegett,
Züm, züm: röpködtek végig az uton
Tréfás falevelek.

Egy perc: a Nyár meg sem hőkölt belé
S Párisból az Ősz kacagva szaladt.
Itt járt s hogy itt járt, én tudom csupán
Nyögő lombok alatt.

Ady Endre.

*

Vérivő leányok.

A sáppadt, vérivő leányok
Keringenek szívem körül,
Zsineget fonnak zabolának
Hajrá! a Sátán ugy örül!

Zsineget fonnak zabolának
Vacogó fogaim közé:
A legderebb fiu lesz ma
Az ördögé! az ördögé!

És megnyergelnek, megnyargalnak,
Milyen gyönyörűség nekem!
Puha combjuk hideg nyomását
Borzongó háttal élvezem.

Borzong a hátam, íng a vékonyam,
Hol mélyebb ágyékuk tüzel,
Jaj, mért vagyok velük magamra?
Mért hagyta el engem, szent Szűz, el?

Babits Mihály.

*

Az órák.

Heverek a forró fővényparton,
Mellémlapul a halovány Tisza.
Szomju kezem, puha vízében tartom
Mint ahogy játszom szeretőm hajával.

Nagy néma dél borul ránk izzó-kéken
Meztelenítő mindent felejtéssel.
Arany-tűz ujjal turja a fővényt fel
Köröttem a nap.

És felettém elhuznak az órák
Mint idegen, szép nagy madarak
És sorsom, harcom szárnyaikon hordják
Magosan szállva távolodó dallal.

A dal lebűvöl — s tehetetlen nézem,
Hogy idegenül, büszkén elvonul
Az én életem. S mozdulatlanul
Heverek a forró, a fővényparton.

Balázs Béla.

*

A fekete lány.

Összefonódik lelkem olykor
Sok szomju vágy, sok szomorú kin,
Rám vigyorog a tüzszerű Élet
A város fényontó ablakain . . .
Valami tánc vad üteme zsong künn
Az illatos dalos alkonyaton,
S ugy rémlik, hogy egy fekete lány
Járja a táncot a nagy utakon
S be-bekacag az ablakomon . . .

E leány: az ujjongó, tüzszerű Élet.
Csábitgat, hív száz alkonyaton
S igéri százszor, hogy megölel majd
S elnémul sok-sok nagy sóhajom.
Igéri a pompát, a hirt, a szerelmet
Ézer muzsikás alkonyaton,
Mikor ujjongva a fényben, a lángban
Járja a táncot a nagy utakon
S be-bekacag az ablakomon . . .

S nem adott eddig semmit a céda,
Itt felejtett a rongy nyoszolyán,
Hiába dalolt róla a lelkem,
Itt felejtett a fekete lány.
S ha majd az arcom szomorú, sápadt
Szoborrá fagy egy alkonyaton,
Halottan fekszem rongy nyoszolyámon:
Ő megjön, — jön a nagy utakon
S bekacag majd az ablakomon.

Dutka Ákos.

*

Kicsapott légátusok dala.

Debrecen felől kong a vészharang,
Talpunk alatt a hajdusági hant.
A nap tüzel, a rezgő nyárfa zug,
Hajrá legények, hosszú még az ut!
Ménes dobog, futó szél énekel,
Bátor, betyáros, vig nótára fel!
Nagy ur az Isten: ma vesz, holnap ad —
Hajtsuk fenéig Ukkon poharát.

Magyar falvakban töltjük a nyarat,
Prédikálunk magyar mennybolt alatt,
Orcánkra süt a nap, az ég szive
És menydörögve zeng a szent ige.
Hej, kék határok, óperenciák,
Miénk az élet! vig dalt vén diák!
Mi kegyes urunk: nem oda Buda —
Vigan dűnnyög még a diák-duda!

Már tündökölnék a bádogtetők,
Hangos csapszékek, néma temetők.

Már száll a dér, már költözik a nyár,
A papkisasszony álmodozva jár;
Kezébe könyv, — Szigvárt és Kartigám, —
„ . . . Halott lovag jött hőszi paripán . . . ”
És zug a szél, nyögnek a régi fák:
Halott lovag a kicsapott diák . . .

Sebaj, — hadd szóljon sip, dob, dáridó,
Ma nagy esküt tesz a holt légió:
„Magyar földön és magyar ég alatt
Mind pogány módon vig magyar marad,
Korhely, de ur, nyakas, de nyiltszivű,
Haltaiglan kemény hajduhitű,
Vérük hullása lesz ennek jele —
Ugy segítjen a Kálvin istene!

Emőd Tamás.

*

Ódon ballada.

A kocsma pállott, kék ködében
Lócán ül Villon és dalol,
Vesztett láng villog a szemében
S visszás hang kél a hur alól:
„Mulandó minden e vidéken,
Élrohad mind, ki szép, ki jó.
Szeme agát volt, a haja ében,
Most alszik az Ur békéjében,
Fehér sir fekete éjében.
De hol van a tavalyi hó?

Asztalnak dől a sok borissza,
Az egyik horkol ágy alatt,
Villon a hegy levét kiissza,
Az óra jár, a pillanat szalad.
„Voltam nemes, gavallér, tiszta,
Nem látott éj, se dáridó,
De jaj, az marja, aki bírja,
Oda a jószág, nem tér vissza,
Folt hátán folt a mente, csizma,
De hol van a tavalyi hó? . . .

A varju várja már a koncot
És áll a szégyen fája már.
Oda a csókok, oda a hordók:
Mors Imperator csókja vár.
Voltam gyerek, szomorú, boldog,
Volt kikelet és annyi jó.
Roptam a táncot, a bolandot,
Csókoltam Bertát meg Izoldot,
Most várnak a vörös koboldok,
De hol van a —
De hol van a tavalyi hó? “

Juhász Gyula.

*

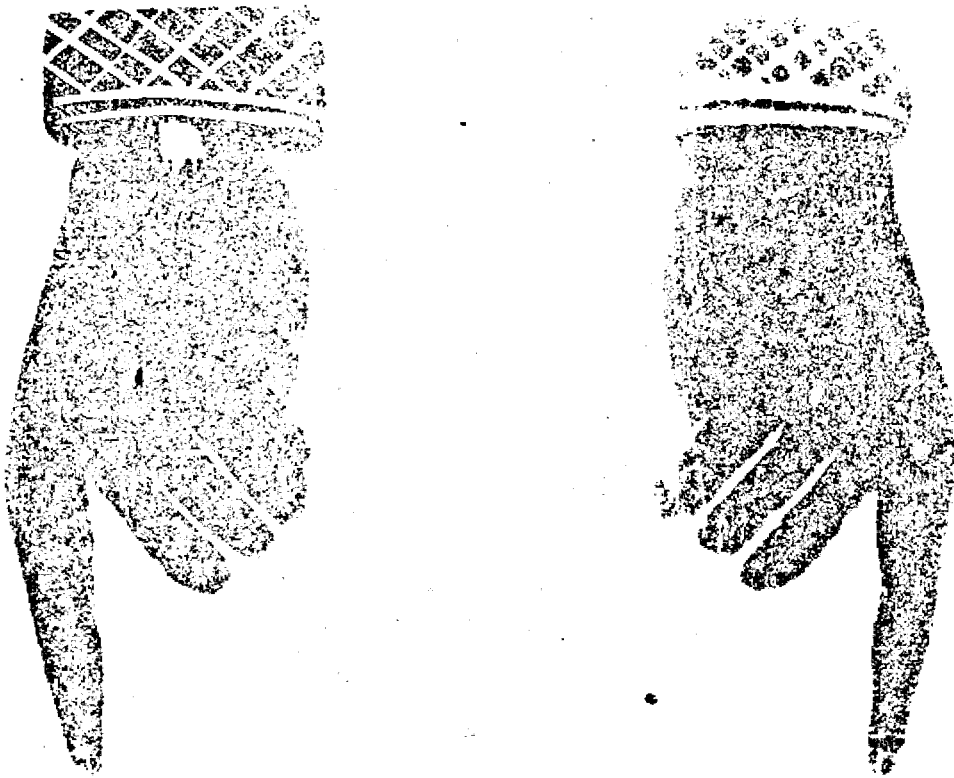
Könyörgés Mámorhoz.

Az én szemeim mindig józanok.
Mindig nyugodtak, mindig tiszták.
— Én a józanság-szobor vagyok.

Mámor! Csak egyszer könyörülj meg rajtam.
Csudaharmattal egyszer hints be.
Rőzsaszírommal himes bibor-fátylad
Cikázó lángnyelvekkel ékes fátylad
Csak egyszer borítsd józan szemeimre.

Én nem ismerem a bor mámorát.
Csóktalan, tiszta az én ajkam.
Hideg szemem legyen fátyolos egyszer!
Józan agyam legyen mámoros egyszer!
— Ó Mámor, Mámor, könyörülj meg rajtam.

Miklós Jutka.

5522

Üzletköre:

ELFOGAD BETÉTEKET betéti könyvecskékre, pénztár jegyekre, folyó számlára, mely felett chequekkel is rendelkezhetni. A 3 hónál rövidebb időre elhelyezett betétek után 4°/_o-ot, 3 hónapnál hosszabb időre elhelyezett betétek után a betett összeg nagyságához mérten 4¹/₂ és 5°/_o kamatot fizet tisztán, minden levonás nélkül. A pénztár állandékához képest a betétek felmondás nélkül is visszafizettetnek. — **LE-SZÁMITOL** a legjutányosabban bel- és külföldi váltókat, kisorsolt váltókat, értékpapírokat, utalványokat, könyvköveteléseket és közraktári jegyeket. — **ELŐ-LEGEKET** nyújt értékpapírokra, árukra, — nyersterményekre és elfogad megbízásokat értékpapírok bizományszerű megvételére és eladására. — **JELZÁLOG** kölcsönöket engedélyez ház- és föld-
 bir-
 tokok-
 ra ol-
 csó felté-
 telek mel-
 lettugyszin-
 tén községek-
 nek, városok-
 nak, törvényha-
 tóságoknak rövid
 vagy hosszú lejá-
 ratu (amortisationá-
 /is kölcsönök alapján.
 — **LETÉT ÉS ŐRZÉS**
 végett átvesz értékpá-
 pirokat, fontos okmányokat,
 arany és ezüst ékszereket,
 kulcsokat és más értéktár-
 gyakat és e célból felhívjuk
 főleg az utazási idény beáll-
 tával a közönség figyelmét, tá-
 volléte tartamára értékeinek feltét-
 /en biztonságba helyezése szempont-
 jából tűz- és betörésmentes páncél-
 szekrényünkben elhelyezett és bármely
 időre bérbevehető. **SAFE DEPOSIT**
 acélszekrénykékre, melyek háromszorosan
 is elzárhatók és csak a bérlők közbenjöt-
 tével az intézet ellenzárólása mellett nyit-
 hatók ki. A szekrényké évi bére 24 kor., fél-
 évre 15 kor., negyedévre 8 kor., 1 óra 4 kor.
 Az Aradi Központi Takarékpénztár igazgatósága.

ARADI KÖZPONTI TAKARÉKPÉNZTÁR
 ARADON, ANDRÁSSY-TÉR 17. SZ. (Reinhart-házban.)

Rauch és Szatmári

üveg- és porcellán kereskedése

a Japán kávéház mellett **ARAD,** József főherceg-ut 9. szám.

Legnagyobb képkeret raktár.

Gáz izzótest.

Villany izzólámpa.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

Nagy választék

alpaca és chinaezüist tárgyakban

Majolika, porcellán, lámpa és üvegneműekben.

Mindennemű lámpajavításokat elfogadok.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve

5531

Tisztelettel

Rauch és Szatmári.

Gramofon és Hanglemez nagy választékban.

AZ APOSTOL.

Írta: Kovács Dezső.

Kis vagy Nagy. Valami efféle neve volt s azt állította, hogy vándor-kovács. Éppen úgy lehetett volna azonban vándor-asztalos, vagy vándor-ács; mert nem volt semmiféle szerszáma. De még több joggal lehetett volna vándor-istennyila, akkorákat ütött öklével a korcsmaasztalra, amikor belémelegedett a beszédbe. Mert jóformán semmije sem volt, de öklei szépen voltak.

A Pest felől eső város végén jött be gyalog s az első korcsmánál meg is állt, be is tért.

Vasárnap este felé volt az idő. A korcsma zsufolva volt napszámosokkal és mesterlegényekkel, akik már jól elkészült állapotban voltak és magyar, oláh meg rusnyák nótákat vegyest és össze-bizsa énekeltek. Sok közülök kemény vitafkozásba kapott s a levegő a füstön kívül ugynevezett villamossággal volt teli; egy általános és gyilkos verekedés már egészen lényegtelen körülményektől függött.

A kovács alakja, amint belépett az ajtón, egyszerre magára vonta a figyelmet. A zaj egy kissé mintha csillapult volna. Tagbuzakadt barna legény volt; rongyos kék-vászon zubbonyát kigombolta a melegben, azaz kigombolta volna, de gombjai nem voltak. Kildátszott a bozontos melléből egy darab. Féltreccsapott csuibikája a garádicsosra nyírt fejének csak a tetejét borította. Ugy volt felcsapva, olyan energikusan, amint csak egy világlátott rongyos kék vászon-sipkát föl lehet csapni egy kemény koponyára.

Széjjelnézett a füstben. Azonnal tájékozódott és aztán a részeg napszámosok mellett elhaladva egyenesen egy nagyobb szegletasztal felé tartott, ahol a mesterlegények ültek.

— Szerousztok, festvérek.

Szemben vele — amint az asztal előtt megállott: túl a fal mellett — felállott Adámovics, az „ügyvéd“ s meghajtotta magát előtte, aztán átnyújtotta neki a kezét, jó magasra tartva, részint az elegancia kedvéért, részint azért, hogy a pálinkás üvegeket föl ne döntse.

— Szerousz, csibész!

A kovács mosolygott és elfogadta a nevet.

— Leülök ide közétek.

— Hát csak ülj. Ha nem engednek, akkor is leülnél, tudom.

— Persze, hogy leülnék, hiszen el vagyok fáradva.

— Hja, atyafi! — Ha mi mind, az emberek, mind leülhetnénk, ha el vagyunk fáradva! Mintha az olyan természetes dolog volna: elfáradni, oszt leülni. De leülsz, mert hogy nagyok az ökleid.

— Hiszen te egész tudós vagy, festvér.

— Ügyvéd volt, — magyarázta az egyik a kompániából.

— Hát most mi? — Most mi vagy?

— Most nem vagyok semmi. Most csak ember vagyok. Tudod, félreléptem.

— Oszt kitört a bokád?

— Az, egye meg a . . .

— Elbuktál?

Az ügyvéd, aki eddig egészen kedélyes volt, most hirtelen dühbe borult és leült.

— Bukott a nagyapád! Mi közöd neked hozzám?! Mindig maradtam akkora ur, hogy az efféle ármer reizenderek — levett kucsmával beszéljenek velem.

— Igen! Vedd le a kucsmádat! Le a kucsmával! — kiáltotta valaki az asztalnak a tulsó végéről.

A jövevény arrafelé nézett. Egy nyurga, sovány legény ott lekapta a fejét a vállai közé s hirtelen befogta a száját. Ez volt a közbekiáltó.

A kovács megehette volna, mint egy sós uborkát. Hanem levette a sapkáját szépen s letette az asztalra.

— Igazad van, festvér. Ne veszekedjünk, hiszen ma találkoztunk először ezen a világon. Mind szegény emberek vagyunk.

— Ördögöd van, hogy ilyen okosan kisütötted. Mert ez igaz ám, látod!

Ezt az „ügyvéd“ mondotta, aki most már, hogy a kellő tiszteletet megadta neki, ismét hirtelen kibékült s hajlandó volt a kovácsot barátságával továbbra is megfizetni.

Ezért vette a pálinkás-üvegét s megkínálta vele.

A kovács azonban fogta és a vállán keresztül a háta mögé öntötte.

— Nem vagyok én koldus, sem oláh!

— Nem? Hm? Talán bizony ur vagy?

A legény nem válaszolt semmit, hanem a nadrágja zsebéből kihuzott egy darab barna kenyeret s az asztalra tette maga elébe.

— Talán a váradai püspök vagy?

— Én vagyok a kenyér, a mindennapi kenyér. És ti vagytok

Maszni János

építész és építő-mester műszaki irodája
Arad, Andrásy-tér 8. (Templommal szemben.)

Elfogad az építészet terén előforduló mindennemű

irodai és kiviteli munkálatot.

Tervezéseket a legmodernebb stilben, valamint költségszámításokat kívánatra készítik.
— Az építészet terén mindennemű felvilágosításokkal szolgálok. — Vázlatterveket ingyen készítik.

1697

Tisztelettel **MASZNI JÁNOS** építész.

a rongy és a nyomoruság; a mindennapi rongy és a mindennapi nyomoruság!

— Hóh! Hóhó!

— Én vagyok a Megváltó.

Egy pillanatnyi csönd után általános röhögés és kiabálás zúgott fel. Egy hang azt kiáltotta:

— Talán a Krisztus vagy?

Ismét az a nyurga sápadt legény.

— Igen, az vagyok!

Felállt a széktől és az öklét az asztalra ejtette, hogy vagy két óceán nyomban felborult és a pálinka kicsurgott belőlük a piszkos asztalra. A tulajdonosok nem lettek szót ezért, kevés volt már a pálinka.

De ejtett szót az ügyvéd:

— No, ha te vagy a Krisztus, hát akkor ne dűtsd fel a pálinkát.

Ujra általános röhögés.

A kovács átnyult az oszta szöglete felett s megmarkolta az ügyvédnek a nyakravalóját, hogy ropogott belé. Aztán odalendítette a szék mellé.

— Ki vagy te? Hol van a te helyed? Nyomorult gazember vagy! Elzüllöttél odafent, azok között, akik ezek felett állanak és ezeket nyuzzák; és megrothadtál közöttük. Sikkasztottál, loptál, csaltál, vagy gyilkoltál. És azok odafent kidobtak maguk közül, mint a rothadt gyümölcsöt és idedobtak ezeknek a nyakába, mint hogy a rothadt gyümölcsöt a folyóba dobják. Ti vagytok a folyóviz. És befogadjátok ezt a szemetet, a hátatokra veszitek ezt is! mindent, mindent, amit ők akarnak! De ennek meg kell változni.

Ellökte magától az embert és többé nem törődött vele. A tömeghez fordult. A hangja zúgott, mint a harang.

Kigyúlt arcok, lángoló tekintetek vették körül. A föld e büzhödt zúgolyban készen volt arra, hogy beléje elvesse a tűznek magvait; ez a nyomortól megszántott föld most kitért méhét, hogy befogadja, megőrizze és megsokasítsa azokat a jövődők számára.

— Testvéreim! Munkások! Nyugat felől jövök. A nagyvárosokból. A nagyvárosokból jövök hozzátok, ahol már megmozdult a föld. Negyvenmillió munkás egyesül, hogy lángba borítsa a földet. elégsse . . .

A nyurga sápadt legény — az asztal végénél — felkelt, lábujjhegyen körüljárta az ajtókat és elrekesztelte.

Nyári könnyek.

Ha kedvesed tőled távol,
Örömed úgy nincs a nyárból,
Mint ha fényes gazdagsága
Másokra és nem rád várna.

Fájó lelked, borús felleg:
Együtt úgy elkeseregtek;
Mennek, szállnak, messze, messze
Szép mezőkre könnyet ejtve.

Szabó Sándor.

Roxán!

Mért büntetsz, hisz nincs rá okod.
Vagy ölésem már nem akarod?
Meguntad a szerelmes sültogást
S csókolni vágyol és ölelni mást?
Fagyos szavad elűzne messze, messze . . .
Beszélj, felelj, egyetlen szót: szeretsz-e?
Játszol csupán? Szörnyű kegyetlen játék!
Oh, ha egyszer a szivedbe látnék
S megtudhatnám, hogy mint érez valóban;
Ajkamról nem szólna többé sóhaj.
Rózsák égnének sápadt arcomon,
Szemem tüzes, — erős voln' a karom.
Hogy tudsz szeretni, hogy ha akarod.
Szemed varázsol s ölel két karod.
Oly forró csókja nincsen senkinek.
Csak a szived, — az volna csak hideg?
Roxán, imádlak! Csókod a lelkem üdve.
Vezess, követlek fénybe, harcba, bűnbe.
Szemed sugára lelkem glóriája.
Lelkem, testem egyetlen álma, vágya
Te vagy, te vagy. Kívüled senki nincsen,
Aki boldoggá tenne. Roxán! Kincsem!
Miért büntetsz, szavam mért nem hiszed?
Miért nem dobban értem már szived?
Csak érted, érted sóhajt lelkem vágyon,
Szép Roxánom! szánakozzál

Cyránón.

Üzlet áthelyezés!

Van szerencsém a n. é. közönségnek tudomására adni, hogy

asztalos és kárpitos üzletemet

május hó 1-től

Deák Ferenc-utca (Bonts-féle házba)

a Földes gyógyszerházzal szembe

áthelyeztem.

Azon kellemes helyzetben vagyok, hogy üzletemet megnagyobbítva mellékhelyiségekkel, saját készítményű úgy **asztalos**, mint **kárpitos árukban** **állandó nagy készletet tarthatok a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig.**

A nagyérdemű közönség, úgy mint tisztelt vevőimnek becses pártfogásáért esedezem

kiváló tisztelettel

1608

VARGA JÁNOS

A XX-dik század uralkodó eszméi.

Írta: Varjassy Lajos dr.

„Die Frage der handelspolitischen Zukunft Europas wächst an Bedeutung lawinenartig an; fast nur die sociale Frage kann sich mit ihr an Tragweite messen.“ E szavakkal állítja fel Schmallér Gusztáv, berlini egyetemi tanár azt a két legfontosabb közgazdasági kérdést, melyeknek megoldása a 20-dik század történetére vár. Két rendkívül fontos kérdés, melynek egyike külpolitikai, másika belső, társadalmi. — Nem lehet célom e helyen a kereskedelmi szerződések elméletével, Európa kereskedelempolitikai jövőjével, vagy pedig a szocializmus néven ismert hatalmas társadalmi mozgalommal behatóan foglalkozni; mindössze egy rövid és szerény cikk keretében, a vámpolitikai és társadalmi kérdéssel kapcsolatban rá szeretnék mutatni az állami és társadalmi fejlődés valószínű irányára.

A forma felől a tartalom felé haladva először az állami gazdasági politikának legújabb irányával óhajtók foglalkozni. — Ha az államokat az utóbbi években gazdasági vonatkozásaikban tesszük tanulmány tárgyává, szemünkbe fog tűnni egy nagy ellenmondás, mely a szerződő államok egymáshoz való viszonyát érdekesen jellemzi. Két gazdasági elv küzd minden külkereskedelmi kapcsolatban levő államban egymással; egyik a gazdasági elzárkózás, másik külkereskedelmi összeköttetések mohó keresése. E tekintetben időben és gazdasági ágak szerint a legnagyobb ellentétek uralkodnak. Előfordul, hogy valamelyik állam, mely ma a külkereskedelmi liberalizmus álláspontján áll, holnap a legridegebb protekcionizmusnak válik hívévé. Az is előfordul, hogy egy és ugyanazon államban egy időben mindkét gazdasági elv érvényesülni óhajt, egyik az ipari, másik pedig a mezőgazdasági körökből kiindulva. Hogy ezt a kérdést kissé élénkebben megvilágítsam, röviden jellemezni fogom azokat a külkereskedelmi mozgalmakat, melyek Németországban, Angliában, Amerikában és a magyar-osztrák monarchiában szemlélhetők.

Németország története a vámpolitikának rendkívül érdekes adatait szolgáltatja. Tudjuk, hogy a német birodalom egysége és ez által elért szédületes haladása kizárólag gazdasági tömörülésnek, az u. n. Zollverein-nak tulajdonítható. Németországban a frankfurti béke óta a vámpolitikának állandóan két irányát lehet megkülönböztetni. Kezdetben, hogy a nyugateurópai és az osztrák fejlettebb iparal szemben védekeztek, az elzárkózás politikáját követte az ipari termékek terén, liberalis volt azonban a mezőgazdasági terményekkel szemben, melyeknek legnagyobb részét Ausztriából, de különösen Magyarországból importálta. Az ipari protekcionizmus védszárnyai alatt iparát azonban oly hatalmasra fejlesztette, hogy a külföld versenyétől nem kellett félni, a külkereskedelmi liberalizmus elvére tért át, már csak azért is, hogy más államok vámpolitikai retorziójának elejét vegye s magának a külföldön megfelelő fogyasztó közönséget biztosítson. Ekkor azonban érdekes fordulat állott be; míg egyrészt a német államférfiakat az a cél lelkesítette, hogy az egész világot német iparcikkkel elhalmozzák, más részről az agráriusok, kiknek a vezető körökre döntő befolyásuk van, a legridegebb gazdasági elzárkózás mellett agitáltak. Tudjuk, hogy e mozgalom sikerre is vezetett, mert pl. a magyar mezőgazdasági termények bevitelét sikerült minimumra leszorítani.

Anglia talán az egyedüli nagyobb állam, hol eddig a gazdasági liberalizmus elvét szent és sérthetetlennek tartották, mely egyedül látszott alkalmasnak arra, hogy Anglia ipari fölényét biztosítsa. Ujabb időben azonban a brit szigeten is mind több és több szószólója akad a védvámok rendszerének. Főoka ennek a német és az amerikai verseny, mely hatalmas előnyulással már-már az angol belfogyasztást is veszélyeztette.

Amerikában a vámpolitikának három korszakát lehet megkülönböztetni. Az első korszak 1880-ban kezdődött s célul tűzte ki az európai mezőgazdaság megsemmisítését. Óriási mennyiségű gabonájával elárasztotta az európai piacokat és a nálunk is annyira ismert mezőgazdasági válsághoz vezetett. Az európai államok nagy része az amerikai terményinovációval szemben a védvámok rendszerében keresett kárpótlást. Németország 1879., Magyarország-Ausztria 1882-ben, Franciaország 1885., Svájc 1887., Svédország 1888. lépett erre az útra. — A második korszakot az a harc jellemzi, melyet az Egyesült Államok az oda exportáló európai államok ellen vezetett. Ez a korszak az 1890-ben életbe lépett Mac-Kinley-féle vámtarifával kezdődött, mely kétségtelenül a legnagyobb mérvű protekcionizmus bélyegét hordja magán. Ez új aera alatt nagyszabású mezőgazdasága mellett hatalmas ipari állammá fejlődött, mely hivatalos volt arra, hogy iparcikkjeivel még az óvilágot is eláraszsa. Ekkor következik a 3-dik korszak, mely alig 7-8 éves s hatalmas fejlődésével Európa államait valóságos kétségbe ejtette. A nagyszerűen kifejlődött amerikai ipar válsággal fenyegette Európának államait. Ez a 3-dik korszak az amerikai imperialisztikus főrekvés korszaka, mely már nem véd, hanem támad. A nagy francia közgazdász, Lévasseur Amerikát egy óriási poliphoz hasonlítja, mely hatalmas karjával Mexikót, Dél-Amerikát, Japánt, Chinát, Afrikát és Európát képes egyszerre átfogni.

Röviden megemlítjük még Magyarország-Ausztria vámpolitikáját, melyet komplikál az, hogy külkereskedelmi szerződések kötésénél a két államnak egészen ellentétes érdekei vannak. Ausztria ugyanis a mezőgazdasági liberalizmusnak s az ipari protekcionizmusnak hódol, Magyarország érdeke pedig, míg a főnálló vámközösség tart, mezőgazdasági protekcionizmust és ipari liberalizmust kíván.

Kétségtelen, hogy ennek a két, egymással homlokegyenest ellenkező rendszernek, a liberalizmusnak, mely Németországban és Amerikában imperialisztikus formában jelentkezik, és a protekcionizmusnak lesz valami oly megoldása, mely a két elv között fenn-

álló ellentétet kiegyenliteni képes. Kell valami oly megoldásnak lennie, mely míg az erősebb államok kivételét biztosítja, más részről a gyengébb államokat is megvédi fejlettebb államok támadásaival szemben. Ez a megoldás a 20-dik század feladata s a kereskedelmi és vámszerződések rendszeréhez vezet. Kisebb államok mindinkább belátják, hogy a nagy világvámszerződések helyüket csak úgy tudják megállni, ha hatalmasabb társaikkal szövetezve, a külfölddel szemben, mint egységes vámterület lépnek fel. Nagyobb, fejlettebb iparral bíró államoknak is szükségük van erre a tömörülésre, mert az által a szerződő államok területén belül maguknak a fogyasztó közönséget biztosítják. Így nyer kiélligítést a külkereskedelmi liberalizmus és protekcionizmus egyszerre; előbb az által, hogy a vámszerződő államok egymással szemben az import tekintetében a legmesszebbmenő engedelményeket biztosítják, utóbbi pedig az által, hogy a szerződő államok vámsorompóin kívül eső verseny a legnagyobb nehézségekbe ütközik, Rendkívül sok érdekes teru merült fel az utolsó évfizetekben vámszerződések kötése iránt; voltak, mint pl. Léon Faucher, a déli vámszövetség (l'Union du Midi) eszméjének apostola, kik franciország körül akarták Belgiumot, Svájcot és Spanyolországot csoportosítani; mások, mint pl. Paul Leroy-Beaulieu, franciországot, Belgiumot, Svájcot és Olaszországot óhajtották vámszövetségben egyesíteni; német oldalról pedig erősen foglalkoztak azzal a gondolattal, hogy Németország és a magyar-osztrák monarchia lépjenek vámszövetségbe. Legmesszebb ment azonban az a teru, mely egész Európát vámszövetség után akarta a mind jobban és mind veszedelmesebben fenyegető Amerikával harcba vinni.

Az elmondottakból már most megállapíthatjuk a 20-dik század külkereskedelmi politikájának valószínű irányát. Ez az irány az államok tömörülésében jelezhető; oly tömörülésben, mely a gyengéket az erősekkel szemben, az erőseket pedig a még erősebbekkel szemben megvédeni tudja. Meggyőződés, hogy a vámszövetségek rendszere a 20-dik században Európa közgazdaságának képét egészen megfogja változtatni s az ellentétek kiegyenlítésé s a különböző népeknek és fajoknak egymáshoz közelebb hozatala által a világ-béke nagy eszméjének jelentékeny szolgálatot fog tenni. Természetesen a vámszövetségek megkötésénél a legnagyobb körültekintéssel, az egyensúly elvét folyton szem előtt tartva kell eljárni, nehogy valamely vámszövetségben belül az erősebb fél a gyengébbet kiaknázza, mint annak szomorú példáját a jelenben épen hazánk nyújtja.

Ezek után áttérhetünk a huszadik század másik nagy uralkodó eszméjére, melynek hatása egy-egy társadalmon belül játszódik le, t. i. a szociális kérdésre. Magát a szocializmus fogalmát egyes politikai pártok a legkülönbözőbb módon szokták magyarázni aszerint, amint harci jelszó gyanánt leginkább felhasználhatják. A munkások a szocializmus fogalmát teljesen monopolizálják s a szociális kérdés megoldását egyértelműnek veszik a munkások anyagi helyzetének javításával. Mások szocializmus alatt a mai rend teljes telforgatását s a romokon egy még meghatározatlan, új társadalmi rend kiépítését értik. Mi ezáltal minden pártpolitikai szempontot mellőzve s azok jogosult vagy jogosulatlan voltának kérdésébe egyáltalán nem bocsátkozva, a szocializmus fogalmát, annak tudományos meghatározásában fogadjuk el. Szocializmus alatt egészen egyszerűen a régi liberális felfogással szemben az állami hatalom kiterjesztését, az egyéni versenybe való nagyobb beavatkozását értjük oly célból, hogy azáltal a társadalom minden egyes tagja nagyobb boldogságot és jólétet élvezzen. A szocializmus az egyén akaratának korlátozása embertársai javára. A szociális elv így közvetlen kapcsolatban áll a társadalmi szolidaritás elvével, mely szintén azt kívánja, hogy saját érdekeinknek követésében álljunk meg annál a pontnál, midőn az már embertársainknak fájdalmat okozna.

Amennyire egy rövid cikk keretében lehetséges, igyekeztem a szocializmusnak fogalmát úgy meghatározni, amint azt tudományos munkák általában teszik. Nem bocsátkozom e helyütt annak a nagy kérdésnek elbirálásába, vajjon az a tudományos elv a maga tisztaságában az életbe átlítható-e, annak a sokat vitatott kérdésnek sem akarok mélyebb taglalásába bocsátkozni, vajjon az egyéni akarat rideg korlátozása nem nagyobb fájdalom-e, mint annak a sebnek kínzó ereje, melyet a korlátozással behegeszteni óhajtunk; azt a kérdést sem akarom itt bírálólag tárgyává tenni, hogy a szabad érvényesülés korlátozása közérdekből képes-e a társadalomnak azt a hasznot pótolni, melyet azáltal, hogy a szabad mozgást meggátolta, a társadalomtól elvont? Mondom, mindennek beható kutatásába itt nem bocsátkozom, csak azt jegyzem meg, hogy a szociális elv ma már nem csupán elméleti tépelődés, hanem gyakorlati valóság, mely érvényesülésre tör s melylyel minden gondolkodó politikusnak számolnia kell.

A szociális küzdelemnek tudományos célja, mint említettük, tehát az, hogy az állami hatalom igénybevitelével az egész társadalom boldogságát előmozdítsa. Aki azonban ismeri az állami szervezet működését az tudni fogja, hogy az állami gépezet vezetőit ma nem az egész társadalom, hanem annak csak egyes osztályai befolyásolják. Természetesen az az osztály fog nagyobb sikereket elérni s az államgépezetet saját érdekében gyorsabb mozgásba hozni, mely a gépezet kezelésire parlament, törvényhatóság stb. útján nagyobb befolyást képes gyakorolni. Ez a megfontolás okozta egyes társadalmi osztályoknak azt a nagyszabású tömörülését, melynek utóbbi időben tanúi voltunk. Együttes fellépéssel szemben a kormány helyzete mindig nehéz és ha nincs egy más társadalmi osztály, mely hasonló tömörüléssel azt ellensúlyozni tudja, akkor bizony könnyen megesik, hogy a jól szervezett társadalmi osztály a többinek nyakára nő. Érdekes példáját láttuk ennek hazánkban épen a munkás-osztálynál, mely kitűnő szervezettség és fegyelmezettség által már-már a társadalmi békét veszélyeztette. A baj csak akkor szűnt meg, mikor a munkaadók is a szervezkedéshez folyamodtak.

Sürgöny-cím:
TAGÁNYI ARAD.

Árjegyzék

Tagányi István örökösei

és

kisjolsvai Szabó Zoltán

bornagytermelő és mintaborgazdaság

Arad, Batthyány-utca 24.

Szőlőhegyek:

Magyarád és Ménes-Baraczká.

Pincék:

1624

Arad, Magyarád és Ménes-Baraczká.

Kizárólagosan saját termésű borok.

Telefon-szám:

◆ ◆ 138. A R A D. ◆ ◆

Mindezekből megállapítható tehát az, hogy a huszadik század a társadalmi szolidaritásnak, a szervezkedésnek korszaka lesz s ezzel a világtörténelmet újabb eszmével, újabb magzalommal fogja gazdagítani.

Bármily bizarrnak látszik is, hogy a huszadik század két eszméjeként: a pámszövetségek elvét és a szociális kérdést állítottam fel, tehát egy külpolitikai és egy belső, társadalmi elvet állítottam egymás mellé, a kettő között mégis könnyen felfedezhető a logikai kapcsolatot. Ez a kapcsolat a szolidaritás, az egymáshoz való közeledés elvében rejlik. Valamint az államok a versenyviszonyok sulya alatt gazdasági szövetségbe lépnek, ép úgy az egyesek is, hogy az államhatalomra saját érdekükben nagyobb nyomást gyakoroljanak, egymás mellett fömörülnek és vállvetve küzdenek. Hová fog ez az állami és társadalmi szervezkedés vezetni, vajjon a békének és a boldogságnak lesz-e előfutárja, vagy pedig nagy külpolitikai kavardást és a társadalmi harcnak kiélesedettebb s önerősebb formáját fogja-e felidézni, arra a jövő századok történelme lesz hivatva, a feleletet megani.

Mese a boszorkányról.*)

Irtta: Bársony István.

Amikor a Domnule „hosszubajuszu“ elment, jó darabig mindaketten utána néztek a hegyi ösvény kanyarodójától, amely mellett a kerülőház roggyanva gubbaszkodott, mintha leakart volna ülni a mögötte levő sziklapárkányra. Megtépázott, viharverte kunyhó volt az; nem is olyan régi, amilyen elnyűtt, kopott, vedlett. Itt bizony sok gyors zápor érte; s ha a szél fel-támadt, az meg olyan volt, mint a harapós komondor, amelyik hörög, morog, a fogát csattogtatja s ahol lehet, az elevenbe mar. Itt lakott a ráncos homloku Mitru, az erdőkerülő; a hegyek fia, akinek folyvást annyi volt a figyelni, nézni, leselkedni valója, hogy a szemöldökét mindig összehuzta, minthogy úgy jobban látott. Ezt aztán meg is szokta. Máskép nézni se tudott.

Nem régen lakott itt; csak tavasz óta, amikor a szedres-völgyi kerülő hirtelen eltűnt, elbujdosott és azóta hírét se hallották. Pedig a helyére sürgősen kellett valaki, aki a dolgát átvegye, ellássa; mert a fát tulságosan lopták. A hegyek közt tolvajszervezetek voltak már, amelyek nemcsak a vágottat, hanem az elevent is lopták, persze előbb azt is csak kivágták; s aztán a legszebbje közül válogatták, hogy melyiket vigyék; százados fenyőfákat, amelyeknek a derekát átölelni egy ember nem bírhatta; kettő kellett ahhoz.

Az uradalombeliek közül Mitrura esett a „Domnule“ választatása; őt rendelte ki az elbujdosott ember helyére, akit Petru Liácnak hívtak s akinek a felesége édes testvére volt a Mitruénak. Igaz, hogy jóval idősebb nénje, aki már férjhez is ment, amikor a kis Vera még a patak kavicsaival játszadozott. Régen nem látták egymást, minthogy három nagy hegy volt köztük s a menyecske nem igen járt haza. — Amióta az uráé volt, nem lehetett többet szülelé; — és innen, a rozoga kerülőházból, különben is nehezen szabadulhatott. A tehénke, melyet ő legeltetett, nem engedte; — a házidolog sem engedte. Meg még ki tudja, mi egyéb sem engedte. Csak arra jöttek aztán a rokonok ide, hogy megtörtént a nagy szerencsétlenség, amit előre senki se sejtetett; a fiatal szép asszony meghalt, semmlivé lett; leesett a sziklaoromról és a szakadék kövei közt összezúzta magát. Ugy találták odalent, ahol a zugó, riadozó patak rohan lejjebb, még lejjebb; s ahol a nap háromnegyedrészében árnyék van, minthogy oda, a mély repedésbe, a déli sugarakon kívül a többi el nem juthat.

Az ura esztét vesztette, elszaladt, világgá ment. Nagyon szerette a feleségét, akinek a haja leért a csipejéig, a kabla pedig mintha külön élt volna az inge alatt, úgy rezgett, amikor könnyű lépéssel haladt a hegyre a tehénke után. Szinte világított a foga, mint a farkasé, minthogy mindig mutogatta, olyan nevetős volt; a szája az érett szemócahoz hasonlított s az egész asszony a havasi virágok üdeségével díszlett, amelyek közül mindig is volt, egy pár szál a haja közt; — szellő lengette sűrű haja közt amilyet az éjszaka sörényéből lopott az édesanyja, amikor a lélekidéző sötétséget áldott állapotában megszodálta.

Hogyan történt a szerencsétlenség: igazán nem lehetett bizonyosan tudni. Az asszony olyan volt, mint a zergegida, amely nem szédül a sziklapárkányon, se pedig meg nem csuszlik. Az ura messziről került haza akkor s már csak a mozdulatlan, hideg fehér asszonyt láthatta; ő se adhatott a borzasztóságról magyarázatot. Más emberlány pedig még úgy sem járt akkor a környéken. A jó Isten jól eltakarta az egészséget. A felhőt, a szelet, a nagy fákat kérdezni hiába lett volna. A tehénke bután és közönyösen legelészett tovább; nyilván észre se vette az esetet; még csak fel se bődült rája.

Mondom, — a Domnule „hosszubajuszu“ nézték mindkettőn, akinek a nevét nem tudták kimondani, mert abba belebicsaklott a nyelvök, amikor próbálgatták. Hát csak a hosszú bajuszáról nevezték, emlegették. Az, hogy „domne jág r“, nem lett volna elég, minthogy ketten voltak erdészek, ott lent,

az aljban, ahol a bükkös van és ahol az országut kezdődik s viszen a vasutig.

Mitru hamarabb abban hagyta és már régóta a feleségét nézte, aki úgy rajta felejtette a szemét a „hosszubajuszu.“ Már megint rajta felejtette. — Nem akarta s mégis mosolygott egy kicsit, úgy követte égszínü szemével, amelynek a fénye olyan nagyon más volt, mint a nénjéé; mindene más volt; — a termete mint a nyírfáé: gyöngéd, vékony, de azért viharokat is álló. A haja, mint a nyírfa lombja, amely egy kicsit mindig boglas, de csak annál jobban szeretne közéje turkálni az ember annak a derüs székeségnek. És fiatal volt, — olyan fiatal mint az egy nyáron nyíló harangvirág; csupa édes, puha, meleg élet; a hangja pedig mint a magas fáról leszálló pinyókéjé... Ha nem is volt olyan szép, mint a nénje: azért lehet, hogy akadt volna, aki még szebbnek tartja. — Mitru is például!... Az ura! — Aki megfenyegette volt a Vera apját, hogy előli valamennyiököt, ha neki nem adják a leányt, pedig az csak alig töltötte be a tizenhatodik évét.

Inkább neki adták. Elhozta a harmadik hegyen tulról, előbb a maga viskójába, aztán — parancsszóra — ide. Bizony nehezen hozta ide. Ugy megszokta és megszerette a régi ott-hont, az első; — s most a kísértetekből borzadozék ezen az elátkozott helyen, ahol a felesége nénjének a lelke bolyong?!

Minél tovább nézte Verát, aki még akkor is a „hosszubajuszu“ után merengett, amikor már egy csöppet sem láthatta: annál jobban elkomolyodott. A homlokát még jobban összeráncolta; a tekintete a rendesnél is sötétebb lett.

— Hallod-e Vera, — kezdte. S amikor a fiatal asszony megrezzene felébredt s hozzáf fordult, ismételte: hallod-e Vera... Egy kicsit nézték egymást; az asszony úgy, hogy látni lehetett rajta: még nincs itt egészen; még repül valaki után a gondolata. Az ember meg úgy, mintha magamagával birkóznék valami miatt — és most keresné a szavakat: mit mondjon, hogy mondja.

— Láttad a „hosszubajuszu“? — kérdezte Mitru. — Jól megnézted? Ugy-e milyen karcsu, milyen erős; milyen egyenes, mint a fenyő. A szemét még én is alig álom, hát még aki csak asszony. Nagy rontás van abban! — Megsugam nekem Vera, titokban; boszorkány ez! Van ez már száz esztendő, csakhogy amikor akarja fiatal bőrbe buvik; én tudom, magam láttam. — Láttam, amikor éjjel, éjfélkor, a sötét bérce barlangja előtt állott igazi alakjában. Ott vedlett meg előttem, mint a rák, ha eljön az ideje. A vénből fiatal lett, az ösből fekete; a görnyedtől egyenes, hogy annál bizonyosabban meg bírja rontani azt, akire ráveti a szemét. — Most te rád vetette, — Vera!

A fiatal asszony ijedten szökött féltre; eltakarta az arcát a balkarjával; a jobbkezevel aközben keresztet vetett. Valami imádságot mormolt szakgatottan.

— Én látom Vera, tapasztalom. És ha így kaplak rajta, hogyan nézel utána: mindig félek, hogy egyszer magához ránt, elvisz; vagy valami egyéb veszedelmet küld rád, ahogy szegény nénéddel cselekedte...

— A nénémel, — monddod?!... Mitru hova beszélsz? Jól meggondoltad-e?

A kerülő ravasz sunyi arcán mély titkolódzás volt. Körül nézett, mintha attól félne, hogy idegen fül is hallhatja, amit sugni készült. Azután a feleségéhez hajolt: — Hallod-e Vera, én mindent tudok; már régóta tartom az esetet, csak féltem beszélni róla. Mit értem volna vele? Jóvá tenni már úgy sem lehet. S aztán bizonyítékom sincsen. Aki volna, aki lehetne, — elbujdosott. — Az volt a nénéd ura: Petru.

— Jaj de ijesztgetsz Mitru; hallgass kérlek; — vagy talán inkább beszélj, ha elkezdted; mert most már a kíváncsiságtól se tudnám, hová legyek. Az Isten áldjon meg. Mitru beszélt.

Odasompolygott a tömzsi vademberhez és hozzásimult; — a karját ráfektette a vállára szeliden, ahogy a fűzfaág hajlik le a patakba amikor szél fujja felül-ól.

Mitru várt és fel felhördült a gyönyörűségtől, amit ez az érintés okozott neki. Ha a kocájokat vakargatta, az adott olyanféle hangot testi gyönyörérzetében.

— Tőle tudom: Petrutól. Aki elbujdosott, de aki mindent látott.

— Miért nem mondtad eddig? — Hol van Petru? Mikor beszéltél vele?

— Azóta sem. Akkor egyszer mindössze. Csak nekem mondta el, senki másnak. Abba örült bele.

Az asszony borzongott — Beleörült?!

— Jól mondd, Vera. De nem is csoda. Hát hallgass ide. Ülünk le, mert egészen elgyengülök a félelemtől, hogyha rá gondolok.

Leültek egy fapadra, ami a rozoga kerülőház előtt volt; — Vera még jobban hozzásimult az urához és némán leste, hogy mit mond.

— A „hosszubajuszu“ idejárt a nénédhez! kiáltotta egyszerre Mitru, mintha erőszakkal kellene a hangot kiszabadítani a torkából. — Id-járt, — sietett megerősítenie í, amit mondott, ámbar senkitem tiltakozott. A felesége csak riadtan, aggodalmasan bámult rá és egy kicsit még halványabb volt, mint rendesen.

A te nénéd szép volt s a boszorkány szemével megigézta. Nem tudta szegény nénéd, hogy mi a baja, csak a hatalmába esett a gonosznak egészen. — A „hosszubajuszu“ mindig akkor jött, amikor Petru Liác a határt járta. De azért mégis kitalált Petru valamit, merthogy az asszony nagyon is elhült iránta;

*) Mutatvány a Singer és Wolfner kiadásában megjelent 1909. évi Almanachból.